

**POLISH-TURKISH RELATIONS FROM
NATIONAL SECURITY PERSPECTIVE**

**RELACJE POLSKO-TURECKIE Z PERSPEKTYWY
BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO**

**MİLLİ GÜVENLİK PERSPEKTİFİNDEN
POLONYA-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ**

*Old Friends, New Leaders:
600 years of Polish - Turkish
Diplomatic Relations*

National Security Bureau
Republic of Poland

Secretariat-General of
the National Security Council
Republic of Turkey

POLISH-TURKISH RELATIONS FROM NATIONAL SECURITY PERSPECTIVE

**RELACJE POLSKO-TURECKIE Z PERSPEKTYWY
BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO**

**MİLLİ GÜVENLİK PERSPEKTİFİNDEN
POLONYA-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ**

Old Friends, New Leaders:
600 years of Polish - Turkish
Diplomatic Relations

Editor in Chief:

Meftun Dalli, *Deputy Secretary General Secretariat General of the National Security Council*

Project Co-Editors:

Kazimierz Sikorski, *Director of the Strategic Analyses Department, National Security Bureau*

Abdullah Akkaya, *Head of the Research and Evaluation Department, Secretariat General of the NSC*

Address:

Mustafa Kemal Mah. Dumlupınar Bulvarı No: 254 Çankaya 06800 Ankara

Tel.: +90 (312) 284 43 25

Fax: +90 (312) 285 74 81

Publisher:

Secretariat General of the National Security Council

ISBN: 978-975-19-5933-1

Edition 3000 copies

For any citation from the bulletin, a written authorization is required at the editors' discretion.
All the articles contained in the bulletin reflect the authors' views only.

Typesetting, revision, print and cover:

Uyum Ajans / Ankara

Tel.: +90 (312) 229 39 72

Fax: +90 (312) 229 31 07

Table of Contents / Spis treści / İçindekiler

Preface / Słowo wstępne / Önsöz.....	5
European Security and Added Value of Turkey and Poland to the European Security	
Bezpieczeństwo europejskie i wartość dodana Turcji i Polski wniesiona w bezpieczeństwo europejskie Avrupa Güvenliği ve Türkiye ile Polonya'nın Avrupa Güvenliğine Katma Değeri <i>Şehnaz Tokatlı</i>	9
New Challenges and Added Value of Poland and Turkey to European Security	
Nowe wyzwania oraz wkład Polski i Turcji w bezpieczeństwo europejskie Yeni Tehditler ve Polonya ile Türkiye'nin Avrupa Güvenliğine Katma Değeri <i>Dominik P. Jankowski</i>	21
NATO's Enlargement Policy: A Turkish Perspective	
Polityka poszerzania NATO – perspektywa turecka Türkiye'nin Perspektifinden NATO'nun Genişleme Politikası <i>Özgür Ay</i>	37
NATO Open Door Policy – Poland's Perspective	
Polityka otwartych drzwi NATO – perspektywa Polski Polonya'nın Perspektifinden NATO'nun Açık Kapı Politikası <i>Przemysław Pacuła</i>	51
Potential for Cooperation Between Turkey and Poland in Aerospace and Defense Industries	
Potencjalne obszary współpracy Turcji i Polski w zakresie przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego Türkiye ve Polonya Arasında Havacılık ve Savunma Sanayii Alanında İşbirliği Potansiyeli <i>Canan Uslu - Murad Cinoğlu</i>	63
Significance of Defence Industry and Cooperation in this Field between Poland and Turkey	
Znaczenie przemysłu obronnego i współpraca w tym obszarze między Polską a Turcją Savunma Sanayiinin Önemi ve Savunma Sanayii Alanında Polonya-Türkiye Arasında İşbirliği <i>Witold Lewandowski</i>	73
Biographies / Notki Biograficzne / Biyografiler	81

Preface

This year marks the 600th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Turkey and Poland. Both countries decided to pursue comprehensive and multi-dimensional activities reflecting historical relations and promoting the strategic cultures of two countries.

600th anniversary constitutes an excellent occasion to carry out the existing cooperation between the Secretariat General of the National Security Council of Turkey and the National Security Bureau of Poland. This bulletin on security issues of common interest is a concrete contribution of both institutions to the commemoration of the 600th anniversary. The articles on European security, NATO enlargement policy and defence industry cooperation give us an opportunity to share our views internationally, reflecting not only the similarities, but also geopolitical specificities of our respective countries.

Turkey and Poland have become new hope for the Old Continent as they spread political dynamism and economic growth. Today, both countries – being border nations of the Alliance – actively contribute to the effectiveness and cohesion of NATO. Tomorrow, Turkey and Poland might share this approach within the European Union.

Turkey and Poland promote security and stability through the regional formats as well as international institutions they are members of. Both countries pursue policies that prioritize regional peace, stability and welfare. We hope that our cooperation, including this bulletin, will further encourage the cooperation of other institutions from Turkey and Poland.

Stanisław Koziej

Head of the

National Security Bureau of Poland

Muammer Türker

Secretary General of

National Security Council of Turkey

President of Turkey, Abdullah Gül - President of Poland, Bronislaw Komorowski
(Wojciech Grzędziński-Kprp)

European Security and Added Value of Turkey and Poland to the European Security

Şehnaz Tokatlı

Today's Security Environment and The Risks Europe Faces

The security environment is constantly evolving. Threats towards national and international security have differentiated due to the dynamic environment created by globalization, and this differentiation altered the classical security concept in turn. Now, the world faces new threats and risks that were not foreseen before. Within this context, combating asymmetric threats, such as terrorism, violent extremism, radicalization, organized crime, disruption of the flow of vital resources, uncontrolled mass movement of people as a consequence of armed conflicts, and cyber war risks have turned into threats that require implementation of joint efforts to provide international security in the 21st century.

The threats and risks that the world faces today recognize no national boundaries, are connected, and must be addressed at the regional and global as well as the national levels. This, in turn, further strengthened the linkage between the two main interrelated pillars of the general concept of security, that is national security and collective security and also confirmed the indivisibility of security. Factors such as acceleration of cooperation on a global scale and development of a security perspective based on partnership, dialogue and soft power gain prominence in this new international security architecture.

While preparing the ground for the establishment of a secure and peaceful environment to promote international security, stability as well as sustainable development and human progress consist the general objectives to reach; this new security environment necessitates employing a broader combination of military, economic, social and political policies in a better coordination to confront contemporary security challenges.

The prevailing security environment above mentioned and the risks that Europe faces today find its wording in security strategy document of the European Union, as well as similar documents of various member states.

Actually, the provision of peace and security has been at the core of the European integration process since the outset.¹ This motivation was made explicit in the 1950 “Schumann Declaration” which reflected the underlying intention to transform Europe from a “conflict formation” into a security community, by furthering interdependency among countries. This was, indeed, a very “indirect approach” to security – and especially so as interdependency and integration were supposed to proceed almost automatically.² However, the way in which the member states have decided to involve the EU level in the provision of peace and security has changed over time. Although, for example, steps to set up a European Defence Community were taken as early as 1952, the very architects of the plan came to reject the European Defence Community Treaty’s ratification. However the end of Cold War signaled a new era for the EU. In the period of Cold War, NATO was responsible for the security of Western Europe, but with the end of that period, although NATO still had a significant role in defence and military issues; budgetary constraints began to be voiced, fostering the need for cooperation and bilateral and multilateral collaboration in this arena. The newly created pillar structure of the EU introducing a Common Foreign and Security Policy was not a coincidence within this context. This new international environment also let the EU gain a new political self confidence in modeling its relations with Eastern neighbours, as well as with Finland, Sweden and Austria with the removal of a possible threat of military intervention from Soviet Union.³ Moreover, shortly after the fall of the Berlin Wall, it became abundantly clear that collective security could not continue to be defined as the mere absence of international armed conflict, as it was during the four long decades of the Cold War.⁴ All these factors arising out of the end of the Cold War provoked a renewed interest in the EU in security and defense-related issues, in a way forcing the member countries to realize the need to involve the EU level in the aforementioned issues. This renewed interest has been reflected in the European Security Strategy, adopted by the European Council on 12-13 December 2003.

This document, titled “A Secure Europe in a Better World”, singles out terrorism, proliferation of weapons of mass destruction, regional conflicts,

- 1 Sarah Wolff, Nicole Wichmann & Gregory Mounier, “The External Dimension of Justice and Home Affairs: A Different Security Agenda for the EU?”, *European Integration* Vol. 31, no. 1(January 2009):9.
- 2 Bjarne Møller, The EU As a Security Actor “Security By Being” and “Security By Doing”, *Danish Institute For International Studies Report*, 2005, 23-24.
- 3 Nikola Purković, “How Did the End of the Cold War Change the Main Foreign Policy Objectives of the EU?”, August 2012.
- 4 Feng Zhongping et.al, “Global Security in a Multipolar World”, *European Union Institute for Security Studies*, Chaillot Paper no. 118, October 2009.

state failure and organised crime as five key threats Europe faces. The European Security Strategy calls for preventive engagement to avoid new conflicts and crises. Building security in the EU's neighbourhood- Balkans, Southern Caucasus, and the Mediterranean- is prioritized as is the goal of strengthening the international rules-based order through effective multilateralism. The Strategy addresses the political implications of the new security environment and states that the EU needs to be more active, more coherent and more capable. The importance of international cooperation and EU partnerships is also emphasized by claiming that none of the threats can be tackled by the Union alone.⁵

Similarly, the European Council on 19-20 December 2013, during which a thematic debate on defence was held, emphasized that Europe's strategic and geopolitical environment is evolving rapidly. The Council also underlined that the EU and its member states must exercise greater responsibilities in response to the current challenges if they want to contribute to maintaining peace and security through Common Security and Defence Policy together with key partners such as the United Nations and NATO.⁶

It is not only the EU realizing that the current security environment hosts a wide range of risks and threats, internal and external security are closely linked and threats and risks from different regions of the world have the potential to have a global impact via the multiplier effect of globalization. The first overarching international security strategy adopted by Netherlands, French White Paper on defence and national security, Australia's first national security strategy document, National Security Strategy of the Russian Federation to 2020, annual White Paper of Japan named Defence of Japan 2013, as well as the Global Trends 2030: Alternative Worlds by the National Intelligence Council of the USA all underline similar issues concerning today's security environment.

All these strategy documents⁷ referred above read that security doctrines tend to converge as globalization deepens and this in turn leads to commonalities in perception of security threats and the formation of national security strategies. However, the global security scenery proves that consensus on global trends do not necessarily enhance world security. So it

5 *European Security Strategy*, European External Action Service, http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/european-security-strategy/index_en.htm (accessed February, 07, 2014)

6 *Conclusions of the European Council (19/20 December 2013)*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf (accessed February, 07, 2014)

7 Notes on the mentioned strategy documents can be found in the official website of the General Secretariat of the National Security Council: www.mgk.gov.tr

is not enough to detect the same risks and threats; it is actually acceleration of cooperation on a global scale and development of a security perspective based on partnership, dialogue and soft power required in the drive towards the goal of global security.

External and Internal Security of Europe and Added Value of Turkey and Poland

Before concentrating on external and internal security of Europe, it is worth noting that European security does not involve EU countries only; Central and Eastern European countries, non-EU countries in the Balkans and even Caucasian countries; Mediterranean basin and the Middle East should also be considered while talking on European security. Europe is neighbour to different cultures, rather than to oceans. The Old Continent's need for energy and raw materials necessitate integrating other geographies even far away from Europe's periphery. However it is the first regional zone mentioned above that is of vital importance for the security of the "grand Europe" and can even be thought of as an internal security issue.

It should also be underlined internal and external spheres of security became indissolubly linked: Europe can neither survive as an island of peace in a world of instability nor contribute to international peace while she lacks peace and stability.

With the overarching aim to promote peace, values and the well-being of their people, the member states of the EU actually knew from the outset that they are interdependent and they have to cooperate to achieve a greater, collective good; not only for peace and security, but also for the welfare of their people. That is why free movement and integration have been central to the idea of the EU since the beginning. This main ideal of the EU implicitly necessitates and actually prioritizes solidarity and security, because without solidarity and security, prosperity cannot be fully realized.

To understand Turkey's value added to European security, one should know that Turkey's foreign policy and perception of international security is realized at three interrelated levels: national, regional and global. Security is not an isolated issue; it is related with meeting fundamental needs of people and societies, vital needs and requirements of states and regional and global common interests, as well as cooperation efforts to these ends. Consequently, in the efforts to maintain security, beyond preemptive and proactive common efforts with an accelerating shift from hard power to soft

power, reliable and durable relations on national, regional and global levels and meeting fundamental needs of societies in all spheres; either social, economic or political; in a sustainable manner gains importance. And within this context Turkey recently has concentrated on the fundamental basis and conditions of security.

On the national level, Turkey has realized a series of social reforms and is successfully carrying out a democratization process. Meanwhile on the regional level, Turkey is pursuing efforts and multilateral consultations to help maintenance of peace in the Balkans and political resolution of frozen conflicts in the Caucasus. Turkey also elaborates on multidimensional political solutions for the ongoing situation in the Middle East which witnesses crises with varying intensity and severe human rights violations. As the case in other regions, Turkey's priority in the Middle East is the ending of human rights violations, meeting urgent and vital needs of people and establishment of an acceptable and sustainable political, economic and social system with special emphasis to the preservation of sovereignty and territorial integrity of the countries involved. As the east-west axis in which trade complementarity prevails, maintaining a secure and stable north-south axis is to the benefit of all countries in the region. Acknowledging that political, economic or social crises in any of these neighbouring regions have global effects far beyond the region itself, Turkey enforces policies that support peace, prosperity and stability in her region and far beyond.

External Security

The current global security environment proves that a conflict in any place of the world can reverberate as a threat to the European security, as exemplified in the case of the Syrian crisis. So irrespective of geographical, historical or any other proximity, conflicts in various geographies should be taken into consideration while thinking about the security of Europe. This was clearly expressed by High Representative Catherine Ashton at the High-level Conference on Managing Complex Crises on December 03, 2013 in the following words:

“It was really clear to me that in an interconnected world there is no major crisis anywhere that doesn't have repercussions everywhere, and certainly there is no crisis that does not affect the European Union and our worldwide network of political and economic partnerships. The European Union has a stake in international trade and security, citizens active all over

the world at any given moment. So our procedures, our structures need to be able to react and to respond to crises in the fastest and most efficient and most joined up way possible”

When risks are so diversified, both by nature and by origin, two important factors gain extreme importance: solidarity within the EU and cooperation with partners.

The EU has actually taken certain steps acknowledging the importance of these factors. Creating institutional structures and instruments to develop and implement a Common Foreign and Security Policy (CFSP), which includes a Common Security and Defense Policy (CSDP) was the most prominent step within this context. However, up to now the EU has not been able to exploit its political and economic potential to play a significant role in the areas of prolonged conflicts; producing ad hoc responses to emerging crises in various cases.⁸ Forming and maintaining consensus among 28 sovereign countries; lacking a comprehensive strategic approach in key areas- which is also often a function of the need for consensus and the financial crisis increasingly affecting the EU’s security and defence capability are the main challenges impeding the EU to effectively pursue a CFSP.

When foreign and security policy is at issue, it is highly probable that member countries have different perspectives, preferences, and priorities or disagree about the best policy course. Several of the bigger EU countries remain international heavyweights pursuing their own security strategies; i.e. France and United Kingdom as nuclear powers, Germany as an economic power. However there is not a sense of a common European geostrategic situation and an up to date conceptual framework that should guide priorities in foreign and security policy. This strategic deficit and lack of common vision makes consensus very difficult and prevents pursuing a common policy on foreign and security issues on the EU level.⁹

The continuing squeeze on national defence budgets of the member countries, vis a vis increased spending in other parts of the world, can be another cause of concern for the CFSP. While Asian defence spending overtook Europe’s for the first time in 2012; European defence spending declined by

8 Pawel Swiezak, “International Challenges for Regional Security in Central and Eastern Europe- Poland, the EU and Protracted Conflicts”, *Polish-Ukrainian Bulletin*, (2012):15.

9 Nick Witney and Olivier de France, “Europe’s Strategic Cacophony”, Security Brief, *European Council on Foreign Relations*, April 2013, http://ecfr.eu/page/-/ECFR77_SECURITY_BRIEF_AW.pdf (accessed February, 07, 2014)

almost 10% between 2005 and 2010, and it is forecast to decline by a similar amount over the last three years.¹⁰

These problems pointing the need to develop and enhance cooperation and common approaches, led the European Council in December, 2013 to hold a thematic debate on defence and identify priority actions for stronger cooperation, for the first time since the Lisbon Treaty.¹¹

On the basis of the above scenery, Poland and Turkey have considerable contributions to offer for the European security. The Cold War conditions dictated Turkey and Poland to devote substantial financial and human capital to meet their obligations to their corresponding political blocks. After the end of the Cold War, this experience enabled Turkey and Poland to assume a bigger role in the new Euro-Atlantic security community. As members of NATO, Turkey and Poland have a central location in their own regions with developed access to their surrounding regions and nations. They share converging visions on multiple international issues. This provides them with the capability to make significant contributions to stability, security and prosperity both at regional and global scale.

Turkey and Poland consider NATO as the cornerstone of the Euro-Atlantic security and the fundamental forum for transatlantic dialogue. They perceive NATO as the organization of first choice in countering risks and threats in the Euro-Atlantic region, as well as in enhancing peace and stability therein. Both countries continue to stress collective defense as the core task of the Alliance, along with overarching time-tested principles such as consensual decision making.

Furthermore, both countries have made robust contributions to global security by taking part in various crisis management and peacekeeping/peace building operations on an extensive geography stretching from Afghanistan to Kosovo. As allies, NATO's Ballistic Missile Defense System is another area where they are and will be making tangible contributions.

Turkey and Poland also share the view that the security and stability in Europe can only be sustained by expanding the scope of Euro-Atlantic institutions. With this understanding, both countries actively advocate "open door policy" of NATO and "enlargement policy" of the EU.

10 *EU High Representative Catherine Ashton's speech on the latest developments in the common foreign, security and defence policy*, Strasbourg, 23 October 2013.

11 *Conclusions of the European Council (19/20 December 2013)*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf (accessed February, 07, 2014)

Guided by the principle of “Peace at Home, Peace in the World” as set out by Mustafa Kemal Atatürk, the guiding principles of Turkish foreign policy are establishing and maintaining friendly relations with other countries; promoting regional and international cooperation through bilateral and multilateral schemes; resolving conflicts through peaceful means and enhancing regional and international peace, stability and prosperity. Turkey being aware of its unique geography and living out the practical realities of the accompanying security threats needs to maintain a strong army. Consequently, with a high readiness level and being the second largest in NATO, the Turkish Army can conduct operations jointly or on its own at a short notice; as well as peace support operations and perform disaster relief and humanitarian aid operations anywhere in the world when circumstances so require. Turkey took part in many UN, NATO and EU missions and operations. The Southeastern Europe Defense Ministerial Process, the Black Sea Naval Co-Operation Task Group, Operation Black Sea Harmony are among the regional initiatives and activities Turkey led or took place in.

Turkey participated in NATO led operations known as IFOR, SFOR, KFOR, Operations Essential Harvest, Amber Fox, Allied Harmony, ISAF, Iraq Training Mission, Baltic Air Policing Mission, Operation Active Endeavor, Operation Ocean Shield and Operation Unified Protector, as well as UN operations around the world including the ones in Chad, Haiti, Democratic Republic of Congo, Kosovo, Sudan, Lebanon, Liberia and Darfur.

Turkey also supports CSDP. This support has been the result of a strategic decision from the outset. Turkey’s unwavering commitment and full support to CSDP is more than a direct derivation of her accession process to the EU, but in fact a natural reflection of its general approach of supporting initiatives that would contribute to regional and international peace and security. Turkey has put this support into practice by substantially contributing to the activities, missions and operations of the EU in the field of defense and security. Within this context since 2003, Turkey has contributed to 6 missions and operations under CSDP; namely EUFOR Concordia, EUPOL Proxima, EUFOR Congo, EUPOL Kinshasa, EUPM Bosnia-Herzegovina I and II and still contributes to EUFOR ALTHEA, EULEX Kosovo and EUPOL COPPS.

Training is a significant component of Turkey’s international cooperation policy, and holds considerable potential for circumstances that ultimately end up affecting European security. The “Partnership for Peace Training Center” created in 1998 within the Turkish General Staff in an effort to contribute to the training and interoperability efforts of NATO’s partner nations is an

important example within this context. Turkey also hosts the Center of Excellence on Defence Against Terrorism, providing training and education at the strategic and operational level to contribute to NATO standardization and improve capabilities and interoperability. Turkish National Police delivers specialized trainings for the police of partner countries both in Turkey and in the requesting country. In 2010, 2,457 officers were trained from 30 countries and 345 Turkish National Police experts contributed to international trainings held abroad. Currently, 307 foreign students from 15 countries are attending the Turkish National Police Academy.¹²

Humanitarian assistance is another area through which Turkey is contributing to the international security. That Turkey is hosting around 700.000 Syrians that fled civil war exemplifies just how significant and tangible Turkey's contribution to the international security on a real time basis while broad sections of the world effectively turn a deaf ear to ongoing humanitarian crisis of unseen proportions. Situated in a disaster-prone geography, Turkey has a strong tradition of going into support of those in need, not only in times of natural disaster, but more broadly. Turkey, indiscriminate of race, religion, language and gender, strives to rapidly channel humanitarian assistance to those countries in dire straits and supports the international efforts to this end. Especially in recent years, Turkey's participation in various humanitarian assistance operations has steered certain international organizations to name Turkey as an "emerging donor country". Turkey's international humanitarian assistance has exceeded the 1 billion USD threshold in 2012. Global Humanitarian Assistance 2013 report elaborated that Turkey's official humanitarian assistance has significantly increased in 2012, accounting over 40% of total official development assistance and ranking Turkey the 4th largest donor in 2012.¹³

Another aspect of Turkey's contributions to the international and consequently European security stems from Turkey's unique position in geopolitical terms, in the midst of Afro-Eurasia. European Commission's paper on Issues Arising From Turkey's Membership Perspective underlines that Turkey is situated at a regional crossroads of strategic importance for Europe: the Balkans, Caucasus, Central Asia, Middle East and Eastern Mediterranean and names Turkey's geographical location as one of the factors giving Turkey the capacity to contribute to regional and international stability. Above mentioned geographies host crisis-prone regions and any crisis in

12 *Turkish National Police*, <http://www.egm.gov.tr/cn/Dkmanlar/TNP.pdf> (accessed February, 07, 2014)

13 *Global Humanitarian Assistance*, <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2013/07/In-focus-Turkey.pdf> (accessed February, 07, 2014)

these regions, either economic or political, has direct ramifications for Turkey and the wider international community. Acknowledging this fact and that passive attitude are not sustainable in the prevailing security environment, Turkey actively works to foster peace and security in her region.¹⁴ Within this context, Turkey leads many regional initiatives that complement bilateral political dialogue mechanisms and also plays a more active role in mediation and resolution of conflicts.¹⁵

Energy security is another important factor that has to be focused on while mentioning Turkey's contribution to European security. Turkey is geographically located in close proximity to more than 70% of the world's proven oil and gas reserves, in particular those in the Middle East and the Caspian basin. Turkey thus, forms a natural energy bridge between the source countries and consumer markets and stands as a key country in ensuring energy security through diversification of supply sources and routes. In this respect, major pipeline projects, realized and proposed will contribute to Europe's energy supply security, establishing an uninterrupted and reliable flow of the Greater Caspian and the Middle East hydrocarbon resources to Europe via Turkey. Proven and estimated gas reserves in the Mediterranean should also be mentioned within this context. The most feasible route to transport these reserves to Europe and its periphery will be through Turkey and this resource can be used as a stabilizing factor leading to cooperation that can facilitate regional stability, as long as all related actors take responsibility.

Internal Security

"The EU Internal Security Strategy in Action", dated 2010, identifies five strategic objectives: disruption of international criminal networks, prevention of terrorism and addressing radicalisation and recruitment, raising the levels of security for citizens and businesses in cyberspace, strengthening security through border management and increasing Europe's resilience to crises and disasters.

Turkey, just as the case in external security, has considerable potential and experience to contribute to European internal security.

14 *Interview by Mr. Ahmet Davutoğlu published in AUC Cairo Review (Egypt)*, http://www.mfa.gov.tr/interview-by-mr_-ahmet-davuto%C4%9Flu-published-in-auc-cairo-review-_egypt_-on-12-march-2012.en.mfa, 12 March 2012, (accessed February, 07, 2014).

15 *Sorumluluk ve Vizyon - 2014 Yılına Girerken Türk Dış Politikası*, http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/sorumlulukvevizyon-2014.pdf

Turkey takes the threat of violent extremism, radicalism, racism and terrorism extremely seriously and contributes to global efforts in fighting against these challenges. Turkey is convinced that effective international cooperation and coordination, including an effective intelligence network among nations are the keys, should we desire our efforts against these threats to prevail. Committed to combating terrorism in all its forms and guises; recognizing the importance of a determined, collective, consistent and unequivocal stand against this scourge, Turkey is also a party to all international conventions and protocols in countering terrorism. Turkey is trying hard to strike the right balance between security requirements and the need to preserve and even enhance freedoms concurrently. Its decisive stance against terrorism, together with its experience, enables Turkey to contribute to Europe's efforts within this context. Center of Excellence on Defence Against Terrorism that brought 7.315 participants from 105 countries together until now and another 1.766 participants from 24 countries attending trainings at the Counter Terrorism Department of Turkish National Police constitute examples of such contribution.

There is a close connection between terrorism and organized crime. Illicit sources such as narcotics and human trafficking, arms smuggling, money laundering or extortion are major revenue sources for terrorist groups. Cooperating to put an end to various forms of organized crime by acceding to international instruments, bilateral agreements for cooperation against drug trafficking, terrorism and organized crime do have significant importance. Turkey has concluded such agreements with more than 70 countries. Turkey is also party to certain regional cooperation efforts in the Balkans and Black Sea regions, such as the Stability Pact, the South East European Cooperative Initiative (SECI), the Black Sea Economic Cooperation (BSEC). In addition, the "Agreement on Cooperation between the European Police Office (EUROPOL) and the Republic of Turkey" has entered into force as of July 2004.

Furthermore, as a country which has achieved great success in the fight against organized crime and illicit drug trafficking, Turkey has led a national initiative aimed at setting up an infrastructure to carry out efforts at the international level. Within this framework, the Turkish International Academy Against Drugs and Organized Crime (TADOC) was founded in Turkey with the cooperation of the United Nations Office on Drugs and Crime. Since its establishment in 2000, more than 1600 national and international law enforcement officers have participated in the training and seminar programs organized by TADOC.

Turkey can also contribute to EU's strategic objective of strengthening security through border management. The EU, with the intent to facilitate free flow of persons and goods while maintaining secure borders via eliminating cross-border crime to the best possible extent, developed the concept of "integrated border management". Various twinning projects were implemented on integrated border management and related topics. Most recently, Turkey and the EU signed the Readmission Agreement on December 16, 2013 and this constitutes an important step toward Turkey's contribution to European security.

EU's Cyber Security Strategy was launched on 07 February, 2013. Cooperation, at national and international levels, is the key theme of the entire document. Turkey adopted National Cyber Security Strategy and 2013-2014 Action Plan on 20 June, 2013. Turkey's national strategy emphasizes that "international cooperation and information sharing should be ensured in achieving and maintaining cyber space security". So the need of Turkey and EU to cooperate for a secure cyber space marks cyber security as another area of cooperation.

Situated in a disaster-prone geography, the emergency management system in Turkey has evolved in response to natural disasters that occurred throughout the country. Since its establishment in 2009, Disaster and Emergency Management Presidency of Turkey conducted numerous coordination and cooperation activities at national and international level ranging over geography from Haiti, Mongolia, Pakistan, Somalia, Syria, and Japan to Albania, Bosnia-Herzegovina, Montenegro and Serbia. Turkey also recognizes the need and value of cooperating with other countries and organisations before a disaster strikes, exchanging good practices in prevention and preparedness, sharing knowledge gained and best practices in crisis and disaster management. This stance of Turkey combined with rich and diverse experience means Turkey has a lot to contribute to European security via crisis and disaster management as well.

Conclusion

European security has to be thought of far beyond the Old Continent. Not only EU countries, but also Central and Eastern European countries, non-EU countries in the Balkans and even Caucasian countries; Mediterranean basin and the Middle East should also be considered while talking on European security. European security environment, today, is characterized by

the global economic crisis, financial austerity policies and deflating defense budgets and specter of crisis in all these different geographies with potential repercussion on European security.

End of Cold War did not only bring about a significant change in Europe, but also diversified potential risks and threats against national, regional and global security. In addition to conventional threats; proliferation of weapons of mass destruction, human and arms trafficking, cyber-crime are all but just a few of emerging formidable security challenges that require due attention of nations and other international actors alike.

This period, that does not enable any single actor alone being capable of providing security, requires all national and international actors to move beyond crisis management and set a new international security order based on global cooperation.

Turkey; as a founding member of the UN, member of NATO and a party to all leading European institutions, a negotiating country with the EU for full membership believes that both opportunities and risks interact profoundly in the geographies mentioned above. Turkey also believes that the real fault-line exists not among religions or cultures, but instead between democracy, modernity and reformism on the one side, and totalitarianism, despotism, radicalism and fanaticism on the other and considers that regional and global peace and stability is important for homeland security and defense. In this spirit, Turkey is vigilant in mobilizing a rich set of assets at its disposal effectively to counter security challenges in her territory, in the nearby region and periphery, as well as on the wider geography. Turkey; having close relations with the European geography reshaped after Cold War and Middle East and North Africa reshaped after 09/11 attacks, will resolutely continue its efforts in this direction which will help achieve the common goals of humanity.

*Secretary General of NSC, Muammer Türker - Head of the National Security Bureau, Stanisław Koziej
(Secretariat General of the NSC)*

New Challenges and Added Value of Poland and Turkey to European Security

Dominik P. Jankowski

The times when the security policy was the most important domain of any state's foreign policy are ultimately gone. The first years of the 21st century have confirmed that the European states strive for the economization of their international activity. In this way, they build their position based on the strengthening of economic and social aspects. Furthermore, with the intensification of the global economic crisis the expenditures of the European states on defence have been considerably reduced. Indeed, between 2008 and 2012, 20 of the 37 countries in the region reduced military spending by more than 10% in real terms¹. In fact, this trend negatively affects the condition of the security policy in Europe. As a result of the search for savings – often accidental and without much needed consultation with allies and partners – combined with a growing belief of European societies about the absence of threats for the Old Continent, the debate about the future of the European security policy has become more challenging. Indeed, talks on the European security policy are no longer trendy. Many European politicians admit that it is pointless to highlight security aspects in their election programs. Therefore, some would even argue that Walter Hallstein was right when he stated: “Do not waste time talking about defence. In the first place we do not understand it. In the second place we will all disagree”².

However, it is wrong to believe that the significance of the security policy was marginalized. For years, we have been witnessing significant changes in the European security environment: the crisis in Ukraine, the growing assertiveness of Russia, which was clearly reflected in the Russian-Georgian war in 2008, the expeditionary character of NATO's out-of-area involvement (in Afghanistan and Libya), revolutions and unrests in North Africa and in the Middle East, political and financial challenges facing the United States, the economic expansion and political ambitions of China, including its growing

1 S. Perlo-Freeman, E. Sköns, C. Solmirano, H. Wilandh, *Trends in world military expenditure*, “SIPRI Fact Sheet”, Stockholm, April 2013. http://books.sipri.org/product_info?c_product_id=458

2 A. Toje, *America, the EU and Strategic Culture: Renegotiating the Transatlantic Bargain*, Routledge, New York 2008, p. 25.

involvement in the Asia-Pacific region, as well as America's strategic response to the Chinese regional expansion which resulted in an uncertain level of U.S. presence in Europe³.

Insufficient involvement of the European states in the debate about the condition of its security, including the challenges, threats and opportunities, which the European defence policy faces, should be interpreted as a syndrome of hesitancy. Any deepening of this trend will lead to a further weakening of European security and – in a worst case scenario – it will give rise to national egotisms.

Where does such attachment to the issue of the security policy in Poland come from? Due to Poland's historical experience, geographical location (as, indeed, all strategic history is geographical⁴) and its limited potential Warsaw cannot afford to refrain from its involvement in the building of a stronger and more effective European security. Despite economic crisis, Poland actively co-leads the debate about a new vision of the "Europe of Defence" and, more importantly, puts the political postulates in practice.

This article presents the Polish vision of European security in the second decade of the 21st century. The Polish concept for European security is based on five pillars: stronger national defence capabilities, maintaining the U.S. role in Europe, using regional formats, NATO's consolidation and finally building a more effective Common Security and Defence Policy of the EU (CSDP).

Stronger National Defence Potential

Poland believes that investment into the national defence potential – its modernization and development – is nothing else but sharing the responsibility for the security of the Old Continent. NATO and the EU will be effective only when their member states are strong and efficient. Therefore Poland, despite the economic crisis, maintains a fixed rate of defence expenditures at the level of 1.95% GDP (of which at least 20% should be devoted to the technical modernization of the armed forces). Such a legal solution helps to build an all-party compromise about defence and facilitates strategic thinking about the directions in which the development of the armed forces should proceed.

3 *W stronę nowej europejskiej strategii bezpieczeństwa. Food for thought*, National Security Bureau, Warsaw, October 18, 2012. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4166,dok.html>

4 See more: C. S. Gray, *War, Peace and International Relations. An Introduction to Strategic History*, Routledge, New York 2012.

On November 8, 2011, President Bronisław Komorowski announced the main directions of the armed forces development for 2013-2022⁵. The technical modernization is one of the aspects which in the next decade will play a key role. Its priorities, which will significantly contribute to the strengthening of the national defence potential, include building of air and missile defence system, the development of the military IT systems and an increased mobility of the land forces. Indeed, the scope of the modernization effort is complex and comprises of four distinct aspects.

First, the Polish land forces will be considerably strengthened. Armoured forces, even if perceived by some European states as a hulking, overpriced holdover from a bygone era, play a crucial role in Poland's defence strategy.

Second, Poland has accelerated its naval force modernization program, which foresees a total spending of EUR 2,5 billion (10 billion PLN) by 2030. Without this major investment, the Polish navy would soon lose its operational capacity as 17 of its 41 combat vessels are scheduled to be withdrawn from service by 2022.

Third, the most modern component of the Polish armed forces – the air force – will be further enhanced, among others, by introducing a new Advanced Jet Trainer system of eight aircrafts by 2017. In addition, the helicopter fleet, which is to be used by different sections of the armed forces, will be fully modernized as Poland foresees an acquisition of 70 new machines.

Fourth, the Polish defence industry, which could play the role of a vital linchpin in the modernization effort, will operate under a clear strategic guidance. In 2013, the Ministry of Economy, the Ministry of Treasury and the Ministry of National Defence set out a plan for the consolidation of the branch. This consolidation process should help Polish companies to deal with the challenges of an evolving European market.

The best way to ensure the success of the modernization process is getting the security and defence strategy right. The new-old rationale was laid out by Minister of Foreign Affairs Radosław Sikorski in his yearly address in March 2013 in which he stated that “history teaches us that Poland must look to itself to look after its security – also in the military sense – and that this security largely depends on our own defence potential. As Jan Nowak-

5 *Prezydent określił główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP*, National Security Bureau, Warsaw, November 8, 2011. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/3458,PrezydentokreslilglownekierunkirozwojuSilZbrojnychRP.html>

Jeziorański⁶ once wrote, ‘you must not base your security on your allies alone, even the most formidable ones, if you cannot use your own forces to enable these allies to come to your help. A feeling of security cannot become a myth that leads to mental disarmament and gives rise to laziness of military thought’⁷. This vision was inspired by President Bronisław Komorowski (i.e. the “Komorowski doctrine”)⁸.

Moreover, if one could name another unique novel element in the Polish strategy, it would be the recurrence of deterrence. Once a backbone of many national security strategies, with time it has almost vanished from the vocabulary of strategic debate. Yet, from a Polish perspective this concept has not become obsolete, as it provides a viable solution to the strategic of European security. Indeed, deterrence is a strategy for addressing two competing goals: countering a potential enemy or threat and avoiding war.

On June 3, 2013, Prime Minister Donald Tusk together with the Minister of National Defence Tomasz Siemoniak announced the initiation of a project called “Polish Fangs”. Its goal is to develop the essential military capabilities necessary to implement a deterrence strategy. In practice, “Polish Fangs” will be comprised of cruise missiles for both the F-16 fleet and potentially the conventional submarines, combat drones, special operations forces, as well as the Polish Navy Coastal Defence Missile Battalion system. Moreover, it is likely that this project will be supplemented by both defensive and offensive cyber-weapons, as cyber-defence capabilities will become a priority in the next strategic planning cycle.

6 Jan Nowak-Jeziorański (1914-2005) was a Polish journalist, writer and politician. During the Second World War he served in the Home Army (Armia Krajowa, AK). He is best remembered for his work as an emissary shuttling between the commanders of the Home Army and the Polish government in exile in London and other allied governments which gained him the nickname “Courier from Warsaw”. After the war he worked as the head of the Polish section of Radio Free Europe.

7 *Address by the Minister of Foreign Affairs on the goals of Polish foreign policy in 2013*, Warsaw, March 29, 2013, p. 22. <http://www.msz.gov.pl/resource/7b5eb7a9-7fc1-4682-a96a-88eb96bec86f:JCR>

8 The term “Komorowski doctrine” was coined by the Head of the National Security Bureau Stanisław Koziej who in his speech on April 15, 2013, underlined that “we are a border state of NATO and the EU. This position results in our general concept to ensure our own security. It has been expressed in a prioritization of defence capability serving to defend our own territory. A strong supporter and advocate of this approach is President Bronisław Komorowski. Therefore, I think that with full confidence we can now speak of the ‘Komorowski doctrine’”. See more: „*Doktryna Komorowskiego*” – *czyli priorytet dla obrony własnego terytorium*, National Security Bureau, Warsaw, April 15, 2013. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4549,Doktryna-Komorowskiego-czyli-priorytet-dla-obrony-wlasnego-terytorium.html>

The Role of the U.S. in Europe

The role of the U.S. in Europe has significantly changed in the last decade. It cannot be denied that there is no path which will lead the Europeans to the status quo ante. Therefore, a crucial question arises: who is, in fact, afraid of the shift of the U.S. to Asia? What role can the U.S. play in a new European security equation?

From a Polish perspective, Europe firstly needs to better understand its current role in the foreign and security policy of the U.S. Long before the economic crisis of 2008, U.S. policymakers had begun to view Europe in general and Central Europe in particular as a “checked box”. As Wess Mitchell underlines “under Obama Administration, the de facto retrenchment of U.S. power from Europe has accelerated. This is partly due to the combined effect of austerity, strategic challenges in Asia and the steady hollowing-out of NATO as a military alliance”⁹. However, the American decision to shift resources to Asia-Pacific region should not be perceived as turning its back to Europe, but as a process of rebalancing. Indeed, some aspects of President Barack Obama’s Asia strategy have been built on the policies of the previous administrations¹⁰.

Therefore, the European countries should rebuild their current relationships with the U.S. by taking into consideration its new role on the Old Continent. For Poland, this new approach means a policy of pursuing both common values (democracy promotion, mutual defence clause) as well as common interests (interoperability of the respective armed forces, missile defence, shale gas exploration). In fact, three fields of collaboration in the security realm seem to be the most promising.

First, the military cooperation. In December 2010, Barack Obama and Bronisław Komorowski agreed to pursue closer military-to-military cooperation between the U.S. and Poland by creating a platform for joint work by the two air forces. Two years later, the first U.S. air force detachment at the Łask air base in Poland became operational. In fact, the aviation detachment offers an opportunity to modify the security narrative in Central

9 W. Mitchell, *The Future of U.S. Policy in Central Europe. Regaining American Purpose in the “Lands Between”*, “Aspen Review”, Aspen Institute, Prague, October 2013, p. 49.

10 Washington has been devoting more resources to the region since at least 1997, when it first moved a submarine from Europe to Guam. The William Clinton and George W. Bush administrations then deployed every type of major naval and air weapons system to Guam and Japan, cooperated with Singapore to build an aircraft carrier facility and strengthened U.S. defence cooperation with Japan and the Philippines. The Bush administration assigned an additional aircraft carrier to the Pacific theater and the Pentagon announced in 2005 that it would deploy 60% of the U.S. submarines to Asia.

Europe. It has been a small permanent presence on the ground with more substantial rotational presence (uniformed personnel and civilian contractors flying F-16s and C-130s). Beginning in 2013, the enhanced U.S. presence has accelerated the training process and has increased interoperability between the two air forces. Moreover, there is an indisputable potential in the field of special operations forces cooperation. Over the past decade, the United States' military and the country's national security strategy have come to rely on special operations to an unprecedented degree. Therefore, the U.S. special operations forces continue to build partnerships as this option frequently represents the only realistic course for U.S. security policy. In the wake of the February 2009 signing of the Memorandum of Understanding establishing a strategic partnership between the U.S. and Polish special operations commands, the U.S. continues to assist Poland in becoming a fully interoperable special operations forces partner nation.

Second, Poland's role in the European Phased Adaptive Approach (EPAA) missile defence architecture. EPAA phase one gained its first operational elements in 2011 with the start of a sustained deployment of an Aegis BMD-capable multi-role ship to the Mediterranean and the deployment of an AN/TPY-2 radar in Turkey. Moreover, Spain agreed in 2011 to host four U.S. Aegis-capable ships at the existing naval facility at Rota. For the second phase, the U.S. reached an agreement with Romania that was ratified in December of 2011 to host a U.S. land-based SM-3 interceptor site beginning in the 2015 timeframe¹¹. The third phase is centered on the first of the three host nations to ratify the hosting agreement – Poland¹². This agreement places a land-based interceptor site in Redzikowo and includes the SM-3 Block IIA interceptors. As underlined by Deputy Assistant Secretary of State Frank A. Rose during his speech at the National Defence University in Warsaw on April 18, 2013, “this EPAA phase three site is on schedule and on budget for deployment in the 2018 timeframe. The interceptor site here in Poland will be key to the EPAA. Not only will it protect Poland itself, but when combined with the rest of the EPAA assets, phase three will be able to protect all of NATO Europe against ballistic missile threats from the Middle East”¹³. Poland should to the maximum extent possible use the next three years of the presidency of

11 The construction works at the site in Romania have officially started in 2013.

12 The Ballistic Missile Defense Agreement between the U.S. and Poland entered into force in September 2011.

13 *Implementation of the European Phased Adaptive Approach. Remarks by Frank A. Rose at the Polish National Defence University*, U.S. Department of State, April 18, 2013. <http://www.state.gov/t/avc/rls/2013/207679.htm>

Barack Obama to prepare the SM-3 site in Redzikowo. The further the joint works advance, the smaller the probability of radical changes. However, as some experts underline “the U.S. plans might be delayed as a result of fiscal constraints or further problems with SM-3 IIA development. Also, changes in Middle East ballistic missile threat assessments may slow or accelerate EPAA implementation”¹⁴.

Third, a potential shale gas revolution. In Europe, Poland has led the way as the country with one of the largest deposits and with the greatest commitment to make unconventional gas commercially viable. As the pioneer in European commercialization of shale gas Warsaw is trying to learn and implement the most effective practices used in the U.S. In fact, if produced in sufficient quantities under workable regulatory, tax and environmental regimes, Polish shale gas could end Central Europe’s dependence on Russia and in the process revolutionize how energy is produced, priced and delivered across Europe. This would fundamentally change the nature of Europe’s relations with Russia, reordering Europe’s security equation as well as its energy markets.

Towards an Inclusive Regional Collaboration

“The question today is not whether the European Union will emerge as a global power but whether it will continue in any meaningful form at all”¹⁵. In this situation, one should seek for means of consolidating and strengthening the European integration process. A potential answer might be hidden in minilateralism¹⁶. During the current economic tumult in the EU it might be one of the solutions that brings tangible results, e.g. in defence matters. It might also constitute a way to counterbalance an alarming process in the EU consisted of both the rise of national egoisms (the renationalization of foreign and security policies) and particularistic approaches towards new challenges and threats. Therefore, a successful cooperation nowadays should avoid any signs of exclusiveness. For Polish foreign policy, especially two regional

14 J. Durkalec, *Modifications of the U.S. Missile Defence Plans in Europe*, “Bulletin” 27, Polish Institute of International Affairs, Warsaw, March 18, 2013. http://www.pism.pl/files/?id_plik=13164

15 J. Havranek, W. Mitchell, *Atlanticism in Retreat*, “American Interest”, November/December 2013, p. 43.

16 The essence of minilateralism lies in the ability of building lasting coalitions. The concept of minilateralism won its international positive renown in 2009 thanks to Moisés Naím. In his article “Minilateralism. The magic number to get real international action” – published in “Foreign Policy” in 2009 – he defined minilateralism as smallest possible number of countries needed to have the largest possible impact on solving a particular problem.

groupings play an important role: the Weimar Triangle (Poland, France and Germany) and the Visegrad Group (Poland, Czech Republic, Hungary and Slovakia).

Since 2009, Warsaw has increasingly sought to revitalize close coordination within the Weimar Triangle. That initiative has taken on greater urgency in 2010 when Poland was preparing to take over the rotating EU presidency in July 2011. Since then the Weimar Triangle has been perceived as an *avant-garde* in the field of the Common Security and Defence Policy. The road map for progress has been established: reform of the EU battle group concept, more efficient civil-military crisis management, strengthening of cooperation between the EU and NATO – especially between the European Defence Agency and Allied Command Transformation – as well as the pooling and sharing of European defence capabilities. In a December 2010 letter to the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy Catherine Ashton, the Ministers of Defence and Foreign Affairs of the Weimar Triangle states expressed impatience with the EU's perceived dithering. The letter called for bold decisions in order to make the CSDP more cost-effective and efficient and made it clear that in the years to come CSDP will remain the flagship of the trilateral cooperation. In July 2011, Catherine Ashton presented her CSDP report which picked up most of the Weimar proposals.

Moreover, on March 8, 2012, President Bronisław Komorowski inaugurated a new configuration of the cooperation within the Weimar Triangle, namely in a format of the Secretaries of the Security Councils of Poland (Head of the National Security Bureau), France (General Secretary of the General Secretariat for Defence and National Security, SGDSN) and Germany (Secretary of the Federal Security Council, Group 22, German Chancellery)¹⁷.

What helped the Weimar Triangle to draw attention of other member states to its cooperation is a current drive within the EU to establish regional defence cooperation initiatives, which would save money through creating joint capabilities and role specialization. In November 2012, the Minister of Foreign Affairs and Ministers of Defence of Poland, France, Germany, Italy and Spain (Weimar Plus) signed a Declaration on European Defence to support an ambitious European policy in the realm of security and defence. A main issue addressed is to strengthen cooperation efforts on high added-value

17 *Prezydent Bronisław Komorowski zainaugurował nową formułę współpracy weimarskiej*, National Security Bureau, Warsaw, March 8, 2012. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/3733,Prezydent-Bronislaw-Komorowski-zainaugurowal-nowa-formule-wspolpracy-weimarskiej.html>

capacities, such as air-to-air refueling. To achieve this goal, an adjustment and extension of the European Air Transport Command (EATC) was proposed¹⁸.

Furthermore, Poland wanted to activate the unused potential of the Visegrad Group (V4). One of the priorities of the Polish presidency of the V4 (July 1, 2012 – June 30, 2013) was the deepening of collaboration in the area of security and defence. A special emphasis was given to the preparation of the V4 battle group, to be on stand by in the first semester of 2016.

In 2013, the National Security Bureau conducted a series of strategic workshops aimed at defining a vision for a new strategic framework of the EU. During the meetings the representatives of Poland, the Czech Republic, Hungary and Slovakia discussed the V4 interpretation of joint interests and the strategic goals of the EU, assessed the security environment of the EU as well as proposed a V4 vision of a potential course of strategic action of the EU in the evolving international environment¹⁹.

In order to strengthen the V4 efficiency in the field of security and defence it might be worth considering a set of four guidelines.

First, visibility. In order to exist in a broader political awareness the V4 should wave its flag wide and high. This should be done both by national diplomacies as well as by the strengthening of the role of the International Visegrad Fund.

Second, flexible leadership. The V4 has wisely chosen to collaborate within a relatively small group of countries. Nevertheless, at some point even in a small group a need to choose a leader arises. The first step by Warsaw has been done: it became a framework nation in the V4 battle group. However, in different fields – also related to broader security aspects (e.g. cyber security, energy security) – other V4 countries could and should play a leading role. Flexible leadership also means that all projects are open to all interested V4 parties and countries are free not to join.

Third, active engagement. Przemysław Grudziński in his book “An Intelligent State” outlined a 10-point foreign policy strategy for a medium size country. One of his points could be called active and timely engagement

18 C. Major, C. Mölling, A. von Voss, *The State of Defence Cooperation in Europe*, “Working Paper” 3/2013, Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2013, p. 7.

19 See more: D. P. Jankowski, *W stronę skutecznego minilateralizmu w dziedzinie polityki bezpieczeństwa: na przykładzie aktywności Polski w Grupie Wyszehradzkiej*, “Bezpieczeństwo Narodowe” 27, National Security Bureau, Warsaw 2013. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5049,Kwartalnik-quotBezpieczenstwo-Narodowequot-Minilateralizm-na-przykladzie-aktywno.html>

and could be best embraced by a slogan: “propose, act, propose, act”. The same rule implies to the V4. In practical terms for defence aspects it basically means a faster implementation of the pooling and sharing/smart defence programs as well as an assured and sufficient level of military spending in all four countries.

Fourth, daring thinking. In fact, this could mean a closer collaboration both in the field of renewing the strategic framework of the EU as well as in the area of space (Poland and Czech Republic are already members of the European Space Agency). In the latter case, the V4 countries would determine whether to invest into a joint communications satellite launched in geosynchronous orbit or a series of remote sensing satellites placed in polar orbit. Not only would such space systems save money that are being spent on the purchases of commercial products, but the V4 would also significantly shore up its defence and security capabilities²⁰.

NATO’s Consolidation

Ever since the end of the Cold War, NATO has been perceived as an emerging collective security structure. This trend is particularly visible in connection with the establishment of many new institutions, which serve as platforms for cooperation with non-member states. The NATO Summit on May 20-21, 2012, in Chicago confirmed that it was necessary to consolidate NATO around its basic function. In Poland’s opinion, the evolution of global trends in the security policy should not obscure the main aim of the signatories of the Washington Treaty, namely collective defence. Presently, the effectiveness of the mechanism of article 5 is based on a few principles. Firstly, it is the inevitability and automatism of support extended to a victim of aggression or a state threatened with aggression. Secondly, it is the priority in access to NATO’s resources in case of an attack. And thirdly, it is the adequacy of the resources, which should effectively counteract aggression, eliminate it and neutralize its consequences.

The new NATO’s Strategic Concept adopted at the Lisbon 2010 Summit had to both confirm the significance of article 5 and to create a mechanism which would ensure satisfaction of the obligation under the collective defence in the new reality of the 21st century. In fact, the contingency planning for the

20 *Ibidem*, pp. 27-28. See more: D. P. Jankowski, *The Visegrad Group: Prospects and Priorities*, Foreign Policy Association, New York, September 24, 2012. <http://foreignpolicyblogs.com/2012/09/24/the-visegrad-group-prospects-and-priorities/>

new member states as well as regular joint military exercises have been of special importance. Moreover, this would increase their capabilities, which in turn would strengthen NATO and guarantee effectiveness of collective defence. This vision was translated into action during a NATO military exercise – “Steadfast Jazz” – which was conducted in Poland and the Baltic States in 2013. Its scenario was based on article 5 and its objective was to practice NATO collective defence capability.

Currently, the main challenge that faces NATO is the redefinition of its role in the post-Afghan period. In Poland’s opinion, NATO plays a few functions today: it gives protection to the member states, deters potential aggressors, is capable of intervening out of the treaty area, prevents crises through the partnership policy and stabilizes the situation in the transatlantic region. However, it is not NATO out-of-area operations or stabilization missions that decide about the success of a defence alliance. The Alliance was established to defend its member states. In order to fulfill this mission an ambitious level of defence planning should be maintained.

Moreover, precise agreements and standards as well as political determination and resources which the member states will allocate to incorporate the adopted decisions are of key importance for the continued strengthening of NATO’s strategic foundations. Specific executive decisions can increase NATO’s effectiveness at lower cost. In fact, it is the co-dependence of states that is the idea which puts order to the 21st century international security system. From a Polish perspective, concrete actions should consist in “making appropriate investments by member states amounting to approximately 2% of GDP, ensuring a balanced development of the NATO infrastructure in its member states, the consistent construction of the NATO missile defence system, conducting joint military training, including training in scenarios of collective defence, as well as regular preparation and updating of NATO contingency plans”²¹. Such activities will enable buttressing the feeling of security in all NATO member states, including especially frontline states and contribute to increasing readiness to engage in out-of-area operations.

21 *White Book on National Security of the Republic of Poland*, National Security Bureau, Warsaw 2013, p. 124. <http://www.spbn.gov.pl/sbn/english-version/5043,English-version.html>

Effective CSDP

For Poland, CSDP is an ambitious, gradually broadening field of activity of the EU with a goal to provide security to its member states and more stability in their neighborhood. A recipe for a strong CSDP should be based on ten objectives: 1) creating a new strategic framework (towards a new European Security Strategy); 2) enhancing the planning capabilities and the functioning of the EU structures as well as crisis management mechanisms (e.g. strengthening of the EU Operations Centre); 3) enhancing civil-military cooperation in the CSDP framework (comprehensive approach); 4) a strengthening of the EU-NATO operational cooperation; 5) enhancing the cooperation with the EU partners within the CSDP framework, especially with the Eastern Partnership countries; 6) enhancing flexibility and usability of the battle groups (i.e. increasing burden sharing of their deployment and redeployment; enhancing the concept of the permanent framework nations on the operational stand-by every 3 years; including civilian component); 7) a development of the joint projects identified by the European Defence Agency (remotely piloted aircraft systems, air to air refueling, cyber defence); 8) a harmonization of the EU and NATO actions (“pooling and sharing” as well as “smart defence” initiatives); 9) a balanced and sustainable development of the European defence industries relying on equal and regional distribution of the financial instruments that support competitiveness in defence R&T and foster the dual use; 10) supporting the access of small and medium enterprises to the European defence market as well as enhancing regional specialization by creation of defence centers of excellence.

The ongoing debate on strengthening Europe’s defence sector has shown that there is a temptation among some of the EU member states, as well as the European Commission, to equate consolidation with competitiveness. From their perspective, the best way to boost the economic development of the European defence industries is to further consolidate second-tier and third-tier firms (i.e. the small and medium enterprises), rapidly phase out offsets and limit the importance of article 346 of the Lisbon Treaty. Unfortunately, these false assumptions could lead to an even more unbalanced development of Europe’s defence industries. This approach would be beneficial primarily to the European industrial champions – the first-tier companies, from just six member states: France, Germany, Italy, Spain, Sweden and the United Kingdom. They dominate the market by virtue of their size, technological sophistication, high level of investment in research and development and the political support they receive. The small and medium enterprises which

prevail in other member states – including Poland – will thus have a limited chance of successfully competing on a market driven solely by economic forces. Ideally, Poland should counteract the possibility of an eventual increase of such discrepancies by supporting an equal regional distribution of the funds dedicated to increasing competitiveness in the branch, while securing the necessary political, economic and technological backing for small and medium enterprises. Poland should also make a virtue of necessity and ultimately seek to change its indigenous defence industry landscape²².

Finally, the development of the security and defence policy of the EU depends on a clear and up-to-date strategic guidance. The currently binding strategy suffers political sclerosis, no longer reflecting the security environment. Therefore, it is high time to revitalize *l'esprit communautaire* and adjust the EU to the new normal by initiating a review process and amendment of the 2003 European Security Strategy. This postulate was proposed by Bronisław Komorowski in his speech at the 2012 Munich Security Conference²³ and became one of the priorities in the works of the National Security Bureau²⁴. Its backbone must be based not only on common values, but also on common interests.

A new strategic document of the EU should focus on identifying detailed tasks to be carried out by the EU institutions and define prerogatives which should be developed by means of political process. Moreover, more concrete mechanisms of its implementation which will institutionalize the EU strategic debate in the future should be established. A provision on a regular update of subsequent EU security strategies is another key element that should be ensured. In this review process it deems advisable to use positive experiences from the work on developing the latest NATO Strategic Concept, e.g. by calling into being a Wise Men Group.

22 See more: D. P. Jankowski, *Beyond Air and Missile Defence: Modernization of the Polish Armed Forces*, "Issue Brief" 132, Center for European Policy Analysis, Washington, D.C., September 5, 2013.

23 *Wystąpienie Prezydenta RP w Monachium*, Chancellery of the President of the Republic of Poland, February 4, 2012.
<http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta/wystapienia/art,136,wystapienie-prezydenta-rp-w-monachium.html>

24 See more: *W stronę nowelizacji Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa*, National Security Bureau, Warsaw, October 18, 2012. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4166,W-strone-nowelizacji-Europejskiej-Strategii-Bezpieczenstwa.html>

Recommendations for 2014

Imagine a chariot. The chariot is drawn by two horses. One is black as coal, the other is white as snow. The rider tries to control the horses, but they are too wild. The chariot is us – Europe. The charioteer represents rational Europeans be them policymakers or analysts. One horse is the lustful appetite of national instincts and the other – noble passion of European idealism. Is the chariot heading for a crash? Will it tumble from the cliff?

Poland remains convinced that this is not the case. However, there is no silver bullet solution for the European security policy. In fact, in order to make the Old Continent more secure one needs to have both a strategic far-sighted vision as well as the necessary political will to persistently implement it.

To start with, one should remind a fundamental fact. There are only two kinds of countries in Europe, Belgian statesman Paul-Henri Spaak is reputed to have said: small countries and those that have yet to realize that they are, in fact, small countries. However, as Sven Biscop rightly notes “to believe that on the world stage any European state is more than a dwarf is the single most damning fallacy for Europe’s global role, as it creates the illusion in many capitals that they do not need the other Europeans. It particularly stimulates bilateral wheeling and dealing with the great powers to the detriment of collective European engagement, seen as no more than a secondary supplement to national foreign policy. This fallacy is understandable, for some dwarfs do carry a big sword or a big purse. But dwarfs being dwarfs, it is either/or: no single European state today can claim global reach in all dimensions of power, military, economic and political. Therefore, no single European state can defend all of its interests on its own all of the time”²⁵.

The conclusion is evident: currently, in many instances defending the national interest demands collective action. Therefore, 2014 should be no exception. In fact, every single pillar of Polish security will be marked by at least one event of significant importance for the European security equation.

25 S. Biscop, *Europe and the World or Snow White and the Seven Fallacies*, “Egmont Paper” 61, Egmont, Brussels 2013.

In the national pillar, a new National Security Strategy will be published, implementing the main recommendations of the National Security Strategic Review²⁶. In relations with the U.S., Warsaw should speed up the ongoing preparations of the EPAA deployment in Redzikowo. In the regional one, the Weimar Triangle as well as the Visegrad Group could play a positive role in the development of the Eastern Partnership initiative. In the transatlantic pillar, the preparations for the NATO Summit in Newport (September 4-5, 2014) will be of primary importance. Finally, in the European pillar, the member states will start the implementation process of the December 2013 European Council conclusions which set at least three benchmarks regarding the strategic framework issues (in 2014 an EU Cyber Defence Policy Framework; by June 2014 an EU Maritime Security Strategy; in 2015 a High Representative report assessing the impact of changes in the global environment and presenting the challenges and opportunities arising for the Union).

26 The National Security Strategic Review was started by the National Security Bureau in November 2010. It was officially commenced by the President of the Republic of Poland during the opening conference on December 20, 2010. The National Security Strategic Review was aimed at making a comprehensive evaluation of the condition for national security of Poland and forming conclusions relating to the strategic goals, possible state actions in the area of security and developing the national security system.

*Secretary General of NSC, Muammer Türker - Head of the National Security Bureau, Stanisław Koziej
(Secretariat General of the NSC)*

NATO's Enlargement Policy: A Turkish Perspective

Özgür Ay

NATO, which is known as the most successful collective defense alliance in history, is the keystone of Euro-Atlantic security. It was created through the signing of the Washington Treaty in 1949 with the objective of safeguarding the freedom and security of its member states by political and military means. Within the Cold War security parameters, the purpose of developing a common defense system can be considered mainly as securing a lasting peaceful order in the Euro-Atlantic region based on common values of democracy, human rights and the rule of law. While NATO is a child of another era¹, today its core task remains intact despite some structural transformations and changes in its focus points in order to confront new threats and meet new challenges. It should be noted that NATO “not only ensures the defense of its members but contributes to peace and stability beyond the geographical space defined as the North Atlantic Treaty area through partnerships and crisis management operations.”²

The Alliance was originally comprised of 12 member nations from Western Europe (Belgium, Great Britain, Denmark, France, Iceland, Italy, Luxemburg, Netherlands, Norway and Portugal) and North America (Canada and United States). Since 1949, the number of members has increased from 12 to 28 through six rounds of enlargement. The enlargement policy can be considered as an effective instrument used by NATO during 65 years of its existence for achieving its fundamental security objectives.

During the Cold War, one of the most important objectives was to contain the Soviet expansion in Europe and two mainly geo-strategic aspects were commonly observed in all NATO enlargement processes: the advantages a new member might bring to the Alliance's collective defense with its geographic position, and/or its contribution in terms of manpower.³ In this regard, the accession of Turkey and Greece in 1952 provided NATO

1 Ahmet Davutoğlu, “Transformation of NATO and Turkey's Position”, *Perceptions*, 17, no. 2 (2012): p. 7.

2 *NATO Handbook*, Brussels: Public Diplomacy Division, 2006, p. 18.

3 Ferdinando Sanfelice di Monteforte, “On the Geostrategic Aspects of NATO's Enlargement”, in *NATO at 60: The post-Cold War Enlargement and the Alliance's Future*, ed. Anton Bebler (Netherlands: IOS Press, 2010), 131.

with a strong base in East Mediterranean-Aegean Sea on both accounts of its strategic intention to expand, Anatolia became a natural bridge to Caucasus and, Turkish Army increased considerably the overall strength and manpower of the Alliance's land forces.⁴ Similarly, the admission of Federal Republic of Germany in 1955 tilted the balance of land forces between the East and the West to the latter's advantage. One of its immediate results was the signing, in the same year, of the Warsaw Pact thereby delineating the borders of the two opposing sides of the Cold War. The accession of Spain to NATO in 1982 provided an extra route for the reinforcement forces to come from the other side of the Atlantic in case of necessity.⁵ During the Cold War, in a world divided into two hostile camps, NATO with its core mission of collective defense and credible deterrent capabilities played its role effectively in preventing the Cold War turning into an armed conflict; and enlargement policy proved to be effective in contributing to this end.

NATO's Open Door Policy in the post-Cold War Period

The new strategic environment emerging from the developments such as fall of the Berlin Wall and the dissolution of the Soviet Union led to a comprehensive review process within NATO and triggered a transformation of the Alliance in order to adapt both internally and externally to the post-Cold War conditions. The basic elements of this process were reflected in the Strategic concepts of 1991, 1999 and 2010.

NATO enlargement also became an important item on the agenda in the early 1990s. As a result, the Alliance carried out a Study on NATO Enlargement in 1995. It was stated in the document that the end of the Cold War provided a unique historical opportunity to improve the security architecture in the Euro-Atlantic area without creating new dividing lines. NATO's fundamental security goals and the integration of new members into European and Euro-Atlantic institutions were conceived as complementary and the enlargement policy aimed to be used as an instrument:

- To encourage and support democratic reforms,
- To promote good-neighborly relations,
- To emphasize common defense and to extend its benefits,
- To increase the transparency in defense planning and military budgets,

4 Monteforte, *On the Geostrategic Aspects*, 132.

5 *Ibid.*

- To reinforce the tendency toward integration and cooperation in Europe based on shared democratic values,
- To strengthen the Alliance's ability to contribute to European and international security,
- To strengthen and broaden the Trans-Atlantic partnership.⁶

Within this framework, an important role was attributed to Partnership for Peace (PfP) programme which was launched in 1994, after the establishment of the North Atlantic Cooperation Council (NACC) in 1991 as a forum for security dialogue between NATO and its new partners.⁷ The purpose of the PfP is to increase stability, diminish threats to peace and build strengthened security relationships between individual Euro-Atlantic partners and NATO, as well as among partner countries. In the Study on Enlargement, it is stated that; "active participation in PfP will play an important role in possible new members' preparation to join the Alliance, although it will not guarantee Alliance membership. Active participation in NACC/PfP will provide the framework for possible new members to establish patterns of political and military cooperation with the Alliance to facilitate a transition to membership. Through PfP planning, joint exercises and other PfP activities, including seminars, workshops and day-to-day representation in Brussels and at Mons, possible new members will increasingly become acquainted with the functioning of the Alliance, including with respect to policy-making, peacekeeping and crisis management."⁸

As a result of opening the doors of the Alliance to the aspirant countries of the Euro-Atlantic area, Poland was one of the three countries with Czech Republic and Hungary invited to begin accession talks at the NATO's Madrid Summit in 1997. They became the first former members of the Warsaw Pact to join NATO in 1999. At the Washington Summit in 1999, the Membership Action Plan (MAP) was launched to help other aspirant countries prepare for possible membership. In 2002, Bulgaria, Estonia, Latvia, Lithuania, Romania, Slovakia and Slovenia were invited to begin accession talks and all joined to the Alliance in 2004. And, finally, Albania and Croatia were invited to start accession talks and joined the Alliance in 2009.

Currently there are four aspirant countries continue to prepare themselves for accession to NATO. In 2008, at the Bucharest Summit, Macedonia was

6 *Study on NATO Enlargement*, September, 3, 1995, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24733.htm (accessed February 7, 2014).

7 NACC was succeeded by the Euro-Atlantic Partnership Council in 1997.

8 Ibid.

assured that it will also be invited to join as soon as a solution to the issue of the country's name has been reached with Greece. Bosnia and Herzegovina (BiH) and Montenegro were invited to start Intensified Dialogues on their membership aspirations and related reforms. Allied leaders also agreed that Georgia will become a member in future. In September 2008, The NATO-Georgian Commission was established which has provided a unique platform for political dialogue and practical cooperation in support of Georgia's reform efforts. Montenegro and BiH was invited to join MAP in December 2009 and April 2010 respectively.

Post-Cold War enlargements strengthened the Euro-Atlantic community of common values and democratic ideals, gave a security perspective to young Eastern European democracies, added geographical depth to the Alliance, increased its capabilities and broadened the basis for burden sharing and finally helped the consolidation in Baltic area and stabilization in Balkans.⁹

Current Status of the Aspirant Countries

The stabilization of the Western Balkans and their gradual integration into Euro-Atlantic institutions remains an important prerequisite for European security. The region has undergone significant transformation during the last decades but a full normalization of the region has yet to be completed.

In that sense, the accession of BiH, Montenegro and the Republic of Macedonia are conceived as essential steps towards fulfilling the vision of an undivided free peaceful Europe and in this regard, they are key elements in fostering development and stability of the region. But it should also be noted that the membership is depended on the ability of the aspirant countries "to create genuinely democratic societies, to contribute to Euro-Atlantic security, and to cultivate constructive relations with neighbors."¹⁰

Macedonia is a pivotal country for peace and stability in the region and Turkey attaches great importance to the stability and prosperity of Macedonia as well as to the preservation of its territorial integrity. Macedonia can be conceived as a model for peaceful co-existence in the region given its multi-ethnic, multi-lingual and multi-cultural social fabric. Having been granted MAP 15 years ago in 1999, the country carried out significant

9 Justus Grabner, "On NATO's Post-Cold War Eastern Enlargement", in *NATO at 60: The post-Cold War Enlargement and the Alliance's Future*, ed. Anton Bebler (Netherlands: IOS Press, 2010), 135.

10 *NATO Parliamentary Assembly Resolution on Furthering Stability and the Euro-Atlantic Prospects of the Western Balkans*, no. 401, 14 October 2013, p. 1.

domestic reforms particularly in order to build a multi-ethnic society and has substantial contributions to operations led by NATO, the EU and the UN. Currently, Macedonia contributes to ISAF Regional Command Capital with 157 troops.¹¹ While Macedonia fulfilled every criteria required to be a member of NATO, the “name issue” remained still as an obstacle to its integration to the Alliance.

BiH joined the PfP program in 2006 and was granted the MAP in 2010. The Alliance supports BiH’s membership process through a number of instruments, including Planning and Review Process, Individual Partnership Action Plan and Intensified Dialogue. Political stability stands out as the most essential element at the moment in order to achieve progress. The Alliances’ primary expectations from BiH are reaching a consensus regarding the constitutional reform process which ensures the implementation of the European Court of Human Rights’ judgment in the Sejdic-Finci case and the resolution of the issue in relation to the registration of immovable defense property in order to start its first MAP cycle.¹² On the other hand, BiH has achieved significant progress in the defense sector¹³ and increased its contribution to ISAF.¹⁴

NATO Allies including Turkey recognized the independence of Montenegro very shortly after its declaration in June 2006 and Montenegro joined to the PfP in December 2007 after the Riga Summit. After receiving an invitation from the Allies in December 2009 to join the MAP and Montenegro started to implement its first Annual National Programme under the MAP in 2010. It has so far successfully implemented significant political, economic and defense reforms which demonstrated its firm commitment to join the Alliance.

At the 2012 Chicago Summit, NATO leaders reaffirmed their decision about Georgia’s accession to the Alliance and welcomed the progress Georgia showed through reforms, implementation of its Annual National Programme and active political engagement with the Alliance in the NATO-Georgia

11 Numbers of troops should be taken as indicative as they change daily. *International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures*, 1 August 2013, <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.pdf>, (accessed February 7, 2014).

12 The Alliance expects from BiH the registration of defence installations as state property rather than entity, for use of the country’s Ministry of Defence.

13 The reform created a unified military structure, and a multi-ethnic model of armed forces at least among larger military units which can be evaluated as a driving force for integration in the country. see Witold Waszczykowski, *The Western Balkans: Securing a Stable Future*, NATO Parliamentary Assembly Draft Special Report, 17-20 May 2013, p. 4.

14 Currently 79 Bosnians serve in the ISAF. *International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures*, 2013.

Commission.¹⁵ Turkey supports Georgia's efforts to meet its Euro-Atlantic aspirations and believes that it will contribute to find a peaceful and lasting solution for the conflicts in the South Ossetia and Abkhazia regions through dialogue within the territorial integrity of Georgia. Peace in Georgia is an essential part of regional security and stability, which is a priority for Turkey.

Turkey's Defense and Security Policy and Views on NATO's Core Tasks

Since the early years of the Republic, Turkey's defense and security policies have been characterized by the importance it has put on dialogue, cooperation and multilateralism¹⁶ and, they have been greatly effected by its geopolitical position. Having land and maritime borders with 14 countries¹⁷, Turkey is situated in a uniquely critical geographical location. Specifically, it stands at the intersection point of the Balkans where peace and stability is still fragile, the Caucasus with its rich natural resources and various conflicts, and the energy-rich Middle East with full of instabilities and uncertainties. Also, in terms of energy security, Turkey constitutes a critical transit hub between the giant sources as Middle East and Caspian Basin which are jointly home of to two thirds of world's proven natural gas and oil resources and the energy demanding European countries. While controlling the only exiting water passage to the Black Sea Basin, Turkey is also a major Mediterranean country at the crossroads of the major sea lines of communication and directly affected by the developments in the Eastern Mediterranean.

Located in one of the most challenging regions in the world and at the crossroads of the strategic lines of communication and energy corridors, Turkey takes into account that its own security and stability can be achieved only through the security and stability in the region. With this understanding, Turkey aims to contribute to regional peace and stability by using its hard and soft power capacity and by undertaking initiatives and responsibilities both in bilateral and multilateral terms. Turkey is a member of United Nations as well as all leading European and Euro-Atlantic organizations, and it is determined to become a full member of EU. While strengthening its relations with the US and the European countries, Turkey is further developing its relations with the countries in the Balkans, Middle East and North Africa, Southern Caucasus, Southern Asia and Central Asia by making use of its close ties.

15 NATO's Relations with Georgia, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_38988.htm (accessed February 7, 2014).

16 Davutoğlu, *Transformation of NATO and Turkey*, 15.

17 Syria, Iraq, Iran, Azerbaijan, Georgia, Russian Federation, Ukraine, Bulgaria, Romania, Greece, Turkish Republic of Northern Cyprus, Egypt and Libya.

In this sense, the main precepts of Turkey's defense and security policy matches with NATO's perception of "security based on cooperation." The Alliance itself continues to adapt its forces and structures in order to use its resources efficiently and effectively at a time of complex security challenges and financial difficulties.¹⁸ Parallel to this ongoing adaptation process, NATO also reinforces its present political and military partnership mechanisms via developing its "soft power" capacity. As the experiences on the ground have shown, military means, though essential, are not enough on their own to meet the many complex challenges to the Euro-Atlantic security. Turkey conceives that collective defense, crisis management mission/operations, enlargement process and relations with partners are all integral and indispensable parts of a security conception based on cooperation. And, in accordance with the Article 10 of the Washington Treaty, Turkey supports the idea that NATO's door should remain open to European democracies willing and able to assure the responsibilities and obligations of membership.¹⁹

Turkey's Contribution to NATO in the Field as a Security Promoter

Apart from the UN, OSCE and EU missions / operations Turkey supported and Turkish Armed Forces contributed to many NATO operations in the past.²⁰ Turkey continues to support peacekeeping operations, and presently almost 2000 Turkish personnel are deployed overseas for UN, NATO and EU operations. Among these operations, NATO Kosovo Force (KFOR) has been continuing since 1999.²¹ Turkey currently support KFOR with one Maneuver

18 *NATO's Chicago Summit Declaration*, 20 May 2012, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease, (accessed February 7, 2014).

19 *Turkey's and NATO's views on Current Issues of the Alliance*, Ministry of Foreign Affairs, http://www.mfa.gov.tr/ii_---turkey_s-contributions-to-international-peace-keeping-activities.en.mfa, (accessed February 7, 2014).

20 In harmony with UNPROFOR and IFOR operations in Bosnia and Herzegovina, Turkish Armed Forces participated in the maritime operation "Sharp Guard" performed for the control of the embargo operation with a total of 18 frigates, 2 submarines and 4 tanker ships between 1992 and 1996. Turkey contributed to the operation "Deny Flight" in order to control the Yugoslavian air space with a F-16 squadron deployed in Italy between 1993 and 1996. In order to implement the Dayton Peace Accord, Turkey participated in NATO Implementation Force with a Brigade level task force comprising 1,450 troops between 1995 and 1996. When IFOR was structured as NATO Stabilization Force in BiH known as SFOR, in 1996, a Turkish brigade started to operate under IFOR command initially with 1450 troops between 1996 and 2000 and then 650 troops between 2000 and 2004. Turkey also contributed a company level force comprising 200 troops to the multinational brigade formed for NATO Essential Harvest operations in BiH in 2001.

21 Turkey participated in the NATO Air Operation with ten F-16 aircraft in Kosovo and supported the operation with a frigate and mine hunting ship in Adriatic in 1999. Turkey took over the command of the brigade size Multinational Task Force South for one year in 2007.

Company and other support units totaling at about 370 troops, making it a major contributor to the mission.

Operation Active Endeavour is another important operation which has been part of NATO's multi-faceted response to terrorism since 2001. It has also been known as the first NATO Article 5 operation to demonstrate the Alliance's solidarity to detect and deter terrorist activities in the Mediterranean Sea. Being a major sufferer from the acts of terrorism, Turkey has been providing remarkable support to this operation by assigning assets and sharing information.

Turkey has also actively participated in NATO International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan since its outset in 2002. Until now, Turkey has twice served as the lead nation for ISAF command, took over the operation and management responsibility of Kabul International Airport, and assumed command of Regional Command Capital in 2009 and subsequently, in all for the fourth time now. Turkey had also two Provincial Construction Teams (PRT) in Wardak and Shibirgan.²² Presently, there are about 900 Turkish troops deployed in Afghanistan. In addition to these, Turkey provide training support to Afghan National Security Forces both in Afghanistan and in Turkey.²³

Apart from those operations, Turkey gives great importance to regional initiatives and cooperation mechanisms. Within this scope, Turkey initiated Operation Black Sea Harmony in 2004, in order to deter any possible terrorist and illegal activity and to support the security of Turkish Straits. It has gained a "multinational" status with the joining of Russian Federation, Ukraine and Romania. Black Sea Naval Cooperation Task Group (BLACKSEAFOR) is another initiative of Turkey aiming at establishing a secure environment in the Black Sea. It was initiated in 2001, with the participation of all Black Sea littoral states.²⁴ It is tasked to conduct search and rescue, humanitarian aid, mine countermeasures, environmental protection, confidence building visits and mutual harbor and sea training.

Based on Turkish proposal, South-Eastern Brigade Multinational Peace Force (SEEBRIG) was established in Bulgaria in 1999. It is one of the most

22 Currently the one in Shibirgan continue to serve.

23 In Afghanistan, Kabul Gazi Military Training Center for the training of Afghan National Army Battalions was established in 2009. After training almost 1000 Afghan conscripts, the Center has been transformed to serve as Non-Commissioned Officer (NCO) training center and graduated more than 4000 NCOs for the Afghan Army. In addition to the training efforts in Afghanistan, 12 Afghan companies (nearly 1200 personnel) have been equipped and trained in Turkey.

24 Turkey, Georgia, Bulgaria, Romania, Ukraine and Russian Federation are contributing to the Initiative.

important initiatives which contribute to the promotion of regional peace and stability and to develop good neighborly relations in the Balkans. In 2006, SEEBRIG was deployed to Afghanistan as part of the ISAF mission. Turkey hosted Headquarter of SEEBRIG for four years between 2007 and 2011 and currently a Turkish Brigadier General is commanding SEEBRIG.

Responding to potential crises efficiently and promptly is one of the core components of the transformation efforts within NATO. In this respect, NATO Response Force (NRF) that was started as an initiative at the Prag Summit in 2002 and became operational in 2006 gives NATO the means to respond swiftly to various types of crises anywhere in the world. NRF is also considered to be a driving engine of NATO's military transformation.²⁵ Turkey provides comprehensive contributions to NRF since from its beginning. Furthermore, High Readiness Force Headquarter (NRDC-T) in İstanbul, is among the seven Graduated Readiness Force HQs within NATO. These corps will assume the land component command of NATO Reaction Force in rotation.²⁶

According to the new command structure of the Alliance which was approved at the Lisbon Summit in 2010, NATO Land Command (LANDCOM) was established in İzmir on December 2012. LANDCOM will constitute the core of command and control system in the multiple corps operations of the Alliance. It will also provide land competency to the NATO command and force structure by training, evaluating, and inspecting their related units. LANDCOM would be the first of the three solitary component commands be required to reach full operating capability by December 2014, which is the deadline for NATO operations in Afghanistan in support of ISAF to conclude its tasks there and make transition to Operation Resolute Support.

In support of NATO's PfP activities, the Turkish PfP Training Center was established in Ankara in 1998 as the first NATO PfP training center. In order to enhance capacity building, interoperability and a comprehensive understanding of wider security issues, the center conducts courses and seminars consisting of strategic and tactical training and education to the military and civilian personnel of NATO and NATO partner countries. In this sense, the center is open to all PfP, Mediterranean Dialogue, İstanbul Cooperation Initiative and Partners across the Globe countries.²⁷ Turkish

25 *The NATO Response Force*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm, (accessed February 7, 2014).

26 Since its establishment, NRDC-T has conducted two ISAF rotations and four NRF rotations. NRDC-T is also closely monitoring and contributing to the transformation efforts in NATO and will assume the Joint Task Force HQ rotation in 2016.

27 It also accepts participants from other UN countries for some of its courses. Since its establishment, it has reached more than 13,000 attendees from 90 countries.

PfP Training Center is also one of the first amongst PfP training centers that conduct Mobile Training Team activities.²⁸

Turkey also hosts the Center of Excellence Defense Against Terrorism (COE-DAT) which was established in Ankara, in 2005. It was accredited by NATO and gained the “International Military Organization” status in 2006. The Center’s mission is to provide subject matter expertise, to conduct training and education on defense against terrorism, to assist in doctrine development by contributing knowledge and lessons identified, to support NATO in testing and validating concepts, and to contribute to NATO standardization efforts to improve capabilities and interoperability.²⁹

In line with the new NATO strategic concept of security cooperation, one of the Smart Defence projects that Turkey assumed lead nation role is to host the Multinational Maritime Security Center of Excellence (MARSEC COE). The Center was established in Aksaz Naval Base in Marmaris in 2012. Its mission is to be a hub and strategic communication center in the region for maritime security, focusing mainly on Maritime Terrorism, Proliferation of Weapon of Mass Destruction by sea, Organized Crimes & Irregular Migration and Piracy & Armed Robbery subjects.³⁰

Turkey’s Relations with the Balkan Region

The Balkans is a priority for Turkey not only in terms of political, economic and geographical relations but also due to its historical, cultural and human ties with the region.³¹ There are more Bosnians in Turkey than in Bosni-Herzegovina and more Albanians than in Kosovo.³² Turkey considers regional cooperation and integration in the Balkans as an essential part of its regional policy and fully support all Balkan countries’ aspirations to integrate with the

28 So far, the center trained more than two thousand participants in 19 countries through a total number of 60 Mobile Training Teams.

29 So far, more than 7,000 participants from 105 countries and over 1,600 lecturers from 56 countries have participated in COE-DAT activities. One of the main activities of the Center is mobile education and training. Since 2007, 15 mobile Advanced Training Courses have been conducted by COE-DAT in thirteen different countries.

30 The Center also tends to operate as a think-tank comprised of subject matter experts dealing with maritime security to conduct domestic, regional and global maritime security trainings and exercises, workshops, courses and conferences. It is open to NATO and NATO partners and so far, the courses were held with the participation of 84 personnel from 25 countries.

31 *Relations with the Balkan Region*, <http://www.mfa.gov.tr/relations-with-the-balkan-region.en.mfa>, (accessed February 7, 2014).

32 Ahmet Davutoğlu, “Turkey’s Zero-Problems Foreign Policy”, *Foreign Policy*, May 20, 2010, http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/05/20/turkeys_zero_problems_foreign_policy, (accessed February 7, 2014).

European and Euro-Atlantic structures. Being itself a Balkan country, Turkey attaches great importance to the development of bilateral relations to the highest extent based on the principles of mutual respect for independence, sovereignty and territorial integrity and non-intervention in internal affairs.

Enhancing regional dialogue and cooperation through trilateral consultations by mechanisms such as the ones among Turkey, Serbia and Bosnia Herzegovina; and Turkey, Croatia and Bosna-Herzegovina constitute another important axis of Turkish foreign policy in the Balkans. Ministerial meetings within the framework of these trilateral mechanisms have proven to be effective and resilient cooperation schemes aiming at enhancing peace, stability and prosperity in the whole region.

Strengthening region-wide cooperation by organizations such as the South East Europe Cooperation Process (SEECP) and the Regional Cooperation Council (RCC) are also among the policies Turkey aims to carry out at different levels. Turkey is a founding member of SEECP, which bears importance as the only homegrown initiative in the region. RCC, the operational arm of the SEECP, which was officially launched in 2008, focuses mainly on promotion and enhancement of regional cooperation in South East Europe and promoting integration of the region to the European and Euro-Atlantic structures.³³

In order to further the regional cooperation, Foreign Minister Ahmet Davutoğlu proposed an alternative vision in 2011 based on a set of methodology and policy principles.³⁴ Accordingly, the regional cooperation should be vision-oriented rather than crisis-oriented, forward-looking rather than backward-looking, and its understanding should be based values rather than ideology. These methodological principles should be complemented basically by four policy principles: regional ownership, regional integration, taking into account the European integration and the development of a common stance in regional and global organizations.

With this understanding, Turkey considers the Balkans as an integral part of Europe and sees its future in Euro-Atlantic structures.³⁵ Complex political dynamics, ethnic tensions and the fragile security situation throughout the region remain to be major challenges for the peace and stability in Europe

33 *Overview*, Regional Cooperation Council, <http://rcc.int/pages/6/2/overview>, (accessed February 7, 2014).

34 Ahmet Davutoğlu, "A Forward Looking Vision for the Balkans", *Center for Strategic Research (SAM) Vision Papers*, no. 1 (2011).

35 Bülent Aras, "Turkey and the Balkans: New Policy in a Changing Regional Environment", analysis, *German Marshall Fund*, October 2013, 4. http://www.gmfus.org/wp-content/blogs.dir/1/files_mf/1351696866Aras_Balkans_Oct12.pdf, (accessed February 7, 2014).

that have to be taken into account delicately. In addition to the initiative promoting bilateral and regional cooperation in the region, integration into Euro-Atlantic structures is the best way to ensure long-term, self-sustaining security and stability in the region. NATO's ongoing involvement in the region is a key stabilizer and Turkey's support for NATO enlargement in the region should be considered within this perspective.

Turkey – Poland Cooperation within NATO

Poland is an important ally with which Turkey shares a historical friendship dating back to 15th century. In fact, 2014 will be celebrated as the 600th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Turkey and Poland. Similarly, 2013 was celebrated as the 90th anniversary of the signing of the "Friendship and Cooperation Treaty", through which Poland became the second country to recognize Republic of Turkey founded after the Turkish War of Independence.

Since the end of the communist regime in Poland in 1989, relations between two countries strengthened gradually. Polish accession process to the Alliance has been strongly supported by Turkey which was successfully realized in 1999 and Poland has always been one of the strongest supporters of Turkey's EU accession process towards full membership. The Declaration on Turkish-Polish Strategic Partnership which was signed during Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan's visit to Poland in May 2009 has upgraded bilateral relations and paved the way for further cooperation in various fields in order to use the potential effectively.

NATO constitutes one of the most significant common ground for increasing cooperation between Turkey and Poland. Both countries are active members of the Alliance and contribute to NATO activities in various forms in line with their attitude towards being "promoters of security" rather than only benefiting from it.³⁶ Conceiving NATO's enlargement as a strategic project for lasting peace and stability in the Euro-Atlantic area, Turkey and Poland advocate "open door policy" within NATO and support the membership of aspirant countries. This is a tangible evidence of common vision of the both countries on the indivisibility of transatlantic security.

NATO aspirant countries are located in strategically important regions where peace and stability remain to be paramount for the security of the

³⁶ *White Book on National Security of the Republic of Poland*, (Warsaw: The National Security Bureau, 2013), 49.

entire Euro-Atlantic area. Turkey and Poland encourage aspirant countries to play constructive roles in their own regions and in the broader transatlantic area. In fact, anchoring these countries with transatlantic institutions will foster their efforts to contribute to stability and peace in their own regions.

On the other hand, membership to NATO is not an easy journey. There are certain obligations that have to be met by aspirant countries. Membership to the Alliance shall be based on individual merits and achievements within a thorough preparation process that should involve a dynamic engagement with NATO. MAP is a useful instrument at hand in this regard for motivating the aspiring countries to accelerate their processes. With this understanding, Turkey and Poland are committed to stand by the aspirant countries along this path by encouraging them to take the necessary steps to accelerate the progress and make best use of tools and mechanisms offered by NATO.

Turkey and Poland, together with Romania have demonstrated their support to NATO's enlargement by organizing meetings with counterparts from aspirant countries on the margins of 2012 Chicago Summit and 2013 NATO Foreign Ministers Meeting. These meetings in 3+4 format with BiH, Georgia, Macedonia and Montenegro generated a renewed focus and gave extra visibility to the open door policy and aspirations of these countries within the Alliance.

Together with other like-minded Allies, Turkey and Poland will continue to assist them in overcoming challenges and give them the necessary political and practical support for advancing their Euro-Atlantic aspirations. Reconfirmation of NATO's commitment to its open door policy could be another encouraging step that should be taken in the Newport Summit this year.

As a Conclusion

For Turkey and Poland, NATO membership is a cornerstone of their defense and security policy. Their active contributions to the fundamental tasks of the Alliance demonstrate that these two countries are not only consumers of security but also promoters of it. In that sense, a lasting peaceful order in the Euro-Atlantic area is a common interest for both countries, and NATO's open door policy is one of the most important instruments in order to support and develop the security and stability in the region.

Turkey and Poland support the point of view emphasized in the Chicago Summit that "enlargement has contributed substantially to the security of

Allies; the prospect of further enlargement and the spirit of cooperative security continue to advance stability in Europe more broadly.” The meetings organized in 3+4 format with the aspirant countries both in 2012 Chicago Summit and 2013 NATO Foreign Ministers Meeting can be conceived as a tangible product of Turkish-Polish cooperation. Both countries will continue to support and encourage the aspirant countries along their path towards accession.

NATO Open Door Policy – Poland’s Perspective

Przemysław Pacuła

The open door policy, allowing accession of new members to the Alliance, is a core and solid element of NATO’s legal framework and operations scheme. Article 10 of the Washington Treaty states that *the Parties may, by unanimous agreement, invite any other European State in a position to further the principles of this Treaty and to contribute to the security of the North Atlantic area to accede to this Treaty*¹.

Since NATO was established in 1949 the number of its members has increased from 12 to 28 countries. Each of the six enlargement phases had true political meaning and changed the security environment in the Euro-Atlantic area. Accession of Turkey and Greece in 1952 permanently stopped the attempts of USSR to draw them into the Communist Bloc. By taking on West Germany in 1955, US and its European Allies brought them back into the world of democratic countries, after an unclear period following Nazi Germany’s defeat in the World War II. It also locked the „Iron Curtain” between Federal Republic of Germany and German Democratic Republic for next 35 years. Consistently, the accession of Spain 1982 was an act of broadening the sphere of stability in the continent, confirming the course of democratic reforms taken in that country after the death of its long-time dictator Francesco Franco.

The real breakthrough in the NATO open door policy came after the collapse of the Soviet Bloc, which started in Poland in 1989. It resulted in transforming countries from the above-mentioned bloc into democracies, which – once being Alliance’s enemies – started to seek accession to the Euro-Atlantic structures of EU and NATO.

In fact, joining the Alliance appeared to be an easier task when it comes to preparations (like law adjustments and military reforms) but much less obvious in political terms. The Russian voice, although not as strong and serious as it is today, was taken into consideration, as well as the safety of NATO documents in the countries which still had the remains of communist

1 *The North Atlantic Treaty*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm.

heritage in their Military Forces and Secret Services. Nevertheless, thanks to the support of major Western powers (with a particular role of the United States, who sought to build a solid sphere of stability within the just-created strategic vacuum in the region) allowed the first 3 leaders of political transformation – Poland, Czech Republic and Hungary – to join NATO in 1999, 5 years before they joined the European Union². This first, but significantly important step opened the path to another, larger NATO expansion, which brought Lithuania, Latvia, Estonia, Romania, Bulgaria, Slovakia (which had been initially set to join the Alliance in 1999) and Slovenia into the Alliance. Those two phases anchored nearly the whole region of Central-Eastern Europe into the Western sphere of security guarantees. In this way, it was a symbolic breakthrough of post-Jalta European divisions.

Slowdown in NATO's open door policy

From today's perspective it is justified to say that 2004 also ended the era of spontaneous open door policy and NATO expansion. Since that time only two more countries managed to join the Alliance (Croatia and Albania in 2009). There are a couple of reasons explaining the waning eagerness of NATO for further expansion.

First, all the undisputed candidates were included in the two phases of NATO enlargement in 1999 and 2004. The countries which have taken part in that process had been well prepared, had stable political systems and no frozen conflicts within their borders. These candidates had also implemented all necessary reforms in terms of civil control over the Armed Forces. In contrast, countries listed as possible further enlargement targets continue to raise various questions in regard to security, political environment, and other factors. In the Balkans, the War in the 90s and its implications delayed the accession preparation path of the Former Yugoslavia countries. Ukraine and Georgia suffered from political instability. Finland, Sweden and Austria were and still are not ready to give up their neutrality and non-alignment policies.

Second, accession of 10 new member states changed NATO and introduced more diversity to the club which was previously united over solid anti-Soviet Bloc fear during the Cold War years. New members put on NATO's agenda their unique threat perception and political sensitivity. Besides, the Alliance after the collapse of USSR had to adapt itself to the altered World.

² March 12, 1999: *Poland joins NATO*, Warsaw Voice, <http://www.warsawvoice.pl/WVpage/pages/article.php/20415/article>.

New players started to articulate their interests, which made the process of NATO transformation more complicated and extended. The most intense conflict within the Alliance, which occurred on the eve of the Iraq War in 2003 reduced the willingness of the so called “old NATO” to bring more fresh members into the Alliance.

Third, despite the absence of any legal tools to stop the enlargement, the growing power and assertiveness of Russia during Putin’s era allowed Kremlin to effectively influence further expansion of NATO. It is worth reminding that according to Russian strategic documents the Alliance is still considered an adversary. Therefore, accession of new members from the region of Central Eastern Europe, which is treated by Moscow as their sphere of influence, is perceived by Russian leadership as a threat to their national security. A stronger voice from the Kremlin, expressing their concerns, applied to minds of some European leaders when the crucial decision to obstruct Georgian and Ukrainian bids for Membership Action Plan during the Bucharest Summit in 2008 was made.

Even though the open door policy has lost its impetus, it is still valid and will bring more members into NATO in the future. Poland is continuously supporting the open door policy. When it comes to NATO enlargement, Poland regards two rules as fundamental. Firstly – every state in the Euro-Atlantic area has the right to apply to NATO. Secondly – no third party, which is not a member of the Alliance, possesses the right to veto NATO’s enlargement.

From Poland’s perspective two regions: Scandinavia and Eastern Europe, are particularly interesting when it comes to desired directions of enlargement.

Scandinavia

Possible membership of Finland and Sweden in NATO is one of the most important issues of national security debates in both countries. They joined the Partnership for Peace program in 1994, but they have been cooperating with the Alliance for a longer time.

Sweden, though declaring neutrality, has had close ties with NATO since the early 50s. In the recent decade Swedish troops (now 287, up to 500) have taken part in an ISAF mission, leading one of the Provincial Reconstruction

Teams in Mazar-i-Sharif)³, and Swedish Air Force (eight Grippens and one C-130 Hercules) participated in the Unified Protector NATO mission in Libya⁴.

Recently the idea of Swedish membership in the Alliance is becoming more and more popular in the society. Incidents such as the Russian simulated massive air raid on Stockholm from March, 30th 2013⁵, which revealed gaps in the Swedish defense systems, contributed to the intensification of the debate about national security. But the Swedish road to NATO remains long and bumpy. There is no political consensus over the issue and recent polls show that only 32% of Swedes support the idea of joining the Alliance⁶. In such circumstances it is hard to expect any bids soon that may lead to a decision which would revert a 200-year-old policy of declared neutrality.

Similarly in Finland, there is even less eagerness to apply for NATO membership. This country is less engaged in cooperation with the Alliance (though present in ISAF and KFOR)⁷. The Finnish military supports the idea of joining NATO, but recent polls show that vast majority (70%) of citizens are against it⁸, with only 16% of supporters. The non-alignment policy was also confirmed both by the President Sauli Niinistö and Prime Minister Jyrki Katainen, even though the defense minister, Stefan Wallin, indicated in 2011 that NATO membership would help Finland to sustain defense capabilities in the light of financial crisis⁹. As it was rightly stated by the former president of Finland, Martti Ahtisaari, NATO membership would ultimately break the so called *finlandisation* of the country, which after the World War II kept it in the grip of USSR influence in the field of foreign policy.

Lack of support for NATO membership in both Scandinavian countries poses serious obstacle to their future possible bids to join Alliance. Social

3 *Afghanistan-ISAF*, Swedish Armed Forces (Försvarsmakten), <http://www.forsvarsmakten.se/en/about/our-mission-in-sweden-and-abroad/current-missions/afghanistan-isaf/>.

4 C. Hoyle, *Sweden sends Gripens to join Unified Protector*, Flightglobal, 4 April 2011, <http://www.flightglobal.com/news/articles/libya-sweden-sends-gripens-to-join-unified-protector-355099/>.

5 *Russian 'Attack' Raises Questions Over Sweden's Readiness*, Defense News, 2 May 2013, <http://www.defensenews.com/article/20130502/DEFREG/304290022/Russian-Attack-Raises-Questions-Over-Sweden-s-Readiness>.

6 A. Akulov, *Sweden: new member of NATO*, Global Research, 24th December 2013, <http://www.globalresearch.ca/sweden-new-member-of-nato/5362647>.

7 *Finland's participation in NATO-led crisis management operations*, Ministry for Foreign Affairs of Finland, <http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=115832&contentlan=2&culture=en-US>.

8 M. Rantanen, A. Teivainen, *Most Finns ready to increase aid to Syria*, Helsinki Times, 4th December 2013, <http://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/8586-most-finns-ready-to-increase-aid-to-syria.html>.

9 *Budget Cut push Finn NATO membership: DM*, Defense News, 18th August 2013, <http://www.defensenews.com/article/20110818/DEFSECT04/108180309/Budget-Cuts-Could-Push-Finn-NATO-Membership-DM>.

reluctance towards entering military alliances comes both from traditional Scandinavian pacifism and fears about Russian reaction. It is worth reminding that both countries (Finland in particular) have complex relationships with Russia. This factor limits their assertiveness on the international arena.

Joint accession of both countries to NATO (as their governments openly state that they would like to make this move together, if ever)¹⁰would significantly strengthen the northern flank of the Alliance. From Poland's point of view it would also strengthen the cooperation and the security in the Baltic Sea region. Warsaw would also welcome these countries in NATO because of similar sensitivity - they would put the collective defense as the primary goal of the Alliance, supporting the Polish voice in this discussion.

Eastern Europe

Central Eastern Europe was once a primary goal of NATO's enlargement. Promoting the Euro-Atlantic aspirations of Ukraine and Georgia used to be a principal goal of Polish diplomacy within the Alliance as well. Due to Polish efforts, backed by USA and our allies from Central Eastern Europe, the Bucharest Summit Declaration stated that, even though the MAP was not granted, Ukraine and Georgia were set to eventually become NATO members in the future¹¹. Now, in 2014, it still seems a distant perspective.

The topic of possible Ukraine's accession to NATO is not currently on the Alliance agenda. Ukraine led by the president Viktor Yanukovich held the bid for MAP and full membership in 2010. On June, 3rd 2010 Ukrainian parliament approved a bill concerning the rules of foreign and domestic policy stating a non-bloc status of the country, which excludes participation in military alliances¹². At the same time Verkhovna Rada changed the bill about the fundamentals of national security of Ukraine, excluding the effort towards the NATO membership. Further actions taken by Ukrainian government, such as extending the stationing of Russian Black Sea Fleet in the Crimean Peninsula till 2042 confirmed the pivot performed by the government in Kiev in this area. On the other hand, Ukraine did not stop its practical cooperation with NATO (still taking part in ISAF, KFOR and Active Endeavour). This cooperation,

10 G. O'Dwyer, *Finland, Sweden mull NATO opinion*, Defense News, 11th September 2013, <http://www.defensenews.com/article/20130911/DEFREG01/309110013/Finland-Sweden-Mull-NATO-Option>.

11 Paragraph 23 of Bucharest Summit Declaration: *NATO welcomes Ukraine's and Georgia's Euro-Atlantic aspirations for membership in NATO. We agreed today that these countries will become members of NATO.* http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm

12 *Yanukovich signs law declaring Ukraine's non-aligned status*, Kyiv Post, 15th July 2010, <http://www.kyivpost.com/content/politics/yanukovich-signs-law-declaring-ukraines-non-aligne-73680.html>.

developed through the NATO-Ukraine Commission, has proven beneficial for both sides.

Georgia's position on the path to NATO has worsened dramatically due to the war with Russia in August 2008. President Mikhail Saakashvili has been acknowledged by several western countries to be responsible for the crisis, which reduced NATO's trust towards Georgia¹³. To make matters worse, Russian and pro-Russia forces started to occupy parts of Georgian territory which complicates any possibility of NATO membership until this problem is solved. Creation of the NATO-Georgia Commission on September, 15th 2008¹⁴ was a political sign of support towards the government in Tbilisi, however it could not change the fact that Georgia still has a long way to go before joining NATO. Nevertheless, in contrast to Ukraine, Georgian government has kept its course towards the Alliance, advocating strongly both in Brussels and member states, as well as contributing a huge contingent to ISAF (1500 soldiers, making Georgia the biggest non-NATO contributor of forces). This policy is supported by vast majority of Georgians (75%), which is a solid argument in the Georgian bid.

Even though Poland would like to see both these countries in NATO one has to realize that prospects for membership of Ukraine and Georgia are distant. Both countries have to continue the process of transformation of their security systems to become undisputed candidates. Strengthening the democratic standards in Georgia and a substantial support for joining the Alliance in Georgian society speak in favour of Georgia's bid. Poland also points at those factors, while supporting Georgia's aspirations to the Alliance. Meanwhile, majority of the Ukrainian society does not support membership in the Alliance. As long as the non-bloc status declaration stays valid, Ukraine's membership bid is not on the agenda. Poland would support it, but the will of the authorities in Kiev is a precondition one cannot omit.

The Balkans

Unlike Eastern Europe, the Balkans turned to be a region with better prospects for NATO open door policy. In the 90s former Yugoslavia countries became the theater of most deadly and bloody fights on European soil since World War II ended. Therefore open door policy serves in the Balkans as the

13 U. Klausmann, *A shattered dream in Georgia: EU probe creates burden for Saakashvili*, der Spiegel, 15th June 2009, <http://www.spiegel.de/international/world/a-shattered-dream-in-georgia-eu-probe-creates-burden-for-saakashvili-a-630543.html>.

14 NATO-Georgia Commission, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52131.htm.

stabilization factor, forcing the countries of former Yugoslavia to introduce democratic standards, as well as putting diplomacy over power in the lingering differences and conflicts between them. Slovenia, which happened to be on the outskirts of the main conflict area, became a member in 2004. Croatia – most advanced in reforms – joined in 2009 along with Albania. Other Balkan countries have been trying to get their way into the Alliance, albeit with unclear prospects.

Macedonia, which has been a MAP country since 1999, fulfilled all requirements and was due to be invited during the Bucharest Summit in 2008, along with Croatia and Albania. Unfortunately, the bid was blocked by Greece because of a long dispute over the official name of the country. Government in Athens states that it cannot accept this name since it may cause some claims from Skopje towards the historical land of Macedonia which is a part of Greek territory. Despite the negotiating efforts conducted by the United Nations, constant pressure on the government in Athens and advisory opinion issued in December 2011 by the International Court of Justice in the Hague, which stated that by objecting the Macedonian bid to NATO Greece violated its obligations under the Interim Accord from 1995, the problem has not been solved yet. This stalemate also harms Macedonian accession talks with the European Union.

Montenegro is currently perceived among other Balkan candidates as the most advanced in its preparation process for membership. Right after proclamation of independence in 2006, the government in Podgorica joined Partnership for Peace, which was quickly followed by Individual Partnership Action Plan (2008) and Membership Action Plan (2009). In 2010 Montenegro sent 45 soldiers (27 at present) to an ISAF mission¹⁵. Nevertheless, despite diplomatic efforts of the government in Podgorica, who is actively seeking the support among NATO countries to receive the invitation to the Alliance at the summit in Newport in 2014, Montenegro might be forced to wait longer for its membership, partly because some problems (low military expenditure, modernization of Armed Forces, required reforms of the Secret Services, corruption and organized crime) still need to be resolved. Besides, the membership in NATO is still supported by only 35-40% of the population. These factors should encourage Montenegro's authorities to improve their country's preparations to match NATO's membership criteria.

15 *NATO's relations with Montenegro*, http://www.nato.int/cps/en/SID-7C1DDD17-40E33088/natolive/topics_49736.htm.

Bosnia and Herzegovina's accession path has slowed down in recent years, causing more and more doubts about credibility of this candidate. Sarajevo followed suit of Montenegro, joining the PfP program in 2006, IPAP in 2008 and receiving MAP in 2010 during the ministerial meeting in Tallinn. The MAP agreement was conditional: the biggest problem of Bosnia and Herzegovina was with registration of immovable defense property as state property. It was solved finally in 2012 -a move welcomed by Allies during the 2012 Chicago Summit¹⁶. Nevertheless, Bosnia and Herzegovina's bid might be postponed for a longer time mainly because of its internal problems.

Open door policy versus Partnerships

There is a consensus in NATO that the open door policy should be continued but there are different ways in which the goal of enlargement is defined. Some members perceive the open door policy as a stimulation of democratic reforms, and the invitation to the Alliance as a reward. Others claim that new members should enhance security of NATO and underline the credibility of Article 5 as a primary factor taken into consideration by approving new members. In general, one can feel a certain "enlargement fatigue" in Brussels, which is a common feeling both in NATO and EU structures. In the view of candidates MAP mechanism has lost its credibility and it seems that open door policy will need a sharp impulse to change the current stagnation.

To the contrary, the partnership policy becomes more and more important for main NATO players, U.S. in the first place. Due to their efforts a special meeting in the NATO-partners format was organized during the Chicago Summit in 2012 as a kind of reward for the 13 countries¹⁷ who made great contributions to NATO-led missions.

Growing US presence in the Pacific and South-East Asia region, which has its roots going back to World War II, created close alliances between Washington and countries such as Japan, South Korea, Philippines or Indonesia. Up until the end of the Cold War NATO was purely a defense Alliance so the cooperation with overseas partners was limited. In the process of seeking a new formula and tasks after the collapse of the Soviet Bloc, NATO expanded its range of interest. More opportunities emerged to seek partners and cooperation in promoting peace, stability and democracy.

16 *NATO's relations with Bosnia and Herzegovina*, http://www.nato.int/cps/en/SID-EA32D4E6-E16F9D7B/natolive/topics_49127.htm.

17 Australia, Austria, Finland, Georgia, Japan, Jordan, Republic of Korea, Morocco, New Zealand, Qatar, Sweden, Switzerland and the United Arab Emirates.

And this process drove programs like the Istanbul Initiative, Mediterranean Dialogue or Partnership for Peace.

U.S.-led operations in Iraq and Afghanistan required broader coalitions and international support. Overseas partners played an important role both in Enduring Freedom and ISAF operations, as well as during the Unified Protector operation in Libya. Such commitment increased the role of these countries vis-à-vis NATO and urged the need to create a legal framework for such cooperation in the future.

The New Strategic Concept adopted in Lisbon in 2010¹⁸ states (Paragraph 28) that *the promotion of Euro-Atlantic security is best assured through a wide network of partner relationships with countries and organizations around the Globe. These partnerships make a concrete and valued contribution to the success of NATO's fundamental tasks.* The key element defining partnership policy is explained in Paragraph 30, stating that *we (NATO) will give our operational partners a structural role in shaping strategy and decisions on NATO-led missions to which they contribute.* This means that the Alliance is going to replace dead formats of cooperation such as the Istanbul Initiative with practical agreements with countries truly interested in such.

Polish perspective and objectives

From Poland's point of view NATO's open door policy should remain a valid and important tool. Polish support for it has two basic grounds. First, as a frontier state of the Alliance Poland is interested in moving the area of stability and security further to the East. Second, as a country that took advantage of the open door policy 15 years ago we would like to keep this door open for others to benefit from the membership.

In fact, NATO enlargement after 1989 contributed to the process of political changes and to the stability and democracy promotion in Europe. Thus Poland will further support the open door policy for all candidates who fulfill NATO requirements and who will contribute to the Alliance's security.

On the other hand, while supporting NATO partnership policy, Poland is interested in preservation of its geographical balance. One should keep in mind that NATO is rooted in the Euro-Atlantic area and countries from this region should have important place in cooperation with the Alliance in all areas. Poland vows for a local NATO which sometimes cooperates with

18 NATO's New Strategic Concept, <http://www.nato.int/strategic-concept/Index.html>.

global partners, not for a global NATO which sometimes cooperates with local partners. Poland will also observe with great interest the evolution of the partnership policy, bearing in mind that it should go along the principles of NATO's tasks and stance. In other words, partnership policy should not disrupt the right balance of collective defense and expeditionary tasks. Poland would also carefully study the ideas to extend partners' rights in the decision making process. While granting them bigger influence in planning and exercising crisis management missions they are taking part in might seem like the right thing to do, key responsibilities and duties in the area of collective defense should be restricted to NATO members exclusively.

Today, the open door policy is not the number one topic on NATO's agenda. At this moment the Allies need to concentrate on NATO's transformation into a solid, defense-oriented Alliance after the ISAF mission finishes by the end of 2014. After this process, however, there is a need to revitalize the open door policy and to engage with new energy countries from NATO's immediate neighborhood. Naturally, Poland will eye Central Eastern Europe countries first. Poland believes that creating a credible path towards NATO for countries which have been unable to obtain membership for now is a must, if we want them to transform their political and military systems in a desirable way. Poland also supports the accession of Balkan states in order to avoid any attempts to bring back demons that dragged this region into bloody chaos in the 90s.

The open door policy also poses an opportunity for Polish-Turkish cooperation both within NATO and on a bilateral level. It is worth mentioning that this issue is one of the most prospective areas of the Polish-Turkish-Romanian trilateral format, which was inaugurated in 2012 in Bucharest, and followed by the meeting of undersecretaries of state of the Ministries of Foreign Affairs in Izmir in May 2013. It was agreed that Poland, Turkey and Romania would jointly support the candidates (3 Balkan states + Georgia) in their efforts to join the Alliance in the future.

The National Security Bureau is guided by this philosophy. Central-Eastern European countries are the primary target for international cooperation. Close ties with Ukrainian Secretariat of National Security and Defense Council and Georgian Secretariat of National Security Council constitute the main field of interest of the Head of the National Security Bureau. The open door policy theme is also present in conversations with the Visegrad Group or Weimar Triangle countries, as well in the cooperation with Turkish and Romanian counterparts.

Poland and Turkey are border countries of the Alliance. Both put similar attention to security issues, which is best seen in their firm commitment to NATO's core task – collective defence, based on art. 5 of the Washington Treaty. The 600th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Turkey and Poland is a good opportunity to take a closer look at issues that - especially today - are important for both countries. One of these issues is NATO, which should be strong, reliable and ready to invite new members.

The open door policy is also a “homework exercise” for NATO. In Poland's view one of the main conditions to reinvigorate the open door policy is to enhance the appeal of NATO. Strengthening the collective defense capabilities and credibility of its commitments would draw the interests of neighboring countries back towards the Alliance. NATO should create an attractive way to reshape its closest neighborhood in a democratic transformation. The open door policy seems to be a useful tool to achieve this.

Minister of National Defence, İsmet Yılmaz - Head of the National Security Bureau, Stanisław Koziej

Potential for Cooperation Between Turkey and Poland in Aerospace and Defence Industries

Canan Uslu - Murad Cinoğlu

Six hundred year diplomatic relations between Poland and Turkey have been characterized by peace and friendship. With the “Friendship and Cooperation Treaty” signed between Turkey and Poland in July 1923, Poland became the second country to recognize the newly established Turkish state. Although the two countries belonged to different Pacts during the Cold War, Poland’s return to the West through NATO in 1999 and the EU in 2004, has eased the establishment of stronger relations between the two countries. The political declaration signed between the respective Heads of Governments of Turkey and Poland during the visit of the Prime Minister H.E.Mr.Recep Tayyip Erdoğan to Poland in May 2009 marked the start of strategic partnership. The visit by the President of the Republic of Turkey, H.E. Mr. Abdullah Gül, to Poland in June 2011 also made a big contribution to this political interaction. In the economic domain, too, cooperation between the two countries has been on the rise. While economic as well as diplomatic relations between Poland and Turkey have been developing rapidly and constantly, a potential for cooperation, however, still awaits in the area of aerospace and defence (A&D).

Basically both countries have similar targets with respect to A&D capability and capacity building. Both of them aim at depending, to the greatest extent, on the national defence industry and benefiting from the A&D sector as a key driver of economic growth. Poland’s alliance with the West urges it to reform its military inventory in accordance with the western standards and Poland’s need for a modernized army coincides with Turkey’s readiness to cooperate in the defence sector with countries with which it has friendly relations.

However; the question whether this coincidence will turn into a close cooperation in A&D sector remains to be answered.

A Brief Overview of the Development of the Turkish A&D Industry

Following the foundation of the Republic of Turkey in 1923, the young government's endeavours until the Cold War for a defence industry infrastructure included two shipyards and some important ventures in ammunition, weaponry and aircraft production which could not attain a solid ground for a settled defence industry due to adverse internal and external factors.

During the Cold War, the Turkish A&D was heavily depended on foreign aids and sources. However, the international atmosphere Turkey faced in the 1960s and 70s made it think over its dependence on other countries for defence equipment and started to consider options for developing its own A&D industry. Several campaigns were launched with the slogans such as "Build your ships yourself!", "Build your airplanes yourself!" etc. In such an atmosphere, Turkish Air, Naval and Land Force Foundations were established in 1970, 1972 and 1974 respectively which would be united under the Turkish Armed Forces Foundation in 1987. The A&D companies established through these foundations have led a breakthrough in the development of the Turkish defence industry. Among these companies, ASELSAN (Military Electronics Industry, Inc.) was founded in 1975, HAVELSAN (Air Electronics Industry and Trade, Inc.) in 1982 and TAI (Turkish Aerospace Industries, Inc.) in 1984. In 2005 TAI and Turkish Aircraft Industries Corporation (TUSAS), which had been established in 1973 under the auspices of the Ministry of Industry and Technology, were merged under the roof of Turkish Aerospace Industries, Inc. (TAI). TAI has become Turkey's center of technology in design, development, modernization, manufacturing, integration and life cycle support of integrated aerospace systems, from fixed and rotary wing air platforms to unmanned aerial vehicles (UAVs) and satellites. Aside from these firms, another important company in this field is ROKETSAN (Rocket Industry Company), established in 1988 to manufacture the propulsion system of Stinger Missiles within the framework of "Stinger European Joint Project" which was an international programme.

Although these companies with public ownership were significant initiatives in establishing defence industry in Turkey, in the 1980s it was realized that available resources and procurement policies were not sufficient enough to compensate the deficiency in military equipment which had been getting larger since 1950s. The need to replenish this deficiency evoked at

a time when the requirements of the globalization process necessitated economic and institutional reforms in Turkey in line with the rest of the world. In the face of these compulsions, the government decided to establish a new basis on which the defence industry would rise rapidly. Accordingly, the industry would be open to the private sector, have a dynamic nature with export potential and be adaptable to new technologies. Defense Industry Law Nr.3238 of 1985 has provided the basic legal framework for the development of modern Turkish defence industry and modernization of the Turkish Armed Forces.

By the same Law, the Defence Industry Executive Committee, chaired by the Prime Minister, consisting of two members, the Chief General Staff and the Minister of National Defence, was established. Furthermore, the Undersecretariat of Defence Industries (SSM) was also established as a regulatory mechanism with the competence and responsibility for establishing and implementing policies regarding the setting up of a well-founded defence industry. The said law can be considered as the landmark for the improvement of the Turkish defence industry.

Within the scope of this target of attaining a modern A&D industry, Turkey's procurement strategy would also play a significant role. It would require contribution from Turkish firms in defence projects to increase the rate of domestic input in defence purchases. This would in turn mean that Turkey would look for offset agreements and technology transfer, not prefer rapid acquisition of an "off-the-shelf" system to immediately meet its security needs. Indeed, Turkey has made a great leap forward in this direction considering that the domestic input ratio in the completed projects has currently reached the level of 54% from the level of 25% in 2010.

The General Directorate of Aerospace and Space Technologies (HUTGM) established by Decree Nr.655 of 2011 under the Ministry of Transport, Maritime Affairs and Communication sets, implements and if necessary updates, policies, strategies and objectives of national aerospace industry and space technologies in coordination with related institutions and organizations.

The Defence Industry Manufacturers Association (SaSaD) established in 1990 and the Defence and Aerospace Industry Exporters' Association (SSI) established in 2011 have also been important steps taken for a modern A&D industry. SaSaD was joined by civilian aerospace manufacturers in

January 2012 and the name became “Defence and Aerospace Industries Manufacturers’ Association”. Both organizations have a remarkable role in the constant development and progress with respect to the manufacture and export of A&D products.

The Turkish government’s determination in the improvement of the A&D industry has embodied itself in the project of “Turkey’s Strategic Vision 2023”. The project has an ultimate target that Turkey will take place among the 10 leading countries in the world by 2023, the 100th anniversary of the foundation of the Republic of Turkey. “Security, Defence and Defence Industry” has been determined one of the key driving sectors noting that superiority in defence industry would lead to advantages in politics and economy. A defence industry with reduced external dependencies and with the capability of using domestic resources optimally and producing high-tech products would be the guarantee for strong economy, peace, stability and security.

At this point it should also be noted that research and development (R&D) centres are keys for successful transformation of Turkish industries, especially those focussed on aerospace, defence and security. Thus, for the last 10 years, the Turkish government has been supporting R&D centres, collaborating with universities by providing funds for techno-centres and providing incentives to private sector. Total Information and Communications Technologies (ICT) investment of the government in 2011 is reported to be more than 2 billion dollars.

Today, the Turkish defence industry has a strong presence in the international market in a broad range of areas – from aerospace, naval ship building, tracked and wheeled armoured vehicles and munitions to missiles and rocketry and advanced defence electronics. In 2012, the total turnover of defence and aerospace industry was around 4.7 billion USD. Until 2016, the total turnover is targeted to increase up to 8 billion USD and export volume is expected to increase up to 2 billion USD from around 1.391 billion USD in 2013. Through the off-set agreements, the share of Turkish aviation sector in the total defence industry exports has reached to 42%.

All such efforts have helped Turkey to reach NATO standards in the Turkish A&D industry.

Turkish Defence Industry Projects:

Within the framework of the developments in the Turkish defence industry, the leading projects can be listed as in the following:

Domestic Aircrafts: **HÜRKUŞ** Basic Trainer Aircraft with day and night mission capability; **T129 ATAK** Advanced Attack and Tactical Reconnaissance Helicopter with nationally developed avionics and weapon systems on to the combat proven AgustaWestland A129 airframe, with upgraded engines, transmission and rotor blades.

Domestic Unmanned Aerial Vehicles (UAVs): **ANKA** Medium Altitude Long Endurance UAV, with a long-endurance and persistent ISR capability; **BAYRAKTAR** Tactical UAV, with indigenous design and development involving a medium altitude long endurance class system, **KARAYEL** Tactical UAV for observation; **BORA** UAV for avionic testing and pilotage training; **EFE** UAV, very user friendly with very short assembly and disassembly time with longer endurance and observation times than its competitors; **TURNA** Target Drone System; **ŞİMŞEK** High Speed Target Drone System; **MALAZGİRT Mini VTOL**, the world's first operational mini unmanned helicopter system, with its automatic landing/take off and anytime anywhere automatic hovering capability.

Domestic Satellite: **GÖKTÜRK-2** High Resolution Electro-Optical Satellite with indigenous design.

MİLGEM Project: The project covers the construction of eight corvettes and four frigates for the Turkish Navy, with possible exports to other countries. The first two ships were built by the Istanbul Naval Shipyard Command. The project is expected to involve 60% domestic input and help develop infrastructure capabilities in ship building, underwater resonance, war systems and electronic war.

Military Armored Vehicles: "National Tank Production Project" production has been an initiative since mid-1990s to establish independent and robust infrastructure for the production, development and maintenance of main battle tanks used by the Turkish Armed Forces. Within the framework of that initiative, **ALTAY** of which the development launched in 2007 is an advanced third generation main battle tank indigenously designed and developed for the Turkish Army and export markets. On the other hand, **PARS** Tactical Wheeled Armored Vehicle (TWAV), **ARMA** Amphibious Wheeled Armored

Vehicle, **AZMIM** Amphibious Combat Engineering Armored Bulldozer are outstanding examples for military armored vehicles.

Domestic Missile Systems: Laser guided missile **CIRIT** and long-range anti-tank missile **UMTAS** and medium-range anti-tank missile **OMTAS** are significant domestic defence products.

As outlined very shortly above, SSM has achieved significant progress to create a modern national defence infrastructure, with highly successful results in the production of aircraft and helicopter, armoured vehicles, unmanned aerial vehicles, ships, missiles and rockets. It has successfully involved in satellite production. It also has begun to focus on producing defence electronics, simulator systems, C4ISR systems, avionics and so on. In addition, Turkey has experience also in the modernization projects, for instance, for F-16 aircrafts, C-130 Hercules transport aircrafts and CASA transport aircrafts.

Poland On the Way Towards Modernization of Armed Forces

Poland's alliance with the West urges it to reform its military inventory in accordance with the western standards. While most of NATO and EU military budgets are under severe strain because of the economic crisis, Poland is one of few European countries which have actually increased their defence budgets. The Polish defence budget has legally been determined to be 1.95% of GDP, which means as long as the Polish economy continues to grow, so will the Polish defence budget. For instance, due to the successful management of the effects of the world financial crisis, the 2013 Polish defence budget grew by 7% compared to that of 2012. On the other hand, the President of Republic of Poland, H.E.Mr.Bronislaw Komorowski, declared on 15 August 2013, the Day of the Polish Armed Forces, that Poland would withdraw from Afghanistan and would not participate in that kind of mission abroad in the near future, but focus on national territorial defence and modernization of the army. A through modernization of the Polish Armed Forces is estimated to cost \$44 billion between 2013-2023. According to Polish authorities, with a modernized army, Poland will be more credible and secure in NATO and EU by contributing to the security of its allies and will become more capable of defending its own territory.

Although Poland obtains over 50% of its military equipment and services from domestic resources, the budget allocation to defence procurement in Poland is still limited. This urges Poland to focus on obtaining modernization services and technological cooperation with the leading European countries, participation in joint programmes and expanding export facilities to third countries.

Polish modernization projects are generally for light and heavy armoured vehicles, aircrafts, surface & undersea vessels and aerospace defence systems. According to the White Book on National Security of the Republic of Poland, many modernization programmes have been underway for F-16 multi role aircraft, CASA C-295 transport aircraft, Spike anti-tank guided missiles, and ROSOMAK wheeled armoured vehicles. In addition, the major process of computerization and IT advancement of the army has also commenced.

The Turkish-Polish Relations and Defence Industries

Although the two countries have not reached concrete agreements yet, a series of high-level contacts have been continuing in the field of defence industry. Since late 2012, the two countries' defence authorities and experts have exchanged several visits to almost all facilities producing military equipments and softwares.

To foster further cooperation in defence industries, both countries host some international defence fairs and national firms from the two countries take part actively in these organizations. In this context, the IDEF'13 was held in Istanbul, in May 2013, and MSPO Defence Industry Exhibition was held in Kielce, in September 2013.

Under the coordination of SSM, Turkey for the first time participated as a nation in the MSPO with 13 firms. During the fair, Poland's Huta Stalowa Wola (HSW) and Turkey's Mechanical and Chemical Industry Corporation (MKEK) signed a letter of intent for the sale of Turkish T-155 FIRTINA hulls for Poland's Krab Self-Propelled Howitzer programme. In addition to that, a Memorandum of Understanding was also signed between Turkish HAVELSAN and Naval Shipyard GDYNIA (Stocznia Marynarki Wojennej) for collaboration in shipbuilding and modernization.

Another example for potential cooperation is reported to be related with Polish plans to domestically produce three corvettes with stealth capability.

Poland is currently interested in benefiting from Turkish experience in this respect. On the other hand, Turkey provides another opportunity for the provision of tank modernization with its experience in production of domestic ALTAY tank project and modernization of Leopard tanks. Cooperation in this field seems to get strengthened as ASELSAN is reported to join a Polish partner in a tender for the modernization of the tanks, which Poland is soon expected to open for bids. For this Project, ASELSAN and BUMAR PCO companies have already signed a consortium agreement in December 2013.

Shortly, there exists a real potential for Poland and Turkey to collaborate in the face of global economic crisis to strengthen their militaries and A&D industries. Within that framework, there are several opportunities on collaboration in the following areas: frigate modernization; the acquisition and modernization of new submarines; mine hunting; air missile defence systems; helicopter acquisition; Leopard 2A4 modernization; UAVs; C4ISR systems; jet training aircraft acquisition; simulator systems; use, maintenance and logistic support for C-130 Hercules; transport aircrafts; ARMA 6x6 Armoured Tactical Vehicle; satellite reconnaissance systems; F-16 maintenance and logistics; military truck acquisition, maritime security, etc.

Conclusion

Turkey's adventure towards independent and self-sufficient A&D industry started with modernization projects which in time have begun to be supported by manufacture of domestic products. Over one hundred private manufacturers in this sector continue to grow rapidly. Hence, Turkey's achievements in this area provide a valuable source of experience.

Turkey on this way to a modern domestic A&D industry has thus attained a certain level of proficiency in the manufacture of defence equipment with high standards. Turkey's progress in this respect has attracted a significant global attention. On the other hand, Poland, determined to modernize its army and develop its defence industry, has been looking for international partners to collaborate in this field. With developing economic as well as diplomatic relations with Poland, Turkey is a potential partner for Poland in the field of defence industry.

In the face of the global economic crisis, Turkey and Poland both feel the need to focus on their defence industries as a key driver of economy.

Sharing know-how, as appropriate, would contribute to the efforts of the two countries in this respect. Similarly, as the future of defence industries would be shaped by innovation and new patents, this in turn would increase expenditures for R&D activities and qualified workforce; therefore, the need for new financial and human resources in A&D might turn into an opportunity for Turkey and Poland to cooperate.

Turkey is currently interested in collaborating with Poland in the modernization of various weapons systems including helicopters, aircrafts, navy vessels, and any other electronic systems, etc. Furthermore, civil aviation might be another potential area in the relations.

Turkish defence industry has been experienced not only in the modernization projects but also in innovative products especially in military softwares. Turkish companies have many advantages in terms of cost and technical proficiency in such defence systems and equipments. Hence, Turkey and Poland have many converging interests in fostering the cooperation in defence industries and aerospace.

Minister of National Defence, İsmet Yılmaz - Head of the National Security Bureau, Stanisław Koziej

Significance of Defence Industry and Cooperation in this Field between Poland and Turkey

Witold Lewandowski

The Ministry of National Defence is currently implementing a modernization programme approved by the Minister of National Defence. The main aspects of the programme are based upon a document announced by the President of the Republic of Poland – Commander in Chief of the Armed Forces, entitled “Main Directions of Development of the Polish Armed Forces in the years 2013 – 2022”. The adopted guidelines stipulate that funds earmarked for that purpose shall be allocated first and foremost to entities within national industrial defence potential. In cases where the Polish industry is unable to provide certain capabilities, they shall be outsourced from foreign suppliers who are often referred to as strategic partners – respective to the implementation of individual defence programmes.

In view of the future consolidation processes of the European defence industry, Turkey could become one of Poland’s partners. Very dynamic changes in the production potential of Turkey’s defence industry, turned it into one of the leading manufacturers in this sector in Europe. In order to make it happen, however, the Polish defence industry has to complete the process of restructuring and consolidation aimed at building a strong centre which could partner with the most powerful ones.

Technical Modernization of the Polish Armed Forces

On 25th May 2001, upon the initiative of the then-Minister of Defence, the incumbent President of the Republic of Poland, Bronisław Komorowski, an *Act on Rebuilding, Technical Modernization and Financing of the Polish Armed Forces* was adopted. This marked the beginning of the next stage in the transformation process of the Armed Forces. The adoption of the above-mentioned legislation was possible mainly thanks to the agreement within the elites, irrespective of their political affiliation. In line with the Act, a *Programme on Rebuilding and Technical Modernization of the Armed*

Forces in the years 2001 – 2006 was prepared and launched. It was the first in a series of transformation programmes of the Polish Army adjusted to the NATO defence planning cycle, which made it possible to first attain and then exceed the 20% threshold set for asset-related (modernization) expenditures within the defence budget. Large modernization projects were started which culminated among others in introducing the multirole F-16 aircraft, CASA transport aircraft, SPIKE anti-tank guided missiles, Rosomak AMVs, missile frigates as well as Kobben-class submarines. The Polish Army was provided with computers and IT solutions on a large scale.

In November 2011, President Bronisław Komorowski, in his capacity as Commander in Chief of the Polish Armed Forces, issued a decision which defined the *Main Directions of Development of the Polish Armed Forces and their Preparations to Defend the State for the years 2013 – 2022*. The document stipulated priorities within the scope of transformation and modernization of the Polish Armed Forces, such as: IT systems, air defence (including missile defence) and broadly understood mobility of the Land Forces. Progress in these three key areas should result in a “generation leap” which plays a fundamental role in ensuring that the Army is ready to live up to the challenges of the 21st century. At a later date, also upon the initiative of the President of the Republic of Poland, the development of the Navy was included in the list of priorities as regards technical modernization of the Polish Armed Forces. On that basis, the Minister of National Defence developed and approved the *Plan of Technical Modernization of the Polish Armed Forces in the years 2013 – 2022*. Furthermore, a decision was taken according to which the plan should be implemented based in the first line on the capabilities and potential of the national defence industry.

Later, in April 2013, the President of the Republic of Poland signed an amendment to the above-mentioned *Act on Rebuilding, Technical Modernization and Financing of the Polish Armed Forces*, the purpose of which was to ensure funds for modernization of missile defence in the years 2014-2023. The Act proposes that within 1.95% of the GDP, which is an annual defence allocation provided for in the state budget, the amounts resulting from economic growth shall be dedicated to equipping the Army with missile and air defence means. At the same time, the amendment makes clear that the MoD should spend on those capabilities no less than 20% of the funds earmarked for the technical modernization of the Army. The latter, under the applicable law, shall account for minimum 20% of the MoD budget.

Getting priorities right in the process of technical modernization constitutes one of the most fundamental tasks within the strategic planning effort. Such priorities obviously are interlinked with the requirements resulting from the operational strategy. Therefore, it is worth stressing that the National Security Strategic Review, commissioned by the President of the Republic of Poland and conducted in the years 2010-2012, recommends the strategy of balanced internationalization and independent actions to ensure Poland's security. The strategy is tantamount to realistic consideration of the possibility of allied support in guaranteeing Poland's security, especially in case of large-scale threats, and simultaneous readiness and capability to independently withstand those threats in cases where joint allied response may not be adequate. What is meant here are the so called hard-to-reach-consensus situations, created by threats of asymmetric, selective, non-territorial, concealed or unexpected nature.

Getting prepared to responding to such threats and putting in place appropriate defence capabilities, especially capabilities to counteract unexpected threats, constitute priority directions of the Polish strategy. Precisely such principles of the operational and preparedness strategy have been pursued by the President of the Republic of Poland, Bronisław Komorowski, for many years. They underpin a strategic concept referred to as the "Komorowski doctrine".

Defence Industry in Poland

A decisive factor ensuring strength and quality of any army is not merely its modern equipment or armament but the strength of the national economy. An efficiently functioning, relatively modern defence industry which meets the needs of the Armed Forces to the highest possible extent, should constitute an inherent element of the national economy.

In recent years, the importance of the Polish defence industry as a potential stimulus for growth of the national economy, and as one of the key guarantors of national security have become self evident to policy makers. Developing a modernization plan, establishing the Polish Armament Group with its role as an integrator of individual entities in the sector and, last but not least, active participation of government officials in the meeting of the European Council dedicated to common defence policy, serve as evidence to support the point above.

From the perspective of technical modernization of the Polish Armed Forces, guaranteeing security of the state should be seen as the need to develop and introduce modern armament and military equipment and to ensure one's own national production capacities. The state administration is facing a permanent challenge in guaranteeing security of armament supplies to the Armed Forces and ensuring that it functions well throughout the entire life cycle (guarantee period, renovation, servicing, training).

Having analyzed the problem and taken into account voices claiming that the whole process needs to be systematized, in September 2013, the Committee of the Council of Ministers adopted principles of the programme *Priority Tasks of the Technical Modernization of the Polish Armed Forces within the Framework of the Operational Programmes*, which not only specifies key modernization programmes for the Polish Armed Forces, but also defines their respective tasks up to 2022.

Under the programme referred to hereinabove, the Polish Army is supposed to allocate 91.5 billion zlotys for the purchase of new equipment and armament up to the year 2022. Furthermore, the document indicates that, firstly, funds earmarked for individual modernization programmes which have not been spent in a given budget year, shall not be lost, but will be transferred to the following period. Secondly, under the currently binding Act on Public Finances, framing operational programmes as the governmental programme constitutes a guarantee that the allocated money will not be spent on other purposes.

Hence, the document referred to above brings a new quality into the long-term, prospective approach to development of the Polish Armed Forces. By adopting the programme, the Council of Ministers decided that the priority tasks pertaining to technical modernization shall belong not just to the Ministry of Defence but also to the Government, which in the long-term provides a better guarantee of stabilization for the modernization process of the Polish Army.

Therefore, a search for partners among the leaders of the global defence market, or even the need to actively take part in the consolidation process of the market on the European continent, become yet another goal of Poland's policy, including foreign one.

Consolidation of the European Defence Industry

In spite of the protracted economic crisis and constantly shrinking military budgets across Europe, the European defence industry still seems to be in good shape. Today it constitutes the second major pillar of the sector globally, after the American one. And although it is significantly smaller than the latter, it can still be compared to it, having a larger potential than its Chinese or Russian counterparts.

The undisputed leaders on the continent are: France, Great Britain, Italy, Spain and Sweden, which together account for almost 90% of the total value of the entire European defence sector. Hence, it is clear that respective industries of the remaining European states, including Poland, have a tiny share in the whole.

There is a broad consensus among the European states about the need to consolidate, however the shape and direction of the consolidation process remain open and negotiable issues. On the one hand, there is a concept to carry out consolidation under the leadership of largest European manufacturers, such as the British BAE Systems, the French and German EADS, the French Thales or the Italian Finmeccanica. On the other hand, countries with smaller industries, such as Poland, expect a more rational consolidation, utilizing the potential they possess.

The topic has gained significant importance in recent years, as evidenced by the December 2013 European Council, which for the first time in 5 years looked into the Common European Security and Defence Policy at the level of Heads of State and Government. In the adopted conclusions, the Council indicated several guidelines concerning future cooperation, including *inter alia* areas connected with UAVs, satellite communication and cyber-defence. It is significant that among major multinational programmes there is a programme of building UAV systems in the years 2020 – 2025, which is supposed to be carried out by seven EU countries, Poland being one of them.

Turkey - a Potential Partner in the Defence Sector Cooperation?

One potential partner for our country, upon fulfillment of formal conditions¹, and as long as the scope and areas of cooperation are defined, is Turkey. Over the last years, Turkey has made a huge progress and turned

1 Reference is made here mainly to provisions regulating the principles of obtaining armament and military equipment, such as, among others, the Act on Public Procurements binding in Poland, or other acts dealing with the principles of functioning of the armaments market in the EU.

its defence industry into one of the largest and most dynamically growing in Europe, and by doing so, has shown its intention to establish itself as a powerful player in the global market.

In the years 2014-2016, the Turkish government intends to fund more than 70 research and development programmes in the area of armament, aviation and space technologies. As of today Turkey purchases 52% of the military equipment from its national companies, while another 33% is developed in cooperation with foreign companies. Foreign suppliers account for as little as 15 % of products, however these are cutting edge technologies. Turkey is a showcase of how to support the establishment and functioning of modern research and industry centres, develop international cooperation, obtain technologies and implement defence projects. This successful policy makes its national defence industry a valuable party to all possible contracts in the sphere of defence.

Nowadays the Turkish industry is capable of offering ships, tanks and other land vehicles, as well as weapons and equipment which live up to global standards.

It is worth adding that Turkey has commenced the construction of its own satellite launch system. The Turkish centre for assembling and testing satellites is scheduled for opening this year. In the first stage it is supposed to attain capabilities allowing it to place objects in the so called low Earth orbit, i.e. at the altitude of 500 – 700 km.

What is of key importance in building strength and success of the policy pursued by the Turkish Government is a considerable increase in exports of armament and military equipment.

Particular emphasis is placed on attracting customers in Asia, for instance in Indonesia or Malaysia, which is important in so much as these countries have been the main ones within the "orbit" of interest of Polish companies active in the armament sector.

In the past Polish – Turkish military cooperation was not particularly intensive. However, in May 2009, Prime Ministers of Poland and Turkey signed a declaration on strategic partnership, opening challenging opportunities for intensified cooperation between the two armed forces.

The Air Force, which uses the same type of aircraft (F-16 and C-130), seems to be an area with largest potential for cooperation. These days the Turkish offer to modernize and renovate the above-mentioned aircraft deserves particular attention. Also experiences of the Turkish side in

modernizing LEOPARD tanks, which might be useful in the planned upgrade of the same type of tanks serving with the Polish Land Forces, should not be underestimated.

For Poland, the possibility of further developing military and technical cooperation with Turkey seems to be a worthwhile opportunity. Our country is interested in identifying options of cooperation in the area of modern military technologies (electro-optical satellite and satellites with synthetic equipment, UAVs). Moreover, it is possible to undertake joint activities aimed at obtaining missile defence systems and to develop *Smart Defence* in the context of promoting regional missile defence.

There are areas where the offer for establishing cooperation with a strong Polish producer could also constitute an attractive proposal for Turkish partners. This may concern in particular producers of, for instance, small-arms ammunition, opto-electronic equipment (e.g. thermal sights and night-sights), as well as various types of grenades, dedicated mainly for Turkish Police and special forces. Nevertheless, one should have in mind that in developing foreign defence industry cooperation Poland will above all focus on partnership possibilities with strong defence industries, capable of creating mutually beneficial perspectives of acquiring and developing advanced defence technologies.

Also it is worth remembering, that Poland and Turkey are border countries of NATO and due to that fact, conditions under which they strive to build their own industrial potentials are, in many respects, of a similar nature.

In the process of reaching today's high technical level of the defence industry, Turkey has learned many valuable lessons. Undoubtedly sharing of experience would be beneficial to both partners.

BIOGRAPHIES

Şehnaz Tokatlı - working in the Secretariat General of the National Security Council since 1997. BS in Economics at the Middle East Technical University in Ankara and MSc in Economics and Finance at Loughborough University in UK. Completed various programs on security issues including Executive Seminar of Near East South Asia Center for Strategic Studies and New Issues in Security Course of Geneva Center for Security Policy. Currently she is advisor - acting Head of Group in the Department of Research and Evaluation.

Dominik P. Jankowski – specializes in the Common Foreign and Security Policy of the EU as well as Euro-Atlantic security. Currently he works as Expert-Analyst at the National Security Bureau of the Republic of Poland. Previously he served as Senior Expert at the J5-Strategic Planning Directorate of the General Staff of the Polish Armed Forces as well as foreign policy expert at the President Aleksander Kwasniewski “Amicus Europae” Foundation. He graduated from the Warsaw School of Economics, the National Defense University in Warsaw and the Diplomatic Academy of Vienna. In 2013, he was a Visiting Researcher at the Johannes Gutenberg University of Mainz. Currently he works on his Ph.D. thesis that evaluates the role of the military industry in Europe after 1990. In 2012, he became a member of the Atlantic Council’s Young Atlanticist Working Group and was granted two prestigious scholarships (2012 Marshall Memorial Fellowship by the German Marshall Fund; 2012 “Personnalités d’avenir défense” by the French Ministry of Defense). In 2014, he became a member of the Munich Young Leaders (a joint initiative of Körber Foundation and the Munich Security Conference).

Özgür Ay – working in the Secretariat General of the National Security Council since 2002. BS in Sociology at the Middle East Technical University (METU) in Ankara. First MSc in Political Science at METU (2003), second MSc in Public Administration at Institute of Public Administration for Turkey and Middle East (2008). PhD candidate in Political Science and Public Administration at METU. Currently, working as a Specialist in the Department of Research and Evaluation.

Przemysław Pacuła – since 2007 a foreign affairs analyst working for the National Security Bureau. His main fields of interest include NATO and U.S. foreign and security policy. He was Chief of the Euro-Atlantic Section in the Department of International Security (2008-2010). Currently he works at the Department of Strategic Analyses. Previously he worked in

the Global Economy Institute at the Warsaw School of Economics and was Manager for market promotion and research in the Korean Trade Center (KOTRA) in Warsaw. He is also the author of numerous articles and essays dealing with the problems of NATO, U.S. foreign and security policies, the Balkans and Central Eastern Europe. He received his M.A. degree in International Politics and Economics from the Warsaw School of Economics.

Canan Uslu - working as a Specialist in the Secretariat General of the National Security Council since 1997. BS in Political Sciences, Bilkent University in Ankara (1995), and MSc in Public Administration at the Institute of Public Administration for Turkey and Middle East (2008), Ankara. Completed various programs on security issues including the Program on Advanced Security Studies in George C.Marshall European Center for Security Studies, Germany (2006). Currently a post graduate student in African Studies, Ankara University.

Murad Cinoğlu - working in the Secretariat General of the National Security Council since 1997. BS in Economics at the Ankara University Faculty of Political Sciences, and MSc Gazi University Faculty of Economics and Administrative Sciences in Ankara. Completed some programs on various security issues.

Colonel Witold Lewandowski – Graduate of Department of Electronics at Military Academy of Technology and postgraduate studies in computer science at Lodz University of Technology. From 1992 to 2004 he served in a number of military units. In years 2003-2004, he took part in first rotation of Polish Military Contingent mission in Iraq. Afterwards he worked in the Armaments Policy Department in the Ministry of National Defence. Since October 2007 he has been working in the National Security Bureau, currently as deputy head of Organizational Supervision Team in the Armed Forces Supervision Department.

National Security Bureau
Republic of Poland

Secretariat-General of
the National Security Council
Republic of Turkey

RELACJE POLSKO-TURECKIE Z PERSPEKTYWY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

POLISH-TURKISH RELATIONS
FROM NATIONAL
SECURITY PERSPECTIVE

MİLLİ GÜVENLİK PERSPEKTİFİNDEN
POLONYA-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Old Friends, New Leaders:
600 years of Polish-Turkish
Diplomatic Relations

Table of Contents / **Spis treści** / İçindekiler

Preface / Słowo wstępne / Önsöz	87
European Security and Added Value of Turkey and Poland to the European Security Bezpieczeństwo europejskie i wartość dodana Turcji i Polski wniesiona w bezpieczeństwo europejskie Avrupa Güvenliği ve Türkiye ile Polonya'nın Avrupa Güvenliğine Katma Değeri <i>Şehnaz Tokatlı</i>	89
New Challenges and Added Value of Poland and Turkey to European Security Nowe wyzwania oraz wkład Polski i Turcji w bezpieczeństwo europejskie Yeni Tehditler ve Polonya ile Türkiye'nin Avrupa Güvenliğine Katma Değeri <i>Dominik P. Jankowski</i>	105
NATO's Enlargement Policy: A Turkish Perspective Polityka poszerzania NATO – perspektywa turecka Türkiye'nin Perspektifinden NATO'nun Genişleme Politikası <i>Özgür Ay</i>	121
NATO Open Door Policy – Poland's Perspective Polityka otwartych drzwi NATO – perspektywa Polski Polonya'nın Perspektifinden NATO'nun Açık Kapı Politikası <i>Przemysław Pacuła</i>	137
Potential for Cooperation Between Turkey and Poland in Aerospace and Defense Industries Potencjalne obszary współpracy Turcji i Polski w zakresie przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego Türkiye ve Polonya Arasında Havacılık ve Savunma Sanayii Alanında İşbirliği Potansiyeli <i>Canan Uslu - Murad Cinoğlu</i>	149
Significance of Defence Industry and Cooperation in this Field between Poland and Turkey Znaczenie przemysłu obronnego i współpraca w tym obszarze między Polską a Turcją Savunma Sanayiinin Önemi ve Savunma Sanayii Alanında Polonya-Türkiye Arasında İşbirliği <i>Witold Lewandowski</i>	159
Biographies / Notki Biograficzne / Biyografiler	167

Słowo wstępne

W tym roku uroczystie obchodzimy 600-lecie ustanowienia stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją. Oba państwa podjęły zakrojone na szeroką skalę wielowymiarowe działania, odzwierciedlające bogatą historię wzajemnych relacji i promujące kulturę obu narodów.

Sześćsetna rocznica stanowi znakomitą okazję do zacieśnienia współpracy między Biurem Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej a Sekretariatem Generalnym Rady Bezpieczeństwa Narodowego Republiki Turcji. Niniejszy biuletyn, poświęcony istotnym dla obu państw kwestiom bezpieczeństwa, stanowi konkretny wkład obu instytucji w obchody 600-lecia. Publikacja artykułów dotyczących bezpieczeństwa europejskiego, polityki rozszerzania NATO oraz współpracy w zakresie przemysłów obronnych stwarza szansę na szersze podzielenie się naszymi poglądami, ukazującymi nie tylko podobieństwa, ale i geopolityczną specyfikę naszych państw.

Poprzez swą polityczną aktywność i przyczynianie się do wzrostu gospodarczego, Polska i Turcja stały się nową szansą dla Starego Kontynentu. Dziś oba państwa – będące jednocześnie krajami brzegowymi Sojuszu Północnoatlantyckiego – aktywnie przyczyniają się do wzrostu efektywności i spójności NATO. Jutro Polska i Turcja mogą w podobny sposób działać w ramach Unii Europejskiej.

Polska i Turcja promują bezpieczeństwo i stabilizację zarówno przez formaty regionalne, jak i na forach instytucji międzynarodowych. Obydwa państwa realizują politykę, która nadaje priorytet staraniom o pokój, stabilność i dobrobyt. Mamy nadzieję, że nasza współpraca – w tym niniejszy biuletyn – będą stanowiły zachętę do wzmacniania kooperacji między innymi instytucjami z Polski i Turcji.

Stanisław Koziej

Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego

Muammer Türker

Sekretarz Generalny Rady
Bezpieczeństwa Narodowego

*Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Bronisław Komorowski -
Sekretarz Generalny Rady Bezpieczeństwa Narodowego, Muammer Türker
(Eliza Radzikowska Białobrzewska-KPRP)*

Bezpieczeństwo europejskie i wartość dodana Turcji i Polski wniesiona w bezpieczeństwo europejskie

Şehnaz Tokatlı

Obecny stan środowiska bezpieczeństwa i zagrożenia dla Europy

Środowisko bezpieczeństwa podlega ciągłym zmianom. Zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego uległy zróżnicowaniu, a to ze względu na dynamiczne warunki spowodowane przez globalizację, co z kolei wymusiło zmiany w klasycznym pojęciu bezpieczeństwa. Obecnie świat stoi w obliczu nowych, nieznanych wcześniej zagrożeń i niebezpieczeństw. W tym kontekście zwalczanie asymetrycznych zagrożeń, takich jak terroryzm, brutalny ekstremizm, radykalizm, przestępczość zorganizowana, zakłócanie przepływu kluczowych zasobów, niekontrolowany masowy przepływ osób w następstwie konfliktów zbrojnych oraz zagrożenie cyberwojną wymaga podjęcia szeroko zakrojonych, wspólnych działań w celu zapewnienia międzynarodowego bezpieczeństwa w XXI w.

Dziś świat stoi w obliczu zagrożeń i niebezpieczeństw, które nie uznają granic państwowych, są ze sobą wzajemnie połączone, dlatego też walka z nimi musi przebiegać na poziomach globalnym i regionalnych, jak również na poziomie krajowym. To z kolei jeszcze bardziej uwypukla wzajemne zależności między dwoma głównymi filarami ogólnej koncepcji bezpieczeństwa, czyli bezpieczeństwa państwa i bezpieczeństwa zbiorowego, a także potwierdza słuszność koncepcji niepodzielności bezpieczeństwa. Znaczenie i waga takich czynników, jak przyspieszenie współpracy w skali globalnej i rozwoju perspektywy bezpieczeństwa opartych na partnerstwie, dialogu i miękkiej sile wzrasta w tej nowej, międzynarodowej architekturze bezpieczeństwa.

Przygotowując grunt dla ustanowienia bezpiecznego i pokojowego środowiska w celu promowania bezpieczeństwa międzynarodowego, musimy pamiętać o przyświecających nam celach ogólnych: stabilności oraz zrównoważonym rozwoju i postępie ludzkości jako takiej. Nowe środowisko bezpieczeństwa wymaga zastosowania na szerszą skalę kombinacji koncepcji wojskowych, gospodarczych, społecznych i politycznych w celu lepszej koordynacji działań na rzecz skutecznej konfrontacji ze współczesnymi wyzwaniami dla bezpieczeństwa.

Wymienione powyżej panujące warunki bezpieczeństwa oraz zagrożenia stojące dziś przed Europą zostały omówione w dokumencie strategii bezpieczeństwa Unii Europejskiej, jak również w licznych podobnych dokumentach, opublikowanych przez poszczególne państwa członkowskie.

Zasadniczo rzecz biorąc, kwestia zapewnienia pokoju i bezpieczeństwa od samego początku była i jest wpisana w proces integracji europejskiej¹. Myśl ta została wyraźnie przedstawiona w Deklaracji Schumana z 1950 r., która odzwierciedlała intencję autorów, pragnących przekształcić Europę z „zarzewia konfliktów” we wspólnotę opartą na bezpieczeństwie poprzez wspieranie współzależności między poszczególnymi krajami. Było to w rzeczy samej bardzo „pośrednie podejście” do kwestii bezpieczeństwa – zwłaszcza dlatego, że współzależność i integracja miały nastąpić niemalże automatycznie². Jednak sposób, w jaki państwa członkowskie postanowiły zaangażować się na poziomie UE w zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa zmieniał się z czasem. Przykładowo: mimo że kroki do utworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej zostały podjęte już w 1952 r., sami architekci tego planu odrzucili ratyfikację Traktatu Europejskiej Wspólnoty Obronnej. Wraz z końcem epoki Zimnej Wojny dla Unii Europejskiej nadeszła jednak nowa era. W okresie zimnowojennym NATO było odpowiedzialne za bezpieczeństwo Europy Zachodniej. Jednak po zakończeniu tego okresu, chociaż Sojusz odgrywał jeszcze znaczącą rolę w kwestiach obronnych i wojskowych, zaczęły podnosić się głosy niezadowolenia w związku z ograniczeniami budżetowymi, wskazującymi na potrzebę dwustronnej i wielostronnej współpracy w tej dziedzinie. W tym kontekście nowo utworzona struktura filarowa UE, wprowadzająca zasadę Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, nie wydaje się być tworem przypadkowym. W nowej sytuacji międzynarodowej również i sama Unia zyskała polityczną pewność siebie w kształtowaniu stosunków ze wschodnimi sąsiadami, a także z Finlandią, Szwecją i Austrią po ustaniu ewentualnego zagrożenia interwencją wojskową ze strony ZSRR³. Ponadto, wkrótce po upadku muru berlińskiego stało się oczywiste, że bezpieczeństwo zbiorowe nie może dalej być definiowane jako po prostu brak międzynarodowego konfliktu zbrojnego, jak miało to miejsce przez długie cztery dekady Zimnej Wojny⁴. Wszystkie te czynniki, wynikające z zakończenia Zimnej Wojny, spowodowały

- 1 Sarah Wolff, Nicole Wichmann & Gregory Mounier, *The External Dimension of Justice and Home Affairs: A Different Security Agenda for the EU?*, "European Integration", tom 31, nr 1 (styczeń 2009).
- 2 Bjørn Møller, *The EU As a Security Actor "Security By Being" and "Security By Doing"*, Danish Institute For International Studies Report, 2005, 23-24.
- 3 Nikola Purković, *How Did the End of the Cold War Change the Main Foreign Policy Objectives of the EU?*, sierpień 2012.
- 4 Feng Zhongping et.al, *Global Security in a Multipolar World*, European Union Institute for Security Studies, "Chaillot Paper" no. 118, październik 2009.

ponowne zainteresowanie UE kwestiami związanymi z bezpieczeństwem i obronnością, poniekąd wymuszając na krajach członkowskich zaangażowanie na poziomie UE w realizację wyżej wymienionych zadań. Zainteresowanie to znalazło odzwierciedlenie w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa, przyjętej przez Radę Europejską 12–13 grudnia 2003 r.

Dokument ów, zatytułowany „Bezpieczna Europa w lepszym świecie”, wskazuje na pięć kluczowych zagrożeń, którym musi sprostać Europa: terroryzm, rozprzestrzenianie broni masowego rażenia, konflikty regionalne, upadek państw i przestępczość zorganizowana. Europejska Strategia Bezpieczeństwa stanowi apel o zaangażowanie zapobiegawcze, aby uniknąć nowych konfliktów i kryzysów. Budowanie bezpieczeństwa w sąsiedztwie UE – na Bałkanach, Kaukazie Południowym i w basenie Morza Śródziemnego jest traktowane priorytetowo, podobnie jak wzmocnienie międzynarodowego porządku prawnego poprzez skuteczną współpracę multilateralną. W Strategii odniesiono się do politycznych implikacji nowego środowiska bezpieczeństwa i stwierdzono, że UE musi być bardziej aktywna, spójna i powinna zwiększyć swoje możliwości działania. Znaczenie międzynarodowej współpracy i partnerstwa UE zostało podkreślone także w stwierdzeniu, że Unia – działając w pojedynkę – nie poradzi sobie z rozwiązaniem żadnego z tych zagrożeń⁵.

Podobnie, na posiedzeniu Rady Europejskiej 19–20 grudnia 2013 r. – podczas którego skupiono się także na kwestiach obronności – podkreślono, że środowisko strategiczne i geopolityczne w Europie zmienia się dynamicznie i w zawrotnym tempie. Rada zaznaczyła również, że zarówno sama UE, jak i jej państwa członkowskie muszą przyjąć na siebie więcej obowiązków w odpowiedzi na aktualne wyzwania, jeśli chcą przyczynić się do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa poprzez realizację zapisów Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony wraz z kluczowymi partnerami, takimi jak ONZ i NATO⁶.

Nie tylko sama Unia Europejska zdaje sobie sprawę z faktu, że obecne środowisko bezpieczeństwa niesie za sobą szereg ryzyk i zagrożeń. Bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne są ze sobą ściśle powiązane, a zagrożenia i ryzyka napływające z różnych regionów świata mogą zagrozić całemu światu poprzez efekt mnożnikowy globalizacji. Pierwsza nadrzędna międzynarodowa strategia bezpieczeństwa przyjęta przez Holandię, francuska Biała Księga na temat obronności i bezpieczeństwa państwa, pierwszy

5 *European Security Strategy*, European External Action Service, http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/european-security-strategy/index_en.htm (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

6 *Conclusions of the European Council (19/20 December 2013)*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

australijski dokument w zakresie strategii bezpieczeństwa narodowego, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Federacji Rosyjskiej do 2020 r., doroczna Biała Księga Japonii znana jako Obrona Japonii 2013, jak również Trendy Globalne do roku 2030 „Globalne trendy: alternatywne światy” Rady Wywiadu Narodowego USA – wszystkie te dokumenty zwracają uwagę na podobne zagrożenia dla obecnego środowiska bezpieczeństwa.

We wszystkich dokumentach strategicznych⁷, o których mowa powyżej, stwierdza się, że doktryny bezpieczeństwa wydają się zbieżne w miarę postępowania procesu globalizacji, a to z kolei prowadzi do powstawania podobieństw w postrzeganiu zagrożeń dla bezpieczeństwa i w tworzeniu krajowych strategii bezpieczeństwa. Jednak globalna sytuacja bezpieczeństwa dowodzi, że porozumienie w sprawie globalnych trendów nie musi wcale przełożyć się na wzrost bezpieczeństwa na świecie. Tak więc nie wystarczy wskazać na te same ryzyka i zagrożenia; należy zadbać o faktyczne przyspieszenie współpracy w skali globalnej i rozwój perspektywy bezpieczeństwa opartej na partnerstwie, dialogu i „miękkiej sile”, niezbędnych do osiągnięcia celu, jakim jest bezpieczeństwo globalne.

Zewnętrzne i wewnętrzne bezpieczeństwo Europy i wartość dodana Turcji i Polski

Zanim skupię się na zewnętrznym i wewnętrznym bezpieczeństwie Europy, pozwolę sobie zauważyć, że bezpieczeństwo europejskie nie obejmuje wyłącznie krajów UE. Podczas dyskusji o bezpieczeństwie w Europie należy brać pod uwagę także kraje Europy Wschodniej, kraje spoza Unii na Bałkanach, a nawet kraje kaukaskie czy też państwa basenu Morza Śródziemnego i Bliskiego Wschodu. Europa sąsiaduje raczej z różnymi kulturami niż z oceanami czy morzami. Zapotrzebowanie Starego Kontynentu na energię elektryczną i surowce wymusza włączenie we współpracę innych obszarów geograficznych, nawet tych położonych z dala od peryferii Europy. Jednak kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa „wielkiej Europy” ma pierwszy z wymienionych powyżej obszarów geograficznych, który można także rozpatrywać pod kątem bezpieczeństwa wewnętrznego.

Należy również podkreślić, że wewnętrzne i zewnętrzne sfery bezpieczeństwa stały się nierozdzielnie ze sobą związane: Europa nie może ani przetrwać jako wyspa pokoju w niestabilnym świecie, ani przyczynić się

⁷ Informacje o ww. dokumentach strategicznych można znaleźć na oficjalnej stronie Sekretariatu Generalnego Rady Bezpieczeństwa Narodowego: www.mgk.gov.tr

do zapewnienia miğdzynarodowego pokoju, gdy sama targana jest wojnami i konfliktami.

Kierując się nadrzędnym celem wspierania pokoju, wspólnych wartości i dobrobytu swoich obywateli, państwa członkowskie UE w rzeczywistości od samego początku zdawały sobie sprawę, że są od siebie zależne i muszą współpracować w celu osiągnięcia większego, zbiorowego dobrobytu. Chodziło nie tylko o pokój i bezpieczeństwo, ale także o dobrobyt swoich obywateli. Z tego też powodu idea swobodnego przepływu i integracja od początku wpisane były w priorytety koncepcji Unii Europejskiej. Idea ta pośrednio wymusiła konieczność skupienia się na kwestii solidarności i bezpieczeństwa, ponieważ bez solidarności i bezpieczeństwa nie da się w pełni zrealizować idei dobrobytu.

Aby w pełni zrozumieć wartość dodaną Turcji dla bezpieczeństwa europejskiego należy wiedzieć, że polityka zagraniczna Turcji i polityka w zakresie bezpieczeństwa międzynarodowego są realizowane na trzech powiązanych ze sobą poziomach: krajowym, regionalnym i globalnym. Bezpieczeństwo nie jest bytem odizolowanym – wiąże się z zaspokajaniem podstawowych potrzeb ludzi i społeczeństw, żywotnych potrzeb i wymagań państw oraz wspólnych, regionalnych i globalnych interesów, jak również narzuca potrzebę współpracy na rzecz osiągnięcia tychże celów. Dlatego też w działaniach na rzecz utrzymania bezpieczeństwa, poza wyprzedzającymi i proaktywnymi wspólnymi inicjatywami na rzecz stopniowego przejścia z „twardej siły” do „miękkiej siły”, należy przywiązywać coraz większe znaczenie do wiarygodnych i trwałych relacji na szczeblu krajowym, regionalnym i globalnym oraz spełniania podstawowych potrzeb społeczeństw we wszystkich dziedzinach życia, zarówno społecznego, gospodarczego, jak i politycznego, w sposób zrównoważony. W tym właśnie kontekście Turcja skoncentrowała się ostatnio na podstawowych warunkach i wymaganiach bezpieczeństwa.

Na poziomie krajowym Turcja wdrożyła szereg reform społecznych i pomyślnie przeprowadza proces demokratyzacji kraju. Na szczeblu regionalnym z kolei Turcja kontynuuje działania i wielostronne konsultacje, których celem jest utrzymanie pokoju na Bałkanach i polityczne rozwiązanie zadawnionych konfliktów na Kaukazie. Turcja pracuje również nad opracowaniem wielowymiarowych rozwiązań politycznych sytuacji na Bliskim Wschodzie, której towarzyszą konflikty i przypadki poważnego naruszania praw człowieka. Podobnie jak w przypadku innych regionów, priorytetem dla Turcji na Bliskim Wschodzie jest powstrzymanie łamania praw człowieka,

zaspokojenie pilnych i ważnych potrzeb ludzi i stworzenie akceptowalnego i zrównoważonego systemu politycznego, gospodarczego i społecznego, ze szczególnym naciskiem na zachowanie suwerenności i integralności terytorialnej państw zaangażowanych. Ponieważ główne skrzyplce gra oś wschód-zachód, na której panuje komplementarność w handlu, utrzymanie bezpiecznej i stabilnej osi północ-południe leży w interesie wszystkich państw w regionie. Turcja zdaje sobie sprawę, że kryzysy polityczne, gospodarcze lub społeczne w każdym z tych sąsiadujących regionów mają globalne skutki, wykraczające daleko poza granice samego regionu. Dlatego też Turcja opowiada się za wypracowaniem polityki wspierającej pokój, dobrobyt i stabilność zarówno w swoim bezpośrednim sąsiedztwie, jak i daleko poza nim.

Bezpieczeństwo zewnętrzne

Analiza obecnej sytuacji globalnego bezpieczeństwa dowodzi, że konflikt powstały w dowolnym miejscu na świecie może stanowić zagrożenie dla całego bezpieczeństwa europejskiego, jak miało to miejsce w przypadku kryzysu syryjskiego. Tak więc, niezależnie od geograficznych, historycznych lub innych uwarunkowań, w rozważaniach nad bezpieczeństwem Europy należy koniecznie uwzględniać konflikty w różnych regionach geograficznych. Zostało to jednoznacznie podkreślone przez wysoką przedstawiciel Catherine Ashton na konferencji wysokiego szczebla poświęconej Zarządzaniu Złożonymi Sytuacjami Kryzysowymi w dniu 3 grudnia 2013:

Stało się dla mnie naprawdę jasne, że w obecnej rzeczywistości każdy poważny kryzys, powstały w dowolnym miejscu na ziemi, odbija się szerokim echem na całym świecie; a już z pewnością nie ma kryzysu, który nie miałby wpływu na Unię Europejską i naszą światową sieć partnerstw politycznych i gospodarczych. Unia Europejska ma swój udział w handlu międzynarodowym i bezpieczeństwie, w aktywności obywateli na całym świecie, w dowolnym momencie. Musimy więc stworzyć takie procedury, takie struktury, dzięki którym będziemy w stanie reagować i odpowiadać na sytuacje kryzysowe w możliwie najszybszy i najbardziej wydajny sposób, z udziałem wszystkich zaangażowanych stron.

Gdy mamy do czynienia z tak zróżnicowanymi zagrożeniami (zarówno pod kątem typologii, jak i pochodzenia), dwa istotne czynniki nabierają krytycznego wręcz znaczenia: solidarność wewnątrz UE i współpraca partnerska.

Uznając znaczenie tych czynników, UE faktycznie podjęła już pewne kroki. W tym kontekście najistotniejszym zdaje się utworzenie struktur i instrumentów instytucjonalnych do opracowywania i realizowania Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB), która obejmuje Wspólną Politykę Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO). Jednakże do tej pory Unia nie była w stanie wykorzystać swojego potencjału politycznego i gospodarczego i zaznaczyć swojej obecności na obszarach długotrwałych konfliktów, nierzadko reagując tylko doraźnie na pojawiające się kryzysy.⁸

Osiągnięcie i utrzymanie konsensusu między 28 suwerennymi państwami, brak kompleksowej strategii w kluczowych obszarach, co często wynika z braku porozumienia, oraz kryzys finansowy coraz bardziej upośledzający potencjał obronny i bezpieczeństwa UE – to główne wyzwania utrudniające UE skuteczne wdrażanie zapisów WPZiB.

Gdy przedmiotem sporu staje się polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, to jest wysoce prawdopodobne, że państwa członkowskie mają różne perspektywy, preferencje i priorytety lub mają odmienne zdanie w temacie najlepszego sposobu realizacji polityki. Kilka największych krajów UE nadal realizuje własne strategie bezpieczeństwa, tj. Francja i Wielka Brytania jako mocarstwa jądrowe, a Niemcy jako potęgę gospodarczą. Niestety nie ma jednak poczucia wspólnej europejskiej sytuacji geostrategicznej i brakuje aktualnych ram koncepcyjnych, które powinny wyznaczać priorytety w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa. Ten strategiczny deficyt i brak wspólnej wizji bardzo utrudnia osiągnięcie zadowalającego porozumienia i uniemożliwia prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na poziomie całej UE⁹.

Nacisk na ograniczanie budżetów obrony narodowej państw członkowskich przy jednoczesnym zauważalnym wzroście wydatków na zbrojenia w innych częściach świata może być kolejnym powodem do niepokoju dla WPZiB. Podczas gdy wydatki na obronność w Azji przewyższyły po raz pierwszy w 2012 r. wydatki europejskie, w latach 2005–2010 wydatki na obronę w Europie zmniejszyły się o prawie 10 proc. i przewiduje się, że w ciągu ostatnich trzech lat zmniejszyły się o podobną kwotę¹⁰.

8 Paweł Świeżak, *International Challenges for Regional Security in Central and Eastern Europe- Poland, the EU and Protracted Conflicts*, "Biuletyn Polsko-Ukraiński", (2012).

9 Nick Witney and Olivier de France, *Europe's Strategic Cacophony*, "Security Brief", European Council on Foreign Relations, kwiecień 2013, http://ecfr.eu/page/-/ECFR77_SECURITY_BRIEF_AW.pdf (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

10 *EU High Representative Catherine Ashton's speech on the latest developments in the common foreign, security and defence policy*, Strasburg, 23 października 2013.

Problemy te, wskazujące na konieczność rozwijania i wzmocnienia współpracy oraz wypracowania wspólnej strategii, skłoniły Radę Europejską w grudniu 2013 r. do przeprowadzenia merytorycznej debaty poświęconej obronności i wskazania działań priorytetowych celem wzmocnienia dalszej współpracy – sytuacja taka nastąpiła po raz pierwszy od czasu Traktatu z Lizbony¹¹.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania, Polska i Turcja mogą wnieść znaczącą wartość dodaną do bezpieczeństwa europejskiego. Warunki zimnowojenne zmuszały Turcję i Polskę do poświęcenia znacznej części kapitału finansowego i zasobów ludzkich celem wywiązania się ze swoich zobowiązań wobec ich bloków politycznych. Dzięki temu doświadczeniu, po zakończeniu Zimnej Wojny oba państwa mogły zacząć odgrywać większą rolę w nowej wspólnocie bezpieczeństwa euroatlantyckiego. Jako państwa członkowskie NATO, Turcja i Polska zajmują centralną pozycję w swoich regionach i dysponują odpowiednim dostępem do swoich sąsiednich regionów i państw. Mają zbieżne wizje w wielu kwestiach międzynarodowych. Dzięki temu z kolei oba kraje mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do zapewnienia stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu, zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej.

Turcja i Polska postrzegają NATO jako fundament bezpieczeństwa euroatlantyckiego i podstawowe forum prowadzenia dialogu transatlantyckiego. Uznają Sojusz za organizację pierwszego wyboru w zwalczaniu zagrożeń i ryzyk w regionie euroatlantyckim, jak również w promowaniu pokoju i stabilności w tymże regionie. Oba kraje nadal podkreślają, że podstawowym zadaniem NATO jest zbiorowa obrona wraz z uniwersalnymi, sprawdzonymi rozwiązaniami, jak choćby podejmowanie decyzji w drodze porozumienia.

Co równie istotne, oba państwa wniosły ogromny wkład w zapewnienie bezpieczeństwa globalnego, biorąc udział w różnych operacjach w obszarze zarządzania kryzysowego i w misjach pokojowych/budowania pokoju, od Afganistanu po Kosowo. Kolejnym obszarem, w którym Turcja i Polska nadal będą aktywnie uczestniczyć, jest system obrony przeciwrakietowej NATO.

Turcja i Polska podzielają również pogląd, że trwałe bezpieczeństwo i stabilność w Europie można osiągnąć tylko przez rozszerzenie zakresu działania instytucji euroatlantyckich. Mając to na względzie, oba kraje aktywnie popierają politykę otwartych drzwi NATO i politykę rozszerzenia UE.

¹¹ *Conclusions of the European Council (19/20 December 2013)*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

Kierując się zasadą *Peace at Home, Peace in the World* (Pokój w domu, pokój na świecie), której autorem jest Mustafa Kemal Atatürk, priorytety tureckiej polityki zagranicznej są następujące: stworzenie i utrzymanie przyjaznych stosunków z innymi krajami; wspieranie współpracy regionalnej i międzynarodowej poprzez kontakty dwustronne i wielostronne; rozwiązywanie konfliktów na drodze pokojowej; wzmocnienie pokoju, stabilności i dobrobytu w skali regionalnej i międzynarodowej. Turcja ma świadomość swojego specyficznego położenia geograficznego i aby normalnie funkcjonować w realiach towarzyszących zagrożeniom dla bezpieczeństwa, musi utrzymać silną armię. W związku z tym, dzięki utrzymywaniu wysokiego poziomu gotowości i posiadaniu drugiej co do wielkości armii w NATO, tureckie siły zbrojne mogą w krótkim czasie przeprowadzić indywidualną lub wspólną operację militarną. W zależności od okoliczności, mogą także prowadzić operacje pokojowe, działać na terenach objętych katastrofą naturalną, a także nieść pomoc humanitarną w dowolnym miejscu na ziemi. Turcja brała udział w wielu misjach i operacjach ONZ, NATO i UE. Do najważniejszych regionalnych inicjatyw i działań, którymi dowodziła lub w których uczestniczyła Turcja, należą: Proces Współpracy Ministrów Obrony Europy Południowo-Wschodniej, Grupa Zadaniowa ds. Współpracy Sił Morskich Regionu Morza Czarnego, operacja *Black Sea Harmony*.

Turcja uczestniczyła w operacjach Sojuszu: IFOR, SFOR, KFOR, w operacjach *Essential Harvest*, *Amber Fox*, *Allied Harmony*, misji szkoleniowej w Iraku, misji *Baltic Air Policing*, operacjach *Active Endeavour*, *Ocean Shield* i *Unified Protector*, jak również w misjach ONZ na całym świecie, w tym w Czadzie, Haiti, Demokratycznej Republice Kongo, Sudanie, Kosowie, Libanie, Liberii i Darfurze.

Turcja wspiera także WPBiO. Decyzja o wsparciu strategicznym zapadła praktycznie na samym początku. Niezmiennie zaangażowanie Turcji i pełne wsparcie dla WPBiO wykracza poza bezpośrednie działania na rzecz procesu akcesyjnego do Unii, lecz w rzeczywistości stanowi naturalne odzwierciedlenie ogólnej polityki Turcji w zakresie wspierania inicjatyw przyczyniających się do budowania pokoju i bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego. Turcja zamieniła deklaracje poparcia w czyn, znacząco przyczyniając się do realizacji działań, misji i operacji UE w zakresie obronności i bezpieczeństwa. W tym kontekście, od 2003 r. Turcja uczestniczyła w 6 misjach i operacjach w ramach WPBiO, a mianowicie EUFOR Concordia, EUPOL Proxima, EUFOR Kongo, EUPOL Kinszasa, EUPM Bośnia i Hercegowina I i II; wciąż bierze udział w misjach EUFOR ALTHEA, EULEX Kosowo i EUPOL COPPS.

Szkolenie jest istotnym elementem międzynarodowej polityki współpracy Turcji i w znacznym stopniu wpływa na kształtowanie poziomu bezpieczeństwa w Europie. Przykładem tego jest choćby Centrum Szkoleniowe Partnerstwa dla Pokoju, utworzone w 1998 r. w ramach tureckiego Sztabu Generalnego w celu rozwoju i doskonalenia działań szkoleniowych i interoperacyjności państw partnerskich NATO. W Turcji znajduje się również Centrum Doskonalenia Obrony Przed Terroryzmem (Center of Excellence Defense Against Terrorism), którego misją jest prowadzenie szkoleń i kształcenie na poziomie strategicznym i operacyjnym, aby przyczynić się do standaryzacji NATO, a także poprawić zdolności operacyjne i interoperacyjność. Turecka Policja prowadzi specjalistyczne szkolenia dla policji krajów partnerskich, zarówno w Turcji, jak i w kraju wnioskującym. W 2010 r. przeszkolonych zostało 2457 funkcjonariuszy z 30 krajów, a 345 ekspertów policji tureckiej przygotowało serię szkoleń organizowanych za granicą. Obecnie w tureckiej Narodowej Akademii Policijnej studiuje 307 studentów zagranicznych z 15 krajów¹².

Kolejnym obszarem, w którym Turcja przyczynia się do zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego jest niesienie pomocy humanitarnej. Fakt, że w Turcji znalazło schronienie prawie 700 tys. Syryjczyków, którzy uciekli przed piekłem wojny domowej jest przykładem tego, jak znaczący i namacalny jest turecki wkład w zapewnienie bezpieczeństwa międzynarodowego w czasie rzeczywistym. Kiedy Turcja pomagała, znaczna część świata pozostawała głucha na apele o pomoc w trwającym kryzysie humanitarnym na niespotykaną dotąd skalę. Turcja – ze względu na obfitość klęsk żywiołowych w tym regionie – ma bogatą tradycję niesienia pomocy wszystkim potrzebującym, nie tylko w czasie klęsk żywiołowych, ale w znacznie szerszym aspekcie. Turcja nie zważa na rasę, religię, język czy płeć – zawsze robi wszystko, aby możliwie najszybciej nieść pomoc humanitarną do krajów objętych klęską i wspiera międzynarodowe wysiłki zmierzające do osiągnięcia tego celu. Widoczny szczególnie w ostatnich latach udział Turcji w różnych operacjach humanitarnych sprawił, że niektóre organizacje międzynarodowe zaczęły określać Turcję mianem „nowego donatora”. W 2012 r. międzynarodowa pomoc humanitarna Turcji przekroczyła próg 1 mld dolarów. Według raportu Global Humanitarian Assistance, oficjalna pomoc humanitarna Turcji wzrosła znacząco w 2012 r., stanowiąc ponad 40 proc.

12 *Turkish National Police*, <http://www.egm.gov.tr/cn/Dkmanlar/TNP.pdf> (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

całkowitej oficjalnej pomocy rozwojowej i plasując tym samym Turcję na czwartym miejscu wśród największych donatorów w 2012 r.¹³.

Kolejny aspekt wkładu Turcji do zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego, a tym samym europejskiego, wynika z wyjątkowego usytuowania Turcji w kategoriach geopolitycznych, a mianowicie w samym środku Afro-Eurazji. W Księdze Komisji Europejskiej dotyczącej perspektywy członkostwa Turcji podkreślono, że Turcja znajduje się na regionalnym przecięciu regionów o strategicznym znaczeniu dla Europy: Bałkanów, Kaukazu, Azji Środkowej, Bliskiego Wschodu i wschodniej części Morza Śródziemnego. Wskazano także, że Turcja powinna wykorzystać swe położenie geograficzne w działaniach na rzecz stabilizacji regionalnej i międzynarodowej.

Wymienione powyżej regiony są szczególnie podatne na różnego typu konflikty, a każdy kryzys w dowolnym z tych regionów, polityczny lub gospodarczy, ma negatywne skutki zarówno dla samej Turcji, jak i dla szeroko rozumianej społeczności międzynarodowej. Przyjmując do wiadomości powyższe, a także fakt, że bierna postawa nie gwarantuje sukcesu w aktualnie panującej sytuacji bezpieczeństwa, Turcja podjęła aktywne działania na rzecz wspierania pokoju i bezpieczeństwa w swoim regionie¹⁴. W tym kontekście, Turcja przewodzi wielu inicjatywom regionalnym, które stanowią uzupełnienie dwustronnych mechanizmów dialogu politycznego, a także odgrywa coraz bardziej aktywną rolę w mediacjach i rozwiązywaniu konfliktów¹⁵.

Kolejnym ważnym czynnikiem, nad którym należy się pochylić, rozpatrując wkład Turcji w bezpieczeństwo europejskie, jest bezpieczeństwo energetyczne. Turcja leży w bliskim sąsiedztwie ponad 70 proc. udokumentowanych zasobów ropy naftowej i gazu na świecie, w szczególności tych na Bliskim Wschodzie i w basenie Morza Kaspijskiego. W ten sposób Turcja pełni niejako rolę naturalnego pomostu energetycznego między krajami pochodzenia i rynkami konsumenckimi. Jest także kluczowym krajem z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację źródeł i korytarzy dostaw.

W związku z tym główne nitki gazociągów, zarówno te zrealizowane i projektowane, przyczynią się do zwiększenia bezpieczeństwa dostaw

13 *Global Humanitarian Assistance*, <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2013/07/In-focus-Turkey.pdf> (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

14 *Interview by Mr. Ahmet Davutoğlu published in AUC Cairo Review (Egypt)*, http://www.mfa.gov.tr/interview-by-mr_-ahmet-davuto%C4%9Flu-published-in-auc-cairo-review-_egypt_-on-12-march-2012.en.mfa, 12 marca 2012, (dostęp z dnia 7 lutego 2014).

15 *Sorumluluk ve Vizyon - 2014 Yılına Girerken Türk Dış Politikası*, http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/sorumlulukvevizyon-2014.pdf.

energii dla Europy, zapewniając ciągłość tranzytu zasobów węglowodorów wydobywanych w rejonie Morza Kaspijskiego i Bliskiego Wschodu do Europy przez Turcję. W tym kontekście należy także wspomnieć o potwierdzonych i oszacowanych zasobach gazu w basenie Morza Śródziemnego. Najbardziej prawdopodobne trasy przesyłu tych rezerw do Europy i jej peryferii będą przebiegać przez Turcję, a sam gaz może być wykorzystany jako karta przetargowa, swoisty czynnik stabilizujący, prowadzący do współpracy, która może zwiększyć stabilność w regionie, o ile wszystkie powiązane podmioty przyjmą na siebie określone zobowiązania.

Bezpieczeństwo wewnętrzne

Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego UE w działaniu z 2010 r. określa pięć celów strategicznych: wykrywanie i rozbijanie międzynarodowych siatek przestępczych; zwalczanie terroryzmu i walka z radykalizacją postaw i werbowaniem terrorystów; podniesienie poziomu ochrony obywateli i przedsiębiorstw w cyberprzestrzeni; poprawa bezpieczeństwa poprzez zarządzanie granicami oraz zwiększenie odporności Europy na kryzysy i katastrofy. Turcja, podobnie jak w przypadku bezpieczeństwa zewnętrznego, posiada duży potencjał i doświadczenie, które może przyczynić się do poprawy europejskiego bezpieczeństwa wewnętrznego.

Turcja niezwykle poważnie traktuje wszelkie przejawy brutalnego ekstremizmu, radykalizmu, rasizmu i terroryzmu oraz aktywnie uczestniczy w ogólnoświatowej walce z tymi wyzwaniami. Turcja jest przekonana, że wydajna współpraca i koordynacja działań na poziomie międzynarodowym, w tym stworzenie skutecznej sieci wywiadowczej między poszczególnymi państwami, są kwestiami o kluczowym znaczeniu dla pomyślnego realizowania polityki zwalczania pojawiających się zagrożeń. Turcja, angażując się w walkę z terroryzmem we wszystkich jego formach i przejawach, a także uznając znaczenie określonego, wspólnego, spójnego i jednoznacznego stanowiska w zakresie walki z tą plagą, jest stroną wszystkich międzynarodowych konwencji i protokołów dotyczących zwalczania terroryzmu.

Turcja dokłada wszelkich starań, aby wypracować właściwą równowagę między wymogami bezpieczeństwa a jednoczesną potrzebą zachowania, a nawet wzmocnienia swobód obywatelskich. Dzięki nieprzejednanej postawie sprzeciwu wobec aktów terroru i swojemu doświadczeniu, Turcja wspiera wysiłki krajów europejskich w tym zakresie. Przykładem takiego wsparcia mogą być szkolenia organizowane w Centrum Doskonalenia Obrony Przeciw

Terroryzmowi, przez które do chwili obecnej przewinęło się łącznie 7,315 uczestników ze 105 krajów, a także szkolenia organizowane przez Biuro Operacji Antyterrorystycznych Policji Tureckiej w których uczestniczyło 1,766 uczestników z 24 krajów.

Istnieje ścisły związek pomiędzy terroryzmem a przestępczością zorganizowaną. Głównym źródłem dochodów grup terrorystycznych jest przemyt narkotyków, handel ludźmi, przemyt broni, pranie brudnych pieniędzy i wyłudzenia. Dlatego też tak ważny jest nacisk na współpracę w zakresie zwalczania różnych form przestępczości zorganizowanej – można osiągnąć to poprzez przystąpienie do instrumentów międzynarodowych, dwustronnych umów o współpracy w zakresie zwalczania handlu narkotykami, terroryzmu i przestępczości zorganizowanej. Turcja zawarła takie umowy z ponad 70 krajami na świecie. Turcja jest również stroną pewnych inicjatyw w zakresie współpracy regionalnej na Bałkanach i regionie Morza Czarnego, takich jak Pakt Stabilności, Inicjatywa Współpracy w Południowo-Wschodniej Europie (SECI), Współpraca Ekonomiczna Państw Morza Czarnego (BSEC). Ponadto, w lipcu 2004 r. weszła w życie Umowa o współpracy między Europejskim Urzędem Policji (Europol) i Republiką Turcji.

Ponadto Turcja, jako państwo, które osiągnęło wielki sukces w walce z przestępczością zorganizowaną i nielegalnym handlem narkotykami, prowadzi krajowej inicjatywie mającej na celu stworzenie infrastruktury umożliwiającej działania na szczeblu międzynarodowym. W tym celu, we współpracy z Biurem Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości, powołano do życia turecką Międzynarodową Akademię do Walki z Handlem Narkotykami i Przestępczością Zorganizowaną (TADOC). Od momentu powstania w 2000 r., w programach szkoleń i seminariów organizowanych przez TADOC udział wzięło ponad 1600 krajowych i zagranicznych przedstawicieli organów ścigania. Turcja może również przyczynić się do osiągnięcia strategicznego celu UE, jakim jest wzmocnienie bezpieczeństwa, poprzez odpowiednie zarządzanie granicami. Unia Europejska, dążąc do ułatwienia swobodnego przepływu osób i towarów, przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa swoich granic poprzez wyeliminowanie w możliwie największym stopniu przestępczości transgranicznej, opracowała koncepcję „zintegrowanego zarządzania granicami”. Przeprowadzono różne projekty twinningowe z zakresu zintegrowanego zarządzania granicami i tematów pokrewnych. Całkiem niedawno, bo 16 grudnia 2013 r., Turcja i UE podpisały umowę o readmisji – stanowi to ważny krok w kierunku zaangażowania Turcji w zwiększanie bezpieczeństwa europejskiego.

Unijna Strategia Cyberbezpieczeństwa weszła w życie 7 lutego 2013 r. Kluczowym tematem całego dokumentu jest współpraca na szczeblu krajowym i międzynarodowym. 20 czerwca 2013 r. Turcja przyjęła Krajową Strategię Bezpieczeństwa Cybernetycznego i Plan Działania na Lata 2013-2014. W Strategii krajowej Turcji podkreślono, że *w celu osiągnięcia i utrzymania bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni należy zapewnić międzynarodową współpracę i wymianę informacji*. Tak więc potrzeba współpracy Turcji i UE na rzecz bezpiecznej cyberprzestrzeni definiuje kolejny obszar współpracy, czyli bezpieczeństwo cybernetyczne jako takie.

Ze względu na swoje położenie geograficzne, w odpowiedzi na klęski żywiołowe nawiedzające stosunkowo często cały kraj, Turcja opracowała i wdrożyła system zarządzania awaryjnego/kryzysowego. Od chwili powstania w 2009 r., Turecki Sztab ds. Klęsk Żywiołowych i Zarządzania Kryzysowego przeprowadził i koordynował wiele operacji w ramach współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym, docierając z pomocą do takich krajów jak Haiti, Mongolia, Pakistan, Somalia, Syria, Japonia, Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra i Serbia. Turcja uznaje również potrzebę i wagę współpracy z innymi państwami i organizacjami przed wystąpieniem klęski żywiołowej, docenia rolę wymiany dobrych praktyk w zakresie działań prewencyjnych i gotowości, wymiany wiedzy i najlepszych praktyk w zakresie zarządzania kryzysowego i usuwania skutków klęsk żywiołowych. Dzięki takiej postawie oraz dzięki swojemu bogatemu i zróżnicowanemu doświadczeniu w zarządzaniu kryzysowym, Turcja może w znaczącym stopniu przyczynić się do poprawy poziomu bezpieczeństwa europejskiego.

Wnioski

Kwestia bezpieczeństwa europejskiego winna być rozpatrywana w kontekście znacznie wykraczającym poza Stary Kontynent. W dyskusji na temat bezpieczeństwa europejskiego należy uwzględnić nie tylko kraje UE, ale także kraje Europy Środkowej i Wschodniej, kraje spoza Unii na Bałkanach, a nawet kraje Kaukazu, kraje basenu Morza Śródziemnego i Bliskiego Wschodu. Dzisiejsze środowisko bezpieczeństwa europejskiego jest narażone na stres w postaci światowego kryzysu gospodarczego, polityki oszczędności finansowych i deflacyjnych budżetów obronnych; krąży nad nim również widmo kryzysu w wyżej wymienionych regionach geograficznych, którego potencjalne następstwa odczułaby cała Europa. Koniec epoki Zimnej Wojny nie tylko doprowadził do istotnych zmian w Europie, ale również do zróżnicowania potencjalnych ryzyk i zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego, regionalnego

i globalnego. Oprócz typowych, znanych do tej pory zagrożeń, pojawiły się nowe zjawiska: rozprzestrzenianie broni masowego rażenia, handel ludźmi i bronią, cyberprzestępczość – to tylko niektóre z pojawiających się niezwykle groźnych wyzwań w dziedzinie bezpieczeństwa, nad którymi powinny pochylić się poszczególne państwa i właściwe instytucje międzynarodowe.

Nadeszły czasy, w których żaden pojedynczy aktor nie będzie w stanie zapewnić właściwego poziomu bezpieczeństwa – dlatego też główny ciężar odpowiedzialności spoczywa na wszystkich właściwych podmiotach krajowych i międzynarodowych, które muszą wyjść poza tradycyjnie pojmowane zarządzanie kryzysowe i ustanowić ramy nowego międzynarodowego ładu bezpieczeństwa w oparciu o globalną współpracę.

Turcja, jako członek-założyciel ONZ, członek NATO i wszystkich wiodących instytucji europejskich, jako kraj prowadzący negocjacje z UE w zakresie pełnego członkostwa, stoi na stanowisku, że w regionach wymienionych powyżej można dostrzec zarówno możliwości, jak i zagrożenia. Turcja jest również zdania, że w rozważaniach na temat regionalnego i globalnego pokoju i stabilności (czyli elementów ważnych dla bezpieczeństwa i obronności) należy przyjąć, iż prawdziwa linia podziału tak naprawdę nie przebiega między religiami i kulturami, lecz między nowoczesnością, demokracją i ruchem reformatorskim z jednej strony, a totalitaryzmem, despotyzmem, radykalizmem i fanatyzmem z drugiej strony.

Działając w tym duchu, Turcja jest gotowa zmobilizować wszelkie pozostające w jej gestii siły i środki, aby skutecznie przeciwdziałać zagrożeniom zarówno na swoim terytorium, w pobliskim regionie, na terenach sąsiednich, jak i na znacznie szerszym obszarze. Turcja, ciesząca się dobrymi relacjami z krajami europejskimi, przedefiniowanymi po zakończeniu epoki Zimnej Wojny, oraz z państwami Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, przedefiniowanymi po atakach z 11 września, będzie zdecydowanie kontynuować swoje wysiłki zmierzające do osiągnięcia wspólnych dla całej ludzkości celów.

Zastępca Szefa BBN, Zbigniew Włosowicz - Dyrektor Kazimierz Sikorski (BBN)

Nowe wyzwania oraz wkład Polski i Turcji w bezpieczeństwo europejskie

Dominik P. Jankowski

Czasy, w których polityka bezpieczeństwa stanowiła najważniejszy element polityki zagranicznej każdego państwa, minęły. W pierwszych latach XXI w. państwa europejskie potwierdziły dążenie do ekonomizacji swojej aktywności międzynarodowej. W ten sposób budowały własną pozycję, wzmacniając wymiar gospodarczy i społeczny podejmowanych działań. Ponadto z powodu globalnego kryzysu ekonomicznego wydatki na obronność w państwach europejskich zostały znacznie ograniczone – 20 z 37 państw w regionie zmniejszyło swoje budżety obronne o ponad 10 proc. w latach 2008-2012. Ten trend wpływa negatywnie na stan polityki bezpieczeństwa europejskiego: w rezultacie poszukiwań oszczędności – często przypadkowych i prowadzonych bez niezbędnych konsultacji z sojusznikami i partnerami – oraz rosnącego przekonania społeczeństw europejskich o braku zagrożeń dla Starego Kontynentu, debata o przyszłości europejskiej polityki bezpieczeństwa stała się trudna. Rozmowy o niej nie są już politycznie modne. Wielu europejskich polityków przyznaje, że bezzasadne jest uwypuklanie aspektów bezpieczeństwa w ich programach wyborczych. Niektórzy zgodziliby się z Walterem Hallsteinem, który stwierdził: „Nie traćmy czasu na rozmowy o obronności. Po pierwsze, nie rozumiemy jej. Po drugie, i tak nie będziemy się zgadzać”¹.

Niemniej błędem jest wiara, że można zmarginalizować znaczenie polityki bezpieczeństwa. W ostatnich latach byliśmy świadkami wielu znaczących zmian w europejskim środowisku bezpieczeństwa, takich jak: kryzys na Ukrainie; wzrost asertywności Rosji, zademonstrowany w czasie wojny rosyjsko-gruzińskiej w 2008 r.; zaangażowanie NATO w operacje poza obszarem traktatowych (Afganistan, Libia); rewolucje i konflikty zbrojne w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie; polityczne i finansowe wyzwania stojące przez Stanami Zjednoczonymi; ekspansja gospodarcza Chin i wzrost ich politycznych ambicji, wyrażony m.in. zwiększonym zaangażowaniem w regionie Azji i Pacyfiku; jak również amerykańska odpowiedź na chińską

¹ A. Toje, *America, the EU and Strategic Culture: Renegotiating the Transatlantic Bargain*, Routledge, New York 2008, s. 25.

ekspansję regionalną, która skutkuje niepewnością co do poziomu obecności USA w Europie².

Niewystarczające zaangażowanie państw europejskich w debatę o stanie ich bezpieczeństwa, w tym dotyczącą wyzwań, zagrożeń i szans, przed którymi stoi europejska obronność, powinno być interpretowane jako syndrom niezdecydowania. Pogłębienie się tego trendu będzie prowadziło do osłabienia europejskiego bezpieczeństwa, a w najgorszym razie do wzrostu egoizmów narodowych.

Skąd wzięło się zatem w Polsce takie przywiązanie do kwestii polityki bezpieczeństwa? Doświadczenia historyczne, położenie geograficzne (a jak wiadomo, każda historia strategiczna ma aspekt geograficzny³) oraz ograniczony potencjał spowodowały, że Polska nie może wstrzymać się od udziału w budowie silniejszej i bardziej efektywnej polityki bezpieczeństwa europejskiego. Pomimo kryzysu gospodarczego, Polska współtworzy awangardę debaty o nowej wizji „Europy Obronności”, a także – co ważniejsze – wprowadza polityczne postulaty w życie.

W artykule zostanie zaprezentowana polska wizja bezpieczeństwa europejskiego w drugiej dekadzie XXI w. Polska koncepcja zbudowana jest na pięciu filarach: silnych narodowych zdolnościach obronnych, utrzymaniu roli USA w Europie, wykorzystywaniu formatów regionalnych, konsolidacji NATO oraz budowie efektywnej Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO).

Silne narodowe zdolności obronne

Polska jest przekonana, że inwestowanie w narodowy potencjał obronny – jego modernizację i rozwój – jest niczym innym, jak wyrazem współodpowiedzialności za bezpieczeństwo Starego Kontynentu. NATO i UE będą efektywne tylko wtedy, kiedy ich państwa członkowskie będą silne. Dlatego Polska, pomimo kryzysu ekonomicznego, ustawowo utrzymuje stały poziom wydatków na obronność w wysokości 1,95 proc. PKB, z której to sumy co najmniej 20 proc. powinno być przeznaczane na modernizację techniczną sił zbrojnych. Takie rozwiązanie prawne pomaga utrzymać ponadpartyjny

2 *W stronę nowej europejskiej strategii bezpieczeństwa. Food for thought*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa, 18 października 2012 r., <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4166.dok.html>.

3 Wiğcej patrz: C. S. Gray, *War, Peace and International Relations. An Introduction to Strategic History*, Routledge, New York 2012.

kompromis dla kwestii bezpieczeństwa oraz ułatwia strategiczne myślenie o rozwoju sił zbrojnych.

8 listopada 2011 r. Prezydent RP Bronisław Komorowski ogłosił Główne kierunki rozwoju sił zbrojnych na lata 2013-2022⁴. Modernizacja techniczna jest jednym z aspektów, który odegra kluczową rolę w najbliższej dekadzie. Priorytetami, które wzmocnią narodowy potencjał obronny, są budowa systemu obrony powietrznej, w tym przeciwrakietowej, rozwój wojskowych systemów informatycznych oraz zwiększenie mobilności Wojsk Lądowych. Niemniej zakres modernizacji jest bardziej złożony i składa się z czterech aspektów.

Po pierwsze, Wojska Lądowe będą znacząco wzmocnione. Siły pancerne, nawet jeśli postrzegane przez część państw europejskich jako zbędna i droga pozostałość poprzedniej epoki, odgrywają kluczową rolę w strategii obronnej Polski.

Po drugie, Polska przyspieszyła modernizację Marynarki Wojennej i przewiduje wydać do 2030 r. na ten cel ok. 10 mld złotych (2,5 mld euro). Bez niezbędnych inwestycji Marynarka Wojenna straciłaby bowiem wkrótce zdolność operacyjną, jako że 17 z 41 okrętów zostanie wycofanych ze służby do 2022 r.

Po trzecie, najbardziej zaawansowany technologicznie rodzaj Sił Zbrojnych RP – Siły Powietrzne – zostanie wzmocniony m.in. poprzez wprowadzenie ośmiu nowych samolotów szkoleniowych do 2017 r. Ponadto flota śmigłowców zostanie zmodernizowana – m.in. 70 nowych maszyn zostanie rozdzielonych pomiędzy poszczególne rodzaje sił zbrojnych.

Po czwarte, polski przemysł obronny może odegrać rolę ważnego spoiwa wysiłków modernizacyjnych, także dzięki nowej wizji strategicznego rozwoju tej gałęzi. W 2013 r. Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Skarbu Państwa oraz Ministerstwo Obrony Narodowej przedstawiły plan konsolidacji polskiego przemysłu obronnego. Dzięki konsolidacji polskie przedsiębiorstwa będą lepiej przygotowane do radzenia sobie z wyzwaniami, stawianymi przez ewoluujący europejski rynek uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Najlepszym sposobem zapewnienia sukcesu modernizacji technicznej sił zbrojnych jest odpowiednie zdefiniowanie strategii obronnej. W maju 2013 r. Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski w swojej dorocznej informacji

4 *Prezydent określił główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa, 8 listopada 2011 r., http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/3458,Prezydentokreslilglowne_kierunkirozwojuSilZbrojnychRP.html.

dla Sejmu RP, dotyczącej kierunków polityki zagranicznej podkreślił, że *historia uczy, że Polska o bezpieczeństwo, także w wymiarze wojskowym, zadbać musi przede wszystkim sama. Że zależy ono w największym stopniu od naszego własnego potencjału obronnego. Jak pisał Jan Nowak Jeziorański, 'nie można opierać bezpieczeństwa tylko na sojusznikach, nawet najpotężniejszych, jeśli własnymi siłami nie zapewnimy sprzymierzeńcom możliwości przyjscia nam z pomocą. Poczucie bezpieczeństwa nie może stać się mitem, który rozbroi nas psychicznie i zrodzi lenistwo myśli wojskowej'*⁵. Taka wizja polityki bezpieczeństwa RP została zainspirowana przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego (tzw. doktryna Komorowskiego⁶).

Ponadto nowym elementem polskiej strategii jest powrót do koncepcji odstraszenia, która była niegdyś podstawą wielu narodowych strategii bezpieczeństwa, zaś z czasem niemal całkowicie zniknęła ze słownika strategicznego. Niemniej z polskiej perspektywy koncepcja odstraszenia nadal jest ważnym elementem europejskiego bezpieczeństwa – jej celem jest zarówno przeciwdziałanie potencjalnemu przeciwnikowi lub zagrożeniu oraz uniknięcie wojny.

3 czerwca 2013 r. Premier Donald Tusk oraz Minister Obrony Narodowej Tomasz Siemoniak ogłosili projekt „Polskich Kłód”. Jego celem jest stworzenie lub rozbudowa zdolności wojskowych, niezbędnych do wprowadzenia strategii odstraszenia w życie. W praktyce oznacza to zakup pocisków manewrujących do samolotów F-16 oraz ewentualnie do okrętów podwodnych, budowę bojowych bezzałogowych statków powietrznych oraz wzmocnienie Wojsk Specjalnych oraz Nadbrzeżnego Dywizjonu Rakietowego. Ponadto jest możliwe, że projekt ten zostanie w przyszłości rozbudowany o defensywne i ofensywne zdolności prowadzenia działań w cyberprzestrzeni, które staną się priorytetem w następnym cyklu planistycznym.

5 *Address by the Minister of Foreign Affairs on the goals of Polish foreign policy in 2013*, Warszawa, 29 marca 2013 r., s. 22, <http://www.msz.gov.pl/resource/7b5eb7a9-7fc1-4682-a96a-88eb96bec86f:JCR>.

6 Pojęcie „doktryny Komorowskiego” zostało po raz pierwszy użyte przez Szefa BBN Stanisława Kozieja, który w swoim wystąpieniu 15 kwietnia 2013 r. stwierdził, że *jesteśmy państwem brzegowym NATO i UE. Z takiego położenia wynika w ogóle nasza generalna myśl przewodnia wysiłków na rzecz zapewnienia sobie bezpieczeństwa. Wyraża się w zdecydowanym priorytecie dla zdolności obronnych własnego terytorium. Zdecydowanym zwolennikiem i propagatorem takiego podejścia jest prezydent Bronisław Komorowski. Dlatego myślę, że z całym przekonaniem możemy dziś mówić o czymś takim, jak 'doktryna Komorowskiego'*. Więcej patrz: *Doktryna Komorowskiego* – czyli priorytet dla obrony własnego terytorium, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa, 15 kwietnia 2013, <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4549,Doktryna-Komorowskiego-czyli-priorytet-dla-obrony-wlasnego-terytorium.html>.

Rola Stanów Zjednoczonych w Europie

Rola Stanów Zjednoczonych w Europie zmieniła się diametralnie w czasie ostatniej dekady. Europejczycy powinni być świadomi, że nie będzie powrotu do *status quo ante*. Kto obawia się zatem zwrotu USA w kierunku Azji i Pacyfiku? Jaką rolę mogą odrywać Stany Zjednoczone w nowej wizji bezpieczeństwa europejskiego?

Z polskiej perspektywy Europa musi wpierw zrozumieć swoją obecną rolę w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa USA. Już na długo przed kryzysem ekonomicznym z 2008 r. amerykańscy decydenci postrzegali Europę, a w szczególności Europę Środkową, za obszar, gdzie osiągnięto wszystkie cele strategiczne. Jak podkreśla Wess Mitchell, *za administracji Obamy ograniczono zaangażowanie amerykańskich sił w Europie. Wynika to po części ze skutków kryzysu ekonomicznego, strategicznych wyzwań w regionie Azji oraz osłabienia NATO jako sojuszu wojskowego*⁷. Jednakże amerykańska decyzja dotycząca przesunięcia środków i zdolności w region Azji i Pacyfiku nie powinna być postrzegana jako odwrócenie się od Europy, ale jako proces równoważenia amerykańskiego zaangażowania w świecie. W rzeczywistości prezydent Barack Obama kontynuuje jedynie strategię rozpoczętą przez poprzednie administracje⁸.

Państwa europejskie muszą odbudować swoje relacje z USA poprzez pryzmat nowej amerykańskiej roli na Starym Kontynencie. Dla Polski oznacza to zarówno politykę opartą na wspólnych wartościach (promocja demokracji, wzajemna obrona), jak i poszukującą wspólnych interesów (interoperacyjność sił zbrojnych, obrona przeciwrakietowa, wydobycie gazu łupkowego). W obszarze polityki bezpieczeństwa można wskazać trzy obiecujące pola współpracy.

Po pierwsze, kooperacja wojskowa. W grudniu 2010 r. prezydenci Bronisław Komorowski i Barack Obama zdecydowali o zacieśnieniu współpracy wojskowej poprzez stworzenie platformy kooperacji sił powietrznych obu państw. Dwa lata później rozmieszczony został oddział Sił Powietrznych USA w Łasku, który dostarcza argumentów do zmiany narracji w dziedzinie

7 W. Mitchell, *The Future of U.S. Policy in Central Europe. Regaining American Purpose in the "Lands Between"*, "Aspen Review", Aspen Institute, Prague, październik 2013, s. 49.

8 Waszyngton zwiększał zaangażowanie w regionie Azji i Pacyfiku od co najmniej 1997 r., kiedy po raz pierwszy skierowano amerykański okręt podwodny z Europy do Azji (Guam). Administracje Billa Clintona i George'a W. Busha rozmieszczały najważniejsze systemy morskie i powietrzne na wyspie Guam i w Japonii, rozwijały współpracę z Singapurem celem zbudowania bazy dla lotniskowców oraz wzmocniły współpracę obronną z Japonią i Filipinami. Ponadto administracja G. W. Busha zwiększyła liczbę lotniskowców w regionie Azji i Pacyfiku oraz ogłosiła w 2005 r., że rozmieści 60 proc. okrętów podwodnych w tamtym obszarze.

polityki bezpieczeństwa w Europie Środkowej. Na stałe stacjonuje w Polsce niewielki oddział żołnierzy i pracowników wojska, który zwiększany jest na czas rotacji samolotów F-16 i C-130. Większa obecność USA w Polsce umożliwiła ulepszenie procesu szkolenia i poprawiła interoperacyjność sił powietrznych obu państw. Ponadto współpraca dwustronna obejmuje także wojska specjalne. W ostatniej dekadzie strategia bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych – na niespotykaną dotychczas skalę – była powiązana z działaniami sił specjalnych. Opcja poszukiwania partnerów stała się zatem realistycznym uzupełnieniem strategii. Od lutego 2009 r., kiedy podpisano memorandum o współpracy między wojskami specjalnymi obu państw, siły specjalne Stanów Zjednoczonych kontynuują partnerską kooperację z polskimi Wojskami Specjalnymi.

Po drugie, rola Polski w amerykańskim systemie obrony przeciwrakietowej (*European Phased Adaptive Approach*, EPAA). W 2011 r., wraz z rozmieszczeniem okrętu w ramach morskiego systemu Aegis na Morzu Śródziemnym oraz radaru AN/TPY-2 w Turcji, elementy pierwszej fazy EPAA uzyskały status operacyjny. Ponadto Hiszpania zgodziła się w 2011 r. na stacjonowanie w bazie Rota czterech amerykańskich okrętów systemu Aegis. W ramach drugiej fazy Stany Zjednoczone podpisały umowę z Rumunią (ratyfikowaną w grudniu 2011 r.) na rozlokowanie pocisków SM-3 do 2015 r.⁹. Trzecia faza skoncentrowana jest wokół Polski – pierwszego z państw, które ratyfikowało umowę ze Stanami Zjednoczonymi¹⁰. Zgodnie z planem, baza pocisków SM-3 IIA ma powstać w Redzikowie do 2018 r. Jak wynika z deklaracji Franka A. Rose'a z Departamentu Stanu USA, przedstawionej w czasie wystąpienia na Akademii Obrony Narodowej w Warszawie 18 kwietnia 2013 r., *prace nad trzecią fazą EPAA prowadzone są zgodnie z harmonogramem do 2018 r. i mają zapewniony odpowiedni budżet. Pociski w Polsce są kluczowe dla EPAA. Nie tylko będą ochraniać Polskę, ale – w połączeniu z pozostałymi elementami EPAA – faza trzecia będzie w stanie chronić wszystkie europejskie państwa NATO przed zagrożeniami rakietowymi z Bliskiego Wschodu*¹¹. Polska powinna zatem w maksymalnym stopniu wykorzystać pozostające trzy lata prezydentury Baracka Obamy, aby przygotować bazę SM-3 w Redzikowie. Im bardziej zaawansowany będzie stan prac, tym mniejsze prawdopodobieństwo radykalnych zmian. Niemniej, jak podkreślają niektórzy eksperci, *amerykańskie plany mogą opóźnić się z*

9 W 2013 r. rozpoczęły się oficjalne prace konstrukcyjne w planowanej bazie w Rumunii.

10 Umowa między Polską a Stanami Zjednoczonymi weszła w życie we wrześniu 2011 r.

11 *Implementation of the European Phased Adaptive Approach. Remarks by Frank A. Rose at the Polish National Defence University, U.S. Department of State, 18 kwietnia 2013 r., <http://www.state.gov/t/avc/rls/2013/207679.htm>.*

powodu ograniczeń budżetowych lub dalszych problemów z rozlokowaniem pocisków SM-3 IIA. Także zmiana oceny zagrożenia raketowego z Bliskiego Wschodu może spowolnić lub przyspieszyć, w zależności od sytuacji, implementację EPAA¹².

Po trzecie, możliwa rewolucja gazowa, związana z wydobyciem gazu łupkowego. W Europie to Polska – posiadająca bogate złoża gazu niekonwencjonalnego – stała się liderem prac zmierzających do jego wydobycia na skalę przemysłową. Polska stara się wyciągnąć wnioski i wprowadzić w życie wybrane zasady sprawdzone w Stanach Zjednoczonych. Polski gaz łupkowy – produkowany w wystarczających ilościach, w odpowiednich ramach prawnych, podatkowych i środowiskowych – może zmienić energetyczną zależność Europy Środkowej od Rosji i w rezultacie zrewolucjonizować naturę produkcji, wyceny i transportu energii w Europie. W sposób fundamentalny wpłynęłoby to na relacje Europy z Rosją – także w sferze polityki bezpieczeństwa i kształtowania rynków energetycznych.

W stronę inkluzywnej współpracy regionalnej

Pytanie dzisiaj nie brzmi, czy UE stanie się potęgą globalną, ale czy w ogóle będzie kontynuowała swoje funkcjonowanie w wartościowej formule¹³. W tej sytuacji celem Europejczyków powinno być poszukiwanie środków konsolidacji i wzmocnienia procesów integracyjnych. Potencjalną odpowiedź daje minilateralizm¹⁴. W obecnym zamieszaniu ekonomicznym w UE może stać się rozwiązaniem przynoszącym konkretne efekty, np. w kwestiach polityki bezpieczeństwa. Minilateralizm może być także formą przeciwdziałania alarmującym tendencjom związanym z egoizmami narodowymi (renacjonalizacja polityki zagranicznej i bezpieczeństwa) oraz partykularyzmem w podejściu do nowych wyzwań i zagrożeń. Dlatego tylko współpraca odrzucająca charakter ekskluzywny ma szansę na powodzenie. W polskiej polityce zagranicznej dwa ugrupowania regionalne odgrywają szczególną rolę: Trójkąt Weimarski (Polska, Francja, Niemcy) oraz Grupa Wyszehradzka (Polska, Republika Czeska, Słowacja, Węgry).

12 J. Durkalec, *Modifications of the U.S. Missile Defence Plans in Europe*, "Bulletin" 27, Polski Instytut Spraw Miğdzynarodowych, Warszawa, 18 marca 2013 r., http://www.pism.pl/files/?id_plik=13164.

13 J. Havranek, W. Mitchell, *Atlanticism in Retreat*, "American Interest", listopad/grudzień 2013, s. 43.

14 Esencją minilateralizmu jest zdolność do budowy trwałych koalicji. Koncepcja minilateralizmu zyskała międzynarodową renomę w 2009 r. dzięki Moisésowi Naímowi, który w artykule *Minilateralism. The magic number to get real international action*, opublikowanym w 2009 r. w „Foreign Policy”, zdefiniował minilateralizm jako najmniejszą z możliwych liczbę państw, dzięki której można uzyskać największy wpływ na rozwiązanie danego problemu.

Od 2009 r. Polska dążyła do rewitalizacji współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego. Inicjatywa zyskała na znaczeniu w 2010 r., kiedy Polska przygotowywała się do objęcia rotacyjnego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej (lipiec-grudzień 2011 r.). Od tamtego momentu Trójkąt Weimarski stał się awangardą w dziedzinie WPBiO. Ustalono plan współpracy, który obejmował reformę grup bojowych, poprawę efektywności cywilno-wojskowego zarządzania kryzysowego, wzmocnienie współpracy między UE i NATO – w szczególności między Europejską Agencją Obrony a Sojuszniczym Dowództwem Transformacji (Allied Command Transformation, ACT), a także inicjatywę *pooling and sharing*. W grudniu 2010 r., we wspólnym liście do wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Catherine Ashton, ministrowie spraw zagranicznych wraz z ministrami obrony państw Trójkąta Weimarskiego wyrazili swoje zniecierpliwienie brakiem postępów we wzmacnianiu polityki bezpieczeństwa UE. List wzywał do odważnych decyzji, które uczyniłyby z WPBiO politykę bardziej efektywną. Jednocześnie był sygnałem, że Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony pozostanie okrętem flagowym współpracy trójstronnej. W lipcu 2011 r. Catherine Ashton zaprezentowała swój raport dotyczący WPBiO, który uwzględnił wiele propozycji weimarskich.

Ponadto 8 marca 2012 r. Prezydent RP Bronisław Komorowski zainauguował nową formułę współpracy weimarskiej – w formacie sekretarzy rad bezpieczeństwa Polski (Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego), Francji (Sekretarz Generalny Sekretariatu Generalnego Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego, SGDSN) oraz Niemiec (Sekretarz Federalnej Rady Bezpieczeństwa, Grupa 22, Urząd Kanclerski)¹⁵.

Co pomogło przyciągnąć dodatkową uwagę państw członkowskich UE do aktywności Trójkąta Weimarskiego, to obecne dążenie w Unii do tworzenia regionalnych inicjatyw w dziedzinie polityki bezpieczeństwa, które pozwalają oszczędzać fundusze poprzez rozwijanie wspólnych zdolności oraz specjalizację. W listopadzie 2012 r. ministrowie spraw zagranicznych oraz ministrowie obrony Polski, Francji, Niemiec, Hiszpanii i Włoch (Weimar Plus) podpisali deklarację dotyczącą europejskiej obronności. Jej celem było wspieranie ambitnej agendy WPBiO. Poruszono kwestię wzmocnienia współpracy w dziedzinie nowoczesnych technologii wojskowych, takich jak tankowanie w powietrzu. Przedstawiono również propozycję dostosowania i

15 Prezydent Bronisław Komorowski zainauguował nową formułę współpracy weimarskiej, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 8 marca 2012 r., <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/3733,Prezydent-Bronislaw-Komorowski-zainauguowal-nowa-formule-wspolpracy-weimarskiej.html>.

poszerzenia Europejskiego Dowództwa Transportu Powietrznego (European Air Transport Command, EATC)¹⁶.

Ponadto Polska chciała aktywować niewykorzystany potencjał Grupy Wyszehradzkiej (V4). Jednym z priorytetów przewodnictwa Polski w V4 (1 lipca 2012 – 30 czerwca 2013) było pogłębienie współpracy w dziedzinie polityki bezpieczeństwa i obrony. Szczególny nacisk położony został na przygotowywanie wyszehradzkiej grupy bojowej do dyżuru operacyjnego w pierwszej połowie 2016 r.

W 2013 r. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego przeprowadziło serię warsztatów strategicznych, których celem było zdefiniowanie wizji nowych ram strategicznych UE. W czasie spotkań przedstawiciele V4 dyskutowali o wspólnej interpretacji interesów i celów strategicznych UE, ocenili środowisko bezpieczeństwa Unii, a także zaproponowali wyszehradzką wizję potencjalnej aktywności UE w zmieniającym się środowisku międzynarodowym¹⁷.

W celu wzmocnienia efektywności V4 w dziedzinie polityki bezpieczeństwa, za zasadne można uznać zaproponowanie czterech zasad.

Po pierwsze, widoczność. Aby istnieć w szerszej świadomości politycznej, V4 musi możliwie często działać pod wspólnym sztandarem. Powinno być to zadanie zarówno dyplomacji narodowych, jak i wzmocnionego Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego.

Po drugie, elastyczne przywództwo. Mądrze zdecydowano, żeby ograniczyć współpracę wyszehradzką do relatywnie małej liczby państw. Niemniej każde ugrupowanie w pewnym momencie potrzebuje lidera. Pierwszy krok został wykonany przez Polskę, która została państwem ramowym wyszehradzkiej grupy bojowej. Jednakże w innych obszarach polityki bezpieczeństwa (np. cyberbezpieczeństwo, bezpieczeństwo energetyczne) pozostałe państwa V4 mogą i powinny odgrywać wiodącą rolę. Elastyczne przywództwo oznacza także, że wszystkie projekty otwarte są dla pozostałych państw wyszehradzkich, jednak bez konieczności przystępowania do nich.

Po trzecie, aktywne zaangażowanie. Przemysław Grudziński w książce *Intelligentne państwo* stworzył dziesięciopunktową strategię dla kraju

16 C. Major, C. Mölling, A. von Voss, *The State of Defence Cooperation in Europe*, "Working Paper" 3/2013, Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2013, s. 7.

17 Więcej patrz: D. P. Jankowski, *W stronę skutecznego minilateralizmu w dziedzinie polityki bezpieczeństwa: na przykładzie aktywności Polski w Grupie Wyszehradzkiej*, "Bezpieczeństwo Narodowe" 27, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5049,Kwartalnik-quotBezpieczenstwo-Narodowequot-Minilateralizm-na-przykladzie-aktywno.html>.

średniej wielkości. Jeden z punktów mógłby zostać nazwany „aktywne i punktualne zaangażowanie”, zaś jego sloganem byłoby hasło: „proponuj, działaj, proponuj, działaj”. Taka sama zasada ma zastosowanie w przypadku V4. W dziedzinie polityki bezpieczeństwa powinno to oznaczać szybsze wprowadzanie w życie programów *pooling and sharing/smart defence*, a także zagwarantowanie odpowiedniego poziomu wydatków na obronność we wszystkich czterech państwach.

Po czwarte, odważne myślenie. Powinno ono dotyczyć zarówno bliższej współpracy na rzecz odnowienia ram strategicznych polityki bezpieczeństwa UE, jak i współpracy w dziedzinie przestrzeni kosmicznej (Polska i Republika Czeska są już członkami Europejskiej Agencji Kosmicznej). Państwa V4 powinny zdecydować, czy zainwestować we wspólną satelitę komunikacyjną, umieszczaną na orbicie geosynchronicznej, czy w kilka satelit teledetekcyjnych, umieszczanych na orbicie okołobiegunowej. Dzięki własnym satelitom państwa V4 mogłyby ograniczyć wydatki na pozyskiwanie produktów komercyjnych, a także znacząco wzmocnić swoje zdolności w dziedzinie polityki bezpieczeństwa¹⁸.

Konsolidacja NATO

Od zakończenia zimnej wojny NATO postrzegane było jako wyłaniająca się organizacja bezpieczeństwa zbiorowego. Tendencja ta stała się szczególnie widoczna przy tworzeniu licznych inicjatyw i instytucji, które służyły jako platformy współpracy z państwami spoza Sojuszu. Szczyt NATO w Chicago (20-21 maja 2012 r.) potwierdził, że konieczna jest konsolidacja Sojuszu wokół jego podstawowej funkcji. W ocenie Polski, ewolucja globalnych trendów w polityce bezpieczeństwa nie powinna przyćmić głównego celu sygnatariuszy Traktatu Waszyngtońskiego – kolektywnej obrony. Obecnie efektywność mechanizmu art. 5 oparta jest na trzech zasadach. Pierwsza – nieuchronność i automatyzm pomocy dla ofiary agresji lub państwa zagrożonego agresją. Druga – priorytet dostępu do zasobów i zdolności NATO w przypadku ataku. Trzecia – adekwatność reakcji, w tym zdolności, w odpowiedzi na agresję, celem jej wyeliminowania oraz zneutralizowania jej konsekwencji.

Nowa Koncepcja Strategiczna, przyjęta na szczycie w Lizbonie w 2010 r., potwierdziła znaczenie art. 5 oraz stworzyła mechanizm, który ma zapewnić jego skuteczność w nowych realiach XXI w. Takie aspekty jak

18 *Ibidem*, s. 27-28. Więcej patrz: D. P. Jankowski, *The Visegrad Group: Prospects and Priorities*, Foreign Policy Association, New York, 24 września 2012 r., <http://foreignpolicyblogs.com/2012/09/24/the-visegrad-group-prospects-and-priorities/>.

planowanie ewentualnościowe oraz regularne ćwiczenia wojskowe zyskały na znaczeniu, jednocześnie wzmacniając NATO i gwarantując efektywność obrony kolektywnej. Wizja ta znalazła urzeczywistnienie w ramach ćwiczenia *Steadfast Jazz*, które odbyło się na terytorium Polski i państw bałtyckich w 2013 r., a którego scenariusz oparty był na art. 5. Celem *Steadfast Jazz* było przećwiczenie zdolności do obrony kolektywnej.

Obecnie głównym wyzwaniem, przed którym stoi NATO, jest redefinicja jego roli po okresie zaangażowania w Afganistanie. W ocenie Polski, Sojusz pełni dzisiaj kilka funkcji, w tym chroni państwa członkowskie, odstrasza potencjalnych agresorów i stabilizuje sytuację w regionie transatlantyckim. Niemniej to nie operacje poza obszarem traktatowym czy misje stabilizacyjne decydują o sukcesie NATO jako sojuszu obronnego. Sojusz został powołany do ochrony swoich członków. Aby wypełnić to zadanie, powinien zostać utrzymany ambitny poziom planowania obronnego.

Ponadto precyzyjne umowy i standardy, a także determinacja polityczna i zasoby, które państwa członkowskie gotowe są użyć, aby wprowadzić przyjęte decyzje w życie, mają kluczowe znaczenie dla dalszego wzmacniania fundamentów strategicznych NATO. Niektóre decyzje wykonawcze mogą podnieść efektywność Sojuszu przy niskim nakładzie kosztów. W rzeczywistości bowiem to współzależność państw organizuje międzynarodowy system bezpieczeństwa w XXI w. Z polskiej perspektywy, realne działania Sojuszu powinny uwzględniać *odpowiedni poziom nakładów państw członkowskich na obronność, wynoszący ok. 2 proc. PKB; zapewnienie zrównoważonego rozwoju infrastruktury NATO na terytorium państw członkowskich; kontynuowanie budowy systemu obrony przeciwrakietowej Sojuszu; prowadzenie regularnych ćwiczeń wojskowych, uwzględniających także scenariusze związane z kolektywną obroną; a także regularne aktualizowanie planów ewentualnościowych*¹⁹. Takie działania wzmocniłyby poczucie bezpieczeństwa we wszystkich państwach NATO, ze szczególnym uwzględnieniem państw brzegowych, a także przyczyniłyby się do zwiększenia ich gotowości do zaangażowania w operacje poza obszarem traktatowym.

19 *White Book on National Security of the Republic of Poland*, National Security Bureau, Warsaw 2013, s. 124, <http://www.spbn.gov.pl/sbn/english-version/5043,English-version.html>.

Skuteczna WPBiO

Dla Polski Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony to ambitny, poszerzający się obszar aktywności UE, którego celem jest zapewnienie zarówno bezpieczeństwa państwom członkowskim, jak i więcej stabilności sąsiedztwu. Recepta na silną WPBiO powinna zawierać dziesięć celów: 1) stworzenie nowych ram strategicznych (nowa Europejska Strategia Bezpieczeństwa); 2) wzmocnienie zdolności planistycznych i funkcjonowania struktur UE, a także mechanizmów zarządzania kryzysowego (np. wzmocnienie Centrum Operacyjnego UE); 3) wzmocnienie współpracy cywilno-wojskowej (całościowe podejście – *comprehensive approach*); 4) wzmocnienie współpracy UE-NATO, w szczególności operacyjnej; 5) wzmocnienie współpracy UE z partnerami w ramach WPBiO, ze szczególnym uwzględnieniem państw Partnerstwa Wschodniego; 6) większa elastyczność użycia grup bojowych (m.in. poprzez zwiększenie wspólnego finansowania ich użycia; wzmocnienie koncepcji państw ramowych grup bojowych, np. poprzez regularne obejmowanie tej funkcji co trzy lata; uwzględnienie komponentu cywilnego); 7) rozwój wspólnych projektów w ramach Europejskiej Agencji Obrony (bezzałogowe statki powietrzne, tankowanie w powietrzu, cyberobrona); 8) harmonizacja działań UE i NATO w ramach inicjatyw *pooling and sharing* oraz *smart defence*; 9) zrównoważony rozwój europejskiego przemysłu zbrojeniowego, bazujący na równej – także w wymiarze regionalnym – dystrybucji instrumentów finansowych, które wspierają konkurencyjność gałęzi w dziedzinie badań i technologii, w tym produktów podwójnego zastosowania; 10) wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do europejskiego rynku uzbrojenia oraz wzmocnienie specjalizacji regionalnej (np. tworzenie centrum doskonałości).

Obecna debata dotycząca wzmocnienia europejskiego przemysłu zbrojeniowego uwypukliła istnienie tendencji w niektórych państwach członkowskich – a także w Komisji Europejskiej – do zrównywania kwestii konsolidacji i konkurencyjności. Z tej perspektywy najlepszym sposobem na przyspieszenie rozwoju europejskiego przemysłu zbrojeniowego jest jego dalsza konsolidacja, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw, odchodzenie od offsetu oraz ograniczenie znaczenia art. 346 Traktatu Lizbońskiego. Niestety takie błędne założenia mogłyby doprowadzić do jeszcze bardziej nierównomiernego rozwoju europejskiego przemysłu zbrojeniowego. Takie podejście byłoby korzystne przede wszystkim dla największych europejskich koncernów z sześciu państw członkowskich – Francji, Hiszpanii, Niemiec, Szwecji, Wielkiej Brytanii i Włoch. Dotychczas zdominowały one rynek dzięki swojej wielkości, technologicznemu zaawansowaniu, wysokiemu poziomowi

inwestycji w badania i rozwój, a także wsparciu politycznemu. Małe i średnie przedsiębiorstwa, które dominują w innych państwach członkowskich (w tym w Polsce), miałyby tym samym ograniczone możliwości konkurencyjności na rynku definiowanym jedynie przez instrumenty ekonomiczne. Najlepszym rozwiązaniem dla Polski byłoby przeciwdziałanie rozwiązaniom, które prowadzą do powiększania różnic. Potencjalne działania obejmują wspieranie równej, także w wymiarze regionalnym, dystrybucji środków finansowych wzmacniających konkurencyjność gałęzi oraz polityczne, gospodarcze i technologiczne wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Polska powinna także – w wyniku zmian zachodzących na rynku europejskim – poszukiwać rozwiązań dla własnego przemysłu zbrojeniowego²⁰.

Ponadto rozwój polityki bezpieczeństwa UE będzie uzależniony od aktualnych wytycznych strategicznych. Obecna strategia bezpieczeństwa cierpi na polityczną sklerozę i nie oddaje już współczesnego stanu środowiska bezpieczeństwa. Dlatego należy pobudzić ducha wspólnotowego i dostosować UE do obecnego świata poprzez proces nowelizacji Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa z 2003 r. Postulat ten zgłosił w czasie Konferencji Bezpieczeństwa w Monachium w 2012 r. Prezydent Bronisław Komorowski²¹. Tematyka ta stała się także jednym z priorytetów w pracach Biura Bezpieczeństwa Narodowego²². Osią nowej strategii muszą być nie tylko wspólne wartości, ale także wspólne interesy.

Nowy dokument strategiczny UE powinien skoncentrować się na zidentyfikowaniu zadań dla instytucji UE i zdefiniowaniu prerogatyw, które powinny być rozwinięte w procesie politycznym. Ponadto zapis dotyczący konkretnych mechanizmów implementacji strategii zinstytucjonalizowałby debatę strategiczną UE w przyszłości. Innym kluczowym elementem powinien być zapis umożliwiający regularne nowelizacje kolejnych europejskich strategii bezpieczeństwa. Wydaje się, że w procesie prac nad nowym dokumentem strategicznym należy wykorzystać pozytywne doświadczenia z prac nad koncepcją strategiczną NATO, np. poprzez powołanie do życia „grupy mędrców”.

20 Więcej patrz: D. P. Jankowski, *Beyond Air and Missile Defence: Modernization of the Polish Armed Forces*, "Issue Brief" 132, Center for European Policy Analysis, Washington, D.C., 5 września 2013 r.

21 *Wystąpienie Prezydenta RP w Monachium*, Kancelaria Prezydenta RP, 4 lutego 2012 r., <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta/wystapienia/art,136,wystapienie-prezydenta-rp-w-monachium.html>.

22 Więcej patrz: *W stronę nowelizacji Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa, 18 października 2012 r., <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4166,W-strone-nowelizacji-Europejskiej-Strategii-Bezpieczenstwa.html>.

Rekomendacje na 2014 r.

Wyobraźmy sobie rydwan, który ciągnięty jest przez dwa konie. Jeden jest czarny jak węgiel, drugi biały jak śnieg. Woźnica próbuje zapanować nad końmi, ale są zbyt dzikie. Rydwan to my – Europa. Woźnica reprezentuje europejskich decydentów. Jeden z koni obrazuje instynkty narodowe, drugi – europejski idealizm. Czy woźnica zmierza ku katastrofie? Czy rydwan spadnie w przepaść?

Polska stoi na stanowisku, że tak się nie stanie. Niemniej w dziedzinie polityki bezpieczeństwa nie ma magicznych rozwiązań. Dlatego też, aby zapewnić bezpieczeństwo na Starym Kontynencie, należy mieć zarówno dalekosiężną wizję strategiczną, jak i wolę polityczną do wprowadzenia jej w życie.

Nie należy zapominać o fundamentalnym fakcie – w Europie, jak mawiał belgijski polityk Paul-Henri Spaak, są dwa rodzaje państw: małe i te, które jeszcze nie zdają sobie sprawy, że są małe. Niemniej, jak słusznie podkreśla Sven Biscop, *wiara, że na globalnej scenie jakiegokolwiek państwo europejskie jest czymś więcej niż krasnalem, jest jednym z najpoważniejszych błędnych rozumowań, rzutujących na rolę Europy w świecie; prowadzi ono do iluzji w wielu stolicach europejskich, że nie potrzebują one innych Europejczyków. Stymuluje to w szczególności rozwój bilateralnych relacji z wielkimi graczami, z powodu których cierpi wspólne europejskie zaangażowanie, postrzegane jako dodatek do narodowej polityki zagranicznej. To błędne przeświadczenie jest zrozumiałe, jako że część krasnali nosi ze sobą wielki miecz lub wielką sakwę. Ale krasnale pozostają krasnalami: żadne europejskie państwo nie może obecnie twierdzić, że może skutecznie działać na arenie globalnej we wszystkich dziedzinach: wojskowej, gospodarczej czy politycznej. Dlatego żadne państwo europejskie nie jest w stanie wszędzie bronić samodzielnie wszystkich swoich interesów²³.*

Płynie z tego jasny wniosek: obecnie, aby bronić interesu narodowego, trzeba sięgać do działań wspólnotowych. Rok 2014 nie powinien być wyjątkiem. Każdy filar polskiego bezpieczeństwa będzie uwzględnił co najmniej jedno ważne wydarzenie dla europejskiej polityki bezpieczeństwa.

W wymiarze narodowym będzie to publikacja nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego, która uwzględni główne rekomendacje

23 S. Biscop, *Europe and the World or Snow White and the Seven Fallacies*, "Egmont Paper" 61, Egmont, Brussels 2013.

Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego²⁴. W relacjach ze Stanami Zjednoczonymi Polska będzie poszukiwała możliwości przyspieszenia prac nad bazą EPAA w Redzikowie. W wymiarze regionalnym Trójkąt Weimarski i V4 mogą odegrać pozytywną rolę w rozwoju Partnerstwa Wschodniego. W relacjach transatlantyckich przygotowania do szczytu NATO w Newport (4-5 września 2014 r.) odegrają kluczową rolę. W końcu w wymiarze europejskim, państwa członkowskie rozpoczną implementację konkluzji Rady Europejskiej z grudnia 2013 r., które wyznaczyły co najmniej trzy cele w kwestiach strategicznych (w 2014 r. ramy polityczne dla cyberobrony; do czerwca 2014 r. strategia bezpieczeństwa morskiego UE; w 2015 r. raport wysokiego przedstawiciela, oceniający wpływ zmian w środowisku globalnym na politykę bezpieczeństwa UE i wynikające z nich wyzwania i możliwości dla Unii).

²⁴ Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN) został zainicjowany przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego w listopadzie 2010 r. Konferencja inauguracyjna SPBN z udziałem Prezydenta RP odbyła się 20 grudnia 2010 r. Celem SPBN była całościowa ocena stanu bezpieczeństwa narodowego RP i sformułowanie wniosków dotyczących strategicznych celów i sposobów działania państwa w dziedzinie bezpieczeństwa oraz przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego.

*Sekretarz Generalny Rady Bezpieczeństwa Narodowego, Muammer Türker -
Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Stanisław Koziej
(Sekretariat Generalny Rady Bezpieczeństwa Narodowego)*

Polityka poszerzania NATO – perspektywa turecka

Özgür Ay

NATO, określane mianem najbardziej udanego sojuszu zbiorowej obrony w historii, jest elementem kluczowym dla zapewnienia bezpieczeństwa euroatlantyckiego. Został on stworzony na mocy Traktatu Waszyngtońskiego w 1949 r. w celu ochrony wolności i bezpieczeństwa swoich państw członkowskich za pomocą środków zarówno politycznych, jak i militarnych. W realiach bezpieczeństwa czasów Zimnej Wojny, za główny cel stworzenia wspólnego systemu obrony można było uznać przede wszystkim chęć zabezpieczenia trwałego ładu pokojowego w regionie euroatlantyckim, w oparciu o takie wspólne wartości, jak demokracja, prawa człowieka i rządy prawa. Podczas gdy NATO jest dzieckiem innej epoki¹, dziś jego główna rola oraz zadania pozostają zasadniczo takie same, nawet pomimo pewnych przekształceń strukturalnych oraz zmian w optyce postrzegania pewnych zjawisk – dzięki temu pakt może nadal skutecznie stawiać czoła nowym zagrożeniom i sprostać nowym wyzwaniom. Należy podkreślić, że NATO *nie tylko jest gwarantem obrony dla państw członkowskich paktu, ale przyczynia się także do pokoju i stabilności poza terytorium geograficznym określonym jako obszar Traktatu Północnoatlantyckiego, poprzez nawiązywanie relacji partnerskich i podejmowanie operacji w zakresie zarządzania kryzysowego*².

Początkowo w skład Sojuszu wchodziło 12 państw członkowskich z Europy Zachodniej (Belgia, Wielka Brytania, Dania, Francja, Islandia, Włochy, Luksemburg, Holandia, Norwegia i Portugalia) i Ameryka Północna (Kanada i Stany Zjednoczone). Od 1949 r. liczba członków wzrosła z 12 do 28 w trakcie sześciu rund rozszerzających Sojusz. Politykę rozszerzania można uznać za skuteczne narzędzie używane przez NATO przez cały okres 65 lat jego istnienia na rzecz realizacji podstawowych celów w zakresie zapewniania bezpieczeństwa.

Podczas zimnej wojny jednym z najważniejszych celów strategicznych paktu było pohamowanie sowieckiej ekspansji w Europie, a we wszystkich

1 Ahmet Davutoğlu, *Transformation of NATO and Turkey's Position, "Perceptions"*, 17, no. 2 (2012): str. 7.

2 *Podręcznik NATO*, Brussels: Public Diplomacy Division, 2006, str. 18.

procesach rozszerzenia NATO można było powszechnie zauważyć dwa kluczowe aspekty geostrategiczne: korzyści i przewaga, jaką nowy kraj członkowski mógł wnieść do doktryny obronnej Sojuszu dzięki swojej lokalizacji geograficznej oraz wkład w postaci potencjału militarnego (liczby żołnierzy)³. Pod tym względem, dzięki przystąpieniu Turcji i Grecji do NATO w 1952 r., NATO pozyskało silny przyczółek we wschodniej części Morza Śródziemnego i na Morzu Egejskim, umożliwiając dalsze planowanie strategicznego celu ekspansji Sojuszu. Anatolia stała się naturalnym pomostem na Kaukaz, a turecka armia znacznie zwiększyła swój potencjał ogólny oraz liczebność sił lądowych Sojuszu⁴. Podobnie, dzięki wstąpieniu do NATO Republiki Federalnej Niemiec w 1955 r., szala potencjału sił lądowych między Wschodem i Zachodem przechyliła się na korzyść tego ostatniego. Jednym z bezpośrednich rezultatów tegoż wydarzenia było podpisanie w tym samym roku Układu Warszawskiego, wyznaczającego *de facto* granice dwóch przeciwnych sił w realiach zimnowojennych. Przystąpienie Hiszpanii do NATO w 1982 r. zapewniło Sojuszowi dodatkowe korytarze, które w razie potrzeby mogłyby zostać wykorzystane do przetrzucenia sił i środków z drugiej strony Atlantyku⁵. W świecie podzielonym na dwa wrogie obozy, NATO – realizując swoją podstawową misję zapewnienia obrony zbiorowej i prowadząc politykę odstraszania – skutecznie zapobiegło przerodzeniu się Zimnej Wojny w otwarty konflikt zbrojny, a sama polityka rozszerzenia okazała się skuteczna w osiągnięciu tego celu.

Polityka otwartych drzwi NATO w okresie postzimnowojennym

Narodzenie się nowego środowiska strategicznego, powstałego w wyniku takich wydarzeń, jak upadek muru berlińskiego i rozpad Związku Radzieckiego, doprowadziło do kompleksowego przeglądu strategii NATO i spowodowało transformację samego Sojuszu, który musiał dostosować się zarówno wewnętrznie, jak i zewnętrznie do nowych warunków epoki postzimnowojennej. Podstawowe elementy tego procesu znalazły odzwierciedlenie w strategicznych koncepcjach opracowanych w 1991, 1999 i 2010 roku.

Na początku lat 90. ubiegłego stulecia równie ważnym elementem polityki Sojuszu stało się rozszerzenie Paktu o nowych członków. W wyniku tego, w

3 Ferdinando Sanfelice di Monteforte, *On the Geostrategic Aspects of NATO's Enlargement* [w:] *NATO at 60: The post-Cold War Enlargement and the Alliance's Future*, ed. Anton Bebler (Holandia: IOS Press, 2010), 131.

4 Monteforte, *On the Geostrategic Aspects*, 132.

5 *Ibidem*.

1995 r. Sojusz opublikował dokument pod nazwą „Studium o rozszerzeniu NATO”. W dokumencie tym stwierdzono, że koniec zimnej wojny stwarza wyjątkową, historyczną okazję do poprawy architektury bezpieczeństwa w obszarze euroatlantyckim, bez tworzenia nowych podziałów. Podstawowe cele polityki bezpieczeństwa NATO oraz włączenie nowych członków w struktury instytucji europejskich i euroatlantyckich miały odgrywać charakter komplementarny, a sam proces rozszerzenia miał zostać wykorzystany jako instrument służący:

- zachęcaniu i wspieraniu reform demokratycznych;
- promowaniu polityki dobrosąsiedzkiej;
- podkreślaniu korzyści związanych ze wspólną polityką obronną;
- zwiększaniu przejrzystości planów doktryny obronnej i wydatków wojskowych;
- wzmacnianiu procesów sprzyjających integracji i współpracy w Europie w oparciu o wspólne wartości demokratyczne;
- wzmacnianiu zdolności Sojuszu do przyczyniania się do zwiększania bezpieczeństwa europejskiego i międzynarodowego;
- rozwojowi i poszerzeniu partnerstwa transatlantyckiego⁶.

W tym kontekście niezwykle ważna rola przypadła w udziale programowi Partnerstwo dla Pokoju (PdP), który powstał w 1994 r. po utworzeniu Rady Współpracy Północnoatlantyckiej (NACC) w 1991 r. jako forum dialogu w zakresie bezpieczeństwa między NATO i nowymi partnerami Sojuszu⁷. Celem PdP jest zwiększenie stabilności, zmniejszenie zagrożeń dla pokoju i budowa trwałych relacji w obszarze bezpieczeństwa pomiędzy poszczególnymi partnerami euroatlantyckimi i NATO, a także pomiędzy krajami partnerskimi. W „Studium o rozszerzeniu” stwierdzono, że *aktywny udział w PdP będzie odgrywać niezwykle ważną rolę w przygotowaniu ewentualnych nowych członków do dołączenia do Sojuszu, choć nie będzie on równoznaczny z gwarancją członkostwa w NATO. Aktywne uczestnictwo w pracach NACC/PdP zapewni potencjalnym nowym członkom możliwość wypracowania wspólnych wzorców współpracy politycznej i wojskowej z Sojuszem w celu ułatwienia procesu uzyskiwania praw członkowskich. Poprzez planowanie prac PdP, prowadzenie wspólnych ćwiczeń i innych działań w ramach PdP, w*

6 *Study on NATO Enlargement*, 3 września 1995, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24733.htm (dostęp: 7 lutego 2014).

7 NACC została zastąpiona w 1997 roku przez Radę Partnerstwa Euroatlantyckiego.

tym seminariów, warsztatów i stałej obecności przedstawicieli Partnerstwa w Brukseli oraz w Mons, ewentualni nowi członkowie będą mogli dokładniej zapoznać się z funkcjonowaniem Sojuszu, włącznie z procesami tworzenia polityki, prowadzenia misji pokojowych i zarządzania kryzysowego⁸.

W wyniku otwarcia drzwi Sojuszu dla krajów aspirujących do członkostwa ze strefy euroatlantyckiej, Polska, wraz z Czechami i Węgrami, została zaproszona do rozpoczęcia rozmów akcesyjnych na szczycie NATO w Madrycie w 1997 r. Państwa te stały się pierwszymi krajami byłego Układu Warszawskiego, które wstąpiły do NATO w 1999 r. Na szczycie w Waszyngtonie w 1999 r. ogłoszono Plan Działań na rzecz Członkostwa w NATO (MAP), aby pomóc innym państwom aspirującym przygotować się do ewentualnego członkostwa. W 2002 roku do rozpoczęcia rozmów akcesyjnych zostały zaproszone Bułgaria, Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia, Słowacja i Słowenia. Wszystkie te kraje dołączyły do Sojuszu w 2004 r. Wreszcie w 2009 r. Albania i Chorwacja zostały zaproszone do rozpoczęcia rozmów akcesyjnych i w tym samym roku zostały przyjęte do NATO.

W chwili obecnej do przystąpienia do NATO nadal przygotowują się cztery kraje aspirujące. Podczas szczytu w Bukareszcie w 2008 r., Macedonia została zapewniona, że niezwłocznie po osiągnięciu porozumienia z Grecją w spornej kwestii nazwy kraju również zostanie zaproszona do rozmów akcesyjnych. Bośnia i Hercegowina (BiH) i Czarnogóra zostały zaproszone do rozpoczęcia Intensywnego Dialogu z NATO w zakresie aspiracji członkowskich i związanych z tym reform. Przywódcy państw członkowskich Sojuszu zgodzili się również, że Gruzja stanie się członkiem NATO w przyszłości. We wrześniu 2008 r. powstała specjalna Komisja ds. zbliżenia NATO i Gruzji, która stała się doskonałą platformą do prowadzenia dialogu politycznego i praktycznej współpracy w celu wspierania reform w Gruzji. Czarnogóra oraz Bośnia i Hercegowina zostały zaproszone do udziału w MAP odpowiednio w grudniu 2009 r. i kwietniu 2010 r.

Przyjęcie nowych członków do NATO w erze postzimnowojennej wzmocniło społeczność euroatlantycką skupioną wokół wspólnych wartości i ideałów demokratycznych, stworzyło perspektywę bezpieczeństwa dla młodych demokracji w Europie Wschodniej, dodało głębi geograficznej Sojuszowi, zwiększyło jego potencjał przy jednoczesnym poszerzeniu bazy

⁸ Study on NATO Enlargement, op.cit.

podziału zobowiązań i ostatecznie przyczyniło się do konsolidacji sił w regionie Morza Bałtyckiego i stabilizacji na Bałkanach⁹.

Obecny status krajów aspirujących do członkostwa

Stabilizacja Bałkanów Zachodnich i ich stopniowa integracja ze strukturami instytucji euroatlantyckich pozostaje istotnym warunkiem bezpieczeństwa europejskiego. W ciągu ostatnich dziesięcioleci obszar ten przeszedł znaczną transformację, ale do pełnej normalizacji w regionie jeszcze długa droga.

W tym kontekście przystąpienie Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry i Macedonii jest postrzegane jako niezwykle istotny krok w kierunku spełnienia wizji zjednoczonej, wolnej i pokojowej Europy oraz zostało uznane za kluczowy element w promowaniu rozwoju i stabilności regionu. Trzeba też jednakże zauważyć, że członkostwo jest uzależnione od zdolności krajów aspirujących *do stworzenia prawdziwie demokratycznego społeczeństwa, do przyczynienia się do zwiększenia bezpieczeństwa euroatlantyckiego i utrzymywania konstruktywnych stosunków z krajami sąsiedzkimi*¹⁰.

Macedonia jest krajem kluczowym dla zapewnienia pokoju i równowagi w regionie i Turcja przywiązuje dużą wagę do stabilności i dobrobytu tego państwa, a także do zachowania jego integralności terytorialnej. Macedonia może służyć za modelowy przykład pokojowego współistnienia w regionie, biorąc pod uwagę jego zróżnicowanie etniczne, a także wielojęzyczną i wielokulturową strukturę społeczną. Po dołączeniu 15 lat temu do MAP, w 1999 r., w kraju tym przeprowadzono głębokie reformy wewnętrzne, których celem było przede wszystkim budowanie społeczeństwa wielonarodowego. Macedonia wniosła także znaczący wkład do operacji prowadzonych przez NATO, UE i ONZ. Obecnie w Dowództwie Regionalnym ISAF-Stolica służy 157 żołnierzy macedońskich¹¹. Choć Macedonia spełnia wszystkie kryteria wymagane do członkostwa w NATO, to przeszkodą na jej drodze do pełnej integracji z Sojuszem pozostaje sprawa spornej nazwy kraju.

Bośnia i Hercegowina dołączyła do programu Partnerstwa dla Pokoju w 2006 r. i do MAP w 2010 r. Sojusz wspiera proces uzyskiwania członkostwa

9 Justus Grabner, *On NATO's Post-Cold War Eastern Enlargement* [w:] *NATO at 60: The post-Cold War Enlargement and the Alliance's Future*, ed. Anton Bebler (Holandia: IOS Press, 2010), 135.

10 *NATO Parliamentary Assembly Resolution on Furthering Stability and the Euro-Atlantic Prospects of the Western Balkans*, nr 401, 14 października 2013 r., str. 1.

11 Liczba żołnierzy jest orientacyjna, ponieważ zmienia się każdego dnia. *International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures*, 1 sierpnia 2013 r., <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.pdf>, (dostęp: 7 lutego 2014).

BiH wykorzystując szereg instrumentów, takich jak m.in. Proces Planowania i Analizy, Indywidualny Program Partnerski i Intensywny Dialog. Na dzień dzisiejszy kluczowym elementem gwarantującym postęp w negocjacjach jest stabilność polityczna kraju. Zasadniczo Sojusz oczekuje od BiH osiągnięcia konsensu w zakresie konstytucyjnego procesu reform, który zapewni realizację zapisów decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Sejdić-Finci i rozwiązania kwestii rejestracji wojskowego majątku nieruchomościowego, aby kraj ten mógł rozpocząć swój pierwszy cykl negocjacji w ramach MAP¹². Z drugiej strony, BiH osiągnęła znaczący postęp w sektorze obronnym¹³ i zwiększyła swoje zaangażowanie w ISAF¹⁴.

Państwa członkowskie NATO, w tym Turcja, uznały niepodległość Czarnogóry bardzo krótko po jej ogłoszeniu w czerwcu 2006 r. i już w grudniu 2007 r. – po szczycie w Rydze – Czarnogóra dołączyła do Partnerstwa dla Pokoju. Po zaproszeniu w grudniu 2009 r. do przyłączenia się do Planu Działań na rzecz Członkostwa, Czarnogóra w 2010 r. zaczęła realizować swój pierwszy Roczny Program Krajowy w ramach MAP. Do tej pory kraj ten z powodzeniem wdrożył szereg znaczących reform politycznych, gospodarczych i obronnych, dowodząc tym samym swojego zaangażowania w proces przystąpienia do Sojuszu.

Na szczycie w Chicago w 2012 r., przywódcy NATO potwierdzili swoją decyzję o przystąpieniu Gruzji do Sojuszu oraz z zadowoleniem przyjęły postępy Gruzji na drodze do członkostwa, mające swe odzwierciedlenie w reformach, realizacji rocznego programu krajowego i aktywnego zaangażowania politycznego we współpracę z Sojuszem w ramach Komisji NATO-Gruzja¹⁵. Turcja popiera gruzińskie starania na rzecz zaspokojenia jej aspiracji euroatlantyckich i uważa, że przyczyni się to do wypracowania pokojowego i trwałego rozwiązania konfliktów w regionach Osetii Południowej i Abchazji poprzez dialog z zachowaniem integralności terytorialnej Gruzji. Pokój w Gruzji jest istotnym elementem bezpieczeństwa i stabilności w regionie, co z kolei jest priorytetem dla Turcji.

12 Sojusz oczekuje, że BiH zakwalifikuje sieć instalacji obronnych jako własność państwową, a nie jako podmiot, w celu wykorzystania przez Ministerstwo Obrony tego państwa.

13 W wyniku reformy utworzono jednolitą strukturę wojskową oraz wieloetniczny model sił zbrojnych przynajmniej w większych jednostkach wojskowych, co można oceniać jako czynnik napędowy procesów integracyjnych w tym państwie. Patrz: Witold Waszczykowski, *The Western Balkans: Securing a Stable Future*, Zgromadzenie Parlamentarne NATO, projekt raportu specjalnego 17-20 maja 2013, str. 4.

14 W chwili obecnej w ISAF służy 79 żołnierzy bośniackich. *International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures*, 2013.

15 *NATO's Relations with Georgia*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_38988.htm (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

Turecka polityka obrony i bezpieczeństwa i opinia o podstawowych zadaniach NATO

Już od wczesnych lat ustanowienia Republiki Turcji, turecka polityka obrony i bezpieczeństwa kładła wyraźny nacisk na dialog, współpracę i relacje wielostronne¹⁶, które w dużym stopniu warunkowało jej położenie geopolityczne. Granicząc na lądzie i morzu z 14 krajami¹⁷, Turcja znajduje się w wyjątkowo krytycznym położeniu geograficznym. Dokładniej rzecz ujmując, kraj ten położony jest w miejscu przecięcia się Bałkanów, gdzie pokój i stabilność są nadal niezwykle kruche, Kaukazu – z jego bogatymi zasobami naturalnymi i różnymi konfliktami – a także bogatego w zasoby energetyczne Bliskiego Wschodu, regionu pełnego niestabilności i niepewności. Co więcej, również w aspekcie bezpieczeństwa energetycznego, Turcja stanowi krytyczny węzeł tranzytowy pomiędzy gigantycznymi źródłami surowców energetycznych na Bliskim Wschodzie i w basenie Morza Kaspijskiego (które łącznie stanowią dwie trzecie światowych potwierdzonych zasobów gazu ziemnego i ropy naftowej) a potrzebującymi energii krajami europejskimi. Kontrolując jedyną drogę do wód basenu Morza Czarnego, Turcja jest zarazem największym krajem śródziemnomorskim położonym na skrzyżowaniu głównych szlaków morskich i bezpośrednio odczuwającym wszelkie zmiany zachodzące w wschodnim basenie Morza Śródziemnego.

Turcja zdaje sobie doskonale sprawę, że ze względu na swoje położenie w jednym z najtrudniejszych regionów świata, a także na skrzyżowaniu strategicznych korytarzy komunikacyjnych i szlaków transportu surowców, jej własne bezpieczeństwo i stabilność może zostać zagwarantowane jedynie poprzez zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności w całym regionie. Mając powyższe na uwadze, Turcja stara się aktywnie działać na rzecz zapewnienia pokoju i stabilności w regionie, wykorzystując swój potencjał „twardej siły” (*hard power*) wynikający z czynników geostrategicznych i ekonomicznych oraz „miękkiej siły” (*soft power*) – zdolności do pozyskiwania sojuszników i zdobywania wpływów dzięki atrakcyjności własnej kultury, polityki i ideologii, a także podejmując szereg inicjatyw zarówno w zakresie relacji dwustronnych, jak i wielostronnych. Turcja jest członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również wszystkich najważniejszych organizacji europejskich i euroatlantyckich; jest również zdecydowana stać się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Przy jednoczesnym wzmocnieniu stosunków z USA i krajami europejskimi, Turcja stawia na dalszy rozwój

16 Davutoğlu, *Transformation of NATO and Turkey*, s. 15.

17 Syria, Irak, Iran, Azerbejdżan, Gruzja, Rosja, Ukraina, Bułgaria, Rumunia, Grecja, Turecka Republika Północnego Cypru, Egipt i Libia.

relacji z krajami na Bałkanach, na Bliskim Wschodzie, w Afryce Północnej, na Kaukazie Południowym, w Azji Południowej i Azji Środkowej przez umiejętne wykorzystanie swoich bliskich stosunków w tych państwach.

W tym kontekście główne założenia polityki obronnej i bezpieczeństwa Turcji są zbieżne z polityką NATO w zakresie „bezpieczeństwa opartego na współpracy”. Sam Sojusz nadal modyfikuje swoje siły, środki i struktury w celu optymalnego i sprawnego wykorzystania dostępnych zasobów w czasach złożonych problemów bezpieczeństwa i trudności finansowych¹⁸. Równolegle do tego procesu, NATO wzmacnia także swoje obecne mechanizmy partnerstwa politycznego i wojskowego poprzez zwiększanie swojego potencjału „miękkiej siły”. Jak wiemy z praktyki, sam potencjał wojskowy, choć niezbędny, nie wystarczy do tego, aby rozwiązać wiele złożonych wyzwań dla bezpieczeństwa euroatlantyckiego. Turcja jest świadoma, że wspólna polityka obronna, misja/operacje w zakresie zarządzania kryzysowego, proces rozszerzania i dobre relacje z partnerami to integralne i niezbędne elementy koncepcji bezpieczeństwa opartego na współpracy. I zgodnie z artykułem 10 Traktatu Waszyngtońskiego, Turcja popiera ideę, że drzwi NATO powinny pozostać otwarte dla demokracji europejskich chętnych i zdolnych do przyjęcia na swoje barki odpowiedzialności i zobowiązań wynikających z członkostwa.¹⁹

Wkład Turcji w działania NATO w charakterze promotora bezpieczeństwa

Poza udziałem w misjach/operacjach ONZ, OBWE i UE, Turcja i tureckie siły zbrojne brały już w przeszłości aktywny udział w licznych operacjach NATO²⁰. Turcja nadal wspiera operacje pokojowe, a obecnie liczący prawie 2 tys. osób personel turecki bierze udział w zagranicznych misjach i operacjach

18 *NATO's Chicago Summit Declaration*, 20 maja 2012 r., http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

19 *Turkey's and NATO's views on Current Issues of the Alliance*, Ministry of Foreign Affairs, http://www.mfa.gov.tr/ii_---turkey_s-contributions-to-international-peace-keeping-activities.en.mfa (dostęp: 7 lutego, 2014 r.).

20 W ramach operacji UNPROFOR i IFOR w Bośni i Hercegowinie w latach 1992-1996 tureckie siły zbrojne uczestniczyły w operacji morskiej *Sharp Guard*, mającej na celu kontrolę przestrzegania embarga, w liczbie 18 fregat, 2 okrętów podwodnych i 4 tankowców. W latach 1993-1996 Turcja wysłała do Włoch eskadrę F-16 do udziału w operacji *Deny Flight*, której celem była kontrola jugosłowiańskiej przestrzeni powietrznej. W celu realizacji porozumienia pokojowego z Dayton, Turcja uczestniczyła w operacji IFOR NATO z poziomu grupy zadaniowej w sile 1 brygady (1450 żołnierzy) w latach 1995-1996. Kiedy IFOR został przemianowany na siły stabilizacyjne NATO w BiH znane jako SFOR w 1996 r., turecka brygada zaczęła działać pod dowództwem IFOR początkowo w sile 1450 żołnierzy w latach 1996-2000, a następnie 650 żołnierzy w latach 2000-2004. W 2001 r. Turcja wysłała także do BiH kompanię w sile 200 żołnierzy do udziału w brygadzie wielonarodowej utworzonej przez NATO w ramach operacji *Essential Harvest*.

ONZ, NATO i UE. Wśród tych operacji warto wspomnieć o udziale w misji NATO w Kosowie (KFOR), trwającej od 1999 r.²¹. W chwili obecnej w ramach KFOR służy jedna turecka kompania manewrowa i kilka innych jednostek wsparcia (łącznie 370 żołnierzy), co czyni ten kraj jednym z licznie reprezentowanych w tej misji.

Operacja *Active Endeavour* jest kolejnym ważnym działaniem, które było częścią kompleksowej odpowiedzi NATO na akty terroryzmu po 2001 r. Jest to również pierwsza operacja morska w ramach artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego, która miała na celu zademonstrowanie solidarności Sojuszu w zakresie wykrywania i powstrzymania działań terrorystycznych na Morzu Śródziemnym. Będąc głównym poszkodowanym przez akty terroryzmu, Turcja bardzo aktywnie wspiera tę operację, między innymi przez alokację sił i środków oraz wymianę informacji.

Turcja również aktywnie uczestniczy w operacji Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa NATO (ISAF) w Afganistanie od chwili jej rozpoczęcia w 2002 r. Dotychczas Turcja dwukrotnie służyła w charakterze kraju wiodącego ISAF, przejęła obsługę i zarządzanie międzynarodowym portem lotniczym w Kabulu, w 2009 r. przejęła dowodzenie nad Dowództwem Regionalnym ISAF-Stolica i kolejnymi już po raz czwarty z rzędu. Turcja wysłała również dwa Zespoły Odbudowy Prowincji (PRT) do Wardak i Shibirgan²². Obecnie w Afganistanie rozmieszczonych jest około 900 tureckich żołnierzy. Oprócz nich, Turcja zapewnia wsparcie żołnierzom Afgańskich Narodowych Sił Bezpieczeństwa w postaci szkoleń organizowanych zarówno w Afganistanie, jak i w Turcji.²³

Oprócz tych działań, Turcja przywiązuje ogromną wagę do inicjatyw regionalnych i mechanizmów współpracy. W tym zakresie w 2004 roku Turcja zainicjowała operację *Black Sea Harmony*, której celem było powstrzymanie wszelkich działań terrorystycznych i nielegalnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa cieśnin tureckich. Operacja ta, wraz z przystąpieniem do niej Federacji Rosyjskiej, Ukrainy i Rumunii, zyskała status „wielonarodowej”. Kolejną inicjatywą turecką, mającą na celu zabezpieczenie

21 Turcja uczestniczyła w Operacji Powietrznej NATO w sile dziesięciu maszyn F-16 w Kosowie i wysłała fregatę oraz niszczyciela min na Adriatyk w 1999 r. Turcja przejęła dowództwo nad Wielonarodową Grupą Zadaniową Południe w sile brygady na okres jednego roku w 2007 r.

22 Obecnie służy nadal zespół w Shibirgan.

23 W Afganistanie w 2009 r. w Kabulu powstało Wojskowe Centrum Szkolenia Afgańskich Narodowych Sił Wojskowych w Gazi. Po przeszkoleniu prawie 1 tys. afgańskich poborowych, Centrum zostało przekształcone na Centrum Szkolenia Podoficerów i przeszkoliło ponad 4 tys. podoficerów armii afgańskiej. Oprócz działań szkoleniowych w Afganistanie, w Turcji zostało wyposażonych i przeszkolonych 12 afgańskich kompanii (blisko 1200 osób).

regionu Morza Czarnego, jest utworzenie Black Sea Naval Cooperation Task Group (BLACKSEAFOR) - Czarnomorskiej Grupy Marynarki Wojennej Współdziałania Operacyjnego. Powołano ją w 2001 r. z udziałem wszystkich państw przybrzeżnych basenu Morza Czarnego²⁴. Do głównych zadań grupy należą m.in. prowadzenie operacji poszukiwawczych i ratunkowych, pomoc humanitarna, wykrywanie i neutralizacja min morskich, ochrona środowiska, budowanie zaufania, szkolenia na morzu i w portach morskich.

W wyniku propozycji tureckiej, w Bułgarii w 1999 r. powołano do życia formację pod nazwą Południowo-Wschodniej Wielonarodowej Brygady Sił Pokojowych (SEEBRIG). Jest to jedna z najważniejszych inicjatyw, które przyczyniają się do promowania pokoju i stabilności w regionie oraz do rozwijania dobrosąsiedzkich stosunków na Bałkanach. W 2006 r. SEEBRIG została wysłana do Afganistanu w ramach misji ISAF. Przez cztery lata, od 2007 do 2011 r., dowództwo SEEBRIG mieściło się w Turcji, a obecnie SEEBRIG dowodzi turecki generał brygady.

Skuteczne i sprawne reagowanie na ewentualne kryzysy jest jednym z najważniejszych elementów wysiłków transformacyjnych podejmowanych w ramach NATO. Mając powyższe na uwadze, NATO dysponuje środkami szybkiego reagowania na różnego rodzaju kryzysy w dowolnym miejscu na świecie – są to Siły Odpowiedzi NATO (NRF), które powołano do życia na szczycie w Pradze w 2002 roku, a które uzyskały zdolność operacyjną w 2006 r. NRF jest również uważane za siłę napędową transformacji wojskowej całego NATO²⁵. Turcja bierze aktywny udział w działaniach NRF od samego początku ich istnienia. Ponadto, Dowództwo Sił Wysokiej Gotowości (NRDC-T) w Stambule jest jednym z siedmiu Dowództw Sił Stopniowanej Gotowości NATO. Jednostki te przejmą dowództwo Komponentu Sił Lądowych Reagowania NATO rotacyjnie²⁶.

Zgodnie z nową strukturą dowodzenia Sojuszu, która została zatwierdzona na szczycie w Lizbonie w 2010 r., w grudniu 2012 r. w Izmirze powołano Dowództwo Sił Lądowych NATO (LANDCOM). LANDCOM będzie stanowić trzon systemu dowodzenia i kontroli w trakcie licznych operacji wielokorpusowych Sojuszu. Będzie ono również przyczyniać się do udoskonalania struktury dowodzenia NATO poprzez szkolenia, ocenę i

24 W Inicjatywie uczestniczą Turcja, Gruzja, Bułgaria, Rumunia, Ukraina i Rosja.

25 *The NATO Response Force*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

26 Od czasu utworzenia, w NRDC-T miały miejsce dwie zmiany ISAF i cztery zmiany NRF. NRDC-T również ściśle monitoruje i aktywnie wspiera procesy transformacji w ramach NATO i w 2016 r. przejmie dowództwo nad Joint Task Force HQ.

inspekcje podległych dowództwu jednostek. LANDCOM będzie pierwszym z trzech niezależnych komponentów dowodzenia, które mają uzyskać Pełną Zdolność Operacyjną (FOC) do grudnia 2014 r., czyli do zakończenia operacji NATO w Afganistanie. Zadaniem LANDCOM będzie wsparcie ISAF przy zakończeniu zadań i przygotowanie gruntu pod operację Resolute Support.

W celu wsparcia działań NATO w ramach PdP, w Ankarze w 1998 r. powstało Tureckie Centrum Szkoleniowe PdP jako pierwsze centrum szkolenia PdP NATO. W celu wzmocnienia budowania zdolności, interoperacyjności i pełnego zrozumienia szerszych problemów bezpieczeństwa, Centrum prowadzi kursy i seminaria, na które składają się cykle strategicznych i taktycznych szkoleń i wykładów dla personelu wojskowego i cywilnego z krajów członkowskich i partnerskich NATO. Pod tym względem Centrum jest otwarte dla wszystkich państw partnerskich (Partnerstwo dla Pokoju, Dialog Śródziemnomorski, Stambulską Inicjatywę Współpracy, państwa kontaktowe - Partners Across the Globe)²⁷. Tureckie Centrum Szkoleniowe PdP to także jeden z pierwszych ośrodków szkoleniowych PdP, który prowadzi działalność szkoleniową w zakresie Mobilnych Zespołów Treningowych²⁸.

W Turcji znajduje się również Centrum Doskonalenia Obrony Przed Terroryzmem (Center of Excellence Defense Against Terrorism - COE-DAT) które została powstało w Ankarze w 2005 r. Centrum uzyskało akredytację NATO i w 2006 r. otrzymało status „Międzynarodowej Organizacji Wojskowej”. Misją Centrum jest dostarczanie wiedzy specjalistycznej, prowadzenie szkoleń i wykładów w zakresie obrony przed terroryzmem, wspieranie rozwoju doktryny NATO poprzez wkład wiedzy i wymianę doświadczeń, wspieranie Sojuszu w testowaniu i zatwierdzaniu koncepcji rozwojowych, a także działanie na rzecz normalizacji funkcjonowania NATO w celu poprawy zdolności, potencjału i interoperacyjności Sojuszu²⁹.

Zgodnie z nową Koncepcją Strategiczną NATO, w zakresie współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa Turcja przyjęła rolę kraju wiodącego w realizacji jednego z projektów w *smart defence*, pod nazwą Multinational Maritime Security Center of Excellence (MARSEC COE). Centrum powstało w bazie marynarki wojennej w Aksaz w Marmaris w 2012 r. Głównym zadaniem tej

27 Przyjmuje również uczestników z innych krajów ONZ na niektóre z organizowanych przez siebie kursów. Od czasu utworzenia placówki w szkoleniach udział wzięło ponad 13 tys. uczestników z 90 krajów.

28 Do chwili obecnej w Centrum przeszkolono ponad 2 tys. osób w 19 krajach za pomocą 60 Mobilnych Zespołów Treningowych.

29 Do tej pory w działaniach COE-DAT wzięło udział ponad 7 tys. ze 105 krajów i ponad 1600 wykładowców z 56 krajów. Jednym z głównych działań Centrum jest kształcenie i szkolenie mobilne. Od 2007 r. COE-DAT przeprowadziło Zaawansowane Szkolenia w trzynastu różnych krajach.

jednostki jest pełnienie roli strategicznego węzła komunikacyjnego w regionie w zakresie bezpieczeństwa morskiego, ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak: terroryzm morski, rozprzestrzenianie broni masowego rażenia drogą morską, zwalczanie przestępczości zorganizowanej i nielegalnej migracji oraz zwalczanie piractwa i rozbojów z użyciem broni³⁰.

Relacje Turcji z regionem Bałkanów

Bałkany są priorytetem dla Turcji nie tylko w zakresie stosunków politycznych, gospodarczych i geograficznych, ale także ze względu na jej historyczne, kulturowe i ludzkie więzi z tym regionem³¹. Jako ujął to Minister Spraw Zagranicznych Ahmet Davutoğlu, w Turcji jest więcej Bośniaków niż w Bośni i Hercegowinie oraz więcej Albańczyków niż w Kosowie³². Turcja postrzega kwestię współpracy regionalnej i integracji na Bałkanach jako niezbędny element swojej polityki regionalnej oraz w pełni wspiera aspiracje wszystkich krajów bałkańskich do integracji ze strukturami instytucji europejskich i euroatlantyckich. Turcja, jako kraj bałkański, przywiązuje wielką wagę do rozwoju stosunków dwustronnych, możliwie najszerzej opartych na zasadach wzajemnego poszanowania niepodległości, suwerenności i integralności terytorialnej i nieingerencji w sprawy wewnętrzne poszczególnych państw.

Wzmocnienie dialogu i współpracy regionalnej winno odbywać się poprzez prowadzenie trójstronnych konsultacji z wykorzystaniem mechanizmów już stosowanych w dialogu Turcji, Serbii oraz Bośni i Hercegowiny. Z kolei Turcja, Chorwacja i Bośnia-Hercegowina stanowią kolejną ważną oś tureckiej polityki zagranicznej na Bałkanach. Spotkania ministerialne w ramach tych mechanizmów trójstronnych sprawdziły się jako elastyczne i skuteczne programy współpracy, mające na celu wzmocnienie pokoju, stabilności i dobrobytu w całym regionie.

Wśród priorytetów polityki tureckiej, realizowanych na różnych szczeblach, znalazła się także współpraca w ramach Procesu Współpracy w Europie Południowo-Wschodniej (SEECP) oraz Rady Współpracy Regionalnej

30 Centrum pełni także rolę think-tanka (zaplecza naukowego), złożonego z ekspertów w obszarach bezpieczeństwa morskiego, których zadaniem jest prowadzenie krajowych, regionalnych i globalnych szkoleń w zakresie bezpieczeństwa morskiego, a także ćwiczeń, warsztatów, kursów i konferencji. Jest on otwarty dla członków NATO i krajów partnerskich NATO. Do tej pory w kursach wzięły udział 84 osoby z 25 krajów.

31 *Relations with the Balkan Region*, <http://www.mfa.gov.tr/relations-with-the-balkan-region.en.mfa> (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

32 Ahmet Davutoğlu, *Turkey's Zero-Problems Foreign Policy*, "Foreign Policy", 20 maja 2010 r., http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/05/20/turkeys_zero_problems_foreign_policy (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

(RCC). Turcja jest członkiem założycielem SEECF - jedynej rodzimej inicjatywy w całym regionie. RCC, organ operacyjny SEECF, której działalność została oficjalnie zainaugurowana w 2008 r., skupia się głównie na promocji i wzmacnianiu współpracy regionalnej w Europie Południowo-Wschodniej i wspieraniu integracji regionu ze strukturami instytucji europejskich i euroatlantyckich.³³

W 2011 roku, mając na względzie dalszy rozwój współpracy regionalnej, Minister Spraw Zagranicznych Ahmet Davutoğlu zaproponował alternatywną wizję w oparciu o specjalny pakiet metodologii i wytycznych politycznych³⁴. Współpraca regionalna winna być zatem zorientowana na wspólną wizję, a nie na działania kryzysowe, powinna wybiegać w przyszłość, a nie analizować przeszłość, a jej interpretacja powinna opierać się na wartościach, a nie na ideologii. Powyższe założenia metodologiczne powinny zostać uzupełnione czterema głównymi wytycznymi politycznymi: pojęciem własności regionalnej, integracji regionalnej, uwzględnieniem integracji europejskiej, a także wypracowaniem wspólnego stanowiska na forum organizacji regionalnych i ogólnoświatowych.

Biorąc powyższe pod uwagę, Turcja postrzega Bałkany jako integralną część Europy i widzi przyszłość tego regionu w strukturach euroatlantyckich³⁵. Złożona dynamika polityczna, napięcia etniczne i niestabilna sytuacja bezpieczeństwa w całym regionie to nadal główne wyzwania dla pokoju i stabilności w Europie, które bez wątpienia należy rozwiązywać z taktem i dużą dozą roztropności. Oprócz inicjatywy promującej dwustronną i regionalną współpracę w regionie, najlepszym sposobem zapewnienia długoterminowego, zrównoważonego bezpieczeństwa i stabilności w regionie jest integracja w ramach struktur euroatlantyckich. Bieżące zaangażowanie NATO w tym regionie jest kluczowym czynnikiem stabilizującym, a poparcie Turcji dla idei rozszerzenia Sojuszu w tym regionie winno być interpretowane właśnie w tym kontekście.

33 *Overview, Regional Cooperation Council*, <http://rcc.int/pages/6/2/overview> (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

34 Ahmet Davutoğlu, *A Forward Looking Vision for the Balkans*, Center for Strategic Research (SAM) Vision Papers, nr 1 (2011).

35 Bülent Aras, *Turkey and the Balkans: New Policy in a Changing Regional Environment*, analiza *German Marshall Fund*, październik 2013, s. 4, http://www.gmfus.org/wp-content/blogs.dir/1/files_mf/1351696866Aras_Balkans_Oct12.pdf (dostęp: 7 lutego 2014 r.).

Współpraca Polski i Turcji w ramach NATO

Polska jest ważnym sojusznikiem, z którym Turcję łączy historyczna przyjaźń sięgająca XV w. Rok 2014 będzie obchodzony jako rok sześćsetlecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Turcją a Polską. Z kolei w 2013 r. obchodzono 90. rocznicę podpisania Traktatu o Przyjaźni i Współpracy – po jego ratyfikacji Polska stała się drugim krajem, który uznał Republikę Turcji, powstałą po tureckiej wojnie o niepodległość.

Od obalenia reżimu komunistycznego w Polsce w 1989 r., stosunki między oboma krajami ulegały stopniowej poprawie i wzmocnieniu. Turcja aktywnie wspierała Polskę w jej staraniach o przyjęcie do NATO, co nastąpiło w 1999 r. Polska zawsze była jednym z najsilniejszych zwolenników procesu akcesyjnego Turcji do UE i wspierała ten kraj na drodze do pełnego członkostwa. Deklaracja o polsko-tureckim partnerstwie strategicznym, która została podpisana w czasie wizyty premiera Recepta Tayyipa Erdogana w Polsce w maju 2009 r. jeszcze bardziej wzmocniła stosunki dwustronne i utorowała drogę do dalszej współpracy w różnych dziedzinach w celu efektywnego wykorzystania potencjału obu krajów.

NATO stanowi jedną z najbardziej znaczących, wspólnych platform na rzecz rozwoju współpracy między Turcją a Polską. Oba kraje są aktywnymi członkami Sojuszu i biorą udział w operacjach NATO w różnych formach, zgodnie z wyznawaną przez oba kraje zasadą „promowania bezpieczeństwa”, a nie tylko korzystania z niego³⁶. Postrzegając rozszerzenie Sojuszu jako strategiczną inicjatywę, warunkującą zapewnienie trwałego pokoju i stabilności w regionie euroatlantyckim, Turcja i Polska popierają politykę otwartych drzwi w ramach NATO i wspierają wysiłki na rzecz członkostwa państw aspirujących. Jest to namacalny dowód na wspólną wizję obu krajów w zakresie niepodzielności bezpieczeństwa transatlantyckiego.

Kraje aspirujące do członkostwa w Sojuszu znajdują się w ważnych strategicznie regionach, gdzie pokój i stabilność mają wciąż pierwszorzędne znaczenie dla bezpieczeństwa całego obszaru euroatlantyckiego. Turcja i Polska zachęcają kraje aspirujące do odgrywania konstruktywnej roli w swoich regionach oraz w szerszym pojętym obszarze transatlantyckim. Bezsprzeczne jest, że „zakotwiczenie” tych krajów w strukturach transatlantyckich przyczyni się do umacniania stabilizacji i pokoju w poszczególnych regionach.

³⁶ *White Book on National Security of the Republic of Poland*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 49.

Z drugiej jednak strony członkostwo w NATO nie jest zadaniem łatwym. Istnieją pewne warunki, które muszą zostać spełnione przez kraje aspirujące. Członkostwo w Sojuszu powinno zależeć od indywidualnych zasług i osiągnięć w ramach kompleksowego procesu przygotowawczego, który powinien także uwzględniać dynamiczne zaangażowanie w działania NATO. Pod tym względem MAP jest użytecznym i dostępnym narzędziem, mogącym zmotywować kraje aspirujące do przyspieszenia właściwych procesów. W tym kontekście Turcja i Polska dołożą wszelkich starań, aby wspierać kraje aspirujące na tej drodze poprzez zachęcanie ich do podjęcia niezbędnych kroków na rzecz przyspieszenia procesów i możliwie najlepszego wykorzystania narzędzi i mechanizmów oferowanych przez NATO.

Turcja i Polska wraz z Rumunią zademonstrowały swoje poparcie dla rozszerzenia Sojuszu poprzez organizowanie spotkań z partnerami z krajów aspirujących w ramach szczytu NATO w Chicago w 2012 r. i szczytu ministrów spraw zagranicznych w 2013 r. Spotkania te, prowadzone w formacie 3+4 z udziałem Bośni i Hercegowiny, Gruzji, Macedonii i Czarnogóry, pozwoliły na wypracowanie nowego podejścia i ukazały w nowym świetle założenia polityki otwartych drzwi i aspiracje tych krajów w ramach Sojuszu.

Wraz z innymi podobnie myślącymi członkami Sojuszu, Turcja i Polska nadal będą wspierać te państwa w przewycięzaniu problemów i zapewnią niezbędne wsparcie polityczne i praktyczne w celu realizacji ich aspiracji euroatlantyckich. Ponowne potwierdzenie zaangażowania NATO w realizację polityki otwartych drzwi może być kolejnym zachęcającym sygnałem, na który należy zwrócić uwagę podczas tegorocznego szczytu Sojuszu w Newport.

Wnioski

Zarówno dla Turcji, jak i Polski, członkostwo w NATO jest podstawą ich polityki obronnej i bezpieczeństwa. Aktywny udział tych państw w realizację podstawowych zadań Sojuszu wskazuje, że są one nie tylko beneficjentami polityki bezpieczeństwa, ale także jej aktywnymi propagatorami i orędownikami. W tym kontekście, długotrwały pokój w obszarze euroatlantyckim leży we wspólnym interesie obu państw, a polityka otwartych drzwi NATO jest jednym z najważniejszych instrumentów na rzecz wsparcia i rozwoju bezpieczeństwa i stabilności w całym regionie.

Turcja i Polska podzielają punkt widzenia zaprezentowany na Szczycie w Chicago, zgodnie z którym *rozszerzenie przyczynia się znacznie do zwiększenia bezpieczeństwa Sojuszników; perspektywy dalszego rozszerzenia i panujący*

duch współpracy na rzecz bezpieczeństwa nadal sprzyjają szeroko pojmowanej stabilności w Europie. Spotkania organizowane w formacie 3+4 z udziałem krajów aspirujących, zarówno podczas szczytu NATO w Chicago w 2012 r. i szczytu ministrów spraw zagranicznych w 2013 r., powinny być postrzegane jako namacalny dowód współpracy turecko-polskiej. Oba państwa będą nadal wspierać i motywować kraje aspirujące w ich wysiłkach akcesyjnych.

*Sekretarz Generalny Rady Bezpieczeństwa Narodowego, Muammer Türker -
Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Stanisław Koziej
(BBN)*

Polityka otwartych drzwi NATO – perspektywa Polski

Przemysław Pacuła

Polityka otwartych drzwi, która umożliwia przyjmowanie nowych członków do Sojuszu, jest rdzennym i trwałym elementem prawnych podstaw działania NATO. Artykuł 10 Traktatu Waszyngtońskiego stanowi, że *strony mogą, za jednomyślną zgodą, zaprosić do przystąpienia do niniejszego Traktatu każde inne państwo europejskie, które jest w stanie realizować zasady niniejszego Traktatu i wnosić wkład do bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego*¹.

Od momentu utworzenia NATO w 1949 r. liczba jego członków wzrosła z 12 do 28 państw. Każdy z 6 dotychczasowych etapów rozszerzenia miał realne znaczenie polityczne i przyczynił się do zmian w euroatlantyckim środowisku bezpieczeństwa. Przystąpienie Turcji i Grecji w 1952 r. trwale powstrzymało podejmowane przez ZSRR próby wciągnięcia tych państw do bloku komunistycznego. Akceptując członkostwo Republiki Federalnej Niemiec w 1955 r., USA i ich zachodni sojusznicy przywrócili to państwo do wspólnoty demokratycznej po okresie izolacji, spowodowanej odpowiedzialnością nazistowskich Niemiec za wybuch II wojny światowej. Akt ten utrwalił również podział tego państwa między RFN a NRD na kolejne 35 lat. Konsekwentnie, przyjęcie Hiszpanii w 1982 r. było nie tylko rozszerzeniem strefy stabilności na kontynencie, ale również uznaniem dla kursu demokratycznych reform podjętych w tym państwie po śmierci długoletniego dyktatora Francesco Franco.

Realnym przełomem w polityce otwartych drzwi NATO był upadek bloku sowieckiego, który rozpoczął się od demokratycznych przemian w Polsce w 1989 r. Skutkowało on pojawieniem w regionie Europy Środkowo-Wschodniej szeregu państw demokratycznych, które – wcześniej będąc wrogami Sojuszu – rozpoczęły starania o uzyskanie członkostwa w euroatlantyckich strukturach – NATO i Unii Europejskiej.

W rzeczywistości okazało się, że akcesja do Sojuszu stała się łatwiejszym celem pod względem przygotowawczym (w kontekście dokonania niezbędnych reform prawnych i wojskowych) niż pod względem politycznym. Głos Rosji, choć nie tak silny jak obecnie, był brany pod uwagę, podobnie

1 *The North Atlantic Treaty*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm.

jak potencjalne bezpieczeństwo natowskich dokumentów w krajach o przeszłości komunistycznej obecnej w tamtym okresie w ich siłach zbrojnych i służbach specjalnych. Niemniej dzięki poparciu głównych mocarstw Zachodu (z pierwszoplanową rolą USA, zamierzających zbudować w regionie strefę stabilności), pierwsze trzy państwa będące liderami przemian – Polska, Czechy i Węgry – zostały przyjęte do Sojuszu w 1999 r., 5 lat przed akcesją do Unii Europejskiej². Ten pierwszy, ale bardzo istotny krok, otworzył ścieżkę do następnego, znacznie większego rozszerzenia w 2004 r., które objęło Bułgarię, Estonię, Litwę, Łotwę, Rumunię, Słowację (pierwotnie miała przystąpić w 1999 r.) oraz Słowenię. Te dwie fazy rozszerzania zakotwiczyły praktycznie cały region Europy Środkowo-Wschodniej w systemie zachodnich gwarancji bezpieczeństwa. W tym kontekście polityka otwartych drzwi stała się symbolem przełamania pojałtańskich podziałów w Europie.

Spowolnienie tempa rozszerzenia

Z dzisiejszej perspektywy uzasadnione jest twierdzenie, że 2004 r. zakończył również okres żywiołowej realizacji polityki poszerzania NATO. Od tego czasu jedynie dwa państwa – Albania i Chorwacja w 2009 r. – zdołały przystąpić do Sojuszu. Jest kilka powodów wyjaśniających zmniejszającą się z biegiem lat chęć NATO do dalszego rozszerzenia.

Po pierwsze, wszyscy niekwestionowani kandydaci zostali przyjęci w 1999 i 2004 r. Państwa, które wzięły udział w tym procesie, były dobrze przygotowane, cieszyły się stabilnością systemów politycznych i brakiem zamrożonych konfliktów na swoim terytorium. Kandydaci wdrożyli niezbędne reformy w kluczowym obszarze cywilnej kontroli nad siłami zbrojnymi. Tymczasem państwa, które są rozpatrywane jako kolejni możliwi członkowie Sojuszu, są źródłem rozmaitych wątpliwości w obszarze politycznym i bezpieczeństwa. Na Bałkanach, wojna z lat 90. i jej skutki opóźniły znacząco ścieżkę przygotowawczą dla państw byłej Jugosławii. Ukraina i Gruzja mają problemy ze stabilnością polityczną, natomiast Finlandia, Szwecja i Austria wciąż nie są gotowe do porzucenia długoletniej polityki neutralności i nieangażowania się.

Po drugie, przyjęcie 10 nowych członków przyczyniło się do zmian w samym Sojuszu, przynosząc większą różnorodność do „klubu”, który w czasach zimnej wojny był zjednoczony wokół strachu przed blokiem sowieckim. Nowe

2 March 12, 1999: Poland joins NATO, Warsaw Voice, <http://www.warsawvoice.pl/WVpage/pages/article.php/20415/article>.

państwa wniosły na agendę NATO swoje polityczne interesy i przedstawiły specyficzną percepcję zagrożeń oraz polityczną wrażliwość. Nałożyło się to na proces adaptowania Sojuszu do zmieniającego się po upadku ZSRR otoczenia strategicznego. Nowi członkowie zaczęli przy tym wyraźnie artykułować swoje interesy, co skomplikowało i wydłużyło proces transformacji NATO. Zaczęły pojawiać się podziały w łonie Sojuszu, których najpoważniejszym przejawem był polityczny spór wokół amerykańskiej interwencji w Iraku w 2003 r. Zjawisko to zmniejszyło w gronie tzw. starego NATO chęć do przyjmowania nowych członków do Sojuszu.

Po trzecie, choć Rosja nie ma formalnego prawa weta wobec rozszerzenia, to wzrastająca potęga i asertywność Rosji za rządów prezydenta Władimira Putina pozwoliła władzom na Kremlu na skuteczniejsze wpływanie na dalsze rozszerzenie NATO. Warto przypomnieć, że Sojusz nadal jest rozpatrywany jako przeciwnik w strategicznych dokumentach Rosji. Dlatego też przystąpienie państw z regionu Europy Środkowo-Wschodniej, traktowanego przez Federację Rosyjską jako jej strefa wpływów, postrzegane jest przez rosyjskie władze jako zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Silniejszy głos Rosji w tej kwestii trafiał coraz skuteczniej do politycznych decydentów w Europie Zachodniej, kiedy decydowały się losy ukraińskiej i gruzińskiej akcesji do Planu Działań na Rzecz Członkostwa (MAP) podczas szczytu w Bukareszcie w 2008 r.

Mimo że polityka otwartych drzwi straciła swój impet, pozostaje ważna i przyniesie efekt w postaci przystąpienia nowych członków w przyszłości. Polska jest państwem stale popierającym tę politykę. W kwestii rozszerzenia NATO Polska uważa dwie zasady za fundamentalne. Po pierwsze, każde państwo z obszaru euroatlantyckiego ma prawo ubiegania się o członkostwo w Sojuszu. Po drugie, żadne państwo trzecie, które nie jest członkiem NATO, nie ma prawa weta wobec rozszerzenia.

Z perspektywy Polski najważniejszymi kierunkami pozostają Skandynawia oraz Europa Wschodnia.

Skandynawia

Potencjalne członkostwo Finlandii i Szwecji w NATO jest jednym z najważniejszych tematów debaty dotyczącej bezpieczeństwa w tych państwach. Przystąpiły one do programu Partnerstwo dla Pokoju w 1994 r., ale historia ich współpracy jest oczywiście dłuższa.

Szwecja, mimo deklarowanej neutralności, ma ścisłe więzi z NATO od wczesnych lat 50. XX w. W ostatniej dekadzie szwedzcy żołnierze (maksymalnie 500, obecnie 287) biorą udział w misji ISAF, prowadząc m.in. jeden z Prowincjonalnych Zespołów Odbudowy (PRT) w Mazar-i-Sharif³, a siły powietrzne tego kraju (8 Grippenów oraz 1 C-130 *Hercules*) uczestniczyły w natowskiej misji *Unified Protector* w Libii⁴.

W ostatnich latach idea przystąpienia Szwecji do NATO zyskuje na popularności w szwedzkim społeczeństwie. Incydenty wskazujące na niedostatki szwedzkiego systemu obronnego, takie jak przeprowadzenie przez Rosję symulowanego ataku powietrznego na Sztokholm 30 marca 2013 r.⁵, wpływają na intensyfikację debaty o bezpieczeństwie narodowym w tym państwie. Mimo tego droga Szwecji do NATO pozostaje długa i wyboista. Brak jest politycznego konsensu wokół tej kwestii, a najnowsze sondaże wskazują, że jedynie 32 proc. Szwedów popiera przystąpienie do Sojuszu⁶. W takich uwarunkowaniach trudno oczekiwać rychłego podjęcia decyzji, która odwróciłaby dwustuletnią politykę deklarowanej neutralności.

W Finlandii idea członkostwa w NATO cieszy się mniejszą popularnością. Państwo to nie jest zaangażowane we współpracę z Sojuszem w takim stopniu jak Szwecja (choć fińskie siły zbrojne biorą udział w misjach ISAF i KFOR⁷). Akcesja do NATO jest popierana przez przedstawicieli sił zbrojnych, ale 70 proc. społeczeństwa sprzeciwia się temu pomysłowi (tylko 16 proc. jest za)⁸. Polityka nieangażowania się została potwierdzona przez prezydenta Sauli Niinistö i premiera Jyrkiego Katainena, mimo że nawet minister obrony w jego rządzie Stefan Wallin wskazał w 2011 r., że członkostwo w NATO pomogłoby Finlandii utrzymać potencjał obronny w świetle kryzysu finansowego⁹. Jak

3 *Afghanistan-ISAF*, Swedish Armed Forces (Försvarsmakten), <http://www.forsvarsmakten.se/en/about/our-mission-in-sweden-and-abroad/current-missions/afghanistan-isaf/>.

4 C. Hoyle, *Sweden sends Gripens to join Unified Protector*, FlightGlobal, 4th April 2011, <http://www.flightglobal.com/news/articles/libya-sweden-sends-gripens-to-join-unified-protector-355099/>.

5 *Russian 'Attack' Raises Questions Over Sweden's Readiness*, Defense News, 2nd May 2013, <http://www.defensenews.com/article/20130502/DEFREG/304290022/Russian-Attack-Raises-Questions-Over-Sweden-s-Readiness>.

6 A. Akulov, *Sweden: new member of NATO*, Global Research, 24th December 2013, <http://www.globalresearch.ca/sweden-new-member-of-nato/5362647>.

7 *Finland's participation in NATO-led crisis management operations*, Ministry for Foreign Affairs of Finland, <http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=115832&contentlan=2&culture=en-US>.

8 M. Rantanen, A. Teivainen, *Most Finns ready to increase aid to Syria*, Helsinki Times, 4th December 2013, <http://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/8586-most-finns-ready-to-increase-aid-to-syria.html>.

9 *Budget Cost cut push Finn NATO membership: DM*, Defense News, 18th August 2013, <http://www.defensenews.com/article/20110818/DEFSECT04/108180309/Budget-Cuts-Could-Push-Finn-NATO-Membership-DM>.

zauważyć były prezydent Finlandii Martti Ahtisaari, przystąpienie do Sojuszu ostatecznie przełamałoby tzw. finlandyzację kraju, który od II wojny światowej aż do 1991 r. był częściowo zależny w swojej polityce zagranicznej od ZSRR.

Brak poparcia dla członkostwa w NATO w obu państwach skandynawskich stanowi bardzo poważną przeszkodę na drodze do Sojuszu. Niechęć obu społeczeństw wobec przystąpienia do sojuszy wojskowych ma swoje źródło zarówno w skandynawskim pacyfizmie, jak i w obawach o reakcję Rosji. Należy pamiętać, że oba państwa (szczególnie Finlandia) mają złożone stosunki z Federacją Rosyjską, co ma szczególne znaczenie w obszarze decyzji dotyczących spraw międzynarodowych.

Wspólne przystąpienie obu państw do NATO (jako że rządy tych państw otwarcie wskazują na potencjalną decyzję sąsiada jako ważną przesłankę w tej kwestii¹⁰) z pewnością przyczyniłoby się do wzmocnienia północnej flanki Sojuszu. Z punktu widzenia Polski, ich członkostwo wzmocniałoby również współpracę w basenie Morza Bałtyckiego. Można także przypuszczać, że oba kraje wspierałyby polskie stanowisko w sprawie obrony kolektywnej jako priorytetowego zadania Sojuszu.

Europa Wschodnia

Europa Środkowo-Wschodnia była do niedawna priorytetowym celem rozszerzenia NATO. Wspieranie euroatlantyckich aspiracji Ukrainy i Gruzji było również jednym z najważniejszych celów polskiej dyplomacji na forum Sojuszu. Dzięki zabiegom Polski, wspieranym przez USA i innych sojuszników z Europy Środkowo-Wschodniej, w deklaracji końcowej szczytu NATO w Bukareszcie w 2008 r. pojawił się zapis, że pomimo braku decyzji o przyznaniu tym państwom MAP, staną się one w przyszłości członkami Sojuszu¹¹. Obecnie jednak, w 2014 r., jest to nadal odległa perspektywa.

Temat możliwej akcesji Ukrainy do NATO nie jest aktualnie obecny w agendzie Sojuszu. Ukraina pod przewodnictwem prezydenta Wiktora Janukowycza zaniechała zabiegów o przyznanie jej MAP i członkostwa w 2010 r. 3 czerwca tegoż roku parlament Ukrainy przyjął ustawę o zasadach polityki zagranicznej i wewnętrznej, ustanawiając pozablokowy status kraju,

10 G. O'Dwyer, *Finland, Sweden mull NATO opinion*, Defense News, 11th September 2013, <http://www.defensenews.com/article/20130911/DEFREG01/309110013/Finland-Sweden-Mull-NATO-Option>.

11 W paragrafie 23 Deklaracji Końcowej szczytu NATO w Bukareszcie zapisano, że *Sojusz wita euroatlantyckie aspiracje członkowskie Ukrainy i Gruzji*. Dalej deklaracja wskazuje, że *dziś uzgodniono, że państwa te staną się członkami NATO*. http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm.

który wyklucza udział w sojuszach wojskowych¹². W tym samym czasie Rada Najwyższa zmieniła ustawę o podstawach bezpieczeństwa narodowego państwa, wykreślając zapisy na temat ubiegania się o członkostwo w NATO. Inne działania podjęte przez Ukrainę po 2010 r., takie jak zgoda na stacjonowanie rosyjskiej Floty Czarnomorskiej na Półwyspie Krymskim do 2042 r., potwierdzały zwrot dokonany w polityce Kijowa. Z drugiej strony, Ukraina kontynuuje praktyczną współpracę z NATO, uczestnicząc w misjach ISAF, KFOR czy *Active Endeavour*. Ta kooperacja, rozwijana na forum Komisji NATO-Ukraina, przynosi korzyści obu stronom.

Sytuacja Gruzji na drodze do NATO uległa dramatycznemu pogorszeniu z powodu wojny z Rosją z sierpnia 2008 r. Prezydent Micheil Saakaszwili został uznany przez część państw zachodnich jako odpowiedzialny za ten kryzys, co zmniejszyło zaufanie NATO do Gruzji¹³. Głównym problemem stała się jednak okupacja części terytorium tego państwa przez siły rosyjskie lub prorosyjskie, co skomplikowało kwestię członkostwa w Sojuszu do czasu rozwiązania tego problemu. Powołanie Komisji NATO-Gruzja 15 września 2008 r.¹⁴ było gestem politycznego poparcia dla rządu w Tbilisi, co jednak nie zmienia faktu, że Gruzję czeka jeszcze długa droga przez uzyskaniem członkostwa. Pomimo tego, gruziński rząd – w przeciwieństwie do Ukrainy – nie zaprzestał ubiegania się o przystąpienie do Sojuszu, zarówno na drodze dyplomatycznej, jak i w ramach zacieśniania współpracy praktycznej, czego przykładem może być udział znaczącego kontyngentu gruzińskiego w operacji ISAF (1,5 tys. żołnierzy – najwięcej z państw nie będących członkami NATO). Ta polityka jest również popierana przez znaczącą większość gruzińskiego społeczeństwa (75 proc.), co stanowi poważny argument przemawiający za gruzińskimi aspiracjami do członkostwa.

Mimo że Polska chciałaby ujrzeć oba te państwa w NATO, należy zauważyć, że perspektywy członkowskie Gruzji i Ukrainy są odległe. Oba państwa muszą kontynuować proces zmian w swoich systemach bezpieczeństwa, aby stać się niekwestionowanymi kandydatami. Wzmacnianie demokratycznych standardów w Gruzji i znaczące poparcie dla idei członkostwa w NATO w gruzińskim społeczeństwie działa na korzyść władz w Tbilisi. Polska również wskazuje na te czynniki, argumentując swoje poparcie dla gruzińskich aspiracji.

12 *Yanukovich signs law declaring Ukraine's non-aligned status*, Kyiv Post, 15th July 2010, <http://www.kyivpost.com/content/politics/yanukovich-signs-law-declaring-ukraines-non-aligne-73680.html>.

13 U. Klausmann, *A shattered dream in Georgia: EU probe creates burden for Saakashvili*, der Spiegel, 15th June 2009, <http://www.spiegel.de/international/world/a-shattered-dream-in-georgia-eu-probe-creates-burden-for-saakashvili-a-630543.html>.

14 NATO-Georgia Commission, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52131.htm.

Tymczasem większość społeczeństwa ukraińskiego nie popiera akcesji do Sojuszu. Dopóki Ukraina nie zmieni swego deklarowanego pozablokowego statusu, członkostwo tego państwa w NATO nie będzie rozpatrywane. Poparcie Polski dla ukraińskiej akcesji jest stałe, ale wola władz w Kijowie jest warunkiem *sine qua non* w tej kwestii.

Bałkany

W przeciwieństwie do Europy Wschodniej, Bałkany stały się regionem z lepszymi perspektywami dla polityki otwartych drzwi. W latach 90. kraje byłej Jugosławii stały się teatrem najbardziej krwawej wojny toczzonej na europejskiej ziemi od zakończenia II wojny światowej. Dlatego też polityka otwartych drzwi służy w tym regionie jako czynnik stabilizacyjny, zmuszający państwa byłej Jugosławii do wprowadzania demokratycznych standardów oraz przekładania dyplomacji nad użycie siły w procesie rozwiązywania wciąż istniejących problemów pomiędzy nimi. Słowenia, która znalazła się na uboczu konfliktów, przystąpiła do NATO w 2004 r. Chorwacja – najbardziej zaawansowana w procesie reform – stała się członkiem Sojuszu (razem z Albanią) w 2009 r. Inne państwa wciąż znajdują się drodze do akcesji, jednak z niejasnymi perspektywami.

Macedonia, której przyznano MAP w 1999 r., wypełniła kryteria członkowskie i miała zostać zaproszona w czasie szczytu Sojuszu w 2008 r. w Bukareszcie. Niestety, zostało to zablokowane przez Grecję z powodu sporu o oficjalną nazwę państwa. Według greckiego rządu, nazwa Macedonia nie może zostać zaakceptowana, gdyż mogłoby to otworzyć drogę do ewentualnych przyszłych roszczeń względem historycznej Macedonii, należącej do Grecji. Pomimo negocjacji prowadzonych przez ONZ, stałej presji sojuszników na rząd w Atenach i korzystnej dla władz w Skopje opinii doradczej wydanej w grudniu 2011 r. przez Międzynarodowy Trybunał w Hadze – który uznał, że blokując akcesję Macedonii do NATO, Grecja złamała swoje zobowiązania zaciągnięte w przejściowym porozumieniu z 1995 r. – problem ten wciąż nie został rozwiązany. Impas ten opóźnia również rozmowy akcesyjne Macedonii z Unią Europejską.

Czarnogóra jest obecnie postrzegana jako najbardziej zaawansowane państwo bałkańskie na drodze do członkostwa. Od razu po ogłoszeniu niepodległości w 2006 r. rząd w Podgoricy przystąpił do PdP, a wkrótce potem NATO przyznało Czarnogórze Indywidualny Plan Działań na Rzecz Członkostwa (IPAP) i MAP (w 2009 r.). W 2010 r. państwo to wysłało

45 żołnierzy do ISAF (obecnie 27)¹⁵. Niezależnie od dyplomatycznych wysiłków rządu w Podgoricy, który aktywnie zabiega wśród członków NATO o otrzymanie zaproszenia do członkostwa w Sojuszu na szczycie w Newport w 2014 r., Czarnogóra będzie musiała poczekać na akcesję, gdyż niektóre problemy (niskie wydatki na obronność, konieczna modernizacja sił zbrojnych i reforma służb specjalnych, problem korupcji i przestępczości zorganizowanej) nadal wymagają rozwiązania. Ponadto członkostwo w NATO cieszy się poparciem zaledwie 35-40 proc. obywateli tego państwa. Czynniki te powinny skłonić władze Czarnogóry do intensyfikacji procesu przygotowania państwa do spełnienia kryteriów członkowskich.

Przygotowania Bośni i Hercegowiny do członkostwa w NATO w ostatnich latach uległy spowolnieniu, co wywołuje coraz więcej wątpliwości dotyczących tej kandydatury. Władze w Sarajewie, podobnie jak rząd w Podgoricy, szybko przystąpiło do PdP (2006 r.), IPAP (2008 r.) oraz MAP (2010 r.). Zgoda na przystąpienie do MAP w czasie spotkania ministerialnego w Tallinie była warunkowa: największy problem Bośni i Hercegowiny stanowiła kwestia rejestru infrastruktury wojskowej. Został on rozwiązany w 2012 r., co z zadowoleniem przyjęli sojusznicy podczas szczytu NATO w Chicago w 2012 r.¹⁶. Pomimo tego, akcesja Bośni i Hercegowiny może zostać opóźniona o kilka lat z powodu problemów wewnętrznych.

Polityka otwartych drzwi a Partnerstwa

Wśród sojuszników panuje konsens, że polityka otwartych drzwi powinna być kontynuowana, ale istnieją różne interpretacje celów rozszerzenia. Niektórzy członkowie postrzegają politykę otwartych drzwi jako pobudzenie demokratycznych reform, a zaproszenie do Sojuszu jako formę nagrody. Inni uważają, że państwa przystępujące do NATO powinny wzmacniać bezpieczeństwo Sojuszu, podkreślając przy tym, że wiarygodność art. 5 powinna być kluczowym czynnikiem decydującym o przyjmowaniu nowych członków. Niezależnie od tego, w Brukseli wyczuwasie „zmęczenie” procesem rozszerzania, a poczucie to dotyczy zarówno struktur natowskich, jak i unijnych. Z kolei w oczach kandydatów mechanizm MAP utracił swą wiarygodność, dlatego polityka otwartych potrzebuje nowego impulsu, aby przełamać obecną stagnację.

15 *NATO's relations with Montenegro*, http://www.nato.int/cps/en/SID-7C1DDD17-40E33088/natolive/topics_49736.htm (dostęp: 26 stycznia 2014 r.).

16 *NATO's relations with Bosnia and Herzegovina*, http://www.nato.int/cps/en/SID-EA32D4E6-E16F9D7B/natolive/topics_49127.htm.

Tymczasem polityka partnerstw staje się coraz bardziej istotna dla głównych państw NATO, szczególnie dla Stanów Zjednoczonych. Dzięki ich staraniom, w trakcie szczytu w Chicago zorganizowano specjalną sesję NATO-partnerzy w ramach swobodnego uznania dla wkładów 13 państw¹⁷ w operacje Sojuszu.

Zwiększające się zainteresowanie Stanów Zjednoczonych regionem Azji i Pacyfiku, które sięga czasów II wojny światowej, stworzyło bliskie więzi sojusznicze pomiędzy USA a takimi państwami jak Japonia, Korea Południowa, Filipiny czy Indonezja. Do zakończenia zimnej wojny NATO było sojuszem ściśle obronnym i współpraca z partnerami, takimi jak wspomniane wcześniej państwa Dalekiego Wschodu, była ograniczona. Jednak w procesie poszukiwania nowej formuły działania po upadku bloku sowieckiego, NATO rozszerzyło spektrum swego strategicznego zainteresowania. Sprzyjało temu również pojawienie się możliwości kooperacji w zakresie promocji pokoju, stabilności i demokracji. Dlatego też powstały w Sojuszu takie inicjatywy jak Dialog Śródziemnomorski, Partnerstwo dla Pokoju czy Inicjatywa Stambulska.

Prowadzone przez USA operacje w Iraku i Afganistanie wymagały stworzenia szerokiej koalicji międzynarodowego wsparcia. Państwa spoza NATO odegrały ważną rolę zarówno w operacjach *Enduring Freedom* i ISAF, jak również podczas operacji *Unified Protector* w Libii. Implikowało to konieczność dostosowania prawnych uwarunkowań współpracy z partnerami.

Nowa Koncepcja Strategiczna przyjęta w Lizbonie w 2010 r.¹⁸ stwierdza w paragrafie 28, że *promowanie euroatlantyckiego bezpieczeństwa najlepiej zapewnia szeroka sieć stosunków partnerskich z państwami i organizacjami na całym świecie. Te partnerstwa stanowią konkretny i wartościowy wkład do sukcesu fundamentalnych zadań NATO.* Jednak kluczowy dla zdefiniowania polityki partnerstw jest paragraf 30, w którym zaznaczono, że *my [NATO] będziemy zapewniać naszym operacyjnym partnerom ramową rolę w kształtowaniu strategii i decyzji dotyczących misji prowadzonych pod egidą NATO, w których uczestniczą.* W praktyce oznacza to będzie, że Sojusz zamierza zastąpić stare i „martwe” formaty kooperacji, takie jak Inicjatywa Stambulska, bardziej efektywnymi porozumieniami z państwami, zainteresowanymi taką współpracą.

17 Australia, Austria, Finlandia, Gruzja, Japonia, Jordania, Katar, Maroko, Nowa Zelandia, Republika Korei, Szwecja, Szwajcaria i Zjednoczone Emiraty Arabskie.

18 *NATO's New Strategic Concept*, <http://www.nato.int/strategic-concept/Index.html>.

Cele Polski

Z punktu widzenia Polski, polityka otwartych drzwi powinna nadal pozostać ważnym elementem natowskiej polityki. Polskie poparcie dla niej wynika z dwóch głównych powodów. Po pierwsze, jako państwo brzegowe Sojuszu, Polska jest zainteresowana przesunięciem strefy stabilności i bezpieczeństwa na wschód. Po drugie, jako beneficjent tej polityki, Polska – członek NATO od 15 lat – czuje się zobowiązana, aby pomóc innym krajom uzyskać członkostwo w Sojuszu.

Rozszerzenie NATO po 1989 r. przyczyniło się do pozytywnych zmian politycznych w Europie, a przede wszystkim do wsparcia stabilności i promocji demokracji. Dlatego też Polska będzie nadal wspierać perspektywę członkowską dla kandydatów, którzy wypełnią kryteria i wniosą wkład do bezpieczeństwa NATO.

Z drugiej strony, wspierając natowską politykę partnerstw, Polska jest zainteresowana utrzymaniem geograficznej równowagi we współpracy NATO z partnerami. Sojusz ma swoje korzenie w obszarze euroatlantyckim i państwa z tego regionu powinny być traktowane w sposób priorytetowy. Polska opowiada się za „lokalnym” NATO, współpracującym czasami z globalnymi partnerami, a nie za „globalnym” NATO, współpracującym czasami z lokalnymi partnerami. Będzie także śledzić ewolucję polityki partnerstwa pilnując, aby nie odbywała się ona ze szkodą dla podstawowej działalności Sojuszu, jakim jest kolektywna obrona swoich członków. Istotne są również zasady, na jakich państwa partnerskie mają współpracować z Sojuszem. Podczas gdy przyznanie im większego wpływu na decyzje podejmowane w kwestii operacji *out of area*, w których biorą udział, wydaje się zasadne, to warto podkreślać, że odpowiedzialność, obowiązki i przywileje związane z kolektywną obroną powinny pozostać wyłącznie w gestii członków NATO.

Obecnie polityka otwartych drzwi nie znajduje się na wysokim miejscu agendy Sojuszu. W tym momencie NATO powinno skoncentrować się na konsolidacji wokół podstawowej misji kolektywnej obrony, czemu sprzyjać będzie zakończenie misji ISAF do końca 2014 r. Istnieje jednak potrzeba rewitalizacji polityki otwartych drzwi, aby z nową energią zaangażować się we współpracę z najbliższymi sąsiadami NATO. Oczywiście, Polska będzie w pierwszym rzędzie zwracać uwagę na państwa Europy Środkowo-Wschodniej. Polska stoi na stanowisku, że stworzenie wiarygodnej ścieżki akcesyjnej dla państw, które obecnie nie mogą stać się członkami NATO, jest konieczne, aby kraje te kontynuowały reformy zgodne z euroatlantyckimi standardami. Wspierane będą również starania państw bałkańskich, aby raz na zawsze

uporać się z demonami przeszłości, które zamieniły ten region w arenę walk i chaosu w latach 90.

Polityka otwartych drzwi stwarza również szansę dla współpracy polsko-tureckiej, zarówno w ramach NATO, jak i na szczeblu dwustronnym. Warto wspomnieć, że obszar ten jest jednym z najbardziej obiecujących pól kooperacji zainaugurowanego w 2012 r. w Bukareszcie trójstronnego forum polsko-turecko-rumuńskiego. Kolejne spotkanie w tym formacie odbyło się w Izmirze w maju 2013 r. na szczeblu podsekretarzy stanu w MSZ. Ustalono wtedy, że Polska, Turcja i Rumunia będą wspólnie wspierać kandydatów (3 kraje bałkańskie + Gruzja) w ich staraniach na rzecz członkostwa w Sojuszu.

Działania Biura Bezpieczeństwa Narodowego wpisują się w tę filozofię. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej stanowią pierwszoplanowy cel zagranicznej aktywności Biura. Bliskie więzi z ukraińskim Sekretariatem Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony oraz gruzińskim Sekretariatem Rady Bezpieczeństwa Narodowego są bardzo ważne dla Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Kwestie związane z polityką otwartych drzwi są również obecne w agendzie kontaktów z państwami Grupy Wyszehradzkiej i Trójkąta Weimarskiego, jak i we współpracy z partnerami rumuńskimi i tureckimi.

Polska i Turcja są krajami brzegowymi NATO i przykładają dużą wagę do kwestii bezpieczeństwa, co jest odzwierciedlone w ich przywiązaniu do wypełniania przez Sojusz kluczowej misji kolektywnej obrony, opartej na art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Sześćsetlecie nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją jest dobrą okazją do przeglądu spraw, które – szczególnie obecnie – są ważne dla obu państw. Jedną z nich jest NATO, które powinno pozostać silne, wiarygodne i gotowe do zaproszenia nowych członków do swojego grona.

Polityka otwartych drzwi jest również ważnym „zadaniem domowym” dla NATO. W ocenie Polski, jednym z warunków rewitalizacji polityki otwartych drzwi jest zwiększenie atrakcyjności NATO. Wzmocnienie mechanizmów kolektywnej obrony i wiarygodności art. 5 będzie zwiększać zainteresowanie sąsiadów Sojuszem. NATO powinno stworzyć sposób na przyspieszenie reform demokratycznych w krajach najbliższego sąsiedztwa. Polityka otwartych drzwi to bardzo dobre narzędzie służące temu celowi.

*Minister Obrony Narodowej, İsmet Yılmaz -
Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Stanisław Koziej
(MSB)*

Potencjalne obszary współpracy Turcji i Polski w zakresie przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego

Canan Uslu, Murad Cinoğlu

Sześćsetletnia historia stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją charakteryzuje się pokojem i przyjaźnią. Po podpisaniu Traktatu o wzajemnej przyjaźni i współpracy pomiędzy Turcją i Polską w lipcu 1923 r., Polska stała się drugim krajem na świecie, który uznał niepodległość nowo utworzonego państwa tureckiego. Mimo że oba państwa należały do dwóch wrogo nastawionych wobec siebie paktów podczas Zimnej Wojny, zwrot Polski na Zachód przez dołączenie w 1999 r. do struktur NATO oraz UE w 2004 r. ułatwił proces nawiązywania ściślejszych stosunków między nimi. Polityczna deklaracja, podpisana przez szefów rządów Turcji i Polski w czasie wizyty Jego Ekscelencji Premiera Recepa Tayyipa Erdoğan w Polsce w maju 2009 r., oznaczała początek strategicznego partnerstwa. Podobnie wizyta Prezydenta Republiki Turcji, JE Abdullaha Güla w Polsce w czerwcu 2011 r. stanowiła silny impuls do dalszego zacieśniania więzi politycznych między obydwojma państwami. Również w sferze gospodarczej współpraca dwustronna rozwija się. Podczas gdy stosunki dyplomatyczne oraz gospodarcze między Polską a Turcją rozwijają się prężnie i dynamicznie, to na swoją szansę wciąż czeka niewykorzystany potencjał współpracy w obszarze przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego (zwanego dalej sektorem A&D).

Zasadniczo rzecz ujmując, oba kraje mają podobne cele w odniesieniu do wykorzystania możliwości i budowania zdolności sektora A&D. Zarówno Turcji, jak i Polsce zależy na wykorzystaniu w możliwie jak największym stopniu potencjału krajowego przemysłu obronnego oraz możliwości sektora A&D jako jednego z głównych czynników wzrostu gospodarczego. Sojusz Polski z Zachodem niejako wymusza na tym państwie konieczność zreformowania swojego potencjału wojskowego zgodnie z zachodnimi standardami. Dążenie Polski do utworzenia zmodernizowanej armii zbiega się z turecką gotowością do współpracy w sektorze obronnym z krajami, z którymi łączą Turcję przyjazne stosunki.

Wciąż jednak otwartym pozostaje pytanie, czy owa zbieżność interesów przerodzi się w trwalszą współpracę w zakresie wykorzystania potencjału przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego.

Krótki przegląd rozwoju tureckiego przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego (sektor A&D)

Po powstaniu Republiki Turcji w 1923 r., działania nowo powstałego i niedoświadczonego rządu w zakresie stworzenia infrastruktury przemysłu obronnego aż do czasów Zimnej Wojny ograniczyły się do budowy dwóch stoczni i kilku ważniejszych zakładów, specjalizujących się w produkcji amunicji, broni i samolotów, które w żaden sposób nie mogły stworzyć solidnych fundamentów pod budowę zrównoważonego i skonsolidowanego przemysłu obronnego z powodu niekorzystnych czynników zewnętrznych i wewnętrznych.

Podczas Zimnej Wojny turecki sektor A&D był mocno uzależniony od pomocy zagranicznej i źródeł zewnętrznych. Jednak sytuacja międzynarodowa, w jakiej znalazła się Turcja w latach 60. i 70. XX w. sprawiła, że państwo to musiało przededefiniować swoją politykę zależności od innych krajów w zakresie dostarczania sprzętu obronnego i zaczęło rozważać możliwości budowy własnego sektora lotniczego, kosmicznego i obronnego. Przeprowadzono nawet kilka kampanii pod takimi hasłami, jak „Zbudujemy statki sami!”, „Zbudujemy samodzielnie własne samoloty!” itp. W takiej atmosferze, w latach 1970, 1972 i 1974, powołano do życia tureckie siły lotnicze, morskie i lądowe, które w 1987 r. zostały połączone w ramach zespolonego Dowództwa Tureckich Sił Zbrojnych. Firmy z sektora A&D, które powstały w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na siły i środki wojskowe, przyczyniły się do prawdziwego przełomu w rozwoju tureckiego przemysłu obronnego. Wśród tych firm warto wymienić: ASELSAN (branża elektroniki wojskowej), założona w 1975 r.; HAVELSAN (branża elektroniki sektora lotniczego), powstała w 1982 r.; oraz TAI (turecki przemysł lotniczy i kosmiczny), powołana do życia w 1984 r. W 2005 r. TAI i Turkish Aircraft Industries Corporation (TUSAS), która została założona w 1973 r. pod patronatem Ministerstwa Przemysłu i Technologii, zostały połączone pod jedną marką Turkish Aerospace Industries, Inc. (TAI). TAI stała się głównym ośrodkiem technologicznym w Turcji w dziedzinie projektowania, rozwoju, modernizacji, produkcji, integracji i wsparcia cyklu życia zintegrowanych systemów kosmicznych, od stałopłatów i wiroplątów po bezzałogowe aparaty latające (UAV) i satelity. Kolejną ważną firmą w tej branży jest ROKETSAN (Rocket Industry Company), założona w 1988 r. i zajmująca się produkcją systemów napędowych rakiet Stinger w ramach międzynarodowego programu „Stinger European Joint Project”.

Mimo że firmy te, stanowiące własność państwową, w sposób znaczący przyczyniły się do stworzenia tureckiego przemysłu obronnego, to w 1980 r.

okazało się, że dostępne środki i zasady udzielania zamówień publicznych nie były wystarczające na tyle, aby zrekompenzować braki w sprzęcie wojskowym, które od lat 50. XX w. wciąż rośnie. Potrzeba uzupełnienia niedoborów pojawiła się w momencie, gdy postępująca globalizacja wymusiła poniekąd konieczność przeprowadzenia reform gospodarczych i instytucjonalnych zarówno w Turcji, jak i w innych państwach.

W obliczu nowych okoliczności rząd zdecydował się ustanowić nową podstawę, w oparciu o którą przemysł obronny mógłby rozwijać się dynamiczniej. Plan rządowy zakładał otwarcie się branży obronnej na sektor prywatny, nadanie jej dynamicznego charakteru, wspieranego dużym potencjałem eksportowym, i dostosowanie do wymogów nowych technologii. Ustawa nr 3238 z 1985 r. nakreśliła podstawowe ramy prawne dla rozwoju nowoczesnego tureckiego przemysłu obronnego i modernizacji tureckich sił zbrojnych.

Na mocy tej samej ustawy powołano do życia Komitet Wykonawczy Przemysłu Obronnego pod przewodnictwem Premiera, składający się z dwóch członków – Szefa Sztabu Generalnego i Ministra Obrony Narodowej. Ponadto stworzono także Podsekretariat Przemysłu Obronnego (SSM), który miał służyć jako mechanizm regulacyjny, odpowiedzialny za opracowywanie i wdrażanie polityki w zakresie budowy trwałego i prężnego przemysłu obronnego. Powyższą ustawę można uznać za punkt zwrotny w działaniach na rzecz rozwoju nowoczesnego tureckiego przemysłu obronnego.

Ponadto, równie istotną rolę w budowie nowoczesnego przemysłu A&D odgrywa turecka strategia zamówień publicznych. Zgodnie z nią, tureckie firmy działające w sektorze obronnym i zbrojeniowym muszą systematycznie zwiększać wolumen zakupów dokonywanych na rynku wewnętrznym od tureckich firm zbrojeniowych. To z kolei oznacza, że Turcja będzie raczej dążyć do zawierania długofalowych umów offsetowych i transferu technologii, zamiast dać się skusić szybkim zakupom systemów gotowych (tzw. *off-the-shelf*) w celu natychmiastowego zaspokojenia swoich potrzeb w zakresie bezpieczeństwa. Turcja poczyniła wielki krok naprzód w tym kierunku zważywszy, że wskaźnik udziału krajowego przemysłu zbrojeniowego w zakończonych projektach wynosi obecnie 54 proc. w porównaniu do poziomu 25 proc. w 2010 r.

Generalna Dyrekcja Technologii Lotniczych i Kosmicznych (HUTGM), ustanowiona na mocy dekretu nr 655 z 2011 r. w Ministerstwie Transportu, Gospodarki Morskiej i Komunikacji, opracowuje, wdraża i w zależności od potrzeby aktualizuje wszelkiego typu polityki, strategie i cele krajowego

sektora lotniczego i kosmicznego w koordynacji z powiązаныmi instytucjami i organizacjami.

Powołanie do życia Tureckiego Stowarzyszenia Producentów Przemysłu Obronnego (SaSaD) w 1990 r. i Stowarzyszenia Eksporterów Przemysłu Obronnego i Kosmicznego (SSI) w 2011 r. również stanowiło poważny krok naprzód na drodze do stworzenia nowoczesnego sektora A&D. Stowarzyszenie SaSaD, które pierwotnie składało się z 12 spółek, w styczniu 2012 r. rozrosło się o producentów lotnictwa cywilnego i przyjęło nową nazwę – Stowarzyszenia Producentów Przemysłu Obronnego, Lotniczego i Kosmicznego. Obie organizacje odgrywają niezwykle istotną rolę w ciągłym rozwoju i postępie w odniesieniu do produkcji i eksportu produktów sektora lotniczego, kosmicznego i obronnego.

Determinacja rządu tureckiego w dążeniu do rozwoju sektora A&D znalazła swoje odzwierciedlenie w projekcie pt. Strategiczna Wizja Turcji 2023. Zgodnie z kluczowymi założeniami projektu, Turcja do 2023 r. znajdzie się wśród 10 wiodących gospodarek na świecie z okazji setnej rocznicy powstania Republiki Turcji. Bezpieczeństwo, Obronność i Przemysł Obronny zostały uznane za jedne kluczowych sektorów napędzających gospodarkę; podkreślono także, że przewaga w przemyśle obronnym przełoży się na wymierne korzyści polityczne i gospodarcze. Przemysł obronny, mniej uzależniony od źródeł zewnętrznych oraz zdolny do optymalnego korzystania z zasobów krajowych i wytwarzania produktów z zastosowaniem najbardziej zaawansowanych technologii, będzie gwarantem silnej gospodarki, pokoju, stabilności i bezpieczeństwa.

W tym miejscu należy również zauważyć, że kluczem do pomyślnej transformacji przemysłu tureckiego (zwłaszcza w zakresie branży lotniczej, obronności i bezpieczeństwa) są ośrodki badawczo-rozwojowe. Dlatego też na przestrzeni ostatnich 10 lat rząd turecki wspierał ośrodki badawczo-rozwojowe, współpracując w tym zakresie z uczelniami, zapewniając środki na powstanie centrów nowych technologii i tworząc szereg zachęt dla sektora prywatnego. Łączny poziom nakładów inwestycyjnych rządu na technologie informatyczne i komunikacyjne (ICT) w 2011 r. ocenia się na ponad 2 mld dolarów.

Dzisiaj turecki przemysł obronny ma silną pozycję na rynku międzynarodowym w wielu dziedzinach – od przemysłu lotniczego począwszy, przez budowę okrętów marynarki wojennej, produkcję pojazdów gąsienicowych i kołowych pojazdów opancerzonych, amunicji, pocisków i rakiet, aż po zaawansowane elektroniczne systemy obronne. W 2012 r. łączny

obrót przemysłu obronnego i lotniczego wyniósł około 4,7 mld dolarów. Zakłada się, że do 2016 r. łączny obrót ma wzrosnąć do 8 mld dolarów, a wielkość eksportu ma zwiększyć się do 2 mld dolarów z około 1,391 miliardów w 2013 r. Dzięki umowom offsetowym, udział tureckiego sektora lotniczego w całości eksportu przemysłu obronnego wyniósł 42 proc.

Wszystkie te starania przyniosły oczekiwany efekt – Turcja osiągnęła standardy NATO w odniesieniu do sektora A&D.

Projekty Tureckiego Przemysłu Obronnego

W ramach prowadzonych prac rozwojowo-badawczych w tureckim sektorze obronnym, na szczególne wyróżnienie zasługują następujące projekty:

Samoloty produkcji krajowej: **HÜRKUŞ** – model samolotu szkolenia podstawowego TAI do lotów nocnych i dziennych. **T129 ATAK** – zaawansowany śmigłowiec uderzeniowo-rozpoznawczy, wyposażony w wyprodukowaną w kraju awionikę i systemy uzbrojenia, powstały na bazie sprawdzonego modelu Agusta Westland A129; wyposażony w zmodernizowane silniki, przekładnie i łopaty wirnika.

Bezzałogowe aparaty latające (UAV) produkcji krajowej: ANKA – turecki UAV klasy MALE (*Medium-Altitude Long-Endurance*), statek powietrzny o średniej wysokości i długotrwałości lotu. **BAYRAKTAR** – taktyczny UAV o nowatorskim designie, o średniej wysokości i długotrwałości lotu. **KARAYEL** – taktyczny UAV do prowadzenia działań obserwacyjnych. **BORA** – UAV służący do testowania elektroniki lotniczej i szkolenia z pilotażu. **EFE** UAV – bardzo przyjazny dla użytkownika, z bardzo krótkim czasem montażu i demontażu, o dłuższej wytrzymałości i efektywnym czasie obserwacji w porównaniu do konkurentów. **TURNA** – bezzałogowy cel powietrzny. **ŞİMŞEK** – bezzałogowy cel powietrzny o dużej szybkości. **MALAZGİRT Mini VTOL** – pierwszy na świecie operacyjny miniśmigłowiec bezzałogowy, z automatycznym systemem lądowania/startu, może unosić się nad dowolnym celem w dowolnym miejscu.

Satelita produkcji krajowej: **GÖKTÜRK-2** – elektro-optyczny satelita wysokiej rozdzielczości rodzimej produkcji .

Projekt MILGEM: Projekt zakłada budowę czterech fregat i ośmiu korwet dla tureckiej marynarki wojennej, z możliwością eksportu do innych krajów. Pierwsze dwie jednostki zostały zbudowane w Stoczni Marynarki Wojennej w Stambule. Oczekuje się, że udział tureckich wyrobów, jeżeli chodzi o uzbrojenie

i wyposażenie tych okrętów, osiągnie poziom 60 proc., a realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia zdolności infrastrukturalnych w zakresie budowy statków, systemów rezonansu podwodnego, prowadzenia działań wojennych i wojny elektronicznej.

Wojskowe Pojazdy Opancerzone: Krajowy Plan Budowy Czołgów to inicjatywa powstała w połowie lat 90. ubiegłego stulecia, której celem jest stworzenie niezależnej i rozbudowanej infrastruktury służącej do produkcji, modernizacji i konserwacji głównych czołgów bojowych używanych przez Siły Zbrojne Turcji. Wśród inicjatyw w tym zakresie należy wymienić przede wszystkim: **ALTAY** – rozpoczęty w 2007 r. projekt budowy zaawansowanego czołgu trzeciej generacji, zaprojektowanego specjalnie dla tureckiej armii i z myślą o rynkach eksportowych. Z drugiej strony, doskonałym przykładem wojskowych pojazdów opancerzonych mogą być: **PARS – kołowy** taktyczny pojazd opancerzony (TAVAN), **ARMA** – kołowa amfibia opancerzona, a także **AZMIM** – pływająca amfibia bojowa wojsk inżynieryjnych (Amphibious Combat Engineering Armored Bulldozer).

Krajowy system raketowy: kierowane laserem rakiety **CIRIT** i rakiety przeciwpancerne dalekiego zasięgu **UMTAS** oraz rakiety przeciwpancerne średniego zasięgu **OMTAS** to produkty krajowego przemysłu zbrojeniowego.

Z powyższej, pobieżnej zaledwie prezentacji wynika, że SSM poczynił znaczne postępy w zakresie stworzenia nowoczesnej infrastruktury obrony narodowej i może poszczycić się doskonałymi wynikami w kluczowych obszarach, takich jak: produkcji samolotów, helikopterów, pojazdów opancerzonych, bezzałogowych aparatów latających, budowie okrętów, raket i pocisków. Ponadto ma także sukcesy z zakresu produkcji satelit. SSN zaczął się również koncentrować na produkcji elektronicznych systemach obrony, systemów symulacyjnych, systemy C4ISR, awioniki i wiele innych. Turcja posiada również doświadczenie w projektach modernizacyjnych. Prowadzi na przykład prace modernizacyjne samolotów F-16, samolotów transportowych C-130 Hercules i samolotów transportowych CASA.

Polska na drodze do modernizacji Sił Zbrojnych

Sojusz Polski z Zachodem narzucił konieczność przeprowadzenia gruntownej modernizacji posiadanego sprzętu wojskowego zgodnie z zachodnimi standardami. Podczas gdy w większości budżetów wojskowych NATO i UE następują cięcia z powodu kryzysu gospodarczego, Polska jest jednym z nielicznych krajów europejskich, które faktycznie zwiększyły swój

budżet obronny. Polski budżet obronny został ustawowo ustalony na poziomie 1,95 proc. PKB, co oznacza, że tak długo, jak rozwijać się będzie polska gospodarka, wzrastać będzie polski budżet obronny. Przykładowo, dzięki umiejętnemu wykorzystaniu skutków światowego kryzysu finansowego, polski budżet obronny w 2013 r. wzrósł o 7 proc. w porównaniu do 2012 r.

Z drugiej jednak strony, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski 15 sierpnia 2013 r., czyli w dniu Święta Wojska Polskiego ogłosił, że Polska wycofa się z Afganistanu i nie będzie uczestniczyć w tego rodzaju misjach za granicą w najbliższej przyszłości oraz zamierza skoncentrować się na systemie obrony terytorialnej i modernizacji armii. Kompleksowa modernizacja Sił Zbrojnych RP zaplanowana na lata 2013-2023 ma kosztować 44 mld dolarów. Według polskich władz, dzięki zmodernizowanej armii Polska będzie bardziej wiarygodna i bezpieczna w NATO i UE, przyczyniając się tym samym do bezpieczeństwa swoich sojuszników i zwiększając potencjał obronny własnego terytorium.

Choć udział krajowych przedsiębiorstw w dostawie sprzętu i usług wojskowych wynosi w Polsce ponad 50 proc., to środki budżetowe przyznane na zamówienia publiczne w dziedzinie obronności są wciąż ograniczone. To sprawia, że Polska zwraca się ku korzystaniu z usług modernizacyjnych i współpracy technologicznej z wiodącymi krajami europejskimi, bierze udział we wspólnych programach i szuka możliwości zwiększania eksportu do państw trzecich.

Polskie projekty modernizacyjne obejmują zasadniczo grupę lekkich i ciężkich pojazdów opancerzonych, samolotów, statków nawodnych i podwodnych oraz systemów obrony powietrznej. Według Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, programem modernizacyjnym objęto także wielozadaniowe samoloty F-16, samoloty transportowe C-295, systemy rakiet przeciwpancernych Spike i kołowe pojazdy opancerzone typu ROSOMAK. Ponadto rozpoczęto zakrojony na szeroką skalę proces informatyzacji i rozwoju technologii IT w polskiej armii.

Relacje turecko-polskie i przemysł zbrojeniowy obu krajów

Choć oba kraje nie zawarły jeszcze żadnych wiążących umów, to w dziedzinie przemysłu obronnego zainicjowano szereg kontaktów wysokiego szczebla. Od końca 2012 r. przedstawiciele instytucji i eksperci ds. obronności obu krajów odbyli kilka wizyt w prawie wszystkich zakładach produkujących sprzęt wojskowy i oprogramowanie dla wojska.

W celu dalszego rozwoju współpracy przemysłów obronnych, oba kraje organizują różnego rodzaju targi i wystawy, w których aktywnie uczestniczą firmy z obu państw. Warto tutaj wspomnieć o Targach IDEF'13 w Stambule w maju 2013 r. i Międzynarodowych Targach Przemysłu Obronnego MSPO w Kielcach we wrześniu 2013 r.

Pod patronatem SSM Turcję - po raz pierwszy uczestniczącą jako kraj w MSPO - reprezentowało 13 firm. Podczas targów polska Huta Stalowa Wola (HSW) i tureckie zakłady MKEK podpisały list intencyjny dotyczący sprzedaży nadwozia tureckiej samobieżnej haubicoarmaty T-155 Firtina na potrzeby polskiego programu samobieżnej armatohaubicy Krab. Co więcej, podpisano także porozumienie między tureckim HAVELSAN i Stoczną Marynarki Wojennej w Gdyni, dotyczące współpracy w przemyśle stoczniowym i prac modernizacyjnych.

Kolejny przykład potencjalnej współpracy jest związany z polskimi planami budowy trzech korwet z wykorzystaniem technologii *stealth*. Polska jest obecnie zainteresowana skorzystaniem z tureckiego doświadczenia w tym zakresie. Turcja z kolei oferuje swoją wiedzę w zakresie modernizacji czołgów, popartą doświadczeniem w produkcji krajowego czołgu ALTAY i modernizacji czołgów Leopard. Współpraca w tej dziedzinie wydaje się prężyć rozwijać, ponieważ ASELSAN przyłączył się do polskiego partnera w przetargu na modernizację czołgów, który niebawem zostanie ogłoszony w Polsce. Na potrzeby tego projektu, ASELSAN i BUMAR PCO podpisały już umowę konsorcjum w grudniu 2013 r.

Krótko mówiąc, przed współpracą polsko-turecką rozciągają się szerokie perspektywy. W obliczu światowego kryzysu gospodarczego oba kraje mogą owocnie współpracować, aby wzmocnić swoje siły zbrojne oraz przemysł lotniczy, kosmiczny i obronny. W ramach tej współpracy istnieje szereg obszarów do zagospodarowania: modernizacja fregat; zakup i modernizacja nowych okrętów podwodnych; neutralizacja min; systemy przeciwrakietowej obrony powietrznej; zakup helikopterów; modernizacja czołgów Leopard 2A4; UAV, systemy C4ISR; zakup odrzutowych samolotów szkoleniowych; systemy symulacyjne; użytkowanie, serwisowanie i logistyka związana z samolotami C-130 Hercules; samoloty transportowe; opancerzony pojazd taktyczny ARMA 6x6; systemy rozpoznania satelitarne; serwisowanie i logistyka F-16; zakup wojskowych samochodów ciężarowych; bezpieczeństwo transportu morskiego itp.

Wnioski

Wysiłki Turcji na rzecz zbudowania niezależnego i samowystarczającego sektora A&D rozpoczęły się od projektów modernizacyjnych, które w miarę upływu czasu zaczęły być uzupełniane produktami wytwarzanymi przez rodzimych producentów. Ponad sto prywatnych przedsiębiorstw działających w tej branży wciąż bardzo szybko się rozwija. Stąd też osiągnięcia Turcji w tym zakresie stanowią cenne źródło doświadczeń.

Turcja, na swej drodze do stworzenia nowoczesnego krajowego przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego, osiągnęła pewien poziom zaawansowania w produkcji sprzętu wojskowego z zachowaniem wysokich standardów jakości. Postępy Turcji w tym zakresie przyciągają uwagę całego świata. Z drugiej strony Polska, zdecydowana zmodernizować swoją armię i rozwijać krajowy przemysł obronny, wciąż poszukuje międzynarodowych partnerów do współpracy w tej dziedzinie. Dzięki umacnianiu więzi gospodarczych i stosunków dyplomatycznych z Polską, Turcja jest potencjalnym partnerem dla Polski w dziedzinie przemysłu obronnego.

W obliczu światowego kryzysu gospodarczego, Turcja i Polska widzą potrzebę skupienia się na swoich przemyśłach obronnych jako sile napędowej gospodarki. Wymiana know-how w odniesieniu do konkretnych przypadków znacząco przyczyni się do intensyfikacji działań obu krajów w tym zakresie. Ponadto, ponieważ przyszłość przemysłu obronnego zależy w głównej mierze od skali innowacyjności i nowych patentów, konieczne będzie zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową i wykwalifikowaną siłę roboczą. Można rzec, że zapotrzebowanie na nowe zasoby finansowe i ludzkie w sektorze A&D stworzy szansę na współpracę Turcji i Polski w tym obszarze.

Turcja jest obecnie zainteresowana współpracą z Polską w zakresie modernizacji różnych systemów uzbrojenia, w tym helikopterów, samolotów, okrętów marynarki wojennej i innych systemów elektronicznych itp. Ponadto kolejnym potencjalnym obszarem współpracy może stać się lotnictwo cywilne.

Turecki przemysł obronny ma doświadczenie nie tylko w realizacji projektów modernizacyjnych, ale także w tworzeniu innowacyjnych produktów, szczególnie w zakresie oprogramowania na potrzeby wojska. Firmy tureckie oferują wiele korzyści pod względem kosztów i technologii w opracowywaniu tego rodzaju systemów obronnych i urządzeń. Dlatego też Turcja i Polska mają zbieżne interesy w zakresie rozwoju współpracy przemysłu obronnego i lotniczego.

*Sekretarz Generalny Rady Bezpieczeństwa Narodowego, Muammer Türker -
Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Stanisław Koziej
(Sekretariat Generalny Rady Bezpieczeństwa Narodowego)*

Znaczenie przemysłu obronnego i współpraca w tym obszarze między Polską a Turcją

Witold Lewandowski

Ministerstwo Obrony Narodowej realizuje obecnie, zatwierdzony przez szefa resortu, a oparty w swych głównych aspektach o ogłoszone przez Prezydenta RP – Zwierzchnika Sił Zbrojnych – Główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP oraz ich przygotowań do obrony państwa na lata 2013-2022. W przyjętych założeniach, przeznaczane na ten cel środki finansowe mają być lokowane przede wszystkim w podmiotach krajowego przemysłowego potencjału obronnego. Te zaś zdolności, których polski przemysł nie będzie w stanie zagwarantować, pochodzić mają od dostawców zagranicznych, określanych często mianem partnerów strategicznych – odpowiednio w realizacji poszczególnych programów-zbrojeniowych.

W aspekcie przyszłych procesów konsolidacji europejskiego przemysłu obronnego, jednym z partnerów Polski mogłaby stać się Turcja. Potencjał produkcyjny tureckiego sektora uległ w ostatnich latach bardzo dynamicznym zmianom, umiejscawiając go wśród czołowych producentów w Europie. Aby tak jednak się stało, polska „zbrojeniówka” musi zakończyć proces restrukturyzacji i konsolidacji, tworząc silny ośrodek, mogący stać się partnerem dla najsilniejszych.

Modernizacja techniczna Sił Zbrojnych RP

25 maja 2001 r., z inicjatywy ówczesnego Ministra Obrony Narodowej, a obecnie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego, przyjęto Ustawę o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych RP. Tym samym rozpoczęto kolejny etap procesu transformacji Sił Zbrojnych. Przyjęcie powyższej ustawy było możliwe przede wszystkim dzięki zgodzie elit ponad podziałami politycznymi. Zgodnie z ww. ustawą przygotowano i uruchomiono Program przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych w latach 2001–2006. Był to pierwszy z serii programów transformacji polskiej armii, dostosowanych do cyklu planowania obronnego NATO, dzięki którym możliwe było osiągnięcie, a następnie przekroczenie poziomu 20 proc. wydatków majątkowych (modernizacyjnych)

w ramach budżetu obronnego. Uruchomiono duże projekty modernizacyjne zakończone m.in. wdrożeniem do służby samolotów wielozadaniowych F-16, samolotów transportowych CASA, przeciwpancernych pocisków kierowanych Spike, kołowych transporterów opancerzonych (KTO) Rosomak, fregat raketowych oraz okrętów podwodnych typu Kobben. Nastąpił proces znacznej komputeryzacji i informatyzacji wojska.

W listopadzie 2011 r. Prezydent Bronisław Komorowski, jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych RP, wydał postanowienie, w którym określone zostały Główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP oraz ich przygotowań do obrony państwa na lata 2013-2022. Przyjęto w nich, że priorytetami w zakresie transformacji i modernizacji Sił Zbrojnych RP powinny być: systemy informacyjne, obrona powietrzna (w tym przeciwraketowa) i szeroko rozumiana mobilność wojsk lądowych. Założono, że postęp w tych trzech kluczowych obszarach doprowadzić powinien do „przeskoku generacyjnego”, tak ważnego dla przygotowania armii do sprostania wyzwaniom XXI wieku. W terminie późniejszym, również z inicjatywy Prezydenta RP, priorytetowe zadania modernizacji technicznej SZ RP uzupełniono o program rozwoju Marynarki Wojennej. Na tej podstawie Minister Obrony Narodowej opracował i zatwierdził Plan modernizacji technicznej SZ RP na lata 2013-2022. Ponadto uzgodniono, że realizacja planu powinna bazować w pierwszej kolejności na możliwościach i potencjale krajowego przemysłu obronnego.

Następnie, w kwietniu 2013 r., Prezydent RP podpisał nowelizację przytoczonej wcześniej Ustawy o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu SZ RP w celu zagwarantowania finansowania programu modernizacji obrony przeciwraketowej w latach 2014-2023. Przewiduje ona, że w ramach 1,95 proc. PKB – które co roku w budżecie państwa przeznaczane jest na obronność – kwoty wynikające ze wzrostu gospodarczego będą przeznaczane na wyposażenie wojska w środki obrony przeciwraketowej i przeciwlotniczej. Jednocześnie nowelizacja zastrzega, że na ten cel MON powinien przeznaczać nie mniej niż 20 proc. funduszy na modernizację techniczną wojska. Te ostatnie – zgodnie z już obowiązującym prawem – stanowią co najmniej 20 proc. budżetu MON.

Właściwe określenie priorytetów modernizacji technicznej jest jednym z najważniejszych zadań w ramach planowania strategicznego. Priorytety takie są oczywiście pochodnymi wymagań wynikających ze strategii operacyjnej. Warto w związku z tym podkreślić, że przeprowadzony w lata 2010-2012 na polecenie Prezydenta RP Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego RP rekomenduje strategię zrównoważonego umiędzynarodowienia i

usamodzielnienia działań na rzecz bezpieczeństwa Polski. Oznacza ona realistyczne uwzględnianie możliwości sojuszniczego wsparcia bezpieczeństwa Polski, zwłaszcza w odniesieniu do zagrożeń na dużą skalę, z jednoczesną gotowością i zdolnością do samodzielnego przeciwstawiania się zagrożeniom, w stosunku do których wspólna reakcja sojusznicza mogłaby być opóźniona. Chodzi tu o tzw. sytuacje trudnokonsensusowe, stwarzane przez zagrożenia asymetryczne, selektywne, aterytorialne, skryte czy zaskakujące.

Przygotowywanie się i zapewnianie zdolności do obrony przed takimi właśnie zagrożeniami, zwłaszcza zapewnianie zdolności przeciwwzaskoczeniowych, to priorytetowe kierunki polskiej strategii. Za takimi właśnie założeniami strategii operacyjnej i preparacyjnej już od wielu lat opowiada się Prezydent RP Bronisław Komorowski. Tworzona przez nie koncepcja strategiczna określana jest mianem „doktryny Komorowskiego”.

Przemysł obronny w Polsce

O sile i jakości danej armii stanowi nie tylko jej sprawność oraz wyposażenie w nowoczesny sprzęt czy uzbrojenie, ale także siła gospodarki narodowej. Nieodłącznym elementem gospodarki narodowej winien być sprawnie funkcjonujący, nowoczesny i w jak największym stopniu wychodzący na przeciw potrzebom sił zbrojnych, przemysł obronny.

W ostatnich latach elity polityczne zaczęły poświęcać więcej uwagi znaczeniu przemysłu obronnego w Polsce jako potencjalnemu stymulatorowi rozwoju gospodarki krajowej oraz jednemu z najważniejszych gwarantów bezpieczeństwa państwa. Tezę tę potwierdza opracowanie planu modernizacji, utworzenie Polskiej Grupy Zbrojeniowej - integratora poszczególnych podmiotów branży – czy wreszcie czynny udział przedstawicieli rządu w posiedzeniu Rady Europejskiej, poświęconemu wspólnej polityce obronnej.

Z perspektywy procesu modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP, zapewnienie bezpieczeństwa państwa traktować należy jako potrzebę opracowywania i wprowadzania nowoczesnego uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz zapewnienie własnych, krajowych możliwości produkcyjnych. Stałym wyzwaniem dla administracji państwowej jest zagwarantowanie siłom zbrojnym bezpieczeństwa dostaw tegoż uzbrojenia i zapewnienie jego funkcjonowania w całym okresie eksploatacji (tzw. *life cycle*: okres gwarancyjny, remonty, obsługa, szkolenie).

Dokonując analizy problemu i wychodząc naprzeciw pojawiającym się postulatami konieczności usystematyzowania całości procesu, we wrześniu

2013 r. Komitet Rady Ministrów zaakceptował i przyjął założenia programu Priorytetowe zadania modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach programów operacyjnych, który nie tylko określa kluczowe programy operacyjne (modernizacyjne) dla Sił Zbrojnych RP, ale również definiuje ich budżet (zadaniowy) do 2022 roku.

Zgodnie z powyższym programem, polska armia ma przeznaczyć do 2022 roku 91,5 mld złotych na nowy sprzęt i uzbrojenie. Program wprowadza zasadę, że środki finansowe na poszczególne programy modernizacyjne, niewydane w danym roku budżetowym, nie przepadają, lecz przechodzą na lata następne. Co ważniejsze, zgodnie z obecnie obowiązującą Ustawą o finansach publicznych, ujęcie programów operacyjnych w rządowy program gwarantuje, że pieniądze na niego przeznaczone nie zostaną wydane na inne cele.

Omawiany dokument wnosi więc nową jakość w system długoletniego, perspektywicznego podejścia do rozwoju Sił Zbrojnych RP. Rada Ministrów przyjmując program zdecydowała bowiem, że priorytetowe zadania modernizacji technicznej staną się programami nie tylko resortu obrony, ale również rządowymi, co w dłuższej perspektywie daje lepsze gwarancje stabilizacji procesu modernizacji polskiej armii.

W związku z powyższym, poszukiwanie partnerów wśród liderów światowego sektora zbrojeniowego czy też potrzeba czynnego udział w procesie konsolidacji europejskiego rynku zbrojeniowego staje się kolejnym celem polityki Polski, w tym polityki zagranicznej.

Konsolidacja europejskiego przemysłu obronnego

Mimo trwającego kryzysu gospodarczego i stale zmniejszających się budżetów wojskowych w Europie, przemysł zbrojeniowy w Europie wydaje się wciąż być w dobrej kondycji. Obecnie sektor ten stanowi drugi, po amerykańskim, główny filar branży na świecie. I chociaż jest znacząco mniejszy, może być do niego porównywany. Stanowi bowiem większy potencjał niż odpowiedniki z Chin czy Rosji.

Niekwestionowanymi liderami na kontynencie europejskim są Francja, Wielka Brytania, Niemcy, Włochy, Hiszpania oraz Szwecja, które posiadają łącznie niemal 90 proc. udziałów w całej europejskiej branży zbrojeniowej. Wyraźnie więc widać, że przemysły obronne pozostałych państw europejskich, w tym Polski, stanowią zaledwie nikły procent całości.

Państwa Europy zgadzają się generalnie co do konieczności konsolidacji, jednak jej kształt i kierunek pozostaje nadal kwestią otwartą i podlegającą negocjacom. Z jednej strony istnieje koncepcja konsolidacji pod przewodnictwem największych europejskich producentów, jak m.in. brytyjski BAE Systems, francusko-niemiecki EADS, francuski Thales czy włoska Finmeccanica. Z drugiej natomiast, kraje o mniejszym potencjale przemysłowym, jak choćby Polska, oczekują bardziej racjonalnej formuły konsolidacji z wykorzystaniem potencjałów tych państw.

Jak ważnym stał się ostatnio ten temat, może świadczyć fakt, że w grudniu 2013 r. Rada Europejska – po raz pierwszy od 5 lat – poświęciła posiedzenie na szczelbu szefów państw i rządów kwestiom Wspólnej Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony. W przyjętych konkluzjach Rada zawarła kilka wskazań odnośnie przyszłej współpracy, dotyczących m.in. obszarów związanych z systemami bezzałogowymi, łącznością satelitarną czy cyberobroną. Co ważne, wśród głównych wielonarodowych programów znalazł się projekt skonstruowania w latach 2020-2025 bezzałogowych systemów latających, który ma być realizowany przez siedem krajów Unii, w tym Polskę.

Turcja - potencjalny partner współpracy w branży zbrojeniowej?

Jednym z potencjalnych partnerów Polski w obszarze perspektywicznej współpracy zbrojeniowej, przy założeniu spełnienia określonych wymogów¹, jak również zdefiniowaniu zakresu i obszarów tej współpracy, mogłaby być Turcja. Kraj ten na przestrzeni ostatnich lat poczynił ogromne postępy i przekształcił swój przemysł zbrojeniowy w jeden z największych i najbardziej dynamicznie rozwijających się w Europie, skutecznie walcząc o pozycję silnego gracza na rynku globalnym.

W latach 2014-2016 turecki rząd zamierza sfinansować ponad 70 programów badawczo-rozwojowych z zakresu uzbrojenia, lotnictwa i technologii kosmicznych. Obecnie Turcja nabywa 52 proc. sprzętu wojskowego w firmach krajowych. Kolejne 33 proc. powstaje we współpracy z firmami zagranicznymi. Zaledwie 15 proc. produktów pochodzi całkowicie od zagranicznych dostawców, ale to produkty wykorzystujące najbardziej zaawansowane technologie. Turcja stanowi modelowy przykład wspierania powstawania i funkcjonowania nowoczesnych ośrodków badawczych i

1 Chodzi tu głównie o przepisy regulujące zasady pozyskiwania uzbrojenia i sprzętu wojskowego, jak m.in. obowiązująca w Polsce ustawa Prawo zamówień publicznych, czy te traktujące o zasadach funkcjonowania rynku uzbrojenia w Unii Europejskiej.

przemysłowych, rozwijania współpracy międzynarodowej, pozyskiwania nowoczesnych technologii i wdrażania własnych projektów obronnych. Ta prowadzona z sukcesem polityka czyni z tureckiego przemysłu obronnego cennego partnera w potencjalnych kontraktach w sektorze obronnym.

Obecnie turecki przemysł jest w stanie zaoferować okręty, czołgi i inne pojazdy lądowe oraz broń i wyposażenie na światowym poziomie.

Warto dodać, że Turcja rozpoczęła budowę własnego systemu startowego dla satelitów. Planuje również uruchomienie jeszcze w bieżącym roku własnego centrum montażu i testowania satelitów. W pierwszej fazie ma on być zdolny do umieszczania obiektów na tzw. niskich orbitach, tj. 500-700 km.

O skuteczności i sukcesie polityki zbrojeniowej prowadzonej przez turecki rząd świadczy znaczny wzrost eksportu uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Duży nacisk przykładana się do pozyskiwania odbiorców w krajach azjatyckich, takich jak np. Indonezja, czy Malezja, co jest o tyle istotne, że państwa te znajdowały się również „w orbicie” zainteresowań polskich firm i przedsiębiorstw działających w sektorze zbrojeniowym.

W przeszłości polsko-turecka współpraca wojskowa nie należała do szczególnie intensywnych. Jednakże w maju 2009 r. premierzy Polski i Turcji podpisali deklarację o strategicznym partnerstwie, co stwarza szereg możliwości dla wzmożonej współpracy sił zbrojnych obu państw.

Obszarem o największym potencjale współpracy wydają się siły powietrzne, które eksploatują te same typy statków powietrznych (F-16 i C-130). W tym zakresie na szczególną uwagę zasługuje turecka oferta modernizacji i remontów ww. samolotów. Nie bez znaczenia są również doświadczenia strony tureckiej w modernizacji czołgów LEOPARD mogące mieć zastosowanie w planowanej modernizacji tego samego typu czołgu będącego na wyposażeniu polskich wojsk lądowych.

Dla Polski możliwość dalszej współpracy wojskowo-technicznej z Turcją może być dużą szansą. Polska jest zainteresowana zapoznaniem się z możliwościami kooperacji w dziedzinie nowoczesnych technologii wojskowych (satelity elektrooptyczne i z syntetyczną aparaturą, bezałogowe statki powietrzne). Ponadto istnieje możliwość podjęcia wspólnych działań w kierunku pozyskania systemów obrony przeciwrakietowej oraz rozwijania inicjatywy *smart defence* w kontekście propagowania regionalnej obrony przeciwrakietowej.

Istnieją obszary, w których oferta kooperacji z silnym polskim producentem mogłaby być atrakcyjna dla tureckiego partnera. Może ona

dotyczyć m.in. amunicji małokalibrowej, sprzętu optoelektronicznego (m.in. celowników termalnych i noktowizyjne), jak również różnego rodzaju granatów, głównie dla tureckiej policji i sił specjalnych. Należy jednak mieć na uwadze, że priorytetowym obszarem zainteresowania Polski w rozwijaniu zagranicznej współpracy zbrojeniowej pozostanie partnerstwo z silnymi przemysłami zbrojeniowymi, stwarzające wzajemnie korzystne perspektywy pozyskiwania i rozwijania zaawansowanych technologii obronnych.

Co ważne, Polska i Turcja są krajami brzegowymi NATO, w związku z czym mają szereg zbliżonych uwarunkowań, wpływających na kształtowanie ich potencjałów przemysłowych.

W procesie osiągnięcia obecnego, zaawansowanego poziomu technologicznego własnego przemysłu obronnego, Turcja zdobyła szereg cennych doświadczeń. Bez wątplenia wymiana doświadczeń przyniosłaby korzyści obu partnerom.

NOTKI BIOGRAFICZNE

Şehnaz Tokatlı – w Sekretariacie Generalnym Rady Bezpieczeństwa Narodowego pracuje od 1997 r. Posiada tytuł licencjata ekonomii Technicznego Uniwersytetu Środkowowschodniego w Ankarze oraz tytuł magistra ekonomii i finansów Loughborough University w Wielkiej Brytanii. Uczestnik wielu programów szkoleniowych poświęconych kwestiom bezpieczeństwa, w tym seminarium dla kadry kierowniczej Centrum Studiów Strategicznych Bliskiego Wschodu i Azji Południowej oraz kursu poświęconego nowym problemom bezpieczeństwa Genewskiego Centrum Polityki Bezpieczeństwa. Obecnie pełni obowiązki kierownika grupy w Departamencie Badań i Ocen.

Dominik P. Jankowski – specjalizuje się we Wspólnej Polityce Zagranicznej i Bezpieczeństwa UE oraz w stosunkach transatlantyckich. Obecnie pracuje w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego. Wcześniej pracował w Zarządzie Planowania Strategicznego-P5 Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz w Fundacji Aleksandra Kwaśniewskiego „Amicus Europae”. Absolwent Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Akademii Obrony Narodowej oraz Akademii Dyplomatycznej w Wiedniu. W 2013 r. prowadził badania na Uniwersytecie Jana Gutenberga w Moguncji. Obecnie pracuje nad rozprawą doktorską, która oceni rolę przemysłu zbrojeniowego w Europie po 1990 r. W 2012 r. został członkiem Young Atlanticist Working Group przy Radzie Atlantyckiej oraz otrzymał dwa stypendia (2012 Marshall Memorial Fellowship – German Marshall Fund; 2012 Personnalités d’avenir Defense – Ministerstwo Obrony Francji). W 2014 r. został członkiem Munich Young Leaders (wspólna inicjatywa Fundacji Körbera oraz Konferencji Bezpieczeństwa w Monachium).

Özgür Ay – w Sekretariacie Generalnym Rady Bezpieczeństwa Narodowego pracuje od 2002 r. Posiada tytuł licencjata socjologii Technicznego Uniwersytetu Środkowowschodniego w Ankarze (METU). Pierwszy tytuł magistra nauk politycznych METU zdobył w 2003 r., drugi tytuł magistra uzyskał z administracji publicznej w Instytucie Administracji Publicznej na Turcję i Bliski Wschód w Ankarze w 2008 r. Przygotowuje się do obrony pracy doktorskiej z nauk politycznych i administracji publicznej na METU. Obecnie pracuje na stanowisku eksperta w Departamencie Badań i Ocen.

Przemysław Pacuła – od 2007 r. pracuje w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego jako analityk stosunków międzynarodowych. Zajmuje się

tematyką związaną z NATO oraz polityką zagraniczną i bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych. W latach 2008-2010 był naczelnikiem wydziału euroatlantyckiego w Departamencie Bezpieczeństwa Międzynarodowego BBN. Obecnie pracuje w Departamencie Analiz Strategicznych. Pracował w Zakładzie Badań nad Gospodarką Amerykańską Kolegium Gospodarki Światowej SGH oraz w Sekcji Handlowej Ambasady Republiki Korei (Korea Trade Center). Jest autorem wielu artykułów i esejów dotyczących NATO, polityki zagranicznej i bezpieczeństwa USA, Bałkanów oraz Europy Środkowo-Wschodniej. Absolwent międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych Szkoły Głównej Handlowej.

Canan Uslu – w Sekretariacie Generalnym Rady Bezpieczeństwa Narodowego pracuje od 1997 r. Posiada tytuł licencjata nauk politycznych Bilkent University w Ankarze i tytuł magistra administracji publicznej Instytutu Administracji Publicznej na Turcję i Bliski Wschód w Ankarze. Uczestnik wielu programów szkoleniowych poświęconych kwestiom bezpieczeństwa, w tym programu *Advanced Security Studies* w Europejskim Centrum Badań nad Bezpieczeństwem im. George’a C. Marshalla w Niemczech. Obecnie doktorant studiów afrykańskich na Uniwersytecie w Ankarze.

Murad Cinoğlu – w Sekretariacie Generalnym Rady Bezpieczeństwa Narodowego pracuje od 1997 r. Posiada tytuł licencjata ekonomii Wydziału Nauk Politycznych Uniwersytetu w Ankarze i tytuł magistra Wydziału Ekonomii i Administracji Uniwersytetu Gazi w Ankarze. Uczestnik wielu programów szkoleniowych poświęconych kwestiom bezpieczeństwa

Pułkownik Witold Lewandowski – absolwent Wydziału Elektroniki Wojskowej Akademii Technicznej oraz podyplomowych studiów na Politechnice Łódzkiej na kierunku informatyka. W latach 1992-2004 pełnił służbę w jednostkach liniowych. W latach 2003-2004 uczestniczył w I zmianie Polskiego Kontyngentu Wojskowego w misji stabilizacyjnej w Iraku. Następnie pracował w Departamencie Polityki Zbrojeniowej MON. Od października 2007 r. pełni służbę w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego, obecnie na stanowisku zastępcy szefa Zespołu Zwierzchnictwa Organizacyjnego Departamentu Zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi.

National Security Bureau
Republic of Poland

Secretariat-General of
the National Security Council
Republic of Turkey

MİLLİ GÜVENLİK PERSPEKTİFİNDEN POLONYA-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

POLISH-TURKISH RELATIONS
FROM NATIONAL
SECURITY PERSPECTIVE

RELACJE POLSKO-TURECKIE Z PERSPEKTYWY
BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Old Friends, New Leaders
600 years of Polish - Turkish
Diplomatic Relations

Table of Contents / Spis treści / İçindekiler

Preface / Słowo wstępne / Önsöz	173
European Security and Added Value of Turkey and Poland to the European Security Bezpieczeństwo europejskie i wartość dodana Turcji i Polski wniesiona w bezpieczeństwo europejskie Avrupa Güvenliği ve Türkiye ile Polonya'nın Avrupa Güvenliğine Katma Değeri <i>Şehnaz Tokatlı</i>	175
New Challenges and Added Value of Poland and Turkey to European Security Nowe wyzwania oraz wkład Polski i Turcji w bezpieczeństwo europejskie Yeni Tehditler ve Polonya ile Türkiye'nin Avrupa Güvenliğine Katma Değeri <i>Dominik P. Jankowski</i>	189
NATO's Enlargement Policy: A Turkish Perspective Polityka poszerzania NATO – perspektywa turecka Türkiye'nin Perspektifinden NATO'nun Genişleme Politikası <i>Özgür Ay</i>	205
NATO Open Door Policy – Poland's Perspective Polityka otwartych drzwi NATO – perspektywa Polski Polonya'nın Perspektifinden NATO'nun Açık Kapı Politikası <i>Przemysław Pacuła</i>	219
Potential for Cooperation Between Turkey and Poland in Aerospace and Defense Industries Potencjalne obszary współpracy Turcji i Polski w zakresie przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego Türkiye ve Polonya Arasında Havacılık ve Savunma Sanayii Alanında İşbirliği Potansiyeli <i>Canan Uslu - Murad Cinoğlu</i>	231
Significance of Defence Industry and Cooperation in this Field between Poland and Turkey Znaczenie przemysłu obronnego i współpraca w tym obszarze między Polską a Turcją Savunma Sanayiiinin Önemi ve Savunma Sanayii Alanında Polonya-Türkiye Arasında İşbirliği <i>Witold Lewandowski</i>	241
Biographies / Notki Biograficzne / Biyografiler	247

Önsöz

Bu yıl, Türkiye ve Polonya arasında diplomatik ilişkilerin tesis edilmesinin 600'üncü yıldönümü olarak kutlanmaktadır. Bu çerçevede, iki ülke arasındaki tarihi ilişkileri yansıtacak ve iki ülkenin stratejik kültürünün tanıtımını yapacak kapsamlı ve çok boyutlu etkinlikler düzenlenmesi konusunda mutabakata varılmıştır.

600'üncü yıl dönümü, Türkiye'nin Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile Polonya'nın Ulusal Güvenlik Bürosu arasındaki ilişkileri daha ileriye götürmek için de önemli bir vesile teşkil etmektedir. Güvenlik alanında ortak çıkar konularında hazırlanan bu bülten, 600'üncü yıl kutlamalarına iki kurumun somut katkısını oluşturmaktadır. Avrupa güvenliği, NATO genişleme politikası ve savunma sanayii alanında işbirliği konularında hazırlanan makaleler, bize sadece benzerlikleri değil, iki ülkenin jeopolitik özgünlükleri konusunda da görüşlerimizi uluslararası anlamda paylaşma imkânını vermektedir.

Türkiye ve Polonya, etraflarına yaydıkları siyasi dinamizm ve ekonomik büyüme ile Eski Kıta için umut haline gelmiştir. Bugün, İttifak'ın sınır ülkesi konumundaki her iki ülke de NATO'nun etkinliğine ve bütünlüğüne aktif bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Gelecekte Türkiye ve Polonya'nın bu yaklaşımı Avrupa Birliği bünyesinde de sürdürmesi mümkündür.

Türkiye ve Polonya, bölgesel işbirliği biçimlerinin yanı sıra üye oldukları uluslararası kurumlar vasıtasıyla güvenlik ve istikrarı desteklemektedir. Her iki ülke de bölgesel barış, istikrar ve refahı önceleyen politikalar izlemektedir. Hazırlanan bu bülten de dahil olmak üzere, kurumsal işbirliğimizin Türkiye ve Polonya'nın diğer kurumlarına örnek teşkil etmesini dileriz.

Stanisław Koziej

Polonya

Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı

Muammer Türker

Milli Güvenlik Kurulu

Genel Sekreteri

*Polonya Cumhuriyet Başkanı Bronislaw Komorowski -
MGK Genel Sekreteri Muammer Türker
(Eliza Radzikowska Białobrzewska-KPRP)*

Avrupa Güvenliği ve Türkiye ile Polonya'nın Avrupa Güvenliğine Katma Değeri

Şehnaz Tokatlı

Mevcut Güvenlik Ortamı ve Avrupa'nın Karşı Karşıya Olduğu Riskler

Güvenlik ortamı sürekli bir değişim içindedir. Küreselleşmenin getirdiği dinamik ortamın etkisiyle ulusal ve uluslararası güvenliğe yönelik tehditler farklılaşmış ve bu durum klasik güvenlik kavramını değiştirmiştir. Bugün dünya, daha önce öngörülemeyen yeni tehdit ve risklerle karşı karşıyadır. Bu bağlamda; terörizm, şiddet içeren aşırıcılık, radikalleşme, organize suç, temel kaynakların akışının aksaması, silahlı çatışmalar sonucu insanların kontrol dışı kitlesel hareketleri ve siber savaş riski gibi asimetrik tehditler, 21'inci yüzyılda uluslararası güvenliğin temini için ortak çabalarla mukabele edilmesi gereken tehditler haline gelmiştir.

Günümüzde dünyanın karşı karşıya kaldığı, hiçbir ulusal sınır tanımayan ve birbirleriyle bağlantılı olan tehdit ve riskler, ulusal düzeyde olduğu gibi bölgesel ve küresel düzeylerde de ele alınmayı gerektirmektedir. Bu durum, bir yandan genel güvenlik kavramının birbiriyle ilişkili iki temel sütunu olan ulusal güvenlik ve kolektif güvenlik arasındaki bağı pekiştirirken, diğer yandan güvenliğin bölünmezliği ilkesini teyit etmiştir. Bu yeni uluslararası güvenlik mimarisinde, işbirliğinin küresel ölçekte artırılması ve ortaklığa, diyalğa ve yumuşak güce dayalı güvenlik anlayışının geliştirilmesi gibi faktörler ehemmiyet kazanmaktadır.

Uluslararası güvenlik, istikrar, sürdürülebilir kalkınma ve insan gelişimine katkıda bulunacak güvenli ve barışçıl bir çevrenin tesisi için ortam hazırlanması genel hedefi oluşturmaya devam ederken; yeni güvenlik ortamı, güvenliğe yönelik yeni sınamalarla başa çıkabilmek için askeri, ekonomik, sosyal ve siyasi politikaların daha koordineli ve kapsamlı bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir.

Yukarıda bahsedilen mevcut güvenlik ortamı ve günümüzde Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı riskler, Avrupa Birliği (AB)'nin güvenlik stratejisi dokümanında ve Birlik yesi çeşitli ülkelerin benzer dokümanlarında ifade bulunmaktadır.

Esasen, barış ve güvenliğin sağlanması gayesi, başlangıçtan itibaren Avrupa entegrasyonunun merkezinde yer almıştır.¹ Bu motivasyon, ülkeler arasında karşılıklı bağımlılığı artırmak suretiyle Avrupa'yı bir çatışma ortamından güvenlik toplumuna dönüştürme gayesini yansıtan 1950 tarihli Schuman Deklarasyonu'nda açıkça ortaya konmuştur. Aslında bilhassa karşılıklı bağımlılık ve entegrasyonun neredeyse kendiliğinden ilerlemesi beklendiği için güvenliğe ilişkin son derece dolaylı bir yaklaşımdır.² Bununla birlikte, üye ülkelerin, barış ve güvenliğin sağlanması hususunda AB'nin nasıl dâhil edileceğine ilişkin yaklaşımları zaman içinde değişmiştir. Örneğin, bir Avrupa Savunma Topluluğu teşkil edilmesine yönelik adımlar 1952 gibi erken bir tarihte atılmış olmasına rağmen, bahse konu yapının oluşumuna ilişkin antlaşma bizzat bu planın mimarları tarafından reddedilmiştir.

Öte yandan Soğuk Savaş'ın sona ermesi AB için yeni bir dönemin sinyalini vermiştir. Soğuk Savaş döneminde Batı Avrupa'nın güvenliğinden NATO sorumlu iken, bu dönemin sona ermesi ile birlikte, her ne kadar savunma ve askeri konularda ittifak önemli bir rol üstlenmeye devam etmişse de, ikili ve çok taraflı işbirliği ihtiyacını arttıran bütçesel kısıtlamalar dile getirilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda, AB'nin, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nı içeren yeni bir sütunlu yapı geliştirmesi tesadüf değildir. Bu yeni uluslararası ortam, Sovyetler Birliği'nden kaynaklanacak olası bir askeri müdahale tehdidinin ortadan kalkması ile birlikte, AB'nin, doğu komşuları ve Finlandiya, İsveç ve Avusturya ile ilişkilerini şekillendirirken yeni bir siyasi özgüven ile hareket etmesini de mümkün kılmıştır.³ Ayrıca, Berlin Duvarı'nın yıkılmasından kısa bir süre sonra, kolektif güvenliğin, Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi, sadece uluslararası silahlı çatışmanın yokluğu üzerinden tanımlanamayacağı aşikâr bir hal almıştır.⁴ Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ortaya çıkan tüm bu faktörler, AB içinde, güvenlik ve savunma ile ilgili konularda yeni bir ilginin doğmasına yol açmış ve bu ilgi bir bakıma üye ülkeleri bahse konu alanlara AB düzeyinde müdahil olunması ihtiyacını farketmeye zorlamıştır. Söz konusu ilgi, 12-13 Aralık 2003 tarihli AB Zirvesi'nde kabul edilen Avrupa Güvenlik Stratejisi'nde yansıtılmıştır.

1 Sarah Wolff, Nicole Wichmann & Gregory Mounier, "The External Dimension of Justice and Home Affairs: A Different Security Agenda for the EU?", *European Integration* Vol. 31, no. 1(Ocak 2009):9.

2 Bjørn Møller, The EU As a Security Actor "Security By Being" and "Security By Doing", *Danimarka Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü Raporu*, 2005, 23-24.

3 Nikola Purković, "How Did the End of the Cold War Change the Main Foreign Policy Objectives of the EU?", Ağustos 2012.

4 Feng Zhongping et.al, "Global Security in a Multipolar World", *Avrupa Birliği Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü*, Chaillot Paper no. 118, Ekim 2009.

“Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa” başlıklı bahse konu dokümanda; terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, bölgesel çatışmalar, başarısız devletler ve organize suç Avrupa’nın karşı karşıya olduğu beş temel tehdit olarak sıralanmaktadır. Avrupa Güvenlik Stratejisi, yeni çatışmalara ve krizlere mani olabilmek için önleyici angajman önerisinde bulunmaktadır. Dokümanda; etkin çok taraflılık vasıtasıyla kurallara dayalı bir uluslararası sistemin güçlendirilmesi hedefi gibi AB’ye komşu coğrafyalarda -Balkanlar, Güney Kafkasya ve Akdeniz’de- güvenliğin tesisi de önceliklendirilmektedir.

Avrupa Güvenlik Stratejisi yeni güvenlik ortamının siyasi sonuçlarını da ele almakta ve AB’nin daha aktif, daha uyumlu ve daha muktedir olması gerektiğini ifade etmektedir. Doküman, Birlik’in tek başına tehditlerin hiçbirinin üstesinden gelemeyeceğini ileri sürmek suretiyle uluslararası işbirliğinin ve AB’nin ortaklıklarının önemini de vurgulamaktadır.⁵

Benzer şekilde, savunma konusunda tematik bir tartışmanın gerçekleştirildiği 19-20 Aralık 2013 tarihli AB Zirvesi’nde de Avrupa’nın stratejik ve jeopolitik ortamının hızlı bir şekilde değiştiği ifade edilmiştir. Zirve, AB ve üye ülkelerin, şayet Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası vasıtasıyla BM ve NATO gibi temel ortakları ile birlikte barış ve güvenliğin sağlanmasına katkıda bulunmak istiyorlarsa, mevcut sinamalara karşı daha fazla sorumluluk almaları gerektiğinin de altını çizmiştir.⁶

Mevcut güvenlik ortamının çok çeşitli risk ve tehditleri barındırdığının, iç ve dış güvenliğin birbirleriyle yakından bağlı olduğunun ve dünyanın farklı bölgelerinden kaynaklanabilecek risk ve tehditlerin küreselleşmenin çarpan etkisi vasıtasıyla küresel düzeyde etkileri olabileceğinin farkında olan sadece AB değildir. Hollanda’nın ilk uluslararası güvenlik stratejisi, Fransa’nın savunma ve ulusal güvenlik konusundaki Beyaz Kitabı, Avustralya’nın ilk ulusal güvenlik strateji dokümanı, Rusya Federasyonu’nun 2020 yılına kadarki dönemi kapsayan Ulusal Güvenlik Stratejisi, Japonya’nın 2013 Yılı Savunma Beyaz Kitabı, ayrıca ABD Ulusal İstihbarat Konseyi tarafından hazırlanan Küresel Eğilimler 2030: Alternatif Dünyalar raporu, hepsi de günümüz güvenlik ortamıyla ilgili benzer hususların altını çizmektedir.

Yukarıda atıfta bulunulan tüm strateji dokümanları⁷, küreselleşme derinleştikçe güvenlik doktrinlerinin yakınlaşma temayülünde olduğunu ve

5 *Avrupa Güvenlik Stratejisi*, Avrupa Dış Eylem Servisi, http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/european-security-strategy/index_en.htm (07 Şubat 2014)

6 *AB Zirvesi Sonuçları (19/20 Aralık 2013)*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf (07 Şubat 2014)

7 Söz konusu strateji dokümanlarına ilişkin notlara MGK Genel Sekreterliği’nin resmi internet sitesinden ulaşılabilir: www.mgk.gov.tr

bu durumun, güvenliğe yönelik tehdit algılamalarında ve ulusal güvenlik stratejilerinin oluşturulmasında benzerlikleri beraberinde getirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, küresel güvenliğin mevcut durumu, küresel yönelimlerde sağlanan mutabakatın küresel güvenliği daha iyi bir noktaya taşımayabileceğini kanıtlamaktadır. Dolayısıyla aynı risk ve tehditleri tespit etmek yeterli değildir; küresel güvenlik hedefine yönelik çabalarda asıl gerekli olan, işbirliğinin küresel düzeyde artırılması ve ortaklık, diyalog ve yumuşak güce dayalı güvenlik anlayışının geliştirilmesidir.

Avrupa'nın Dış ve İç Güvenliği - Türkiye ve Polonya'nın Katma Değeri

Avrupa'nın dış ve iç güvenliğine odaklanmadan önce, Avrupa'nın güvenliğinin sadece AB ülkelerini içermediğinin; Avrupa'nın güvenliğinden bahsederken Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri, AB üyesi olmayan Balkan ülkeleri ve hatta Kafkas ülkelerinin, ayrıca Akdeniz havzası ve Ortadoğu'nun da dikkate alınması gerektiğinin altı çizilmelidir. Avrupa, okyanuslardan ziyade farklı kültürlere komşu olan bir coğrafyadır. Enerji ve ham madde ihtiyacı, Eski Kıta'nın, periferisinden uzak coğrafyalarla da entegre olmasını gerektirmektedir. Bununla birlikte, "büyük Avrupa"nın güvenliği için hayati öneme sahip olan ve adeta bir iç güvenlik meselesi olarak kabul edilebilecek olan coğrafya, yukarıda öncelikle zikredilen bölgedir.

Altı çizilmesi gereken bir diğer husus ise iç ve dış güvenliğin ayrılmaz bir şekilde bağlantılı bir hal aldığı gerçeğidir ki bu durum, Avrupa'nın istikrarsız bir dünyada bir barış adası olarak var olmasına müsaade etmediği gibi, barış ve istikrardan yoksun bir Avrupa'nın uluslararası barışa katkı sağlamasına da imkân vermemektedir.

Barışı, değerleri ve halklarının refahını ilerletmek amacıyla olan AB ülkeleri, birbirlerine bağımlı olduklarının ve yalnızca barış ve istikrar için değil, halklarının refahı için de kolektif olarak daha iyi bir noktaya ulaşabilmek amacıyla işbirliği yapmaları gerektiğinin esasen başlangıçtan bu yana farkındaydılar. Bu nedenledir ki serbest dolaşım ve entegrasyon en başından itibaren AB fikrinin merkezinde yer almıştır. AB'nin bu temel ideali zımnen dayanışma ve güvenliği gerektirmekte, hatta önceliklendirmektedir; zira dayanışma ve güvenlik olmadan refahın tam anlamıyla sağlanması mümkün değildir.

Türkiye'nin Avrupa güvenliğine katma değerini anlamak için Türkiye'nin dış politikasının ve uluslararası güvenlik algısının ulusal, bölgesel ve küresel olmak üzere birbiriyle ilişkili üç düzeyde tahakkuk ettiği bilinmelidir. Güvenlik

tecrit edilmiş bir mesele değildir; zira güvenlik, insanların ve toplumların temel ihtiyaçlarını, devletlerin hayati gereksinimlerini, bölgesel ve küresel ortak çıkarları karşılamakla ve bu hedeflere yönelik işbirliği çabaları ile ilişkilidir. Dolayısıyla, güvenliğin teminine yönelik çabalarda, gittikçe sert güçten yumuşak güce yönelen önleyici ve proaktif ortak çabaların ötesinde; ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde güvenilir ve kalıcı ilişkiler tesis edilmesi ve toplumların sosyal, ekonomik veya siyasi tüm alanlardaki temel ihtiyaçlarının sürdürülebilir bir şekilde karşılanması önem kazanmaktadır. Bu çerçevede Türkiye, son dönemde güvenliğin temeline ve koşullarına yoğunlaşmıştır.

Ulusal düzeyde, bir dizi sosyal reform gerçekleştirmiş olan ve bir demokratikleşme sürecini başarıyla yürüten Türkiye; aynı zamanda bölgesel düzeyde, Balkanlarda barışın muhafazası ve Kafkaslarda donmuş ihtilafların siyasi çözüme kavuşturulmasına yönelik çabalarını ve çok taraflı istişarelerini sürdürmekte, değişen şiddette krizlere ve ciddi insan hakları ihlallerine şahit olan Ortadoğu'da süregitmekte olan duruma ilişkin çok boyutlu siyasi çözümler üzerinde düşünmektedir. Diğer bölgelerde olduğu gibi Ortadoğu'da da Türkiye'nin önceliği; insan hakları ihlallerinin sona erdirilmesi, insanların acil ve hayati ihtiyaçlarının karşılanması ve ilgili ülkelerin egemenliklerinin ve toprak bütünlüklerinin muhafazasına özellikle vurgu yapmak suretiyle kabul edilebilir ve sürdürülebilir bir siyasi, ekonomik ve sosyal sistem tesis edilmesidir. Ticari tamamlayıcılığın hüküm sürdüğü doğu-batı ekseninde olduğu gibi, güvenli ve istikrarlı bir kuzey-güney ekseninin sağlanması da bölgedeki tüm ülkelerin yararına olacaktır. Komşu bölgelerden herhangi birinde meydana gelen siyasi, ekonomik ya da sosyal krizlerin bölgenin çok ötesinde küresel etkileri bulunduğu farkında olan Türkiye, bölgesinde ve ötesinde barışı, istikrarı ve refahı destekleyen politikalar yürütmektedir.

Dış Güvenlik

Mevcut küresel güvenlik ortamı, Suriye örneğinde olduğu gibi, dünyanın herhangi bir yerindeki bir ihtilafın Avrupa güvenliği için tehdit olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle Avrupa'nın güvenliği düşünülürken; coğrafi, tarihi ya da başka herhangi bir yakınlıktan bağımsız olarak muhtelif coğrafyalardaki ihtilaflar dikkate alınmalıdır. Bu durum 03 Aralık 2013 tarihli Kompleks Uluslararası Krizlerin Yönetimine İlişkin Üst Düzey Konferans'ta Yüksek Temsilci Catherine Ashton tarafından aşağıdaki şekilde açıkça ifade edilmiştir:

"Birbirine bağlı bir dünyada, herhangi bir yerde ortaya çıkıp da etkileri her tarafta hissedilmeyen bir büyük krizden söz edilemeyeceği benim için çok

açıktır ve şüphesiz, Avrupa Birliği'ni ve dünya çapında oluşturduğumuz siyasi ve ekonomik ortaklıklar ağımızı etkilemeyen hiçbir kriz yoktur. Uluslararası ticaret ve güvenlik ile Birlik üyesi ülkelerin vatandaşlarının her an tüm dünyada aktif olmaları AB'nin menfaati bulunan hususlardır. Bu nedenle yöntemlerimiz ve yapılarımız, krizlere mümkün olan en hızlı, en etkin ve en kolektif şekilde tepki verebilmeli ve mukabele edebilmelidir."

Riskler hem doğaları hem de kaynakları itibarıyla bu denli çeşitlilik arz ederken, AB içindeki dayanışma ve ortaklarla işbirliği son derece önemli bir hal almaktadır. Esasen AB de bu hususların önemini farkındalığıyla bazı adımlar atmıştır. Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nı da içeren bir Ortak Dış ve Güvenlik Politikası geliştirmek ve uygulamak amacıyla kurumsal yapılar ve vasıtalar oluşturmak AB'nin bu kapsamda attığı en önemli adımdır. Bununla birlikte AB, bu zamana kadar, siyasi ve ekonomik potansiyelini uzun süren ihtilaflarda önemli bir rol oynayacak şekilde kullanamamış ve ortaya çıkan çeşitli krizlere anlık tepkiler vermekle yetinmiştir.⁸ 28 egemen ülke arasında mutabakat sağlamanın ve bu mutabakatı muhafaza etmenin zorluğu, temel konularda kapsamlı bir stratejik yaklaşımın eksikliği -ki bu da genellikle bahse konu zorluktan kaynaklanmaktadır - ve mali kriz, AB'nin etkin bir Ortak Dış ve Güvenlik Politikası izlemesini engelleyen en önemli meseleler olarak tezahür etmektedir.

Dış ve güvenlik politikası söz konusu olduğunda üye ülkelerin bakış açılarının, tercihlerinin ve önceliklerinin farklılık arz etmesi ya da en iyi politika yönelimi konusunda uzlaşamamaları kuvvetle muhtemeldir. Görece büyük olan bazı AB ülkeleri kendi güvenlik stratejilerini izlemek suretiyle uluslararası nüfuzlarını muhafaza etmektedir; Fransa ve Birleşik Krallık'ın nükleer güç, Almanya'nın ise ekonomik güç olması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bununla birlikte, Avrupa'nın jeostratejik konumuna ilişkin ortak bir algı ve dış ve güvenlik politikasının önceliklerini belirleyecek güncel bir kavramsal çerçeve bulunmamaktadır. Bu stratejik açık ve ortak vizyon eksikliği, uzlaşmayı son derece müşkül kılmakta ve dış ve güvenlik meselelerinde AB düzeyinde ortak bir politika izlenmesine mani olmaktadır.⁹

Dünyanın başka bölgelerinde savunma bütçelerinde artış gözlemlenirken AB ülkelerinin savunma bütçelerinde süregiden daralma da Ortak Dış ve Güvenlik Politikası bağlamında sorun telakki edilebilecek bir diğer husustur. 2012 yılında Asya ülkelerinin savunma harcamaları ilk kez Avrupa

8 Pawel Swiezak, "International Challenges for Regional Security in Central and Eastern Europe- Poland, the EU and Protracted Conflicts", *Polonya-Ukrayna Bülteni*. (2012):15.

9 Nick Witney and Olivier de France, "Europe's Strategic Cacophony", *Avrupa Dış İlişkiler Konseyi*, Nisan 2013, http://ecfr.eu/page/-/ECFR77_SECURITY_BRIEF_AW.pdf (07 Şubat 2014)

ülkelerinin savunma harcamalarını geçerken, 2005 ve 2010 yılları arasında Avrupa ülkelerinin savunma harcamaları neredeyse %10 azalmıştır. Ayrıca 2010 ve 2013 yılları arasında da benzer oranda bir düşüş yaşandığı tahmin edilmektedir.¹⁰

İşbirliğinin ilerletilmesi ve ortak yaklaşımlar geliştirilmesi ihtiyacını işaret eden bu sorunlar, Aralık 2013 tarihindeki AB Zirvesi'nde Lizbon Antlaşması'nın kabulünden sonra ilk kez savunma konusunda tematik bir tartışmanın gündem teşkil etmesine ve daha güçlü bir işbirliği için öncelikli adımların belirlenmesine yol açmıştır.¹¹

Yukarıda resmedilen ortamda, Polonya ve Türkiye'nin Avrupa güvenliğine sağlayabilecekleri önemli katkılar bulunmaktadır. Soğuk Savaş koşulları, Polonya ve Türkiye'nin, ait oldukları siyasi bloklara yönelik yükümlülüklerini yerine getirmek üzere önemli düzeyde mali ve beşeri sermaye vakfetmelerini gerektirmiştir. Bu tecrübe, Soğuk Savaş'ın sona ermesini müteakip Türkiye ve Polonya'nın yeni Avro-Atlantik güvenlik topluluğunda daha büyük rol üstlenmelerini mümkün kılmıştır. NATO'ya üye ülkeler olarak, Türkiye ve Polonya, çevrelerindeki bölge ve ülkelere gelişmiş erişim olanaklarıyla kendi bölgelerinde merkezi bir konuma sahiptirler. Bu durum, birçok uluslararası konuda yakın görüşlere sahip olan Türkiye ve Polonya'nın, bölgelerinde ve küresel ölçekte istikrar, güvenlik ve refaha önemli katkı sağlamalarını mümkün kılmaktadır.

Türkiye ve Polonya, Avro-Atlantik güvenliğinin temel taşı ve transatlantik diyalog için asli forum olarak gördükleri NATO'yu, söz konusu bölgede risk ve tehditlerle mücadelede ve barış ve istikrarın geliştirilmesinde öncelikli örgüt olarak düşünmektedir. Her iki ülke de konsensüse dayalı karar alma mekanizması gibi zaman içinde sınanmış önemli ilkelerin altını çizmekte ve kolektif savunmanın İttifak'ın temel görevi olduğunu vurgulamaya devam etmektedir.

Ayrıca her iki ülke de, Afganistan'dan Kosova'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada çeşitli kriz yönetimi ve barışı koruma/barışın tesisi harekâtlarında yer almak suretiyle, küresel güvenliğe önemli katkı sağlamıştır. NATO'nun Balistik Füze Savunma Sistemi, müttefikler olarak Türkiye ve Polonya'nın somut katkı sağladıkları ve sağlayacakları bir diğer alandır.

10 AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton'ın ortak dış, güvenlik ve savunma politikasındaki son gelişmelere ilişkin konuşması, Strasbourg, 23 Ekim 2013.

11 AB Zirvesi Sonuçları (19/20 Aralık 2013), www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf (07 Şubat 2014)

Türkiye ve Polonya, Avrupa’da güvenlik ve istikrarın ancak Avro-Atlantik kurumların kapsamının genişletilmesiyle sürdürülebileceği görüşünü paylaşmaktadır. Bu anlayışla, her iki ülke de NATO’nun “açık kapı” politikasını ve AB’nin “genişleme politikasını” aktif bir şekilde desteklemektedir.

Mustafa Kemal Atatürk’ün “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” ilkesini rehber edinen Türk dış politikasının temel ilkelerini; diğer ülkelerle dostane ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri muhafaza etmek, ikili ve çok taraflı projelerle bölgesel ve uluslararası işbirliğini ilerletmek, ihtilafları barışçıl yollarla çözmek ve bölgesel ve uluslararası barış, istikrar ve refahı ilerletmek olarak ifade etmek mümkündür. Benersiz coğrafyasının farkında olan ve bu konumuna eşlik eden güvenlik tehditlerinin fiili yansımalarını tecrübe eden Türkiye’nin, güçlü bir orduya sahip olması zorunludur. Nitekim NATO’nun ikinci büyük ordusu olan Türk Silahlı Kuvvetleri, yüksek hazırlık düzeyi ile kısa sürede müşterek ve birleşik harekâtlar icra edebilecek donanımda olup; koşullar gerektirdiği takdirde dünyanın herhangi bir bölgesinde barışı destekleme, doğal afetlerde yardım ve insani yardım gibi değişik harekât türlerini ifa etme kabiliyetine sahiptir. Türkiye; BM, NATO ve AB tarafından yürütülen pek çok misyon ve harekâta iştirak etmiştir. Güney Doğu Avrupa Savunma Bakanları Süreci, Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Gücü ve Karadeniz Uyumu Harekâtı, Türkiye’nin önderlik ettiği ya da yer aldığı bölgesel girişimler ve faaliyetlerden bazılarıdır.

Türkiye; NATO tarafından yürütülen IFOR, SFOR, KFOR, “Essential Harvest”, “Kehribar Tilki”, “Müttefik Uyumu”, ISAF, Irak Eğitim Misyonu, Baltık Hava Polisi Misyonu, “Etkin Çaba”, “Okyanus Kalkanı” ve “Birleşik Koruyucu” isimli harekât ve misyonlar ile Çad, Haiti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Kosova, Sudan, Lübnan, Liberya ve Darfur’dakiler de dâhil olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerindeki BM operasyonlarına katılmıştır.

Türkiye, Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası’nı da desteklemektedir. Bu destek, başlangıçtan itibaren stratejik bir kararın sonucu olmuştur. Ülkemizin bahse konu politikaya tereddütsüz ve tam desteği sadece AB’ye katılım sürecinden kaynaklanmamakta, daha ziyade Türkiye’nin bölgesel ve uluslararası barış ve istikrara katma değeri olacak her girişimi desteklemek yönündeki genel yaklaşımının doğal bir yansıması olarak tezahür etmektedir. Türkiye bu desteğini, AB’nin savunma ve güvenlik alanındaki faaliyetlerine, misyon ve harekâtlarına kapsamlı katkıda bulunmak suretiyle fiiliyata da yansıtmıştır. Bu kapsamda Türkiye, 2003 yılından bu yana Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası kapsamında 6 misyon ve harekâta katkı sağlamış olup, halihazırda Althea Operasyonu, Kosova Hukukun Üstünlüğü Misyonu ve Filistin Polis Misyonu’na katkı sağlamaktadır.

Türkiye'nin uluslararası işbirliği politikasının önemli bir bileşeni olan eğitim, Avrupa'nın güvenliğini etkileyebilecek durumlara ilişkin olarak kaydadeğer potansiyel arz eden bir diğer alandır. NATO'nun ortak ülkelerinin eğitim ve müşterek çalışabilirlik çabalarına katkı sağlamak amacıyla 1998 yılında Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde oluşturulan "Barış İçin Ortaklık Eğitim Merkezi" bu kapsamda zikredilebilecek önemli bir örnektir. Türkiye ayrıca, NATO standardizasyonuna katkıda bulunmak ve kabiliyetler ile müşterek çalışılabilirliği geliştirmek için stratejik ve operasyonel düzeyde eğitim ve öğretim sağlayan Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi'ne de ev sahipliği yapmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü, ortak ülkelerin polislerine hem Türkiye'de, hem de eğitimi talep eden ülkede uzmanlık eğitimleri vermektedir. Bu çerçevede 2010 yılında 30 ülkeden 2.457 polise eğitim verilmiş, 345 Türk polisi ise yurtdışındaki uluslararası eğitimlere katkı sağlamıştır. Bu eğitimlere ilave olarak, hâlihazırda 15 ülkeden 307 öğrenci Polis Akademisi'ne devam etmektedir.¹²

İnsani yardım, Türkiye'nin uluslararası güvenliğe katkı sağladığı bir diğer vasıttır. Dünyanın büyük bölümü, devam etmekte olan görülmemiş boyutlardaki insani krizi duymazdan gelirken, iç savaştan kaçan yaklaşık 700.000 Suriyeliyi misafir etmesi, Türkiye'nin, uluslararası güvenliğe gerçek zamanlı olarak ne denli mühim ve somut katkı sağladığının bir örneğidir. Afetlerin yaşandığı bir coğrafyada bulunan Türkiye, sadece doğal afetler sırasında değil, ihtiyaç duyulan diğer zamanlarda da ihtiyaç sahiplerinin yardımına koşmaktadır. Türkiye; ırk, din, dil ve cinsiyet farkı gözetmeksizin zor durumda olan ülkelere süratle insani yardım göndermeye gayret etmekte ve bu yöndeki uluslararası çabaları desteklemektedir. Bilhassa son yıllarda çeşitli insani yardım operasyonlarına sağladığı katkılar vesilesiyle, bazı uluslararası organizasyonlar Türkiye'yi "yükselen donör ülke" olarak adlandırmıştır. Türkiye'nin sağladığı uluslararası insani yardım tutarı 2012 yılında 1 milyar ABD Doları eşliğini geçmiştir. Küresel İnsani Yardım 2013 raporu, 2012 yılında Türkiye'nin sağladığı resmi insani yardımın toplam resmi kalkınma yardımlarının %40'ına tekabül edecek şekilde önemli bir artış gösterdiğini ve bu artışın Türkiye'yi 2012 yılının en büyük 4'üncü donörü kıldığını ifade etmiştir.¹³

Türkiye'nin uluslararası güvenliğe, dolayısıyla Avrupa güvenliğine sağladığı katkıların bir diğer vechesi, Türkiye'nin Afro-Avrasya'nın ortasındaki eşsiz jeostratejik konumundan kaynaklanmaktadır. AB Komisyonu tarafından

12 <http://www.egm.gov.tr/cn/Dkmanlar/TNP.pdf> (07 Şubat 2014)

13 <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2013/07/In-focus-Turkey.pdf> (07 Şubat 2014)

hazırlanan “Türkiye’nin Üyeliği Perspektifinden Kaynaklanan Hususlar” başlıklı doküman, Türkiye’nin; Balkanlar, Kafkaslar, Orta Asya, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz arasında Avrupa açısından stratejik önemi haiz bölgesel bir kavşak noktasında yer aldığı için altını çizmekte ve bu coğrafi konumu, Türkiye’ye, bölgesel ve uluslararası istikrara katkı sağlama kapasitesi veren unsurlardan biri olarak ifade etmektedir. Zikredilen coğrafyalar krize meyilli bölgeleri barındırmakta olup, bu bölgelerdeki siyasi ya da ekonomik herhangi bir kriz hem Türkiye, hem de uluslararası toplum için doğrudan sonuçlar doğurmaktadır. Bu gerçeğin ve mevcut güvenlik ortamında pasif bir duruşun sürdürülebilir olmadığı farkında olan Türkiye, bölgesinde barış ve istikrarı teşvik etmek için aktif bir şekilde çalışmaktadır.¹⁴ Bu çerçevede Türkiye, ikili siyasi diyalog mekanizmalarını tamamlayan pek çok bölgesel girişime öncülük etmekte, arabuluculuk ve uyuşmazlıkların çözümü konularında daha aktif bir rol üstlenmektedir.¹⁵

Enerji güvenliği, Türkiye’nin Avrupa güvenliğine katkısından bahsederken dikkate alınması gereken bir diğer önemli faktördür. Türkiye, coğrafi olarak dünyanın kanıtlanmış petrol ve gaz rezervlerinin %70’inden fazlasının bulunduğu bir bölgenin, Ortadoğu ve Hazar havzasının çok yakınında bulunmaktadır. Bu konumu ile kaynak ülkelerle tüketici ülkeler arasında doğal bir enerji köprüsü oluşturan Türkiye, enerji kaynaklarının ve güzergâhlarının çeşitlendirilmesi vasıtasıyla enerji güvenliğinin sağlanmasında da kilit ülke konumundadır. Bu bağlamda, gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmesi düşünülen önemli boru hattı projeleri, geniş Hazar Havzası ve Ortadoğu’nun hidrokarbon kaynaklarını Türkiye üzerinden Avrupa’ya kesintisiz ve güvenilir bir şekilde aktarmak suretiyle Avrupa’nın enerji güvenliğine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda Akdeniz’deki kanıtlanmış ve tahmini gaz rezervlerinden de bahsetmek gereklidir. Zira Avrupa’ya ve çevresine en uygun şekilde taşınması Türkiye üzerinden sağlanabilecek olan bu rezervlerin, ilgili tüm aktörlerin sorumluluk üstlenmesi halinde, bölgesel istikrarı kolaylaştırabilecek bir işbirliğini mümkün kılacak şekilde kullanılması mümkündür.

14 *Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu’nun AUC Cairo Review’deki mülakatı (Mısır)*, http://www.mfa.gov.tr/interview-by-mr_-ahmet-davuto%C4%9Flu-published-in-auc-cairo-review-_egypt_-on-12-march-2012.en.mfa, 12 March 2012 (07 Şubat 2014).

15 *Sorumluluk ve Vizyon - 2014 Yılına Girerken Türk Dış Politikası*, http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/sorumlulukvevizyon-2014.pdf

İç Güvenlik

2010 tarihli “Avrupa Birliği İç Güvenlik Stratejisi”; uluslararası suç şebekelerinin dağıtılması, terörizmin engellenmesi ve radikalleşme ile eleman temini meselelerinin ele alınması, siber alanda vatandaşlar ve işletmelerin güvenlik seviyesinin yükseltilmesi, sınır yönetimi vasıtasıyla güvenliğin güçlendirilmesi ve Avrupa’nın kriz ve felaketlere karşı direncinin artırılması hususlarını beş stratejik hedef olarak tespit etmektedir.

Türkiye, dış güvenlik alanında olduğu gibi, iç güvenlik alanında da Avrupa’nın güvenliğine katkı sağlayacak önemli bir potansiyele ve tecrübeye sahiptir.

Türkiye şiddet içeren aşırıcılık, radikalleşme, ırkçılık ve terörizm tehditlerini son derece ciddiye almakta ve güvenliğe yönelik bu sınamalarla mücadele kapsamındaki küresel çabalara katkı sağlamaktadır. Türkiye; söz konusu tehditlere yönelik çabaların etkili olması arzu ediliyorsa, etkin bir istihbarat ağını da içerecek şekilde etkin bir uluslararası işbirliği ve koordinasyonun esas olduğuna kanidir. Terörizmin her türü ve biçimiyle mücadelede kararlı olan ve bu musibete karşı kolektif, tutarlı, kararlı ve samimi bir duruşun öneminin farkında olan Türkiye, terörizmle mücadeleye ilişkin tüm uluslararası anlaşmalara ve protokollere taraftır. Türkiye, güvenlik gereksinimlerinin karşılanması ve aynı zamanda özgürlüklerin korunması ve hatta ilerletilmesi ihtiyacı arasında doğru dengeyi sağlamak için yoğun çaba sarf etmektedir. Terörizme karşı kararlı duruşu ve tecrübesi, Türkiye’nin, Avrupa’nın bu kapsamdaki çabalarına katkı sağlamasını mümkün kılmaktadır. Bugüne değin 105 ülkeden 7.315 katılımcıyı biraraya getiren Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi ve Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı’nın eğitimlerine 24 farklı ülkeden iştirak eden 1.766 katılımcı, bu katkıya örnek teşkil etmektedir.

Terörizm ile organize suçlar arasında yakın bir bağlantı bulunmaktadır. Uyuşturucu ve insan kaçaklığı, silah kaçaklığı, kara para aklama ya da haraç alma gibi yasadışı kaynaklar terörist grupların başlıca gelir kaynaklarıdır. Uluslararası metinlere ve uyuşturucu kaçaklığı, terörizm ve organize suçlarla mücadelede işbirliğine yönelik ikili anlaşmalara taraf olmak suretiyle organize suçların çeşitli türlerine son vermek üzere işbirliği içinde bulunmak büyük önem arz etmektedir. Türkiye yetmişden fazla ülke ile bu tür anlaşmalar akdetmiştir. Türkiye aynı zamanda Balkanlar ve Karadeniz bölgesinde İstikrar Pakti, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü gibi bölgesel işbirliği gayretlerinde de yer almaktadır. İlaveten, “Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Polis Teşkilatı Arasında İşbirliğine İlişkin Anlaşma” Temmuz 2004 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Yukarıda zikredilen işbirliği faaliyetlerine ilave olarak, organize suçlar ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede büyük başarı sağlayan bir ülke olarak Türkiye, bu alandaki çabalarını uluslararası düzeyde de yürütmek üzere bir altyapı oluşturmak maksadıyla ulusal bir girişimde bulunmuş ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi ile işbirliği içinde Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi'ni (TADOC) kurmuştur. Kurulduğu 2000 yılından bu yana, 1600'den fazla yerli ve yabancı kolluk kuvveti TADOC tarafından düzenlenen eğitim ve seminer programlarına katılmıştır.

Türkiye, AB'nin, "sınır yönetimi vasıtasıyla güvenliğin güçlendirilmesi" şeklinde belirlediği stratejik hedefine de katkı sağlayabilecek durumdadır. AB, sınır aşan suçları mümkün olduğunca bertaraf etmek suretiyle sınırların güvenliğini sağlarken, kişilerin ve malların serbest dolaşımını kolaylaştırmak amacıyla "entegre sınır yönetimi" konseptini geliştirmiştir. Türkiye, bazı AB üyesi ülkelerle entegre sınır yönetimi ve ilgili konularda çeşitli eşleştirme projeleri gerçekleştirmiştir. 16 Aralık 2013 tarihinde Türkiye ve AB arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması da Türkiye'nin Avrupa güvenliğine katkısı bağlamında önemli bir adım teşkil etmektedir.

AB'nin Siber Güvenlik Stratejisi 7 Şubat 2013 tarihinde açıklanmıştır. Ulusal ve uluslararası işbirliği bahse konu dokümanın ana temasıdır. Türkiye, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı'nı 20 Haziran 2013 tarihinde kabul etmiştir. Söz konusu stratejide, "siber ortam güvenliğinin sağlanması ve sürdürülmesinde uluslararası işbirliği ve bilgi paylaşımının esas kabul edildiği" vurgulanmaktadır. Dolayısıyla güvenli bir siber ortam için işbirliğine duyulan ihtiyaç, siber güvenliğin Türkiye ve AB arasında diğer bir işbirliği alanını teşkil etmesini beraberinde getirmektedir.

Afetlerin yaşandığı bir coğrafyada bulunan Türkiye'nin acil durum yönetim sistemi, ülke çapında yaşanan doğal afetlerde edinilen derslerle geliştirilmiştir. 2009 yılında kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, o tarihten itibaren Haiti, Moğolistan, Pakistan, Somali, Suriye ve Japonya'dan Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ ve Sırbistan'a uzanan bir coğrafyada ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli koordinasyon ve işbirliği faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Türkiye aynı zamanda bir felaket yaşanmadan önce diğer ülkeler ve örgütlerle işbirliğinin, önleme ve hazırlık konusundaki iyi uygulamalar ile kriz ve afet yönetiminde edinilen bilgi ve en iyi uygulamaların paylaşımının gerekliliğinin ve değerinin farkındadır. Bu duruşu, afet ve acil durum yönetimindeki zengin ve muhtelif tecrübeleriyle birleştğinde, Türkiye'nin bu alanda da Avrupa güvenliğine sağlayacağı kayda değer katkılar bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç

Avrupa'nın güvenliği, Eski Kıta'nın çok ötesindeki coğrafyaları da içerecek şekilde düşünülmesi gereken bir husustur. Nitekim Avrupa'nın güvenliğinden bahsederken sadece AB ülkeleri değil; Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri, AB üyesi olmayan Balkan ülkeleri ve hatta Kafkas ülkeleri, ayrıca Akdeniz havzası ve Ortadoğu da dikkate alınmalıdır. Avrupa'nın mevcut güvenlik ortamını; küresel mali kriz, kemer sıkma politikaları, azaltılan savunma bütçeleri ve zikredilen tüm bu farklı coğrafyalarda Avrupa güvenliğini etkileme potansiyeli bulunan krizlerin ortaya çıkması endişesi şekillendirmektedir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi yalnızca Avrupa'da büyük bir değişime yola açmakla kalmamış, aynı zamanda ulusal, bölgesel ve küresel güvenliğe yönelik potansiyel risk ve tehditleri de çeşitlendirmiştir. Konvansiyonel tehditlerin yanısıra; kitle imha silahlarının yayılması, insan ve silah kaçakçılığı ve siber suçlar, ulusların ve uluslararası aktörlerin dikkatini gerektiren zorlu güvenlik sınamalarından sadece birkaçı olarak tezahür etmektedir.

Herhangi bir aktörün tek başına güvenliğini sağlamasına imkân vermeyen bu dönem, ulusal ve uluslararası tüm aktörlerin kriz yönetiminin ötesine geçerek küresel işbirliğine dayalı yeni bir uluslararası güvenlik düzeni oluşturmalarını gerektirmektedir.

Türkiye; BM'nin kurucu üyelerinden biri, NATO ile tüm önde gelen Avrupa kuruluşlarının üyesi ve AB'ye tam üyelik için müzakere sürecinde bulunan bir ülke olarak, yukarıda zikredilen coğrafyalarda fırsatlar ve risklerin yoğun bir etkileşim içinde bulunduğu inanmaktadır. Türkiye aynı zamanda, gerçek fay hattının dinler ve kültürler arasında değil; bir tarafta demokrasi, modernite ve reformculuk, diğer tarafta totaliterlik, despotluk, radikalizm ve fanatizm arasında olduğuna inanmakta; bölgesel ve küresel barış ve istikrarın iç güvenlik açısından önem arz ettiğini dikkate almaktadır. Bu anlayışla Türkiye; kendi topraklarındaki, yakın bölgesindeki ve daha geniş bir coğrafyadaki güvenlik sınamalarına karşı koymak için sahip olduğu imkânları ihtiyatlı bir şekilde seferber etmektedir. Soğuk Savaş'tan sonra şekillenen Avrupa coğrafyası ve 11 Eylül saldırılarından sonra yeniden şekillenen Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile yakın ilişkilere sahip bulunan Türkiye, insanlığın ortak amaçlarına ulaşmaya da katkı sağlayacak şekilde, bu yöndeki çabalarını kararlılıkla sürdürecektir.

*MGK Genel Sekreteri Muammer Türker -
Ulusal Güvenlik Kurulu Bařkanı Stanisław Koziej
(BBN)*

Yeni Sınamalar ve Polonya ile Türkiye'nin Avrupa Güvenliğine Katma Değeri

Dominik P. Jankowski

Güvenlik politikasının devletlerin dış siyasetinin en önemli alanı olduğu günler sona ermiştir. 21'inci yüzyılın ilk senelerinde Avrupa ülkeleri, uluslararası faaliyetlerini ağırlıklı olarak ekonomi alanına kaydırma çabasına girmişlerdir. Bu şekilde kendilerini ekonomik ve sosyal boyutları güçlendirecek şekilde konumlandırmışlardır. Ayrıca, küresel mali krizin yoğunlaşmasıyla Avrupa devletlerinin savunma harcamaları ciddi biçimde azalmıştır. 2008-2012 döneminde, 37 bölge ülkesinden 20 tanesi askeri harcamalarını reel verilerle %10'dan fazla azaltmıştır¹. Söz konusu eğilim esasen Avrupa'da güvenlik politikasının durumunu olumsuz olarak etkilemektedir. Çoğunlukla tesadüfen, müttefik ve ortaklarla gerekli istişareler yapılmadan gerçekleşen tasarruf arayışları, Avrupa toplumlarında Eski Kıta'ya yönelik bir tehdit bulunmadığı yönündeki yaygınlaşan inanışla birleştiğinde, Avrupa güvenlik politikasının geleceğiyle ilgili tartışma daha zorlu hale gelmiştir. Esasen Avrupa güvenlik politikası hakkında konuşmanın modası geçmiştir. Birçok Avrupalı siyasetçi, seçim kampanyalarında güvenlik konularını öne çıkarmanın anlamsız olduğunu itiraf etmektedir. Bu nedenle bazı siyasetçiler Walter Hallstein'in "Savunma konularını konuşarak zaman harcamayın. İlk olarak bunu anlamıyoruz. İkinci olarak ise hepimiz fikir ayrılığına düşüyoruz." sözlerinin doğru olduğunu iddia etmektedirler².

Ancak, güvenlik politikasının öneminin marjinalize olduğu inanış yanlıştır. Yıllar boyunca Avrupa güvenlik ortamında çok önemli değişikliklere şahit olduk: Ukrayna'daki kriz; 2008 yılında meydana gelen Rusya-Gürcistan savaşına da net olarak yansıyan Rusya'nın dış politikada artan iddiası; NATO'nun Afganistan ve Libya'daki alan dışı müdahalelerinin seferi karakteri; Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki devrimler ve sosyal huzursuzluklar; ABD'nin karşı karşıya bulunduğu siyasi ve mali sınamalar; Çin'in ekonomik büyümesi ve siyasi hırsları ile Asya-Pasifik bölgesine yönelik angajmanının artması;

1 S. Perlo-Freeman, E. Sköns, C. Solmirano, H. Wilandh, *Trends in world military expenditure*, "SIPRI Fact Sheet", Stockholm, April 2013. http://books.sipri.org/product_info?c_product_id=458

2 A. Toje, *America, the EU and Strategic Culture: Renegotiating the Transatlantic Bargain*, Routledge, New York 2008, p. 25.

Avrupa'daki ABD varlığının belirsizleşmesi sonucunu doğuran, ABD'nin Çin'in bölgesel etkinliğinin artmasına verdiği stratejik tepki³.

Avrupa savunma politikasının karşı karşıya bulunduğu sınama, tehdit ve fırsatlar da dahil olmak üzere, Avrupa devletlerinin kendi güvenlik durumlarıyla ilgili tartışmaya katılımlarının yetersiz olması, bir tereddüt sendromu olarak yorumlanmalıdır. Bu eğilimin derinleşmesi Avrupa güvenliğinin daha da zayıflamasına ve -en kötü senaryo olarak- ulusal egotizmin yükselişine neden olacaktır.

Polonya'da güvenlik politikası meselesine gösterilen ilgi nereden kaynaklanmaktadır? Polonya'nın tarihi deneyimleri, coğrafi konumu (hatta Polonya'da tüm stratejik tarih coğrafya kaynaklıdır⁴) ve sınırlı potansiyeli nedeniyle Varşova, daha güçlü ve etkili bir Avrupa güvenliğinin inşasına dahil olmaktan kaçınmaz. Ekonomik krize rağmen Polonya "Savunma Avrupası" olarak isimlendirilen yeni vizyonla ilgili tartışmaların eş-liderliğini aktif olarak yürütmekte ve daha da önemlisi siyasi varsayımları uygulamaya koymaktadır.

Bu makale, 21'inci yüzyılın ikinci on yılında Avrupa güvenliği konusunda Polonya'nın vizyonunu ele almaktadır. Polonya'nın Avrupa güvenliği konsepti beş sütun üzerinde şekillenmektedir: Daha güçlü ulusal savunma kapasitesi, ABD'nin Avrupa'daki rolünün muhafazası, bölgesel formatların kullanılması, NATO'nun konsolidasyonu ve AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (OGSP) daha etkin hale getirilmesi.

Daha Güçlü Ulusal Savunma Potansiyeli

Polonya, modernizasyon ve geliştirme yoluyla ulusal savunma potansiyeline yapılan yatırımı, Eski Kıta'nın güvenlik sorumluluğunun paylaşılması olarak görmektedir. NATO ve AB ancak üye ülkeleri güçlü ve etkin olduğunda etkili olabilecektir. Bu nedenle Polonya, ekonomik krize rağmen, savunma harcamalarını GSYİH'nin %1,95'i seviyesinde sabit tutmaktadır (bunun en azından %20'si silahlı kuvvetlerin teknik modernizasyonu için ayrılmalıdır). Bu hukuki çözüm, savunma konusunda partiler üstü bir anlaşma sağlanmasına yardımcı olmakta ve silahlı kuvvetlerin gelişiminin hangi yönde ilerleyeceği konusundaki stratejik düşünme sürecini kolaylaştırmaktadır.

3 *W stronę nowej europejskiej strategii bezpieczeństwa. Food for thought*, National Security Bureau, Warsaw, October 18, 2012. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4166,dok.html>

4 Bakınız: C. S. Gray, *War, Peace and International Relations. An Introduction to Strategic History*, Routledge, New York 2012.

8 Kasım 2011'de Polonya Cumhurbaşkanı Bronislaw Komorowski 2013-2022 dönemi için silahlı kuvvetlerin geliştirilmesi faaliyetlerinin temel yönelimini açıklamıştır⁵. Teknik modernizasyon önümüzdeki on yılda kilit önemi haiz unsurlardan biri olacaktır. Ulusal savunma potansiyelinin güçlendirilmesine önemli katkı sağlayacak bu öncelikler arasında; hava ve füze savunma sistemi kurulması, askeri bilgi teknolojileri sistemlerinin geliştirilmesi ve kara kuvvetlerinin hareket kabiliyetinin artırılması yer almaktadır. Esasen modernizasyon girişiminin kapsamı karmaşıktır ve dört farklı boyuttan oluşmaktadır.

İlk olarak, Polonya kara kuvvetleri kayda değer biçimde güçlendirilecektir. Bazı Avrupa devletleri tarafından geçmiş çağdan kalan, hantal ve yüksek maliyetli bir yük gibi görülse bile, zırhlı kuvvetler Polonya'nın savunma stratejisinde önemli bir rol oynamaktadır.

İkinci olarak, Polonya deniz kuvvetleri modernizasyon programını hızlandırmış olup, bu kapsamda 2030 yılına kadar 2,5 milyar Avro (10 milyar Zloti) harcama yapılması öngörülmektedir. Bu büyük yatırım olmazsa, 41 muharebe gemisinden 17 tanesi 2022 yılına kadar hizmetten çekilecek olan Polonya donanması operasyonel kapasitesini kaybedecektir.

Üçüncü olarak, Polonya silahlı kuvvetleri yapılanmasının en modern bileşeni olan hava kuvvetleri, sekiz adet uçakla 2017 yılına kadar kurulması planlanan İleri Jet Eğitimi sistemiyle daha da güçlendirilecektir. Bunun yanı sıra, silahlı kuvvetlerin çeşitli bölümleri tarafından kullanılan helikopter filosu, öngörülen 70 yeni helikopter alımıyla tamamen modernize edilecektir.

Dördüncü ve son olarak, modernizasyon çabalarında kilit rol üstlenebilecek Polonya savunma sanayii, açık bir stratejik rehber kapsamında faaliyet gösterecektir. 2013 yılında Ekonomi Bakanlığı, Hazine Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı, sektörün konsolidasyonu için bir plan hazırlamışlardır. Söz konusu konsolidasyon süreci, değişen Avrupa piyasasındaki sınamalarla başa çıkmak konusunda Polonya şirketlerine yardımcı olacaktır.

Modernizasyon sürecinin başarısını garanti altına almanın en iyi yolu, güvenlik ve savunma stratejisini doğru oluşturmaktan geçmektedir. Dışişleri Bakanı Radoslaw Sikorski, "Tarih bize Polonya'nın güvenliğini sağlamak konusunda, askeri anlamda da, kendisine bakması gerektiğini

5 *Prezydent określił główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP*, National Security Bureau, Warsaw, November 8, 2011. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/3458,PrezydentokresliłgłownekierunkirozwojuSiłZbrojnychRP.html>

ve güvenliğimizin büyük ölçüde kendi savunma potansiyelimize bağlı olduğunu öğretmiştir.” sözlerini kullandığı Mart 2013’teki yıllık konuşmasında eski-yeni izahını ortaya koymuştur. Jan Nowak-Jeziorański⁶ bir zamanlar “kendi kuvvetlerinizi müttefiklerinizin size yardım etmesini sağlamak için kullanamıyorsanız güvenliğinizi sadece müttefiklerinize, en güçlü olanlara bile dayandırmamalısınız. Güvenlik duygusu zihni silahsızlanmaya neden olan ve askeri düşüncede tembelliği artıran bir efsane olamaz.” şeklinde yazmıştır⁷. Bu vizyon Cumhurbaşkanı Bronisław Komorowski’ye ilham vermiştir (Bkz: “Komorowski Doktrini”)⁸.

Ayrıca, Polonya stratejisinin bir başka özgün unsurunu tanımlamak gerekirse, bu, caydırıcılığın yinelenmesi olacaktır. Bir zamanlar pek çok ulusal güvenlik stratejisinin belkemiği olan bu kavram, zamanla stratejik tartışma dağarcığından neredeyse tamamen çıkmıştır. Ancak, Polonya açısından hükmünü yitirmemiştir çünkü Avrupa güvenlik stratejisine uygulanabilir bir çözüm sunmaktadır. Caydırıcılık, rakip iki hedefi birlikte ele alma stratejisidir: Potansiyel bir düşman veya tehdide karşı koyma ve savaştan kaçınma.

3 Haziran 2013’te Başbakan Donald Tusk, Milli Savunma Bakanı Tomasz Siemoniak ile birlikte “Polish Fangs” isimli bir proje başlatılacağını duyurmuştur. Bu projenin hedefi, caydırıcılık stratejisini uygulayabilmek için gerekli askeri kabiliyetlerin geliştirilmesidir. Uygulamada, Polish Fangs hem F-16 filosu, hem de potansiyel konvansiyonel denizaltılar, insansız uçaklar, özel operasyon kuvvetleri ve Polonya Kıyı Savunması Müfreze sistemi unsurlarından oluşacaktır. Ayrıca, önümüzdeki stratejik planlama döngüsünde siber savunma kabiliyetleri öncelikli olacağı için, bu projenin hem savunma, hem de saldırı amaçlı siber silahlarla desteklenmesi olasıdır.

6 Jan Nowak-Jeziorański (1914-2005) Polonyalı gazeteci, yazar ve siyasetçidir. İkinci Dünya Savaşı’nda Halk Ordusu’nda (Armia Krajowa, AK) hizmet vermiştir. Kendisi Halk Ordusu komutanlarıyla Londra’da sürgündeki Polonya Hükümeti ve diğer müttefik hükümetler arasında iletişimi sağlamasıyla bilinmektedir ve bu durum onun “Varşova’dan gelen kurye” takma adını almasını sağlamıştır. Savaştan sonra Özgür Avrupa Radyosu’nun Polonya bölümünün başkanlığını yapmıştır.

7 Dışişleri Bakanının Polonya dış politikasının hedefleri konulu 2013 yılı konuşması, Varşova, Mart 29, 2013, p. 22. <http://www.msz.gov.pl/resource/7b5eb7a9-7fc1-4682-a96a-88eb96bec86f:JCR>

8 “Komorowski Doktrini” terimi, Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı Stanisław Koziej tarafından 15 Nisan 2013 tarihindeki konuşmasında ilk kez kullanılmıştır. Koziej konuşmasında “Biz NATO ve AB’nin sınır ülkesiyiz. Bu konumumuz kendi güvenliğimizi sağlama konseptimizi geliştirmemiz sonucunu doğurmaktadır. Bu durum topraklarımızı savunma kapasitemizin öne çıkarılmasında ifadesini bulmaktadır. Cumhurbaşkanı Bronisław Komorowski bu yaklaşımın güçlü bir destekçisi ve savunucusudur. Bu nedenle artık Komorowski Doktrini terimini kullanabileceğimize inanıyorum.”. Bkz: „Doktryna Komorowskiego” – czyli priorytet dla obrony własnego terytorium, National Security Bureau, Warsaw, April 15, 2013. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4549,Doktryna-Komorowskiego-czyli-priorytet-dla-obrony-wlasnego-terytorium.html>

ABD'nin Avrupa'daki Rolü

Geçtiğimiz 10 yılda ABD'nin Avrupa'daki rolü önemli ölçüde değişmiştir. Avrupa'nın eski duruma dönmesinin mümkün olmadığı yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla önemli bir soru açığa çıkmaktadır: O zaman kim ABD'nin Asya'ya yönelmesinden endişe duymaktadır? ABD yeni Avrupa güvenlik denklemine nasıl bir rol üstlenebilir?

Polonya'nın bakış açısına göre, Avrupa öncelikle ABD'nin dış ve güvenlik politikasında kendi mevcut rolünü daha iyi anlamalıdır. 2008 mali krizinden çok önce ABD'li siyasetçiler genel olarak Avrupa'yı, özellikle de Orta Avrupa'yı sorun olmayan bölge olarak görmeye başlamışlardı. Wess Mitchell'in işaret ettiği üzere, "Obama Yönetimi döneminde ABD'nin Avrupa'dan fiili çekilmesi hızlanmıştır. Bu durum refah önlemlerinin, Asya'daki stratejik sınamaların ve askeribirittifakolarak NATO'nun etkinliğini giderek yitirmesinin bir sonucudur."⁹ Ancak, ABD'nin kaynaklarını Asya-Pasifik bölgesine yönlendirmesi Avrupa'ya sırtını dönmesi olarak değil, yeniden dengeleme süreci olarak algılanmalıdır. ABD Başkanı Barack Obama'nın Asya stratejisinin bazı boyutları, daha önceki yönetimlerin politikaları üzerine inşa edilmiştir¹⁰.

Bu nedenle Avrupa ülkeleri ABD'yle ilişkilerini, bu ülkenin Eski Kıta'daki yeni rolünü dikkate alarak yeniden oluşturmalıdır. Polonya için bu yeni yaklaşım hem ortak değerlerin (demokrasinin güçlendirilmesi, karşılıklı savunma şartı), hem de ortak çıkarların (silahlı kuvvetlerin müşterek faaliyet gösterebilmesi, füze savunması, kaya gazı aramaları) birlikte gözetildiği bir siyaset yürütülmesi anlamına gelmektedir. Esasen, güvenlik boyutunda üç işbirliği alanı öne çıkmaktadır.

İlk olarak askeri işbirliği alanı bulunmaktadır. Aralık 2010'da Barack Obama ve Bronisław Komorowski, iki ülkenin hava kuvvetleri için müşterek bir çalışma platformu oluşturarak ABD-Polonya ordular arası işbirliğini artırma kararı almışlardır. İki yıl sonra, Polonya'daki Lask Hava Üssü'nde ilk ABD hava kuvvetleri birliği operasyonel hale gelmiştir. Aslında bu havacı birliği, Orta Avrupa'daki güvenlik söylemini yenilemek için bir fırsat sunmaktadır.

9 W. Mitchell, *The Future of U.S. Policy in Central Europe. Regaining American Purpose in the "Lands Between"*, "Aspen Review", Aspen Institute, Prague, October 2013, p. 49.

10 Vaşington, bir denizaltıyı Avrupa'dan Guam'a naklettiği 1997'den beri Asya-Pasifik bölgesine daha fazla kaynak aktarmaktadır. William Clinton ve George W. Bush yönetimleri, her önemli deniz ve hava silah sistemini Guam ve Japonya'da konuşlandırmış, bir uçak gemisi yapımı için Singapur'la işbirliği yapmış ve Japonya ve Filipinlerle savunma işbirliğini güçlendirmiştir. Bush Yönetimi, Pasifik bölgesinde ilave bir uçak gemisi görevlendirmiş ve Pentagon 2005 yılında ABD denizaltılarının %60'ının Asya'da konuşlandırılacağını açıklamıştır.

Rotasyonel anlamda büyük olan bu birliğin, sahadaki daimi temsili ise küçüktür (F-16 ve C-130'ları kullanan üniformalı personel ile sözleşmeli siviller). 2013'ten itibaren ABD'nin artan mevcudiyeti eğitim sürecini hızlandırmış ve iki ülke hava kuvvetlerinin müşterek hareket etme kabiliyetini artırmıştır. Ayrıca, özel operasyon kuvvetleri işbirliği alanında tartışmasız bir potansiyel bulunmaktadır. Geçtiğimiz 10 yılda ABD Ordusu ve ulusal güvenlik stratejisinde özel operasyonlar daha önce hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiştir. Bu seçenek ABD güvenlik politikası açısından tek gerçekçi yol olarak ortaya çıktığından, ABD özel operasyon kuvvetleri bu alanda ortaklıklar kurmaya devam etmektedir. ABD ve Polonya özel operasyon komutanlıkları arasında stratejik ortaklık tesis eden Şubat 2009 tarihli Mutabakat Muhtırası'nın imzalanmasının ardından ABD, özel kuvvetlerin tam anlamıyla müşterek hareket edebildiği ortak bir ülke haline gelmesi konusunda Polonya'ya yardım sağlamaktadır.

İkinci olarak, Polonya'nın Avrupa Kademeli Uyum Yaklaşımı (EPAA) füze savunma mimarisindeki rolü. Balistik füze savunması kabiliyetine sahip çok işlevli bir "kalkan (Aegis)" gemisinin Akdeniz'de ve AN/TPY-2 radarının Türkiye'de konuşlandırılmasıyla EPAA ilk operasyonel unsurlarına kavuşmuştur. Ayrıca İspanya, 2011 yılında Rota'daki deniz üssünde dört adet ABD "kalkan (Aegis)" gemisine ev sahipliği yapmayı kabul etmiştir. İkinci aşama için ABD ile Romanya arasında varılan ve Aralık 2011'de onaylanan anlaşma doğrultusunda Romanya, 2015 yılından itibaren ABD'nin karada konuşlu SM-3 önleme sahasına ev sahipliği yapacaktır.¹¹ Üçüncü aşama, ev sahipliği anlaşmasını ilk onaylayan ülke olan Polonya'yı kapsamaktadır.¹² SM-3 Block IIA önleyicilerini içeren söz konusu anlaşmaya göre, Redzikowo'da karada konuşlu bir önleme sahası kurulacaktır. Dışişleri Müsteşarı Frank A. Rose 18 Nisan 2013 tarihinde Varşova'daki Ulusal Savunma Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada "Söz konusu EPAA üçüncü aşama alanı 2018 yılında hayata geçirilmek üzere takvime ve bütçeye alınmıştır. Polonya'daki önleme sahası EPAA açısından kilit önemdedir. Bu alan sadece Polonya'yı korumakla kalmayacak, diğer EPAA unsurlarıyla birleştiğinde üçüncü aşama, Ortadoğu kaynaklı balistik füze tehditlerine karşı NATO Avrupa'sının tamamını koruyabilecektir" ifadelerini kullanmıştır.¹³ Polonya, Redzikowo'daki SM-3

11 Romanya'daki sahada inşaat çalışmaları 2013'te resmen başlamıştır.

12 ABD ile Polonya arasında Balistik Füze Savunma Anlaşması Eylül 2011'de yürürlüğe girmiştir.

13 *Implementation of the European Phased Adaptive Approach. Remarks by Frank A. Rose at the Polish National Defence University, U.S. Department of State, April 18, 2013.* <http://www.state.gov/t/avc/rls/2013/207679.htm>

sahasını hazırlayabilmek için Barack Obama'nın başkanlığının son üç yılını mümkün olduğunca iyi değerlendirmelidir. Müşterek çalışmalar ilerledikçe, radikal değişikliklerin olasılığı azalır. Ancak, bazı uzmanların ortaya koyduğu üzere "Mali sınırlamalardan veya SM-3 IIA'nın geliştirilmesinden kaynaklanabilecek problemlerden dolayı ABD'nin planlarında gecikmeler yaşanabilir. Ayrıca, Ortadoğu balistik füze tehdit değerlendirmesindeki değişiklikler EPAA'nın uygulanmasını yavaşlatabilir veya hızlandırabilir"¹⁴.

Üçüncü unsur potansiyel kaya gazı devrimidir. En geniş rezervlere sahip ve konvansiyonel olmayan gazı ticari hale getirmede en kararlı ülkelerden biri olarak Polonya Avrupa'da başı çekmektedir. Kaya gazının Avrupa'da ticarileştirilmesinin öncüsü olarak Varşova, ABD'de kullanılan en etkili yöntemleri öğrenmeye ve uygulamaya çalışmaktadır. Esasen, işlerliği olan hukuk, vergi ve çevre rejimleri kapsamında yeterli miktarlarda üretilebilmesi halinde Polonya'daki kaya gazı, Orta Avrupa'nın Rusya'ya bağımlılığını sonlandırabilir ve bu süreçte Avrupa'da enerjinin üretimi, fiyatlandırılması ve dağıtımını bir devrim geçirebilir. Avrupa güvenlik denklemi ve enerji piyasalarını yeniden düzenleyecek böyle bir durum, Avrupa'nın Rusya'yla ilişkilerinin doğasını temelden değiştirebilir.

Kapsayıcı Bir Bölgesel İşbirliğine Doğru

"Günümüzdeki soru Avrupa Birliği'nin küresel bir güç olarak ortaya çıkıp çıkmayacağı değil, anlamlı bir formda varlığını sürdürüp sürdürmeyeceğidir"¹⁵. Bu durumda Avrupa bütünleşme sürecinin konsolidasyonu ve güçlendirilmesi yöntemleri araştırılmalıdır. Potansiyel cevap az taraflılıkta (minilateralism) saklı olabilir¹⁶. AB'deki mevcut ekonomik karmaşa esnasında, bu kavram, örneğin savunma meselelerinde somut sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca, AB'de hem ulusal egoizmin yükselmesinden, hem de yeni sınama ve tehditlere karşı özel yaklaşımlar geliştirilmesinden oluşan endişe verici süreci dengelemenin bir yolu da olabilir. Dolayısıyla, bugünlerde başarılı bir

14 J. Durkalec, *Modifications of the U.S. Missile Defence Plans in Europe*, "Bulletin" 27, Polish Institute of International Affairs, Warsaw, March 18, 2013. http://www.pism.pl/files/?id_plik=13164

15 J. Havranek, W. Mitchell, *Atlanticism in Retreat*, "American Interest", November/December 2013, p. 43.

16 Az taraflılığın özü uzun süren koalisyonlar kurma kabiliyetinde yatmaktadır. Az taraflılık kavramı uluslararası olumlu şöhretini Moisés Naim'e borçludur. 2009 yılında "Foreign Policy"de yayınlanan "Az Taraflılık: Gerçek uluslararası eyleme geçmenin sihirli sayısı" isimli makalesinde Naim, az taraflılığı bir sorunu çözmeye mümkün olan en büyük etkiyi yaratmak için ihtiyaç duyulan en az sayıda ülke olarak tanımlamıştır.

işbirliği hiçbir dışarıda bırakma emaresi içermemelidir. Polonya dış politikası açısından iki bölgesel gruplanma önemli rol oynamaktadır: Weimar Üçgeni (Polonya, Fransa ve Almanya) ve Visegrad Grubu (Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Slovakya).

2009 yılından itibaren Varşova, Weimar Üçgeni'nde yakın işbirliğini yeniden canlandırmaya çalışmaktadır. Söz konusu inisiyatif 2010 yılında Polonya'nın Temmuz 2011'de AB Dönem Başkanlığına üstlenmeye hazırlandığı dönemde daha da önemli hale gelmiştir. O tarihten itibaren Weimar Üçgeni, Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası alanında öncü olarak algılanmıştır. İlerlemenin yol haritası ortaya konmuştur: AB muharebe grubu kavramının reformu, kriz yönetiminin askeri ve sivil boyutlarıyla etkinleştirilmesi, AB-NATO işbirliğinin güçlendirilmesi (özellikle Avrupa Savunma Ajansı ile Müttefik Dönüşüm Komutanlığı arasında) ve Avrupa savunma kabiliyetlerinin ortaklanması ve paylaşılması. Weimar Üçgeni ülkelerinin Savunma ve Dışişleri Bakanları Aralık 2010 tarihinde AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton'a hitaben yazdıkları mektupta, AB'nin tereddütlü olarak algıladıkları tavrına karşı tahammülsüzlüklerini ifade etmişlerdir. Mektupta OGSP'nin daha etkili ve maliyet-etkin olabilmesi için cesur kararlar alınması çağrısı yapılmış ve önümüzdeki yıllarda OGSP'nin üçlü işbirliğinin amiral gemisi olmayı sürdüreceği açıkça ortaya konulmuştur. Temmuz 2011'de Catherine Ashton, Weimar önerilerinin çoğunu içeren OGSP raporunu sunmuştur.

Ayrıca, 8 Mart 2012'de Cumhurbaşkanı Bronisław Komorowski Weimar Üçgeni kapsamında yeni bir işbirliği formatı açıklamıştır. Bu format, Polonya (Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı), Fransa (Savunma ve Ulusal Güvenlik Genel Sekreteri) ve Almanya (Alman Şansölyeliği Federal Güvenlik Konseyi Sekreteri) Güvenlik Konseyi Sekreterleri arasında hayata geçirilmiştir¹⁷.

Weimar Üçgeni'nin diğer üye ülkelerin dikkatini çekmesini sağlayan husus, müşterek kabiliyetler ve uzmanlaşma yoluyla tasarruf sağlayabilme amacıyla halihazırda AB'de bölgesel savunma işbirliği kurma yönünde yaygın olan eğilimdir. Polonya, Fransa, Almanya, İtalya ve İspanya (Weimar Plus) Dışişleri ve Savunma Bakanları, Kasım 2012'de güvenlik ve savunma alanında iddialı bir Avrupa politikasını desteklemek amacıyla Avrupa Savunma Deklarasyonu'nu

17 *Prezydent Bronisław Komorowski zainauguował nową formułę współpracy weimarskiej*, National Security Bureau, Warsaw, March 8, 2012. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/3733,Prezydent-Bronislaw-Komorowski-zainauguowal-nowa-formule-wspolpracy-weimarskiej.html>

imzalamıştır. Ele alınan temel konulardan biri, havadan havaya yakıt ikmali gibi yüksek katma değerli kabiliyetlerde işbirliği çabalarının güçlendirilmesidir. Bu hedefe ulaşmak amacıyla Avrupa Hava Ulaştırma Komutanlığı'nın (EATC) düzenlenmesi ve genişletilmesi önerilmiştir¹⁸.

Ayrıca Polonya, Visegrad Grubu'nun (V4) kullanılmayan potansiyelini de harekete geçirmek istemiştir. V4'te Polonya dönem başkanlığının (1 Temmuz 2012-30 Haziran 2013) önceliklerinden biri güvenlik ve savunma alanındaki işbirliğinin derinleştirilmesi olmuştur. 2016'nın ilk döneminde hazır olacak şekilde V4 muharebe grubunun oluşturulması konusuna özel önem verilmiştir.

2013 yılında, Ulusal Güvenlik Bürosu, AB'nin yeni stratejik çerçevesi için bir vizyon tanımlanması hedefiyle bir dizi stratejik çalışma grubu toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantılar esnasında Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Slovakya'dan temsilciler AB'nin müşterek çıkar ve stratejik hedeflerinin V4 yorumu üzerinde görüşmeler yapmış, AB güvenlik ortamını değerlendirmiş ve gelişmekte olan uluslararası ortamda AB'nin potansiyel stratejik hareket tarzına yönelik V4 vizyonunu ortaya koymuşlardır¹⁹.

Güvenlik ve savunma alanında V4 etkinliğinin güçlendirilmesi amacıyla aşağıdaki dört ilkenin dikkate alınması faydalı olacaktır.

İlk olarak görünürlük. V4, daha kapsamlı bir siyasi farkındalığın içinde var olabilmek amacıyla bayrağını dalgalandırmalıdır. Bu hem ulusal diplomasi kanalları, hem de Uluslararası Visegrad Fonu'nun rolünün güçlendirilmesi yoluyla yapılmalıdır.

İkincisi esnek liderlik. V4, akılcı bir şekilde görelilik olarak daha küçük bir ülke grubu içerisinde işbirliğini tercih etmiştir. Yine de, küçük bir grupta bile belli bir noktada bir lider seçme ihtiyacı açığa çıkabilir. İlk aşama Varşova tarafından yerine getirilmiştir: Polonya V4 muharebe grubunda çerçeve ülke olmuştur. Ancak, farklı alanlarda -siber güvenlik, enerji güvenliği gibi daha kapsamlı güvenlik boyutlarıyla ilgili olarak- diğer V4 ülkeleri liderlik rolü üstlenebilir ve üstlenmelidir. Esnek liderlik aynı zamanda, bütün projelerin ilgili tüm V4 ortaklarına açık olduğu ve ülkelerin katılmama hakları olduğu anlamına gelmektedir.

18 C. Major, C. Mölling, A. von Voss, *The State of Defence Cooperation in Europe*, "Working Paper" 3/2013, Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2013, p. 7.

19 Bakınız: D. P. Jankowski, *W stronę skutecznego minilateralizmu w dziedzinie polityki bezpieczeństwa: na przykładzie aktywności Polski w Grupie Wyszehradzkiej*, "Bezpieczeństwo Narodowe" 27, National Security Bureau, Warsaw 2013. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5049,Kwartalnik-quotBezpieczenstwo-Narodowequot-Minilateralizm-na-przykladzie-aktywno.html>

Üçüncü olarak aktif angajman. “Akıllı Bir Devlet” isimli kitabında Przemysław Grudziński, orta ölçekli bir ülke için 10 esas içeren bir dış politika stratejisi ortaya koymuştur. Bu esaslardan birisi de “teklif et, harekete geç, teklif et, harekete geç” sloganıyla en iyi şekilde açıklanabilecek aktif ve zamanlı angajman olarak nitelendirilebilir. Aynı esas V4 için de geçerlidir. Savunma konusunda fiiliyatta bunun anlamı; akıllı savunma programları/ ortaklama ve paylaşımında uygulamanın hızlandırılması ve dört ülkede de garantili ve yeterli askeri harcama düzeyinin sağlanmasıdır.

Dördüncüsü cesur düşünce. Aslında bu, hem AB’nin stratejik çerçevesinin yenilenmesinde, hem de uzay alanında daha yakın bir işbirliği anlamına gelebilir (Polonya ve Çek Cumhuriyeti hâlihazırda Avrupa Uzay Ajansı’na üyedir). Uzay alanında V4 ülkeleri, yere eşzamanlı yörüngede müşterek bir iletişim uydusuna mı, kutup yörüngesinde uzaktan algılama uyduları dizisine mi yatırım yapacaklarına karar vereceklerdir. Söz konusu uzay sistemleri ticari ürünlere harcanan paradan tasarruf edilmesini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda V4 savunma ve güvenlik kabiliyetlerini önemli ölçüde güçlendirecektir²⁰.

NATO’nun Konsolidasyonu

Soğuk Savaş’ın sona ermesinden itibaren NATO gelişmekte olan bir kolektif güvenlik yapılanması olarak algılanmaktadır. Bu eğilim üye olmayan ülkelerle işbirliği platformu olarak hizmet eden pek çok yeni birimin kurulması anlamında özellikle görünür hale gelmektedir. 20-21 Mayıs 2012 tarihlerinde Şikago’da düzenlenen NATO Zirvesi, örgütün ana fonksiyonu temelinde konsolidasyonunun gerekli olduğunu doğrulamıştır. Polonya’nın bakış açısına göre güvenlik politikası alanında küresel eğilimlerdeki evrim, Vaşington Anlaşması’nı imzalayan ülkelerin temel hedefini, yani kolektif güvenliği, gölgelememelidir. 5’inci madde mekanizmasının etkinliği halihazırda birkaç ilkeye dayanmaktadır. İlk ilke, saldırı tehdidine maruz kalan veya saldırıya uğrayan devlete verilen desteğin kaçınılmaz ve otomatik karakteridir. İkincisi, bir saldırı durumunda NATO kaynaklarına erişim önceliğidir. Ve üçüncü olarak, kaynakların yeterliliği gelmektedir ki bu; saldırıya mukabele edilmesini,

20 A.g.e, pp. 27-28. Bakınız: D. P. Jankowski, *The Visegrad Group: Prospects and Priorities*, Foreign Policy Association, New York, September 24, 2012. <http://foreignpolicyblogs.com/2012/09/24/the-visegrad-group-prospects-and-priorities/>

ortadan kaldırılmasını ve sonuçlarının nötrale edilmesini etkin olarak sağlayacaktır.

2010 Lizbon Zirvesi'nde kabul edilen yeni NATO Stratejik Konsepti; hem 5'inci maddenin önemini vurgulamak, hem de 21'inci yüzyılın yeni realitesi doğrultusunda kolektif savunma yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlayacak bir mekanizma yaratmak zorundaydı. Aslında, yeni üye devletler için ihtimaliyat planlaması ve düzenli müşterek askeri tatbikatlar özel önemi haizdir. Bunlar, ülkelerin kabiliyetlerini artıracak, sonuç olarak bu durum NATO'yu güçlendirecek ve kolektif savunmanın etkinliğini teminat altına alacaktır. Bu vizyon, 2013 yılında Polonya ve Baltık Devletleri'nde icra edilen "Steadfast Jazz" isimli NATO askeri tatbikatında eyleme dönüştürülmüştür. Senaryosu 5'inci maddeye dayanan tatbikatın hedefi, NATO'nun kolektif savunma kabiliyetinin denenmesidir.

Hâlihazırda NATO'nun karşı karşıya bulunduğu temel sınama Afganistan sonrası dönemde rolünün yeniden tanımlanmasıdır. Polonya'nın görüşüne göre NATO'nun günümüzde birkaç işlevi bulunmaktadır: Üye devletlere koruma sağlamaktadır, potansiyel saldırganları caydırmaktadır, anlaşma alanı dışındaki yerlere müdahale etme kabiliyetine sahiptir, ortaklık politikası yoluyla krizleri önlemektedir ve Transatlantik bölgesinde istikrar sağlamaktadır. Ancak, bir savunma ittifakının başarısını belirleyecek unsur NATO'nun alan dışı operasyonları veya istikrar sağlama misyonları değildir. İttifak, üye devletleri savunmak amacıyla kurulmuştur. Bu görevi yerine getirebilmek için iddialı bir savunma planlaması düzeyi muhafaza edilmelidir.

Ayrıca, kesin anlaşmalar ve standartlar ile siyasi kararlılık ve üye ülkelerin alınan kararların uygulanması için tahsis edecekleri kaynaklar, NATO'nun stratejik temellerinin güçlü biçimde muhafaza edilebilmesi açısından kilit öneme sahiptir. Özel icrai kararlar, daha düşük maliyetle NATO'nun etkinliğini artırabilir. Esasen, devletlerin karşılıklı bağımlılığı düşüncesi 21'inci yüzyılın uluslararası güvenlik sistemini düzene sokmaktadır. Polonya'nın perspektifinden, somut eylemler "GSYİH'nin yaklaşık %2'sine tekabül eden miktarlarla uygun yatırımların yapılmasına, üye devletlerdeki NATO altyapısının dengeli biçimde gelişmesinin sağlanmasına, NATO füze savunma sisteminin istikrarlı biçimde inşasına, kolektif savunma senaryolarını da içerecek biçimde müşterek askeri eğitimlerin gerçekleştirilmesine ve NATO ihtimaliyat planlarının düzenli olarak hazırlanmasına ve güncellenmesine"

bağlıdır²¹. Bu tür faaliyetler, özellikle sınır devletleri olmak üzere tüm NATO üyesi ülkelerde güvenlik duygusunun desteklenmesine imkan verecek ve alan dışı operasyon angajmanında hazırlık seviyesinin artmasına katkı sağlayacaktır.

Etkin OGSP

Polonya için OGSP, AB'nin üye ülkelerin güvenliğini ve komşuların istikrarını sağlamak hedefiyle oluşturduğu iddialı ve aşamalı olarak genişleyen bir faaliyet alanıdır. Güçlü bir OGSP reçetesi 10 hedefe dayanmalıdır: 1) yeni bir stratejik çerçeve oluşturulması (yeni bir Avrupa Güvenlik Stratejisi'ne doğru); 2) AB yapılarının ve kriz yönetimi mekanizmalarının planlama kabiliyetlerinin ve işlevselliğinin artırılması (örneğin AB Operasyonlar Merkezi'nin güçlendirilmesi); 3) OGSP çerçevesinde sivil-asker işbirliğinin güçlendirilmesi (kapsamlı yaklaşım); 4) AB-NATO operasyonel işbirliğinin güçlendirilmesi; 5) özellikle Doğu Ortaklığı ülkeleri olmak üzere, OGSP çerçevesinde AB ortaklarıyla işbirliğinin artırılması; 6) muharebe gruplarının esnekliğinin ve kullanılabilirliğinin artırılması (örneğin konuşlandırma ve yeniden konuşlandırmada yük paylaşımının artırılması; üç yıllık rotasyonla görev alacak daimi çerçeve ülkeleri kavramının güçlendirilmesi; sivil unsurların dahil edilmesi); 7) Avrupa Savunma Ajansı tarafından belirlenen müşterek projelerin geliştirilmesi (uzaktan komuta edilen uçak sistemleri, havadan yakıt ikmali, siber savunma); 8) AB ve NATO eylemlerinin uyumlaştırılması ("ortaklama ve paylaşım" ile "akıllı savunma" inisiyatifleri) 9) savunma araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde rekabetçiliği destekleyecek ve çifte kullanımı teşvik edecek mali araçların eşit ve bölgesel dağılımına bel bağlayan Avrupa savunma endüstrisinin dengeli ve sürdürülebilir kalkınması; 10) küçük ve orta ölçekli işletmelerin Avrupa savunma pazarına erişiminin desteklenmesi ve savunma mükemmeliyet merkezleri oluşturulması yoluyla bölgesel uzmanlaşmanın artırılması.

Avrupa'nın savunma sektörünün güçlendirilmesi konusunda süregelen tartışma, bazı AB üyesi devletlerde ve Avrupa Komisyonu'nda konsolidasyonu rekabetçilikle aynı kefeye koyma eğilimi olduğunu göstermiştir. Onların bakış açısından, Avrupa savunma endüstrisinin ekonomik kalkınmasını sağlamanın en iyi yolu, ikinci ve üçüncü düzey firmaların konsolidasyonunu artırmak (örneğin küçük ve orta ölçekli işletmeler) ve Lizbon Anlaşması'nın 346'ncı

21 *White Book on National Security of the Republic of Poland*, National Security Bureau, Warsaw 2013, p. 124. <http://www.spbn.gov.pl/sbn/english-version/5043,English-version.html>

maddesinin önemini sınırlandırmaktır. Ne yazık ki, bu hatalı varsayımlar Avrupa savunma sanayiinin daha da dengesiz biçimde gelişmesi sonucunu doğurabilir. Bu bakış açısı öncelikli olarak Fransa, Almanya, İtalya, İspanya, İsveç ve İngiltere olmak üzere sadece altı üye devlette, Avrupa'nın endüstriyel devleri ve birinci ligdeki firmalar için faydalı olacaktır. Bahse konu firmalar boyutları, teknolojik gelişmişlikleri, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine yaptıkları yüksek yatırım düzeyi ve kendilerine sağlanan siyasi destekle piyasaya egemen durumdadırlar. Bu nedenle Polonya da dahil olmak üzere, diğer üye devletlerde öne çıkan küçük ve orta ölçekli işletmelerin salt ekonomik güçlerin egemen olduğu bu piyasada başarılı bir şekilde rekabet etme şansı sınırlı olacaktır. Polonya açısından ideal olan, sektörde rekabetçiliği artırmaya ayrılmış fonların eşit bölgesel dağılımını destekleyerek bu tür çelişkilerin artması olasılığıyla mücadele ederken, aynı zamanda küçük ve orta ölçekli işletmeler için gerekli siyasi, ekonomik ve teknolojik desteği güvence altına almaktır. Nihayetinde Polonya, tüm bu hususları dikkate alarak yerel savunma endüstrisinin yapısını değiştirmenin yollarını aramalıdır²².

Son olarak, AB'nin güvenlik ve savunma politikasının gelişmesi net ve güncel bir stratejik yönlendirmeye bağlıdır. Mevcut bağlayıcı strateji siyasi katılıktan muzdariptir ve güncel güvenlik ortamını yansıtmamaktadır. Bu nedenle topluluk ruhunun yeniden canlandırılmasının ve 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi'nin gözden geçirme ve değiştirme sürecini başlatarak AB'nin yeni normale uyumunun sağlanmasının tam zamanıdır. Bu önerme Bronisław Komorowski tarafından 2012 Münih Güvenlik Konferansı'nda²³ yaptığı konuşmada teklif edilmiş ve Ulusal Güvenlik Bürosu'nun çalışmalarının temel önceliklerinden biri haline gelmiştir²⁴. Bunun temeli sadece ortak değerlere değil, aynı zamanda ortak çıkarlara da dayanmalıdır.

AB'nin siyasi süreç kanalıyla geliştirilecek yeni stratejik dokümanı, AB kurumlarının yürüteceği detaylı görevleri belirlemeye ve yetkileri tanımlamaya odaklanmalıdır. Ayrıca, gelecekte AB stratejik tartışmasını kurumsallaştıracak daha somut uygulama mekanizmaları tesis edilmelidir. Müteakip AB güvenlik

22 Bakınız: D. P. Jankowski, *Beyond Air and Missile Defence: Modernization of the Polish Armed Forces*, "Issue Brief" 132, Center for European Policy Analysis, Washington, D.C., September 5, 2013.

23 *Wystąpienie Prezydenta RP w Monachium*, Chancellery of the President of the Republic of Poland, February 4, 2012. <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta/wystapienia/art,136,wystapienie-prezydenta-rp-w-monachium.html>

24 Bakınız: *W stronę nowelizacji Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa*, National Security Bureau, Warsaw, October 18, 2012. <http://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/4166,W-strone-nowelizacji-Europejskiej-Strategii-Bezpieczenstwa.html>

stratejilerinin düzenli güncellemesini sağlayacak bir hüküm de konulmalıdır. Bu gözden geçirme sürecinde, son NATO Stratejik Konsepti'nin geliştirilme çalışmalarından edinilen olumlu deneyimlerin kullanılması, örneğin bir Akil Adamlar Grubu oluşturulması akla yatkın görünmektedir.

2014 için Öneriler

Bir at arabası düşünün. At arabası iki at tarafından çekilmektedir. Atlardan biri kömür kadar siyah, diğeri kar kadar beyazdır. Arabacı atları kontrol etmeye çalışır ancak atlar çok vahşidir. At arabası biziz; yani Avrupa. Arabacı, ister siyasetçiler, ister analizciler olsun rasyonel Avrupalıları temsil etmektedir. Atlardan biri milli içgüdülerin doymak bilmeyen iştahı, öteki ise Avrupa idealizminin asil tutkusudur. At arabası bir kazaya doğru mu sürüklenmektedir? Uçurumdan aşağı mı yuvarlanacaktır?

Polonya durumun böyle olmadığına ikna olmuştur. Ancak, Avrupa güvenlik politikası için sihirli bir formül yoktur. Esasen, Eski Kıta'yı daha güvenli hale getirmek için hem ileriye gören bir vizyona, hem de bunu ısrarla uygulamak için gerekli siyasi iradeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Başlangıç olarak, temel bir olgu akılda tutulmalıdır. Belçikalı devlet adamı Paul-Henri Spaak'ın söylediği üzere Avrupa'da sadece iki tür ülke vardır: küçük ülkeler ve küçük olduklarını henüz anlamamış ülkeler. Ancak Sven Biscop'un haklı olarak belirttiği gibi, "dünya sahnesinde herhangi bir Avrupa devletinin bir cüceden daha fazlası olduğu inancı, Avrupa'nın küresel rolü açısından en tahrip edici safsatadır, çünkü bu pek çok başkentte diğer Avrupalılara ihtiyaçları olmadığı yanlışlığını yaratmaktadır. Bu inancı, kolektif Avrupa angajmanını ulusal dış politikaya yönelik ikincil bir desteğe indirgemekte ve özellikle büyük güçlerle iki taraflı eylemleri özendirilmektedir. Kılıçları veya cüzdanları büyük olan bazı cüceler için bu yanlış inancı anlaşılabilir. Fakat cüce cücedir ve bu ya biri ya diğedir: Hiçbir Avrupa devleti gücün askeri, ekonomik ve siyasi boyutları bakımından günümüzde tek başına küresel erişim iddiasında bulunamaz. Bu nedenle hiçbir Avrupa devleti çıkarlarının tamamını, tüm zamanlarda kendi başına savunamaz"²⁵.

25 S. Biscop, *Europe and the World or Snow White and the Seven Fallacies*, "Egmont Paper" 61, Egmont, Brussels 2013.

Sonuç barizdir: Halihazırda pek çok durumda ulusal çıkarların savunulması kolektif eylem gerektirmektedir. Dolayısıyla 2014 de bir istisna değildir. Esasen, Polonya güvenliğinin her bir sütunu, Avrupa güvenlik denklemi açısından önemli en az bir olayla bağlantılıdır.

Ulusal sütunda, Ulusal Güvenlik Stratejisi Gözden Geçirme sürecinin temel tavsiyelerinin uygulamaya konulduğu yeni bir Ulusal Güvenlik Stratejisi yayımlanacaktır²⁶. ABD'yle ilişkiler bağlamında Varşova, Redzikowo'daki EPAA konuşlandırması hazırlıklarını hızlandırmalıdır. Bölgesel sütunda Weimar Üçgeni ve Visegrad Grubu, Doğu Ortaklığı inisiyatifinin gelişiminde olumlu rol oynayabilir. Transatlantik sütunda Newport'ta gerçekleştirilecek NATO Zirvesi'nin (4-5 Eylül 2014) hazırlıkları son derece önemlidir. Son olarak Avrupa sütununda, üye ülkeler, stratejik çerçeve konularında en az üç eşik ortaya koyan Aralık 2013 tarihli Avrupa Konseyi kararlarının uygulama sürecini başlatacaklardır (2014'te bir AB Siber Savunma Politikası Çerçevesi; Haziran 2014'e kadar bir AB Deniz Güvenliği Stratejisi; 2015 yılında küresel ortamdaki değişimlerin etkilerini değerlendiren ve bu kapsamda Birlik açısından sına ve fırsatları ortaya koyan bir Yüksek Temsilci raporu).

26 Ulusal Güvenlik Stratejisi Gözden Geçirme süreci Kasım 2010'dan itibaren Ulusal Güvenlik Bürosu tarafından yürütülmüştür. Süreç, Polonya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından 20 Aralık 2010'da düzenlenen açılış konferansı ile resmi olarak başlatılmıştır. Ulusal Güvenlik Stratejisi Gözden Geçirme sürecinin hedefleri Polonya ulusal güvenliği koşullarının kapsamlı bir değerlendirmesinin yapılması, stratejik hedeflere yönelik sonuçlar çıkarılması, güvenlik alanında muhtemel devlet eylemlerinin ortaya konulması ve ulusal güvenlik sisteminin geliştirilmesidir.

İçişleri Bakanı Jacek Cichocki - MGK Genel Sekreteri Muammer Türker

Türkiye'nin Perspektifinden NATO'nun Genişleme Politikası

Özgür Ay

Tarihteki en başarılı müşterek savunma ittifakı olarak bilinen NATO, Avrupa-Atlantik güvenliğinin kilit unsurudur. Üyesi olan devletlerin özgürlük ve güvenliğini siyasi ve askeri araçlar kullanarak korumak amacıyla 1949'da Vaşington Antlaşması'nın imzalanması sonucunda oluşturulmuştur. Soğuk Savaş'ın güvenlik parametreleri kapsamında, böyle bir ortak savunma sistemi geliştirilmesini; Avrupa-Atlantik bölgesinde, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ortak değerlerine dayanan, kalıcı ve barışçıl bir düzenin güvence altına alınması amacı doğrultusunda düşünmek mümkündür. Her ne kadar başka bir çağın çocuğu olsa da NATO, yeni tehdit ve meydan okumalara cevap verebilmek için geçirdiği yapısal dönüşümlere ve bazı odak kaymalarına rağmen, başlıca görevini bugün de muhafaza etmektedir.¹ NATO, üyelerinin savunmasını sağlamanın yanı sıra, kurduğu ortaklıklar ve kriz yönetimi harekâtlarıyla Kuzey Atlantik Antlaşması'yla tanımlanan alanın ötesinde bir coğrafi düzlemde barış ve istikrara katkıda bulunmaktadır.²

İttifak başlangıçta, Batı Avrupa (Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İtalya, İzlanda, Lüksemburg, Norveç ve Portekiz) ve Kuzey Amerika'dan (ABD ve Kanada) 12 devletin katılımıyla oluşmuştur. 1949'dan bu yana yaşanan altı genişleme sonucunda üye sayısı 12'den 18'e çıkmıştır. Genişleme politikasını, NATO'nun 65 yıllık mevcudiyeti süresince temel güvenlik hedeflerine ulaşmada kullandığı etkin bir enstrüman olarak görmek mümkündür.

Soğuk Savaş boyunca, NATO'nun en önemli hedeflerinden birisini Avrupa'ya yönelik Sovyet yayılmasını engellemek oluşturmuş ve yaşanan tüm genişlemelerde iki temel jeostratejik özelliğin dikkate alındığı gözlenmiştir: yeni bir üyenin coğrafi konumu ve/veya insan gücü katkısı ile İttifak'ın müşterek savunmasına sağlayabileceği avantajlar.³ Bu bakımdan, 1952'de Türkiye ve Yunanistan'ın katılımı, NATO'ya Doğu Akdeniz ve Ege Denizi'nde genişlemeye yönelik stratejik niyeti açısından güçlü bir üs sağlamış, Anadolu, Kafkasya'ya

1 Ahmet Davutoğlu, "Transformation of NATO and Turkey's Position", *Perceptions*, 17, no. 2 (2012): p. 7.

2 *NATO Handbook*, Brussels: Public Diplomacy Division, 2006, p. 18.

3 Ferdinando Sanfelice di Monteforte, "On the Geostrategic Aspects of NATO's Enlargement", in *NATO at 60: The post-Cold War Enlargement and the Alliance's Future*, ed. Anton Bebler (Netherlands: IOS Press, 2010), 131.

uzanan doğal bir köprü teşkil etmiş ve Türk Ordusu İttifak'ın kara kuvvetlerinin toplam gücünü ve asker sayısını önemli ölçüde artırmıştır.⁴ Benzer şekilde, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin 1955'te gerçekleşen üyeliği, Batı ve Doğu arasındaki kara kuvvetleri dengesini Batı lehine değiştirmiştir. Bunun en hızlı sonucu, aynı yıl Varşova Paktı'nın imzalanması ve böylece Soğuk Savaş'ın tarafları arasındaki sınırların belirlenmesi olmuştur. 1982'de İspanya'nın NATO'ya üye olmasıysa, ihtiyaç halinde Atlantik'in öte yanından gelecek takviye güçler için ilave bir güzergâh sağlamıştır.⁵ Soğuk Savaş süresince iki hasmane kampa bölünmüş dünyada, NATO, müşterek savunmaya yönelik temel hedefleri ve güvenilir caydırıcı yetenekleriyle rolünü etkin şekilde oynamış ve Soğuk Savaş'ın sıcak bir çatışmaya dönmesini engellemiştir. Genişleme politikası da bu hedefe ulaşılmasına sağladığı katkıyla etkinliğini kanıtlamıştır.

Soğuk Savaş Sonrası Dönemde NATO'nun Açık Kapı Politikası

Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Sovyetler Birliği'nin dağılması gibi gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni stratejik ortam, NATO içinde kapsamlı bir gözden geçirme sürecine yol açmış ve İttifak'ın Soğuk Savaş sonrası koşullara dâhili ve harici uyumunu sağlayacak bir dönüşümü tetiklemiştir. Bu sürecin ana unsurları 1991, 1999 ve 2010 Stratejik Konsept'lerine yansıtılmıştır.

1990'lı yılların başında, NATO genişlemesi gündemin önemli bir maddesi haline gelmiştir. Bunun sonucunda, 1995'te İttifak bünyesinde NATO genişlemesi konusunda bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin, Avrupa-Atlantik alanının güvenlik mimarisini yeni ayrışmalara sebebiyet vermeden geliştirmek için eşsiz bir fırsat yarattığı belirtilmiştir. NATO'nun asli güvenlik hedefleri ve yeni üyelerin Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesi birbirini tamamlayan unsurlar olarak değerlendirilmiş ve genişleme politikasının aşağıdaki hedeflere ulaşılmasında bir araç olarak kullanılması tasarlanmıştır:

- Demokratik reformları cesaretlendirmek ve desteklemek,
- İyi komşuluk ilişkilerini teşvik etmek,
- Ortak savunmayı vurgulamak ve faydalarını genişletmek,
- Savunma planlamasının ve askeri bütçelerin şeffaflığını artırmak,

4 Monteforte, *On the Geostrategic Aspects*, 132.

5 a.g.e.

- Avrupa'da müşterek demokratik değerlere dayanan bütünleşme ve işbirliği eğilimini desteklemek,
- İttifak'ın Avrupa güvenliğine ve uluslararası güvenliğe katkı sağlama yeteneğini artırmak,
- Trans-Atlantik ortaklığı güçlendirmek ve genişletmek.⁶

Bu çerçevede, NATO ile yeni ortaklar arasında güvenlik alanında diyalog için bir forum oluşturması maksadıyla 1991'de Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi (KAİK) kurulmuş⁷, 1994'te de, halen önemli bir role sahip olan Barış için Ortaklık (BİO) programı başlatılmıştır. BİO'nun amacı, istikrarı artırmak, barışa yönelik tehditleri bertaraf etmek ve Avrupa-Atlantik ortaklarının hem NATO ile hem de kendi aralarında güvenlik alanında güçlendirilmiş ilişkiler tesis etmelerini sağlamaktır. Genişleme konusunda yapılan çalışmada, BİO'ya etkin katılımın, üyeliği garanti etmese de üyeliği hedefleyen ülkelerin İttifak'a giriş hazırlıklarında önemli bir rol oynayacağı belirtilmektedir: "KAİK / BİO'ya etkin katılım, muhtemel yeni üyelere İttifak ile ilişkilerinin üyeliğe dönüşmesini kolaylaştıracak siyasi ve askeri işbirliği biçimlerinin geliştirilmesi için bir çerçeve sağlayacaktır. BİO planlaması ve müşterek tatbikatların yanı sıra, seminerler, atölye çalışmaları, Brüksel ve Mons'da günlük temsiller gibi etkinlikler aracılığıyla muhtemel yeni üyeler karar alma, barışı koruma ve kriz yönetimi de dâhil olmak üzere İttifak'ın işleyişine giderek aşinalık kazanacaktır."⁸

İttifak'ın kapılarının Avrupa-Atlantik alanının aday ülkelere açılmasının bir sonucu olarak, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan ile birlikte NATO'nun 1997'deki Madrid Zirvesi'nde üyelik müzakerelerine davet edilmiştir. Bu üç ülke, 1999'da gerçekleşen üyelikleriyle Varşova Pakti'nden NATO'ya giren ilk ülkeler olmuşlardır. 1999'daki Vaşington Zirvesi'nde diğer aday ülkelerin muhtemel üyeliği için Üyelik Eylem Planı (MAP) uygulaması başlatılmış; Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya, 2002'de üyelik müzakerelerine davet edilmiş ve 2004'te İttifak'a katılmıştır. Son olarak, 2009'da Arnavutluk ve Hırvatistan İttifak'a dâhil olmuştur.

Hâlihazırda kendilerini NATO'ya üye olmak için hazırlayan dört aday ülke bulunmaktadır. 2008'deki Bükreş Zirvesi'nde, Yunanistan ile birlikte isim sorununa bir çözüm bulması halinde üyeliğe davet edileceği konusunda

6 *Study on NATO Enlargement*, September, 3, 1995, Erişim tarihi 07 Şubat 2014, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24733.htm

7 KAİK 1997'de Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi adını almıştır.

8 *Study on Enlargement*.

Makedonya'ya güvence verilmiş, Bosna Hersek ve Karadağ ise üyelik hedefleri ve bununla ilişkili reformlar konusunda “Yoğunlaştırılmış Diyalog”a davet edilmiştir. İttifak liderleri ayrıca, Gürcistan'ın gelecekte NATO'ya üye olması konusunda hemfikir olmuştur. Gürcistan'ın reform çabalarını desteklemek amacıyla siyasi diyalog ve pratik işbirliği için özgün bir platform sağlayan NATO-Gürcistan Komisyonu da Eylül 2008'de kurulmuştur. Karadağ Aralık 2009'da, Bosna Hersek ise Nisan 2010'da MAP'a katılmaya davet edilmiştir.

Soğuk Savaş sonrası genişlemeler, ortak değerlere ve demokratik ideallere sahip Avrupa-Atlantik topluluğunu güçlendirmiş, genç Doğu Avrupa demokrasilerine bir güvenlik perspektifi sunmuş, İttifak'ın coğrafi derinliğini ve yeteneklerini artırmış, yük paylaşımına yönelik tabanı genişletmiş, son olarak, Baltık alanının konsolidasyonuna ve Balkanların istikrarına katkıda bulunmuştur.⁹

Aday Ülkelerin Mevcut Durumu

Batı Balkanların istikrarı ve bölgede yer alan ülkelerin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesi, Avrupa güvenliği için önemli önceliklerden birisi olmaya devam etmektedir. Bu bölge son yıllarda önemli dönüşümlerden geçmiş, ancak normalleşme sürecini henüz tamamlamamıştır.

Bu anlamda, Bosna Hersek, Karadağ ve Makedonya'nın NATO üyeliği, bölünmemiş, özgür ve barış içinde bir Avrupa hayaline ulaşılabilmesi için atılması gereken adımlar olarak görülmekte, bölge kalkınması ve istikrarının desteklenmesi bakımından ana unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan, üyeliğin, aday ülkenin “gerçek manada demokratik bir toplum yaratma, Avrupa-Atlantik güvenliğine katkıda bulunma ve komşularıyla yapıcı ilişkiler kurma” konusundaki yeteneğine bağlı olduğunun unutulmaması gerekmektedir.¹⁰

Makedonya, bölgede barış ve istikrarın sağlanması açısından esas teşkil eden ülkelerden birisidir. Türkiye Makedonya'nın istikrar ve refahına olduğu gibi toprak bütünlüğüne de büyük önem vermektedir. Makedonya'yı, bölgede çok etnili, çok dilli ve çok kültürlü bir toplumsal yapının barış içinde var olabileceğinin görülmesi bakımından model ülke olarak değerlendirmek mümkündür. MAP'a bundan 15 yıl önce 1999'da dâhil edilen Makedonya,

9 Justus Grabner, “On NATO's Post-Cold War Eastern Enlargement”, in *NATO at 60: The post-Cold War Enlargement and the Alliance's Future*, ed. Anton Bebler (Netherlands: IOS Press, 2010), 135.

10 *NATO Parliamentary Assembly Resolution on Furthering Stability and the Euro-Atlantic Prospects of the Western Balkans*, no. 401, 14 Ekim 2013, p. 1.

özellikle çok etnili bir toplum inşa etmek için önemli reformları hayata geçirmiş ve NATO, AB ve BM harekâtlarına hatırı sayılır katkılarda bulunmuştur. Makedonya, hâlihazırda, ISAF Bölgesel Komutanlığı'na 157 personelle destek vermektedir.¹¹ Diğer yandan, "isim meselesi", üye olmak için gerekli tüm kriterleri sağlayan Makedonya'nın İttifak ile bütünleşmesini engellemeye devam etmektedir.

Bosna Hersek, BiO programına 2006'da katılmış ve MAP'a ise 2010'da dâhil olmuştur. İttifak Bosna Hersek'in üyelik sürecini başta Planlama ve Değerlendirme Süreci, Bireysel Ortaklık Eylem Planı ve Yoğunlaştırılmış Diyalog olmak üzere bir takım araçlarla desteklemektedir. Siyasi istikrar, hâlihazırda üyelik sürecinde ilerleme kaydedilebilmesi bakımından sürecin en hayati unsuru olarak öne plana çıkmaktadır. İttifak'ın Bosna Hersek'ten öncelikli beklentisi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Sejdic-Finci kararının uygulanmasını güvence altına alacak bir anayasal reform süreci konusunda mutabakat sağlaması ve ilk MAP döngüsünün başlatılabilmesi için taşınmaz savunma mülkiyetinin tescili meselesini çözülmesidir.¹² Diğer yandan, Bosna Hersek savunma alanında önemli ilerleme kaydetmiş¹³ ve ISAF'a olan katkısını da artırmıştır.¹⁴

Türkiye de dâhil olmak üzere tüm NATO müttefikleri, Karadağ'ın Haziran 2006'da ilan ettiği bağımsızlığını zaman geçirmeden tanımıştır. Karadağ, Aralık 2007'deki Riga Zirvesi'nde BiO programına dâhil olmuştur. Müttefik ülkeler tarafından Aralık 2009'da MAP'a katılmaya davet edilen Karadağ, ilk Yıllık Ulusal Programı'nı uygulamaya 2010'da başlamıştır. Karadağ bugüne kadar hayata geçirdiği siyasi, ekonomik ve güvenlik reformlarıyla İttifak'a katılmaya yönelik iradesini ortaya koymuştur.

NATO'nun 2012'de gerçekleşen Şikago Zirvesi'nde liderler, Gürcistan'ın üyeliği konusunda aldıkları kararı teyit etmiş, Gürcistan'ın uyguladığı reformlar, Yıllık Ulusal Programı ve NATO-Gürcistan Komisyonu'ndaki aktif

11 Gün bazında değişiklikler göstermesi nedeniyle birlik sayıları gösterge olarak alınmalıdır. *International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures*, 1 August 2013, Erişim tarihi 07 Şubat 2014, <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.pdf>.

12 İttifak Bosna Hersek'ten taşınmaz savunma mülkiyetinin Savunma Bakanlığı'nın kullanımı için ana devlet adına tescilini yapmasını beklemektedir.

13 Yapılan reformlar sonucunda, birleşik bir askeri yapı ve en azından büyük askeri birlikler bakımından çok etnili bir silahlı kuvvetler modeli yaratmıştır. Bu da ülkenin bütünleşmesi açısından bir itici güç olarak değerlendirilebilir. *Bakınız* Witold Waszczykowski, *The Western Balkans: Securing a Stable Future*, NATO Parlamenter Asamblesi Taslak Özel Raporu, 17-20 Mayıs 2013, s. 4.

14 Halihazırda ISAF bünyesinde 79 Bosna askeri görev yapmaktadır. *International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures*, 2013.

tutumu sayesinde kaydettiği ilerlemeyi memnuniyetle karşılamıştır.¹⁵ Türkiye, Gürcistan'ın Avrupa-Atlantik hedeflerine ulaşmaya yönelik gayretlerini desteklemekte ve bu çabaların Güney Osetya ve Abhazya bölgelerinde yaşanan sorunların Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne hanel getirmeden, diyalog yoluyla ve barışçıl yollardan kalıcı şekilde çözümlenmesine katkıda bulunacağına inanmaktadır. Gürcistan'da barış, Türkiye'nin öncelikleri arasında yer alan bölgesel güvenlik ve istikrarın vazgeçilmez bir parçasını teşkil etmektedir.

Türkiye'nin Savunma ve Güvenlik Politikası

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana, Türkiye'nin savunma ve güvenlik politikasının ayırt edici özelliği diyaloga, işbirliğine ve çok taraflılığa verdiği önem olmuştur¹⁶; bu yaklaşımı büyük ölçüde jeopolitik konumunun da bir yansımasıdır. 14 ülke ile kara ve deniz sınırlarına sahip olan Türkiye¹⁷, benzersiz öneme sahip bir coğrafyada konumlanmıştır. Bu bağlamda Türkiye, barış ve istikrarın halen kırılgan olduğu Balkanlar, doğal kaynakları ve muhtelif ihtilaflarıyla Kafkasya, istikrarsızlık ve belirsizliklerle dolu, enerji bakımından zengin Ortadoğu bölgelerinin kesişim noktasında yer almaktadır. Ayrıca, enerji güvenliği konusunda Türkiye, Ortadoğu ve Hazar havzaları gibi ispatlanmış dünya doğal gaz ve petrol rezervlerinin üçte ikisinin bulunduğu dev kaynaklar ile enerji talep eden Avrupa ülkeleri arasında son derece önemli bir transit ülke ve merkez konumundadır. Karadeniz havzasından çıkışı sağlayan tek su koridorunu da kontrol eden Türkiye, aynı zamanda önemli deniz iletim hatlarının kavşağında yer alan ve Doğu Akdeniz'deki gelişmelerden doğrudan etkilenen büyük bir Akdeniz ülkesidir.

Dünyanın en zorlu bölgelerinden birinde, stratejik iletişim hatları ve enerji koridorlarının kavşağında yer alan Türkiye, kendi güvenlik ve istikrarının ancak bölgesel güvenlik ve istikrarın sağlanmasıyla mümkün olabileceğini dikkate almaktadır. Bu anlayıştan hareketle, sert ve yumuşak güç kapasitesiyle, ikili ve çok taraflı inisiyatifler/sorumluluklar almak suretiyle bölgesel barış ve istikrara katkıda bulunmayı hedeflemektedir. BM'ye ve önde gelen Avrupa-Atlantik örgütlere üye olan Türkiye, AB'ye tam üye olmak konusundaki kararlılığını da sürdürmektedir. Türkiye, ABD ve AB ülkeleriyle ilişkilerini güçlendirirken, sahip olduğu yakın bağları da kullanarak Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Güney Kafkasya, Güney Asya ve Orta Asya ülkeleriyle de ilişkilerini her geçen gün geliştirmektedir.

15 NATO's Relations with Georgia, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_38988.htm (Erişim Tarihi: 7 Şubat, 2014).

16 Davutoğlu, *Transformation of NATO and Turkey*, 15.

17 Suriye, Irak, İran, Azerbaycan, Gürcistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, KKTC, Mısır ve Libya.

Bu bağlamda, Türkiye'nin savunma ve güvenlik politikasının temel ilkeleri, NATO'nun "işbirliğine dayalı güvenlik" algılamasıyla da örtüşmektedir. İttifak, karmaşık güvenlik sınamalarının ve mali sıkıntıların yaşandığı bir dönemde, kaynakları verimli ve etkin bir şekilde kullanabilmek için sahip olduğu yetenek ve kurumların adaptasyonunu sürdürmektedir.¹⁸ Bu uyarılama sürecine paralel olarak da, mevcut siyasi ve askeri mekanizmalarını "yumuşak güç" kapasitesini geliştirerek güçlendirmektedir. Sahadaki tecrübenin de gösterdiği üzere, askeri araçların kullanımı, Avrupa-Atlantik güvenliğine yönelik karmaşık sınamalara cevap verebilmek açısından gerekli olmakla birlikte yeterli değildir. Türkiye, müşterek savunma, kriz yönetimi görev ve harekâtları, genişleme süreci ve ortaklık ilişkilerini, işbirliğine dayalı güvenlik kavramının olmazsa olmaz unsurları olarak görmektedir. Bu çerçevede, Vaşington Antlaşması'nın 10'uncu maddesine de uygun olarak, NATO'nun kapılarının, üyeliğin getirdiği yükümlülük ve sorumlulukları üstlenebilecek istekli Avrupa demokrasilerine açık tutulması fikrini desteklemektedir.¹⁹

Türkiye'nin NATO'ya Sahadaki Katkıları

Türkiye, BM, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve AB'nin görev/harekâtları haricinde geçmişte birçok NATO harekâtına katkıda da bulunmuştur.²⁰ Barışı koruma harekâtlarına desteğini bugün de sürdürmekte olan Türkiye, hâlihazırda yaklaşık 2000 personelini BM, NATO ve AB'nin harekâtlarında görevlendirmiş durumdadır. Bu harekâtlar içerisinde yer alan NATO Kosova Gücü (KFOR), 1999'dan bu yana devam etmektedir.²¹ Türkiye, en çok katkıda bulunan ülkelerden biri olarak KFOR'a desteğini bir motorlu

18 *NATO Şikago Zirve Bildirisi*, 20 Mayıs 2012, Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease.

19 *Turkey's and NATO's views on Current Issues of the Alliance*, Ministry of Foreign Affairs, Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, http://www.mfa.gov.tr/ii---turkey_s-contributions-to-international-peace-keeping-activities.en.mfa.

20 Türk Silahlı Kuvvetleri, Bosna Hersek'teki UNPROFOR VE IFOR harekâtlarıyla uyumlu olarak, 1992-1996 yılları arasında "Sharp Guard" harekâtına toplamda 18 firkateyn, 2 denizaltı ve 4 tanker iştirak etmiştir. Türkiye, eski Yugoslavya hava sahasının kontrolü için tesis edilen "Deny Flight" harekâtına da İtalya'da konuşlandırıldığı F-16 filosu ile iştirak etmiştir. Dayton Barış Antlaşması'nın uygulanması amacıyla teşkil edilen NATO Uygulama Kuvveti'ne 1995-1996 yıllarında 1450 askerden oluşan tugay seviyesinde bir görev gücü ile desteklemiştir. IFOR'un SFOR adıyla bilinen NATO İstikrar gücü'ne dönüştürülmesiyle bu tugay SFOR'a tahsis edilmiş 1996-2000 arasında 1450, 2000-2004 arasında 650 asker ile görevini sürdürmüştür. Türkiye, 2001 yılında "Essential Harvest" harekâtı kapsamında Makedonya'da oluşturulan çok uluslu tugaya da 200 kişilik bölük seviyesinde bir birlik ile katkıda bulunmuştur.

21 Türkiye Kosova'daki hava harekâtına 10 F-16 savaş uçağıyla iştirak etmiş, 1999'da Harekâtı Adriyatik denizinde bir firkateyn ve mayın gemisi ile desteklemiştir. Türkiye 2007'de tugay seviyesindeki Kosova Çok Uluslu Güney Gücünün komutanlığını bir yıl için üstlenmiştir.

piyade bölüğü ve destek unsurlarıyla toplamda 370 civarında asker ile sürdürmektedir.

Etkin Çaba Harekâtı (Operation Active Endeavour) 2001 sonrası NATO'nun terörizme verdiği çok yönlü yanıtının parçasıdır. Bu harekât, Akdeniz'deki terörist faaliyetleri tespit ederek engelleme hedefi kapsamında İttifak dayanışmasını ortaya koyan ilk NATO 5'nci madde harekâtı olarak da bilinmektedir. Terörist eylemlerden en çok zarar gören ülkelerden biri olarak Türkiye, harekâta tahsis ettiği yetenekler ve istihbarat paylaşımı ile dikkate değer bir destek vermektedir.

Türkiye, Afganistan'daki NATO Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti (ISAF)'ne de göreve başladığı 2002'den beri etkin bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Bugüne kadar, iki kez ISAF'a liderlik etmiş, Kabil Uluslararası Havaalanı'nın işleyiş ve idare sorumluluğunu üstlenmiş, 2009'da devraldığı Kabil Bölge Komutanlığı görevini de şu ana kadar üst üste dört kez uzatmıştır. Türkiye'nin ayrıca Vardak ve Şibirgan'da iki adet Bölgesel İmar Ekibi bulunmaktadır.²² Afganistan'da halen 900 civarında askeri bulunan Türkiye, Afgan Ulusal Güvenlik Güçlerine de hem Afganistan'da, hem de Türkiye'de eğitim desteği sağlamaktadır.²³

Tüm bu harekâtların yanı sıra, Türkiye bölgesel inisiyatiflere ve işbirliği mekanizmalarına da büyük önem vermektedir. Bu kapsamda, herhangi bir terörist ve/veya yasadışı faaliyeti tespit etmek ve Boğazların güvenliğini sağlayabilmek için 2004'te Karadeniz Uyumu Harekâtı'nı (Operation Black Sea Harmony) başlatmıştır. Harekât, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Romanya'nın katılımıyla "çokuluslu" bir yapıya kavuşmuştur. Türkiye'nin Karadeniz'de güvenli bir ortamın tesis edilmesi amacıyla başlattığı bir diğer girişim, Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Grubu (BLACKSEAFOR)'dur. 2001'de Karadeniz'e sahildevletlerin tamamının katılımıyla başlatılan bu girişimin²⁴ görevleri arama kurtarma, insani yardım, mayın karşı tedbirleri, çevre koruma faaliyetlerinin yanı sıra, güven tesis edici liman ziyaretleriyle deniz eğitimlerinden oluşmaktadır.

22 Şibirgan'daki imar ekibi görevini sürdürmektedir.

23 Afganistan'da Afgan Ulusal Ordusu'nun eğitimi için 2009 yılında Kabil Gazi Askeri Eğitim Merkezi kurulmuştur. 1000'in üzerinde Afgan askerine eğitim verilmesinin ardından merkez, Astsubay Eğitim Merkezi'ne dönüştürülmüş ve Afgan ordusu için 4000'den fazla astsubayın eğitim alması sağlanmıştır. Afganistan'daki eğitim faaliyetlerine ilaveten, 12 Afgan bölüğü (yaklaşık 1200 asker) Türkiye'de teçhizatlandırılarak eğitim almıştır.

24 Bu inisiyatife Türkiye, Gürcistan, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna and Rusya Federasyonu katkıda bulunmaktadır.

Güneydoğu Avrupa Çok Uluslu Barış Gücü Tugayı (SEEBRIG) da Türkiye'nin teklifi üzerine 1999'da Bulgaristan'da kurulmuştur. SEEBRIG, bölgesel barış ve istikrarın teşvikine ve Balkanlar'da dostane ilişkilerin tesisine katkı sağlayan en önemli inisiyatiflerden birisidir. 2006'da ISAF'ın bir parçası olarak Afganistan'da da görevlendirilmiştir. Karargâhına 2007 ve 2011 yılları arasında dört yıl boyunca Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı SEEBRIG'in komutanlığını da şu anda bir Türk generali yapmaktadır.

Potansiyel krizlere vaktinde ve etkin şekilde cevap verebilmek NATO'nun dönüşüm çabalarının en önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, 2002 Prag Zirvesi'nde bir inisiyatif olarak başlatılan ve 2006'da operasyonel hale gelen NATO Mukabele Gücü (NRF), NATO'ya, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelebilecek farklı nitelikte krizlere süratle cevap verebilme imkanı sağlamıştır. NRF'yi, NATO'nun askeri dönüşüm sürecinin itici gücü olarak da değerlendirmek mümkündür.²⁵ Türkiye başından itibaren NRF'ye kapsamlı katkılarda bulunmuştur. Bunun yanı sıra, İstanbul'daki Yüksek Hazırlık Seviyeli Kuvvet Karargâhı (NRDC-T), NATO bünyesindeki yedi Hazırlığı Tamamlanmış Kuvvet Karargâhından birisidir. Bu birlikler, NRF'nin kara unsurlarının komutanlığını nöbetleşe üstlenecektir.²⁶

2010 Lizbon Zirvesi'nde onaylanan İttifak'ın yeni komuta yapısına göre, NATO'nun Kara Kuvvetleri Komutanlığı (LANDCOM), Aralık 2012'de İzmir'de kurulmuştur. LANDCOM, İttifak'ın birden çok birlikle düzenlediği harekâtlarda komuta kontrol sisteminin çekirdeğini oluşturacaktır. LANDCOM aynı zamanda, ilgili unsurların eğitimi, değerlendirmesi ve denetimini yaparak NATO'nun komuta ve güç yapısının kara kuvvetleri yeterliliğini sağlayacaktır. LANDCOM'un, birbirini tamamlayan üç münferit komutanlık içinde Aralık 2014 itibarıyla tam harekât kabiliyetine kavuşacak ilk komutanlık olması planlanmaktadır. Bu tarih, NATO'nun Afganistan'da ISAF'ın görevlerini sonlandırarak Kararlı Destek Harekâtı'na dönüşümüne sağladığı destek için de miat teşkil etmektedir.

1998'de Ankara'da açılan Türkiye'nin Barış için Ortaklık Eğitim Merkezi, NATO'nun BİO faaliyetlerine destek amacıyla açılan ilk eğitim merkezi olma özelliğine sahiptir. Eğitim merkezi, NATO ve NATO ortaklık ülkelerinin sivil ve askeri personeline kapasite geliştirme, müşterek çalışabilirlik, güvenlik meselelerine yönelik stratejik ve taktik eğitimleri içeren kurs ve seminerler

25 *The NATO Response Force*, NATO, Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm,

26 Kuruluşundan bu yana NRDC-T iki kez ISAF'ta dört kez de NRF rotasyonunda yer almıştır. NRDC-T NATO'nun dönüşüm çabalarını da yakından takip ederek katkıda bulunmaktadır. Müşterek Görev Gücü Karargâhına da 2016'da ev sahipliği yapacaktır.

düzenlemektedir. Bu çerçevede, merkez tüm BiO, Akdeniz Diyalogu ve İstanbul İşbirliği İnisiyatifi ülkeleri ile Küresel Ortaklara açıktır.²⁷ Türkiye'deki BiO Eğitim Merkezi aynı zamanda "Mobil Eğitim Tim"leri ile eğitim veren merkezler arasında yer almaktadır.²⁸

Türkiye 2005'te Ankara'da kurulan Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi'ne de ev sahipliği yapmaktadır. 2006 yılında NATO tarafından akredite edilerek "Uluslararası Askeri Kuruluş" statüsü kazanan merkezin başlıca görevleri; terörizmle mücadele alanında yaptığı akademik çalışmalarla NATO birimlerine bilimsel destek ve uzmanlık sağlamak, edinilen bilgiler ve alınan dersler aracılığıyla doktrin geliştirilmesine yardımcı olmak, terörizmle ilgili NATO konseptlerinin test edilmesinde Müttefik Dönüşüm Komutanlığına destek olmak, müşterek çalışabilirlik ve standardizasyon ile imkân ve kabiliyetlerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.²⁹

NATO'nun güvenlik alanında işbirliğine yönelik yeni stratejik konsepti ile uyumlu olarak, Türkiye'nin lider ülke konumunu üstlenerek ev sahipliği yaptığı "Akıllı Savunma" projelerinden birisi de Çok Uluslu Deniz Güvenliği Mükemmeliyet Merkezi'dir. 2012'de Marmaris'teki Aksaz Deniz Üs Komutanlığı'nda açılan bu merkezin amacı; deniz terörizmi, kitle imha silahlarının deniz yoluyla yayılması, örgütlü suçlar ve yasadışı göç ile korsanlık ve silahlı soygun gibi konulara odaklanarak bölgede deniz güvenliği için stratejik iletişim merkezi işlevini görmektedir.³⁰

Türkiye'nin Balkanlar Bölgesi ile İlişkileri

Balkanlar, sadece siyasi, ekonomik ve coğrafi ilişkiler açısından değil bölgeyle olan tarihi, kültürel ve insani bağları nedeniyle de Türkiye için öncelik teşkil etmektedir.³¹ Türkiye'de Bosna Hersek'te olduğundan daha

27 Merkezin bazı kurslarına BM ülkelerinden de katılımcı kabul edebilmektedir. Kurulduğundan beri 90 ülkeden 13.000'inin üzerinde katılımcıya ulaşmıştır.

28 Bugüne kadar, toplam 60 Gezici Eğitim Timi 19 ülkede 2000 üzerinde katılımcıya eğitim vermiştir.

29 COE-DAT'ın faaliyetlerine bugüne kadar 105 ülkeden 7000'nin üzerinde kursiyer, 56 ülkeden 1600'den fazla eğitmen iştirak etmiştir. Merkez gezici eğitim faaliyetleri de icra etmektedir. 2007'de bu yana 13 ülkeden 15 Mobil İleri Düzey Eğitim Kursu düzenlenmiştir.

30 Bu merkez deniz güvenliği konusunda uzmanların çalıştığı, ulusal, bölgesel ve küresel deniz güvenliği eğitimleri, tatbikatlarının, atölye çalışmaları, kurslar ve konferansların düzenlendiği bir düşünce kuruluşu gibi de faaliyet göstermeyi hedeflemektedir. Faaliyetleri NATO üyesi ülkeler ile and NATO Ortaklık ülkelerinin katılımına açıktır. Bugüne kadar 25 ülkeden 84 personel düzenlenen kurslara iştirak etmiştir.

31 *Relations with the Balkan Region*, Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, <http://www.mfa.gov.tr/relations-with-the-balkan-region.en.mfa>.

fazla Bosnalı, Kosova'da olduğundan daha fazla Arnavut yaşamaktadır.³² Türkiye, Balkanlarda bölgesel işbirliği ve bütünleşmeyi bölgesel politikasının asli unsurlarından bir olarak görmekte ve Balkan ülkelerinin Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşme hedefini desteklemektedir. Kendisi de bir Balkan ülkesi olan Türkiye, bölge ülkeleriyle ikili ilişkilerini bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkelerini temel olarak geliştirmeye özel önem atfetmektedir.

Türkiye, Sırbistan ve Bosna Hersek arasında ve benzer şekilde, Türkiye, Hırvatistan ve Bosna Hersek arasında tesis edilen üçlü istişare mekanizmaları gibi araçlar üzerinden bölgesel diyalog ve işbirliğinin artırılması, Türkiye'nin Balkanlardaki dış politikasının bir diğer önemli eksenini oluşturmaktadır. Bakan düzeyinde gerçekleştirilen toplantılar, bu işbirliği düzenlemelerinin etkinliğini ve sağlamlığını kanıtlamıştır.

Güney Doğu Avrupa İşbirliği Süreci (SEECP) ve Bölgesel İşbirliği Konseyi (RCC) gibi yapılanmalar vasıtasıyla bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi de Türkiye'nin farklı ölçeklerde politika uygulamaları arasında yer almaktadır. Bölge içinden oluşturulan tek inisiyatif olması nedeniyle dikkat çeken SEECP'nin kurucu üyelerinden birisi de Türkiye'dir. Resmi olarak 2008 yılında hayata geçirilen ve SEECP'nin operasyonel kolu olarak değerlendirilebilecek RCC ise, Güney Doğu Avrupa'da bölgesel işbirliğini geliştirmeye ve bölge ülkelerinin Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşmesini teşvik etmeye odaklanmaktadır.³³

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, bölgesel işbirliğininin daha da ileriye götürülebilmesi maksadıyla 2011 yılında yöntem ve politika ilkeleri setine dayanan alternatif bir yaklaşım önermiştir.³⁴ Buna göre; bölgesel işbirliği, kriz odaklı değil vizyon odaklı olmalı, geçmişe değil geleceğe bakmalı ve ideoloji yerine değerleri temel alan bir anlayışa sahip olmalıdır. Davutoğlu, bu metodolojik ilkelerin öncelikli olarak dört politika ilkesiyle tamamlanmasını önermektedir: bölgesel aidiyet, bölgesel bütünleşme, Avrupa bütünleşmesinin dikkate alınması ve bölgesel ve küresel kuruluşlarda ortak duruş geliştirilmesi.

Bu anlayıştan hareketle, Türkiye Balkanları Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirmekte ve bölgenin geleceğini Avrupa-Atlantik

32 Ahmet Davutoğlu, "Turkey's Zero-Problems Foreign Policy", *Foreign Policy*, May 20, 2010, Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/05/20/turkeys_zero_problems_foreign_policy.

33 *Overview*, Regional Cooperation Council, Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, <http://rcc.int/pages/6/2/overview>.

34 Ahmet Davutoğlu, "A Forward Looking Vision for the Balkans", *Center for Strategic Research (SAM) Vision Papers*, no. 1 (2011).

yapılarında görmektedir.³⁵ Karmaşık siyasal dinamikler, etnik gerilimler ve bölge genelinde güvenlik durumundaki kırılganlık, Avrupa'nın barışı ve istikrarına yönelik ihtiyatla yaklaşılmasını gerektiren en önemli sınamalar olmayı sürdürmektedir. İkili ve bölgesel işbirliğini teşvik etmeyi amaçlayan girişimlere ilaveten, Avrupa-Atlantik yapılarıyla entegrasyon, bölgenin uzun vadeli ve kalıcı güvenliği ve istikrarı için en iyi yol olarak görülmektedir. NATO'nun sürmekte olan varlığı bölgedeki en önemli istikrar unsurudur. Türkiye'nin NATO'nun bölgeye yönelik genişleme politikasına verdiği desteğin de bu perspektiften değerlendirilmesi uygun olacaktır.

NATO İçerisinde Türkiye-Polonya İşbirliği

Polonya, Türkiye'nin başlangıcı 15'inci yüzyılda kadar giden tarihi bir dostluğu paylaştığı önemli bir müttefikidir. Bu yıl Türkiye ve Polonya arasında diplomatik ilişkilerin tesis edilmesinin 600'üncü yılı olarak kutlanacaktır. Geçtiğimiz yıl ise iki ülke arasında imzalanan "Dostluk ve İşbirliği Antlaşması"nın 90'ıncı yılı olarak anılmıştır. Bilindiği üzere, bu antlaşma ile Polonya, Kurtuluş Savaşı sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni tanıyan ikinci ülke olmuştur.

1989'da Polonya'da komünist rejimin sona ermesinden bu yana iki ülke arasındaki ilişkiler her geçen gün daha da güçlenmiştir. 1999'da nihayetlendirilen Polonya'nın İttifak'a katılma süreci Türkiye tarafından güçlü bir şekilde desteklenmiştir. Türkiye'nin AB'ye tam üye olma sürecindeki en önemli destekçilerinden birisi de her zaman Polonya olmuştur. Mayıs 2009'da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Polonya ziyaretinde imzalanan Türkiye-Polonya Stratejik Ortaklık Deklarasyonu, ikili ilişkileri bir üst seviyeye taşımış ve mevcut potansiyelin daha etkin kullanılabilmesi amacıyla farklı alanlarda işbirliğinin ilerletilebilmesinin yolunu açmıştır.

NATO, Türkiye ve Polonya arasında giderek artan işbirliğinin en önemli ortak zeminini teşkil etmektedir. Her iki ülke de İttifak'ın etkin üyeleri arasında yer almakta, "sadece faydalanma değil güvenliği teşvik etme" prensibinden hareketle NATO'nun faaliyetlerine çeşitli biçimlerde katkıda bulunmaktadır.³⁶ NATO genişlemesini Avrupa-Atlantik alanında kalıcı barış ve istikrarın sağlanabilmesi için stratejik bir proje olarak gören Türkiye ve Polonya, NATO'nun "açık kapı politikası"nı ve aday ülkelerin üyeliğini desteklemektedir.

35 Bülent Aras, "Turkey and the Balkans: New Policy in a Changing Regional Environment", analysis, *German Marshall Fund*, October 2013, 4. Erişim Tarihi 07 Şubat 2014, http://www.gmfus.org/wp-content/blogs.dir/1/files_mf/1351696866Aras_Balkans_Oct12.pdf.

36 *White Book on National Security of the Republic of Poland*, (Warsaw: The National Security Bureau, 2013), 49.

Bu yaklaşım, her iki ülkenin de transatlantik alanın güvenliğinin bölünmezliği konusunda paylaştığı ortak vizyonun da somut bir kanıtıdır.

NATO'ya üye olmaya istekli ülkeler, Avrupa-Atlantik alanının güvenliği bakımından stratejik önemi haiz bölgelerde yer almaktadır. Türkiye ve Polonya, aday ülkelerin üyelik sürecini destekleyerek hem kendi bölgeleri, hem de geniş transatlantik alanı için yapıcı bir rol oynamayı amaçlamıştır. Gerçekten de, bu ülkelerin transatlantik kurumlarla kurdukları ilişki, buldukları bölgelerde barış ve istikrarı sağlamaya yönelik gayretleri de beslemektedir.

Diğer yandan, NATO üyeliği kolay bir serüven değildir. Aday ülkelerin karşılaması gereken belli bazı zorunlulukları içermektedir. İttifak'a üyelik NATO ile dinamik bir angajmanı da içeren kusursuz bir hazırlık süreci içerisinde ve bireysel yeteneklere göre gerçekleşecektir. Bu bağlamda MAP, aday ülkeleri motive ederek katılım süreçlerine ivme kazandıracak faydalı bir araç teşkil etmektedir. Bu anlayıştan hareketle, Türkiye ve Polonya, aday ülkelerin süreci hızlandıracak, NATO'nun sunduğu araç ve mekanizmalarından en iyi şekilde faydalanmalarını sağlayacak adımları atması konusunda desteğini sürdürmek ve bu yolda devam etmek isteyen aday ülkelerin yanında olmak konusunda kararlıdır.

Türkiye ve Polonya, Romanya ile birlikte 2012 Şikago Zirvesi ve 2013 NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı kapsamında düzenledikleri toplantılarla NATO genişlemesine verdikleri desteği göstermiştir. Bosna Hersek, Gürcistan, Makedonya ve Karadağ'ın da katılımıyla 3+4 formatında gerçekleştirilen bu toplantılar, açık kapı politikasına ve aday ülkelerin hedeflerine yönelik ilgiyi tazeleyerek sürece ilave bir görünürlük kazandırmıştır.

Türkiye ve Polonya, benzer yaklaşıma sahip diğer müttefikler ile birlikte karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelebilmeleri için aday ülkelere yardımcı olmaya, Avrupa-Atlantik hedeflerine ulaşmaların mesafe kat etmelerini sağlayacak gerekli siyasi ve teknik desteği vermeye devam edecektir. NATO'nun bu yılki Newport Zirvesi'nde açık kapı politikasına yönelik taahhüdünü yeniden teyidi aday ülkeleri teşvik edecek bir başka adım olacaktır.

Sonuç Yerine

NATO üyeliği, Türkiye ve Polonya'nın savunma ve güvenlik politikasının köşe taşlarından birini teşkil etmektedir. İttifak'ın asli görevlerine yönelik aktif katkıları, her iki ülkenin de yaratılan güvenlikten fayda sağlamanın yanı sıra güvenliği teşvik eden / üreten ülkeler olduğunu da göstermektedir. Bu anlamda, Avrupa-Atlantik alanında sağlanacak kalıcı ve barışçıl düzen iki

ülkenin de yararınadır. NATO'nun açık kapı politikası da bu alanda güvenlik ve istikrarın desteklenmesi ve geliştirilmesi için kullanılan en önemli enstrümanlar arasında yer almaktadır.

Türkiye ve Polonya, Şikago Zirvesi'nde "genişleme Müttefiklerin güvenliğine ciddi manada katkıda bulunmaktadır; genişlemenin devamı ve işbirliğine dayanan güvenlik anlayışı Avrupa'nın istikrarını daha da kapsamlı biçimde artırmayı sürdürecektir" şeklinde ifade edilen yaklaşımı desteklemektedir. 2012 Şikago Zirvesi ve 2013 NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı kapsamında aday ülkelerle 3+4 formatında düzenlenen toplantıları, Türkiye ve Polonya'nın bu konuda sürdürdüğü işbirliğinin somut bir ürünü olarak değerlendirmek mümkündür. Her iki ülke de aday ülkeleri üyeliğe giden yolda desteklemeyi ve cesaretlendirmeyi sürdürecektir.

MGK Genel Sekreteri Muammer Türker - Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı Stanisław Koziej (BBN)

Polonya'nın Perspektifinden NATO'nun Açık Kapı Politikası

Przemysław Pacula

İttifak'a yeni üyelerin katılmasını mümkün kılan açık kapı politikası, NATO'nun yasal çerçevesi ve faaliyet programının temel ve değişmez bir unsurudur. Washington Anlaşması'nın 10'uncu maddesi "*Tarafların oybirliğiyle anlaşmaları halinde, herhangi bir Avrupa devletinin bu antlaşmanın ilkelerini daha ileri bir seviyeye taşıyabileceğini ve bu antlaşmaya dahil olarak Kuzey Atlantik bölgesinin güvenliğine katkıda bulunabileceğini*"¹ ifade etmektedir.

1949 yılında kurulduğu günden bu yana, NATO üyelerinin sayısı 12'den 28'e çıkmıştır. Altı aşamalı genişleme sürecinin her biri, gerçek anlamda siyasi bir hedefe sahip olmuş ve Avrupa-Atlantik alanındaki güvenlik çevresini değiştirmiştir. 1954 yılında Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya girmesi, SSCB'nin bu iki ülkeyi Komünist Blok'a dahil etme yönündeki girişimlerine son vermiştir. II. Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'nın yenilgiye uğramasını takip eden karanlık bir dönemden sonra, 1955 yılında Batı Almanya'nın örgüte katılmasıyla birlikte, ABD ve Avrupalı müttefikler, bu ülkeleri demokratik ülkeler dünyasına geri getirmiştir. Bu gelişme, aynı zamanda 35 yıl sonra Almanya Federal Cumhuriyeti ve Alman Demokratik Cumhuriyeti arasındaki "Demir Perde" dönemine de son vermiştir. İstikrarlı bir şekilde, 1982 yılında İspanya'nın örgüte girişi ise, kıtadaki istikrar alanının genişlemesi ve uzun yıllar yönetimde bulunan diktatör Francesco Franco'nun ölümünden sonra ülkedeki demokratik reformların hayata geçirilmesi açısından önemli bir adım olmuştur.

NATO açık kapı politikasının gerçek anlamda gelişmesi, 1989 yılında Polonya'da Sovyet Bloğu'nun çöküşü sonrasında tezahür etmiştir. Bu süreç, geçmişte İttifak'ın düşmanı olan blok üyesi ülkelerin demokrasiye geçişiyle sonuçlanmış, müteakiben AB ve NATO'nun Avrupa-Atlantik yapılanmalarına dahil olma girişimleri başlamıştır.

Esasen, siyasi koşullar net olmamakla birlikte, İttifak'a dahil olmak için hukuki düzenlemeler ve askeri reformlar gibi hazırlıkların başlaması, geçiş sürecini daha kolay bir hale getirmektedir. Her ne kadar bugün olduğu kadar etkili ve önemli olmasa da, Rusya'nın tutumu ve bunun yanı sıra Rusya Silahlı Kuvvetleri ve Gizli İstihbarat Örgütleri'nde komünistlerden günümüze miras

1 *The North Atlantic Treaty*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm.

kalan kayıtlara sahip olan ülkelerdeki NATO belgelerinin emniyeti de dikkate alınmıştır. Bununla beraber, önde gelen batılı güçlerin (özellikle, bölgede ortaya çıkan stratejik boşlukta sağlam bir istikrar ortamı yaratma arayışı içinde olan ABD'nin önemli katkıları olmuştur) desteği sayesinde, siyasi dönüşüm için 3 ülke liderine fırsat verilmiş, böylece Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan, AB'ye üye olmadan 5 yıl önce 1999 yılında NATO'ya katılmışlardır.² Bu ilk aşama, NATO'nun genişleme sürecinde çok önemli bir adım olmuş ve müteakiben Litvanya, Letonya, Estonya, Romanya, Bulgaristan, Slovakya (ilk olarak 1999 yılında İttifak'a katılmaları kararı alınmıştır) ve Slovenya'nın İttifak'a katılma sürecini başlatmıştır. Bahsi geçen iki genişleme aşamasında, hemen hemen tüm Merkezi Doğu Avrupa ülkelerinin, güvenlik mülahazalarının geçtiği batı bölgesinde yerleri sağlamlaştırılmıştır. Bu bir anlamda, Yalta'da Avrupa'nın bölünmesi sonrasında sembolik bir ilerlemedir.

NATO'nun Açık Kapı Politikası'nda Yavaşlama

Günümüzden bakıldığında; 2004 yılının, kendiliğinden ortaya çıkan açık kapı politikasına ve NATO'nun genişleme sürecine son verdiğini söylemek doğru olacaktır. Bu tarihten sonra, sadece iki yeni üye daha İttifak'a katılmıştır. (Hırvatistan ve Arnavutluk/2009) NATO'nun daha da genişlemesine yönelik talebin azalmasını açıklayabilecek birkaç neden bulunmaktadır.

Bu nedenlerden birincisi, NATO'nun 1999 ve 2004 yıllarındaki iki aşamalı genişleme sürecine, tartışmasız adayların tümünün dahil edilmesi olmuştur. Sürece katılan ülkeler iyi hazırlanmışlar, istikrarlı bir siyasi sisteme sahip olmuşlar ve kendi sınırları içinde aşılması zor sorunlara maruz kalmamışlardır. Aday ülkeler aynı zamanda, Silahlı Kuvvetler üzerindeki devlet otoritesine dayanarak gerekli tüm reformları gerçekleştirmişlerdir. Buna karşılık; NATO'da olası bir genişleme için listede yer alan ülkeler, güvenlik, siyasi çevre ve diğer unsurlar açısından muhtelif sorunlarla gündeme gelmeye devam etmektedirler. Balkanlarda 1990'lı yıllarda yaşanan savaş ve savaşın sonuçları, eski Yugoslavya ülkelerinin hazırlık aşamasına katılmalarını geciktirmiştir. Ukrayna ve Gürcistan, yaşadıkları siyasi istikrarsızlıktan dolayı mağdur olmuşlardır. Finlandiya, İsveç ve Avusturya ise halen tarafsız ve bağlantısız politikalarından vazgeçmeye hazır değildir.

İkincisi, 10 yeni üye devletin katılımının NATO'yu değiştirmesi ve Soğuk Savaş yılları sırasında Sovyet Blok karşısında duyulan korku nedeniyle NATO

² March 12, 1999: Poland joins NATO, Warsaw Voice, <http://www.warsawvoice.pl/WVpage/pages/article.php/20415/article>.

çatısı altında toplanan ülkelerin önemli farklılıklar yaratması olmuştur. Yeni üyeler, kendilerine mahsus tehdit algılamalarını ve siyasi duyarlılıklarını NATO'nun gündemine dâhil etmişlerdir. Bunun yanı sıra; İttifak kendisini, SSCB'nin çökmesi sonrasında değişen dünyaya adapte etmek zorunda kalmıştır. Yeni oyuncular, NATO dönüşüm sürecini daha karmaşık bir hale getirmek ve uzatmak suretiyle kendi çıkarlarını öne çıkarmaya başlamışlardır. 2003 yılında Irak Savaşı'nın hemen öncesinde İttifak içinde patlak veren şiddetli anlaşmazlık, yeni üyelerin katılacağı "eski NATO"nun genişleme yönündeki hevesini azaltmıştır.

Üçüncüsü; genişlemeyi durduracak yasal vasıtaların eksikliğine rağmen, Putin döneminde Rusya'nın artan gücü ve kararlılığı, NATO'nun daha fazla genişlemesi hususunda Kremlin'e etkisini gösterecek şekilde söz hakkı tanımıştır. Rusya stratejik belgelerine göre, İttifak'ın halen bir düşman olarak görüldüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle; nüfuz alanında bulunması nedeniyle Moskova tarafından yönetilen Merkezi Doğu Avrupa bölgesinden yeni üyelerin İttifak'a katılımı, Putin tarafından Rusya'nın ulusal güvenliğine ciddi bir tehdit olarak algılanmıştır. Endişelerini ifade eden Kremlin'den üst düzey bir yetkili, 2008 tarihli Bükreş Zirvesi sırasında Gürcistan ve Ukrayna "Üyelik Eylem Planı/MAP" için önerilse de, bunu engelleyen önemli bir kararın alındığını bazı Avrupalı liderlere hatırlatma ihtiyacı duymuştur.

Açık kapı politikası, hızını kaybetmesine rağmen hala geçerlidir ve gelecekte birçok yeni üyeyi NATO bünyesine katacaktır. Polonya, mütemadiyen açık kapı politikasına destek vermektedir. NATO'nun genişlemesi konusu gündeme geldiğinde, Polonya temelde iki kuralı dikkate getirmektedir. Birincisi, Avrupa-Atlantik alanındaki her devletin NATO'ya başvurma hakkının bulunmasıdır. İkincisi ise, İttifak'a üye olmayan üçüncü taraflardan hiçbirinin NATO'nun genişlemesini veto etme hakkına sahip olmamasıdır.

Genişlemenin arzu edilen şekilde gerçekleşmesi gündeme geldiğinde ise Polonya'nın, İskandinavya ve Doğu Avrupa olmak üzere iki bölgeye bakışı oldukça dikkat çekicidir.

İskandinavya

Finlandiya ve İsveç'in muhtemel NATO üyeliği, her iki ülkenin ulusal güvenlik tartışmalarının en önemli konularından biridir. Bu iki ülke, 1994 yılında Barış İçin Ortaklık programına katılmış, ancak çok daha uzun bir süre İttifak ile işbirliği içinde olmuşlardır.

İsveç, tarafsızlığını ilan etmesine rağmen, 50'li yılların başından beri NATO ile yakın ilişkiler içinde olmuştur. Son on yıl içinde, İsveç ordusu Afganistan'daki İl İmar Ekipleri'nin Mezar-ı Şerif kentindeki idaresini alarak ISAF'a iştirak etmiş³ ve İsveç Hava Kuvvetleri sekiz adet Grippens ve bir adet C-130 Hercules ile Libya'da "Birleşik Korumucu" NATO hareketine katılmıştır.⁴

İsveç'in İttifak'a üye olması, son zamanlarda toplumda daha yaygın bir görüş haline gelmiştir. İsveç savunma sistemindeki eksiklikleri ortaya çıkaran, Rusya'nın 30 Mart 2013'ten⁵ bu yana Stockholm'deki temsili yoğun hava saldırısı gibi olaylar, ulusal güvenliğe dair tartışmalara yoğunluk kazandırmıştır. İsveç'in NATO yolculuğu, uzun ve engebeli görülmektedir. Konuyla ilgili siyasi görüş birliği bulunmamakla birlikte, son anketler İsveç halkının sadece % 32'sinin İttifak'a katılma fikrini desteklediğini göstermektedir.⁶ Böyle bir durumda, çok yakın zamanda herhangi bir girişim beklemek oldukça zor görülmektedir ki, bu da İsveç'in 200 yıllık tarafsızlık politikasına geri dönmesine neden olabilecektir.

Aynı şekilde Finlandiya da, NATO üyeliğine başvuru konusunda fazla istekli görünmemektedir. Bu ülke, ISAF ve KFOR⁷ içinde var olmasına rağmen, İttifak'la daha az işbirliği içerisindedir. Fin Ordusu, NATO'ya katılma fikrini desteklese de, son anketlerde halkın büyük bir çoğunluğun (%70) katılma fikrine karşı olduğu⁸, sadece %16'sının destek verdiği görülmektedir. Savunma Bakanı Stefan Wallin, mali kriz göz önüne alındığında,⁹ 2011 yılında NATO üyeliğinin Finlandiya'nın savunma kapasitesini sürdürmesine yardımcı olabileceğine işaret etmesine rağmen, bağlantısızlık politikası, hem Devlet Başkanı Suali Niinisto, hem de Başbakan Jyrki Katainen tarafından aynı zamanda onaylanmıştır. Finlandiya'nın eski Devlet Başkanı Martti Ahtisaari tarafından da ifade edildiği üzere, NATO üyeliği, İkinci Dünya Savaşı sonrasında dış politika alanında SSCB etkisi altına giren ülkenin *Finlandiyalaşmasını* tamamen ortadan kaldıracaktır.

3 *Afghanistan-ISAF*, Swedish Armed Forces, <http://www.forsvarsmakten.se/en/about/our-mission-in-sweden-and-abroad/current-missions/afghanistan-isaf/>.

4 C. Hoyle, *Sweden sends Grippens to join Unified Protector*, Fightglobal, 4 April 2011, <http://www.fightglobal.com/news/articles>.

5 *Russian "Attacks" Raises Questions Over Sweden's Readiness*, Defense News, 2 May 2013, <http://www.defensenews.com/article>.

6 A. Akulov, *Sweden: new member of NATO*, *Global Research*, 24 th December 2013, <http://www.globalresearch.ca>.

7 *Finland's participation in NATO-led crisis management operations*, Ministry for Foreign Affairs of Finland, <http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid>.

8 M. Rantanen, A. Teivainen, *Most Finns ready to increase aid to Syria*, Helsinki Times, 4 th December 2013, <http://www.helsinkitimes.fi/finland-news/domestic>.

9 *Budget Cost cut push Finn NATO membership: DM*, News, 18 th august 2013, <http://www.defensenews.com/article>.

Her iki İskandinav ülkesinin NATO üyeliği için yeterli destek görememesi, İttifak'a katılmak için gelecekte yapacakları olası girişimlere ciddi bir engel teşkil edecektir. Askeri ittifaklara girmeye yönelik toplumsal isteksizlik, hem geleneksel İskandinav pasifizminden, hem de Rusya'nın tepkisini çekme korkusundan kaynaklanmaktadır. Her iki ülkenin özellikle Finlandiya'nın Rusya ile karmaşık bir münasebetinin olduğunu hatırlamak yerinde olacaktır. Bu durum, anılan ülkelerin uluslararası alandaki kararlılıklarını da sınırlandırmaktadır.

Her iki ülkenin NATO'ya eş zamanlı katılımı (hükümetlerin bunu gerçekleştirmeyi istediklerini açıkça ifade etmeleri halinde)¹⁰ İttifak'ın kuzey kanadını önemli derecede güçlendirebilecektir. Polonya'nın konuya bakış açısı, bu katılımların, Baltık Denizi çevresindeki işbirliğini ve güvenliğini güçlendirebileceği yönündedir. Varşova aynı zamanda, İttifak'ın temel hedefi olarak kolektif savunmanın önemine vurgu yapan bu ülkelerin NATO'ya üyeliğini de memnuniyetle karşılayacaktır.

Doğu Avrupa

Merkezi Doğu Avrupa, NATO'nun genişlemesinde temel hedefdir. Ukrayna ve Gürcistan'ın Avrupa-Atlantik bölgesine dahil olma isteği ise Polonya'nın İttifak içindeki politikasının başlıca hedefi olmuştur. Bükreş Zirvesi Deklarasyonu'nda MAP'in kabul edilmediği hususu yer alsa da, ABD ve Merkezi Doğu Avrupa'daki müttefikler tarafından desteklenen Polonyalıların çabalarıyla, Ukrayna ve Gürcistan gelecekte eninde sonunda NATO üyesi olmak için hazırlıklara başlamıştır.¹¹ Ancak, halihazırda 2014 itibarıyla halen bu ülkelerin üyeliği uzak bir hedef olarak görülmektedir.

Ukrayna'nın NATO'ya olası katılımı konusu şu an, NATO'nun gündeminde yer almamaktadır. Devlet Başkanı Viktor Yanukovych tarafından yönetilen Ukrayna, MAP için girişimde bulunmuş ve 2010 yılında tam üyeliği hedeflemiştir. 3 Haziran 2010'da Ukrayna Parlamentosu, askeri ittifaklara iştirak dışında, bloğa dahil olmayan ülkelerin iç ve dış politikalarının ilkeleriyle ilgili bir tasarıya onay vermiştir.¹² Aynı zamanda, Ukrayna Parlamentosu Verkhovna Rada, NATO üyeliğine yönelik çabanın yanı sıra, Ukrayna'nın ulusal

10 G. O'Dwyer, *Finland, Sweden mull NATO opinion*, Defense News, 11 th September 2013, <http://www.defensenews.com/article>.

11 Paragraph 23 of Bucharest Summit Declaration: *NATO welcomes Ukraine's and Georgia's Euro-Atlantic aspirations for membership in NATO. We agreed today that these countries will become members of NATO.* http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm.

12 *Yanukovych signs law declaring Ukraine's non-aligned status*, Kyiv Post, 15 th July 2010, <http://www.kyivpost.com/content/politics>.

güvenliğinin esaslarına ilişkin tasarımı değiştirmiştir. Kırım Yarımadası'ndaki Rus Karadeniz Filosu'nun görev süresinin uzatılması gibi alınan birçok tedbir, Kiev'de hükümetin aldığı kararları doğrular niteliktedir. Diğer taraftan; halen ISAF ve KFOR'da görevli olan Ukrayna, NATO ile aktif bir işbirliği içinde olmuştur. NATO-Ukrayna Komisyonu çerçevesinde yürütülen bu işbirliği, her iki tarafa da önemli katkı sağlamaktadır.

NATO'ya üyelik yolunda Gürcistan'ın durumu, Ağustos 2008'de Rusya ile yaşadığı savaş nedeniyle dramatik bir biçimde kötüye gitmiştir. Birçok Batı ülkesi bu krizden Cumhurbaşkanı Mikhail Saakashvili'yi sorumlu tutmuş, bu da NATO'nun Gürcistan'a olan güvenini sarsmıştır¹³. Daha da kötüsü, Rusya ve Rusya yanlısı güçler, Gürcistan topraklarının bir kısmını işgal ederek bu meseleye bir çözüm bulunmadan Gürcistan'ın NATO üyesi olma ihtimalini tamamiyle çıkmaza sokmuşlardır. 15 Eylül 2008'de NATO-Gürcistan Komisyonu'nun oluşturulması¹⁴ Tiflis Hükümeti'ne yönelik desteğin siyasi bir göstergesi olsa da, Gürcistan'ın NATO'ya üye olabilmesi için hala kat etmesi gereken uzun bir yol olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Her şeye rağmen, Ukrayna'nın aksine, Gürcistan Hükümeti İttifak'a yönelimini korumuş, aynı zamanda ISAF'a büyük bir askeri birlikle katkıda bulunmuştur (1500 asker ile Gürcistan NATO üyesi olmayan ülkeler arasında en çok katkı sağlayan ülke konumundadır). Bu politikanın Gürcülerin büyük bir çoğunluğu (%75) tarafından destekleniyor olması da Gürcistan'ın girişiminin zeminini güçlendirmektedir.

Her ne kadar Polonya bu iki ülkeyi de NATO içerisinde görmek istese de, Ukrayna ve Gürcistan'ın üyeliğinin uzak bir ihtimal teşkil ettiğini kabul etmek gerekmektedir. Her iki ülkenin de güvenlik sistemlerini dönüştürme sürecini devam ettirerek, adaylığı tartışılmayacak hale gelmesi gerekmektedir. Gürcistan'daki demokratik standartların güçlendirilmesi ve halkın İttifak'a üyelik için verdiği destek Gürcistan'ın lehine gelişmelerdir. Polonya Gürcistan'ın İttifak'a katılma hedefini desteklerken bu etmenlere de dikkat çekmektedir. Öte yandan halkın çoğunluğu İttifak'a üyeliği desteklememektedir. Tarafsız kalma beyanı geçerliliğini koruduğu sürece, Ukrayna'nın üyeliği gündemde yer almamaktadır. Kiev'deki yetkililerin iradesi yok sayılmayacak bir önkoşul oluşturmaktadır.

13 U. Klausmann, *A shattered dream in Georgia: EU probe creates burden for Saakashvili*, der Spiegel, 15th June 2009, <http://www.spiegel.de/international/world/a-shattered-dream-in-georgia-eu-probe-creates-burden-for-saakashvili-a-630543.html>.

14 NATO-Georgia Commission, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52131.htm.

Balkanlar

Doğu Avrupa'dan farklı olarak Balkanlar'ın, NATO'nun açık kapı politikası açısından daha ümit vadeden bir bölge olduğu ortaya çıkmıştır. 1990'lı yıllarda eski Yugoslavya ülkeleri, 2'nci Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa topraklarında yaşanan en ölümcül ve kanlı savaşlara sahne olmuştur. Dolayısıyla, açık kapı politikası Balkanlar'a bir istikrar unsuru olarak hizmet etmiş, eski Yugoslavya ülkelerini demokratik standartlar uygulamaya zorlamış, bunun yanı sıra, bu ülkeler arasındaki kalıcı farklılıklar ve anlaşmazlıkların ele alınmasında gücün yerine diplomasiyi yerleştirmiştir. Esas çatışma alanının dışında kalan Slovenya, 2004'te İttifak'a üye olmuştur. Reformlarda ileri seviyede olan Hırvatistan, Arnavutluk ile birlikte 2009'da İttifak'a katılmıştır. Başarı şansları konusunda belirsizlikler olsa da diğer Balkan ülkeleri de İttifak'a üyeliğe giden yolda çabalamaktadır.

1999'dan bu yana MAP ülkesi olan Makedonya, tüm şartları yerine getirmiş olması nedeniyle Hırvatistan ve Arnavutluk ile birlikte 2008'deki Bükreş Zirvesi'ne davet edilecekti. Ne yazık ki bu davet, bu ülkenin resmi ismi konusunda uzun süreden beri devam eden anlaşmazlık nedeniyle Yunanistan tarafından engellenmiştir. Atina Hükümeti mevcut ismi, bugün itibarıyla Yunan hükümlerinde olan eski Makedonya toprakları konusunda Üsküp'ün hak iddiasında bulunabileceği gerekçesiyle kabul edemeyeceğini belirtmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından sürdürülen müzakere çabalarına, Atina Hükümeti üzerindeki ısrarlı baskıya, Lahey Uluslararası Adalet Divanı'nın Aralık 2011'de Yunanistan'ın Makedonya'nın NATO'ya girişini engelleyerek 1995 tarihli Geçici Antlaşma'daki yükümlülüklerini ihlal ettiği yönünde aldığı tavsiye kararına rağmen, mesele çözümlenememiştir. Bu açmaz, Makedonya'nın Avrupa Birliği'yle yürüttüğü üyelik müzakerelerini de olumsuz etkilemektedir.

Karadağ, diğer aday Balkan ülkeleriyle karşılaştırıldığında şu anda üyeliğe yönelik hazırlık sürecinde en çok aşama kaydetmiş ülke olarak gözükmektedir. 2006'da bağımsızlığını ilan etmesinin ardından, Podgorica'daki hükümet Barış için Ortaklık programına katılmış, bunu süratle Bireysel Ortaklık Eylem Planı (2008) ve Üyelik Eylem Planı (2009) takip etmiştir. Karadağ, 2010'da bir ISAF misyonuna 45 asker göndermiştir (şu an 27 askeri bulunmaktadır)¹⁵. Bununla beraber, İttifak'tan 2014'teki Newport Zirvesi'ne davet almak amacıyla NATO ülkelerinden destek arayan Podgorica'daki hükümetin diplomatik gayretlerine rağmen, Karadağ'ın, bazı sorunların (düşük askeri harcamalar, Silahlı Kuvvetlerin modernizasyonu, İstihbarat Servisleri için istenen reformlar,

15 NATO's relations with Montenegro, http://www.nato.int/cps/en/SID-7C1DDD17-40E33088/natolive/topics_49736.htm.

yolsuzluk ve örgütlü suçlar) çözümlenmesi ihtiyacı dolayısıyla, üyelik konusunda daha uzun bir süre beklemeye zorlanması ihtimali bulunmaktadır. Ayrıca, NATO üyeliği ülke nüfusunun hala sadece %35-40'ı tarafından desteklenmektedir. Tüm bu etkenlerin, NATO'nun üyelik kriterlerine uyum konusunda Karadağlı yetkilileri gayretlendirmesi gerekmektedir.

Bosna Hersek'in üyelik süreci, son yıllarda bu ülkenin inanırlılığı konusunda her geçen gün daha fazla şüphe yaratarak yavaşlamıştır. Saraybosna, Karadağ'ı takip ederek 2006'da BiO programına, 2008'de IPAP'a dâhil olmuş, 2010'da Talin'deki Bakanlar Toplantısı'nda da MAP'a kabul edilmiştir. MAP anlaşması koşullara bağlıdır. Bosna Hersek'in taşınmaz savunma mülkiyetlerinin devlet malı olarak tescili bu koşullardan birisi olmuş, nihayet 2012'de çözümlenmiş ve Şikago Zirvesi'nde müttefiklerce memnuniyetle karşılanmıştır.¹⁶ Yine de, iç sorunlar nedeniyle Bosna Hersek'in üyeliğinin bir süre daha ertelenmesi ihtimal dâhilindedir.

Açık Kapı Politikasına Karşı Ortaklıklar

NATO'nun açık kapı politikasını sürdürmesi gerektiği konusunda bir mutabakat olmakla birlikte, genişleme hedefinin tanımlanışında farklılıklar bulunmaktadır. Bazı üyeler, açık kapı politikasını demokratik reformların teşviki, İttifak'ın davetini ise bir mükâfat olarak görmektedir. Diğerleri ise, yeni üyelerin NATO'nun güvenliğini geliştirmesi gerektiğini ileri sürmekte ve yeni üyelerin kabulünde dikkate alınması gereken asli unsur olarak 5'inci maddenin önemini vurgulamaktadır. Genel itibariyle Brüksel'de hem NATO, hem de AB yapılarında bir "genişleme yorgunluğu" olduğunu söylemek mümkündür. Aday ülkeler açısından, MAP mekanizması inandırıcılığını yitirmiştir ve açık kapı politikası mevcut durgunluğu değiştirecek şiddetli bir itici güce ihtiyaç duymaktadır.

Buna karşın ortaklık politikası, başta ABD olmak üzere, NATO oyuncuları için giderek daha önemli hale gelmektedir. 2012'de Şikago Zirvesi'nde NATO-Ortaklar formatında düzenlenen özel toplantı, gayretlerinden ötürü NATO liderliğinde icra edilen misyonlara büyük katkılarda bulunan 13 ülkeye¹⁷ yönelik bir mükâfat olarak düzenlenmiştir.

16 NATO's relations with Bosnia and Herzegovina, http://www.nato.int/cps/en/SID-EA32D4E6-E16F9D7B/natolive/topics_49127.htm.

17 Avustralya, Avusturya, Birleşik Arap Emirlikleri, Fas, Finlandiya, Güney Kore Cumhuriyeti, Gürcistan, İsveç, İsviçre, Japonya, Katar, Ürdün ve Yeni Zelanda.

ABD'nin, kökleri 2'nci Dünya Savaşı'na kadar uzanan nedenlerle Pasifik ve Güneydoğu Asya bölgelerinde artan varlığı, Vaşington ile Japonya, Güney Kore, Filipinler ve Endonezya gibi ülkeler arasında yakın ittifaklar yaratmıştır. Soğuk Savaş'ın sona erişine kadar NATO sadece bir savunma ittifakıydı ve denizaşırı ortakları sınırlıydı. Sovyet Bloğu'nun çöküşü sonrasında yeni bir formül ve görev arayışına giren NATO çıkar sahasını genişletmiştir. Barış, istikrar ve demokrasinin desteklenmesi hususunda ortaklık ve işbirliği arayışı için çok daha fazla imkân ortaya çıkmıştır. Bu süreç İstanbul Girişimi, Akdeniz Diyalogu ve Barış için Ortaklık gibi programların doğmasını sağlamıştır.

ABD liderliğinde Irak ve Afganistan'da yürütülen harekâtlar daha geniş koalisyonlar ve uluslararası destek gerektirmiştir. Denizaşırı ortaklar, hem Kalıcı Özgürlük ve ISAF harekâtlarında, hem de Libya'daki Birleşik Koruyucu Harekât süresince önemli bir rol oynamıştır. Yüklenilen sorumluluklar, bu ülkelerin NATO nezdindeki rollerini artırmış ve bu tip bir işbirliğinin geleceği açısından yasal bir çerçeve ihtiyacını zorlamıştır.

2010'da Lizbon'da kabul edilen yeni Stratejik Konsept'te¹⁸ (paragraf 28); "Avrupa-Atlantik güvenliğini teminat altına almanın en iyi yolunun dünya genelinde ülke ve kuruluşlarla oluşturulacak geniş bir ortaklık ağı ile mümkün olabileceği, bu ortaklıkların, NATO'nun asli görevlerinin başarısına somut ve kıymetli bir katkıda bulunduğu" belirtilmektedir. 30'uncu paragrafta ise ortaklık politikasının tanımlanmasındaki en kritik unsur; "Operasyon ortaklarına, katkıda bulunacakları NATO'nun liderliğinde icra edilecek misyonlarda stratejinin ve kararların şekillendirilmesinde yapısal bir rol verileceği" şeklinde belirtilmiştir. Bu ifade, İttifak'ın, İstanbul Girişimi gibi sönük işbirliği girişimlerinin yerine gerçekten ilgilenen ülkelerle pratik anlaşmalara gideceği anlamına gelmektedir.

Polonya'nın Perspektifi ve Hedefleri

Polonya'nın bakış açısına göre, NATO'nun açık kapı politikası, önemli bir araç olarak geçerliliğini korumalıdır. Öncelikle, İttifak'ın sınır ülkelerinden biri olarak Polonya, istikrar ve güvenlik alanının Doğu'ya doğru taşınmasına ilgi duymaktadır. İkinci olarak, 15 yıl önce açık kapı politikasından faydalanan bir ülke olarak, kapının faydalanan diğer ülkelere de açık olmasını istemektedir.

Gerçekten de 1989 sonrası genişleme, siyasi değişim süreçlerine ve Avrupa'da istikrar ve demokrasinin desteklenmesine katkıda bulunmuştur. Bu nedenle Polonya, NATO'nun koşullarını karşılayacak ve İttifak'ın güvenliğine

18 NATO's New Strategic Concept, <http://www.nato.int/strategic-concept/Index.html>.

katkıda bulunacak tüm adaylar için açık kapı politikasını desteklemeye devam edecektir.

Diğer yandan, Polonya, NATO'nun ortaklık politikasını desteklerken coğrafi dengenin muhafaza edilmesini arzu etmektedir. NATO'nun köklerinin Avrupa-Atlantik alanında olduğunun ve bu bölgedeki ülkelerin tüm alanlarda İttifak ile işbirliği konusunda önemli bir yere sahip olduğunun unutulmaması gerekmektedir. Polonya, ara sıra küresel ortaklarla işbirliğine giden yerel bir NATO'yu, ara sıra yerel ortaklarla işbirliğine giden küresel bir NATO'ya yeğlemektedir. Polonya, ortaklık politikasının gelişimini de, bu politikanın NATO'nun görevlerini ve bakış açısını desteklemesi gerektiğini göz önünde bulundurarak büyük bir ilgiyle gözlemlemektedir. Diğer bir deyişle, ortaklık politikası, müşterek savunma ile alan dışı görevler arasında olması gereken dengeyi bozmamalıdır. Polonya, ortakların karar alma sürecindeki haklarının genişletilmesi konusundaki fikirleri de dikkatle incelemektedir. Kriz yönetimi misyonlarının planlanması ve tatbikatında ortakların daha etkin rol almaları olumlu bir unsur olarak gözükse de, müşterek savunma alanındaki görevler konusunda asli sorumluluk ve görevler sadece NATO üyeleriyle sınırlandırılmalıdır.

Bugün, açık kapı politikası NATO gündeminin öncelikli konu başlığı değildir. Hâlihazırda, Müttefiklerin, NATO'nun 2014 sonu itibarıyla ISAF misyonlarının sona ermesinin ardından sağlam, savunma odaklı bir İttifak'a dönüşümüne konsantre olmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer yandan, bu sürecin ardından, açık kapı politikasının canlandırılması ve NATO'nun yeni bir enerjiyle yakın komşularıyla angaje olması gerekmektedir. Tabiatıyla, Polonya öncelikle Merkez Doğu Avrupa ülkelerine bakacaktır. Polonya, şu ana kadar üye olamamış ülkelere NATO'ya giden yolda inandırıcı bir rota çizilmesinin, o ülkelerin siyasi ve askeri sistemlerinin istenen şekilde dönüştürülebilmesi için zorunlu olduğuna inanmaktadır. Ayrıca, Polonya 1990'larda Balkanları kanlı bir kaosun içinde sokan çılgınlığın geri getirilmesi gayretlerini engelleyebilmek için bölge ülkelerinin üyeliğini desteklemektedir.

Açık Kapı Politikası NATO içerisinde ve ikili seviyede Polonya-Türkiye işbirliği için de bir fırsat yaratmaktadır. Bu konunun, Bükreş 2012'de tesis edilen daha sonra Dışişleri Bakanlığı Müsteşarları'nın Mayıs 2013'te İzmir'de gerçekleştirdikleri toplantıda devam ettirilen Polonya-Türkiye-Romanya üçlü işbirliği formatının en umut veren alanlarından birini teşkil ettiğini de söylemek gerekir. Bu bağlamda, Polonya, Türkiye ve Romanya'nın, aday ülkelerin İttifak'a üyelik yönündeki gayretlerini müştereken desteklemeleri konusunda mutabakata varılmıştır.

Ulusal Güvenlik Bürosu'na bu felsefe rehberlik etmektedir. Merkez-Doğu Avrupa ülkeleri uluslararası işbirliği açısından asli hedefi oluşturmaktadır. Ukrayna Ulusal Güvenlik ve Savunma Konseyi Sekreterliği ve Gürcistan Ulusal Güvenlik Kurulu Sekreterliği ile yakın bağlar, Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı'nın başlıca ilgi alanıdır. Açık kapı politikası, Türk ve Romanyalı muhataplarımızın yanı sıra, Visegrad Grubu ya da Weimar Üçgeni ülkeleri ile yapılan görüşmelerin de konuları arasında yer almaktadır.

Polonya ve Türkiye İttifak'ın sınır ülkeleridir. Her iki ülke de güvenlik meselelerine benzer bir dikkatle yaklaşmaktadır. Bu durum kendisini en iyi, her iki ülkenin Vaşington Antlaşması'nın 5'inci maddesinden kaynaklanan ve müşterek savunmayı ilgilendiren NATO'nun asli görevlerine yönelik sarsılmaz bağlılıklarında göstermektedir. Türkiye ve Polonya arasında diplomatik ilişkilerin tesis edilmesinin 600'üncü yıldönümü, her iki ülke için de özellikle bugün için önem taşıyan konulara daha yakından bakabilmek için iyi bir fırsat teşkil etmektedir. Bu konulardan birisi de, yeni üyeleri davet edebilecek güce, güvenilirliğe ve hazırlığa sahip bir NATO'dur.

Açık kapı politikası NATO için aynı zamanda bir "ev ödevidir". Polonya açısından, açık kapı politikasının canlandırılabilmesinin başlıca koşullarından biri, NATO'nun cazibesini artırmaktır. Müşterek savunmanın ve taahhütlerin güçlendirilmesi komşu ülkelerin çıkarlarını NATO'ya yaklaştıracaktır. NATO, komşu olduğu bölgeleri demokratik bir dönüşüm içerisinde yeniden şekillendirmenin cazip bir yolunu bulmalıdır. Açık kapı politikası bunun için uygun bir araç olarak görünmektedir.

*MGK Genel Sekreteri Muammer Türker - Ulusal Güvenlik Bürosu Bařkanı Stanisław Koziej
(BBN)*

Türkiye ve Polonya Arasında Havacılık ve Savunma Sanayii Alanında İşbirliği Potansiyeli

Canan Uslu – Murad Cinoğlu

Polonya ve Türkiye arasında 600 yıla dayanan diplomatik ilişkiler barış ve dostluk temelinde gelişmiştir. İki ülke arasında, Lozan Barış Konferansı sırasında 23 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan “Dostluk ve İşbirliği Anlaşması” ile Polonya, yeni kurulan Türk devletini tanıyan ikinci ülkedir. İki ülke, Soğuk Savaş sırasında farklı Paktlara dahil olsalar da, Polonya’nın 1999 yılında NATO’ya, 2004 yılında da Avrupa Birliği’ne katılmış olması, iki ülke arasında daha güçlü ilişkilerin kurulmasını kolaylaştırmıştır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın Mayıs 2009’da Polonya’ya yaptığı ziyaret esnasında, iki ülke Hükümet Başkanları arasında imzalanan siyasi deklarasyonla ikili ilişkiler “Stratejik Ortaklık” olarak tanımlanmıştır. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Haziran 2011’de yaptığı Polonya ziyareti de, söz konusu siyasi etkileşime büyük bir katkı sağlamıştır. İki ülke arasındaki ilişkiler ekonomik alanda da gelişmektedir. Polonya ve Türkiye arasındaki diplomatik ve ekonomik ilişkiler hızla ve sürekli ilerlerken, Havacılık ve Savunma (H&S) sanayiinin de, bir başka potansiyel işbirliği alanı olarak dikkat çekmeye başladığı izlenmektedir.

Esasen, her iki ülkenin de, H&S alanında yetenek ve kapasite inşasına ilişkin benzer hedefleri bulunmaktadır. Her iki ülke de, olabildiğince ulusal savunma sanayiine dayanmayı hedeflerken, H&S sektörünün ekonominin itici güçlerinden biri olarak rol üstlenmesini amaçlamaktadır. Polonya’nın Batı’yla ittifakı, askeri envanterini de Batı standartlarına göre yeniden ele alınmasını gerektirmiş, Polonya’nın ordusunu modernize etme ihtiyacı ise, Türkiye’nin savunma sanayii alanında, dostane ilişkiler içinde olduğu ülkelerle işbirliği yapmaya hazır olduğu döneme denk gelmiştir.

Bu çakışmanın, H&S sektöründe Polonya ve Türkiye arasında yakın bir işbirliğine dönüşüp dönüşmeyeceği sorusu ise henüz yanıt beklemektedir.

Türk H&S Sanayiinin Gelişimine Kısa Bir Bakış

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını müteakip, Soğuk Savaş dönemine kadar, genç hükümetin savunma sanayii altyapısının kurulmasına yönelik gayretleri, iki tersanenin yanı sıra, mühimmat, silah ve uçak üretimi girişimleriyle sınırlı kalmış, yurt içi ve yurt dışı faktörlerin etkisiyle sağlam temellere dayalı bir savunma sanayii oluşturulamamıştır.

Soğuk Savaş süresince, Türk H&S sanayii, büyük ölçüde dış yardım ve kaynaklara bağlı kalmıştır. Bununla birlikte, 1960 ve 1970'li yıllarda karşı karşıya kaldığı uluslararası atmosfer, Türkiye'yi savunma araç ve ekipmanı açısından başka ülkelere bağımlılığı üzerinde düşünmeye ve kendi H&S sanayiini geliştirme seçeneklerini gözden geçirmeye zorlamış, böylece, ülke çapında "Kendi gemini kendin yap!", "Kendi uçağını kendin yap!" gibi sloganlarla çeşitli kampanyalar düzenlenmiştir. Bu atmosferde, 1970 yılında Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, 1972 yılında Türk Donanma Vakfı (1981 yılında Türk Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı adını alacaktır), 1974 yılında ise Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kurulmuştur. Söz konusu vakıflar, 1987 yılına gelindiğinde, Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı çatısı altında birleştirilecektir.

Bu vakıflar yoluyla kurulan H&S şirketleri, Türk savunma sanayiinin gelişimine öncülük etmişlerdir. Söz konusu şirketler arasında ASELSAN (Askeri Elektronik Sanayi) 1975 yılında; HAVELSAN (Hava Elektronik Sanayi) 1982 yılında ve TAI (TUSAŞ Havacılık ve Uzay Sanayi A.Ş.) 1984 yılında kurulmuşlardır. 1973 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan Türk Uçak Sanayi Anonim Ortaklığı (TUSAŞ) ve TAI 2005 yılında birleşerek, TUSAŞ-Türk Havacılık ve Uzay Sanayi A.Ş. (TAI) çatısı altında faaliyetlerini genişletmiştir. TAI; sabit ve döner kanatlı hava platformlarından, insansız hava araçları ve uydu sistemlerine kadar entegre havacılık ve uzay sanayi sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi, modernizasyonu, üretimi, entegrasyonu ve yaşam döngüsü desteği açısından, Türkiye'nin teknoloji merkezi haline gelmiştir. Bu şirketlerin yanı sıra, H&S sanayii alanında bir diğer önemli kuruluş olan ROKETSAN, uluslararası "Stinger Avrupa Ortak Projesi" çerçevesinde Stinger Füzelere ait sevk sistemlerini üretmek üzere 1988 yılında kurulmuştur.

Devlet sahipliğindeki bu şirketler, Türkiye'de H&S sanayiinin oluşturulması açısından önem taşımakla birlikte, 1980'li yıllarda mevcut kaynaklar ve ihale politikalarının, 1950'li yıllardan itibaren gittikçe büyüyen askeri araç ve

ekipman açığının kapatılmasında yetersiz kaldıkları anlaşılmıştır. Söz konusu açığın kapatılması ihtiyacı, küreselleşme sürecinin, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik ve kurumsal reformlar gerektirdiği bir zamanda ortaya çıkmıştır. Bu zorunluluklar karşısında hükümet, savunma sanayiinin hızla gelişmesine olanak tanıyacak yeni bir zemin oluşturmaya karar vermiştir. Buna göre, H&S sanayii özel sektöre açılacak, ihraç potansiyeli taşıyan dinamik bir yapıya kavuşturulacak ve yeni teknolojilere uyum sağlayabilir olacaktır. Bu çerçevede, 1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Kanunu, modern Türk savunma sanayiinin gelişmesi ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nin modernizasyonu için temel yasal çerçeveyi teşkil edecektir.

Söz konusu Kanunla, Genelkurmay Başkanı ile Savunma Bakanının üyesi oldukları, Başbakan başkanlığında, Savunma Sanayii İcra Komitesi oluşturulmuştur. Sağlam temelli bir sanayi için gerekli politikaları oluşturma ve yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip düzenleyici bir mekanizma olarak, Savunma Sanayii Müsteşarlığı (SSM) da yine aynı kanunla kurulmuştur. Kanun, Türk H&S sanayiinin gelişimi açısından dönüm noktası niteliğindedir.

Modern bir H&S sanayii hedefi doğrultusunda, Türkiye’nin bu alandaki ihale stratejisi de önemli bir rol oynayacaktır. Buna göre, savunma projelerindeki Türk firmalarının, savunma sanayii satın alımlarındaki yerel girdi oranını artırmaları gerekecektir. Bu da, Türkiye’nin, savunma ihtiyaçlarının hemen karşılanmasını sağlayacak hazır sistemler satın almak yerine, “offset” anlaşmaları ve teknoloji transferi arayışı içinde olması anlamına gelecektir. Gerçekten de, tamamlanan projelerdeki yerli girdi oranının 2010 yılında %25 seviyesinden, bugün %54 düzeyine yükseldiği göz önüne alındığında, Türkiye’nin bu doğrultuda büyük bir ilerleme kaydettiği görülmektedir.

2011 tarihli ve 655 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı olarak kurulan Havacılık ve Uzay Teknolojileri Genel Müdürlüğü (HUTGM), ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak, ulusal havacılık ve uzay sanayii ve uzay teknolojilerine ilişkin politika, strateji ve hedefleri belirlemede, uygulamakta ve gerektiğinde güncellenmesini yapmaktadır.

1990 yılında kurulan Savunma Sanayii İmalatçılar Derneği (SaSaD) ve 2011 yılında kurulan Savunma ve Havacılık Sanayi İhracatçıları Birliği (SSI) de, modern bir H&S sanayiinin kurulması yolunda önemli unsurlar olmuşlardır. SaSaD’a 2012 yılında sivil havacılık alanında faaliyet gösteren şirketlerin de

katılmasıyla, derneğin adı “Savunma ve Havacılık Sanayii İmalatçılar Derneği” adını almıştır. Her iki örgüt de, H&S sanayii ürünlerinin imalatı ve ihracatında izlenen sürekli gelişme ve ilerlemede önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Türk Hükümeti’nin H&S sanayiinin geliştirilmesi konusundaki kararlılığı, Türkiye’nin “2023 Stratejik Vizyonu” projesinde de kendisini göstermiştir. Bu projenin nihai hedefi, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 100. yıldönümü olan 2023 yılında, Türkiye’nin dünyanın ilk 10 ülkesi arasında yer almasını sağlamaktır. Savunma sanayiinde üstünlüğün, siyasi platforma ve ekonomi alanına da avantajlar sağlayacağı göz önüne alınarak, “Güvenlik, Savunma ve Savunma Sanayii”, öncü sektörler arasında yer almıştır. Dışa bağımlılığı azaltılmış, yerli kaynakları optimum seviyede kullanan ve ileri teknoloji ürünleri imal eden bir savunma sanayii, güçlü ekonomi, barış, istikrar ve güvenliğin garantisi olacaktır.

Bu noktada, özellikle havacılık ve uzay, savunma ve güvenlik alanlarına odaklanan Türk sanayilerinin başarılı dönüşümünde, araştırma-geliştirme (AR-GE) merkezlerinin kilit önem taşıdıkları göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle, Türk Hükümeti, son 10 yıldır, AR-GE merkezlerini desteklemekte, tekno-kentlere fon sağlayarak üniversitelerle işbirliği yapmakta, özel sektörü teşvik etmektedir. Türk Hükümeti’nin, 2011 yılında, enformasyon ve bilişim teknolojileri (BT) alanında toplam yatırımının 2 milyar Dolardan fazla olduğu bildirilmiştir.

Bugün, Türk H&S sanayi, uluslararası piyasalarda, havacılık ve uzaydan, gemi inşası, tekerlekli ve paletli zırhlı araçlar, mühimmat, füze ve roket ve elektroniğe kadar uzanan geniş bir ürün yelpazesinde güçlü bir varlık sergilemektedir. 2012 yılında, H&S sanayii cirosu yaklaşık 4,7 milyar Dolara ulaşmıştır. Bu rakamın, 2016 yılına kadar 8 milyar Dolara ulaşması ve ihracat hacminin de, 2013 yılındaki 1,391 milyar Dolarlık düzeyinden 2 milyar Dolara yükselmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, toplam savunma sanayii ihracatı içinde Türk havacılık sektörünün payı, off-set anlaşmaları yoluyla %42’ye ulaşmıştır.

Tüm bu çabalar, Türkiye’nin H&S sanayiinde NATO standartlarına ulaşmasına yardımcı olan adımlardır.

Türk Havacılık ve Savunma Sanayii Projeleri :

Türk savunma sanayiindeki gelişmeler çerçevesinde, öne çıkan bazı projeler şu şekilde sıralanabilir:

Yerli Uçaklar: Gündüz ve gece görev kabiliyetine sahip Temel Eğitim Uçağı **HÜRKUŞ**; AgustaWestland tasarımı A129 gövdesinin, yurt içinde geliştirilmiş aviyonik ve silah sistemleri ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarına uygun şekilde değiştirilmiş motor, aktarma organları ve kuyruk panelleriyle teçhiz edilmesiyle ortaya çıkan İleri Taarruz ve Taktik Keşif Helikopteri **T129 ATAK**.

Yerli İnsansız Hava Araçları (İHA'lar): İstihbarat, gözetim ve keşif yeteneği olan, Orta İrtifa Uzun Havada Kalıslı İHA **ANKA**; yerli tasarım Orta İrtifa ve Uzun Menzilli Taktik İHA **BAYRAKTAR**; bir keşif ve gözetleme sistemi olan İHA **KARAYEL**; aviyonik test ve pilotaj eğitimi için İHA **BORA**; çabuk sökülüp takılabilme özelliği ile kullanım kolaylığı sağlayan ve sınıfındaki hava araçlarına göre daha uzun uçuş ve gözlem imkanı veren İHA **EFE**; Hedef Uçak Sistemi **TURNA**; Yüksek Hızlı Hedef Uçak Sistemi **ŞİMŞEK**; Operasyonel mini insansız helikopter sistemi olarak dünyada bir ilk olan, otomatik kalkış/iniş yapabilen ve her koşul ve zamanda otomatik süzülüş kabiliyetine sahip Döner Kanat Mini İHA **MALAZGİRT**.

Yerli Uydu: Yerli tasarımıyla Yüksek Çözünürlüklü Yer Gözlem Uydusu **GÖKTÜRK-2**.

MİLGEM Projesi: Türk donanması için 8 korvet ve 4 firkateyn üretilmesinin öngörüldüğü ve ihracat potansiyeli de taşıyan bir projedir. Proje kapsamında ilk iki gemi, İstanbul Tersanesi Komutanlığı tarafından inşa edilmiştir. Projenin %60 oranında yerli girdi içermesi ve gemi yapımı, sualtı akustiği, savaş sistemleri ve elektronik harp alanlarında altyapı kabiliyetlerinin geliştirilmesine yardımcı olması beklenmektedir.

Askeri Zırhlı Araçlar: "Milli Tank Üretim Projesi", 1990'lı yılların ortalarından itibaren, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından kullanılan ana muharebe tanklarının üretimi, geliştirilmesi ve bakımı için bağımsız ve güçlü bir altyapının oluşturulması yönünde başlatılan bir girişimdir. Bu girişim çerçevesinde, geliştirme çalışmalarının 2007 yılında başlatıldığı **ALTAY**, Türk ordusu ve ihracat pazarları için yurtiçinde tasarlanan ve geliştirilen 3+ nesil ana muharebe tankıdır. Diğer taraftan, Taktik Tekerlikli Zırhlı Araç **PARS**,

Amfibi Tekerlekli Zırhlı Araç **ARMA**, Amfibik Zırhlı Muharebe İstihkam İş Makinesi **AZMİM**, askeri zırhlı araçlar açısından öne çıkan örneklerdir.

Yerli Füze Sistemleri: Lazer Güdümlü Füze **CİRİT**, Uzun Menzilli Anti-Tank Füzesi **UMTAS** ve Orta Menzilli Anti-Tank Füzesi **OMTAS**, başlıca yerli savunma ürünleridir.

Yukarıda kısaca özetlendiği üzere, Türkiye SSM öncülüğünde, uçak ve helikopter, zırhlı araçlar, insansız hava araçları, gemi, füze ve roket üretiminde oldukça başarılı sonuçlar almıştır. Yerli uydu üretiminde hızlı adımlarla ilerlemektedir. Türkiye, ayrıca savunma elektroniği, simülatör sistemleri, C4ISR sistemleri, aviyonik ve benzeri ürünlerin üretimine de yönelerek, ulusal savunma sanayiinin güç kazanmasını sağlamaktadır. F-16 savaş uçakları ile C-130 Herkül ve CASA tipi nakliye uçaklarının modernizasyonu alanlarında da tecrübe sahibidir.

Modern Silahlı Kuvvetlere Sahip Olma Yolunda Polonya

Batı'yla ittifakı, Polonya'yı, askeri envanterini Batı standartlarına uygun olarak yenilemeye zorlamaktadır. Ekonomik kriz nedeniyle, NATO ve AB askeri bütçelerinin çoğu ciddi bir baskı altındayken, Polonya, Avrupa ülkeleri arasında savunma bütçesini artırma yoluna giden ender ülkelerden biri olmuştur. Bu bağlamda, Polonya'nın savunma bütçesi, yasayla GSYİH'sının %1,95'i oranında belirlenmiştir. Böylece, Polonya ekonomisi büyümeye devam ettiği müddetçe, Polonya savunma bütçesi de büyüyecektir. Örneğin, dünya finansal krizinin etkilerinin başarılı yönetimi sayesinde, 2013 yılındaki Polonya savunma bütçesi, 2012 yılına kıyasla %7 oranında büyümüştür. Diğer taraftan, Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Bronislaw Komorowski, Polonya Silahlı Kuvvetleri Günü vesilesiyle 15 Ağustos 2013 tarihinde yaptığı açıklamada, Polonya'nın Afganistan'dan çekileceğini ve yakın gelecekte bu türden bir göreve katılmayacağını, ulusal toprakların savunulmasına ve ordunun modernizasyonuna odaklanılacağını bildirmiştir. Polonya Silahlı Kuvvetleri'nin 2013-2023 yılları arasında bütünüyle modernizasyonunun 44 milyar Dolara mâl olacağı hesaplanmaktadır. Polonyalı yetkililere göre, modernleştirilmiş bir ordu ile Polonya, müttefiklerin güvenliğine katkıda bulunarak, NATO ve AB içinde daha güvenilir ve güvenli olacak ve kendi topraklarını savunma kabiliyetini artıracaktır.

Polonya halihazırda askeri ekipman ve hizmetlerinin %50'sinden fazlasını yerli kaynaklardan elde etmekle birlikte, savunmaya ayrılan bütçe büyüklüğü sınırlıdır. Bu durum, Polonya'yı, modernizasyon hizmeti almaya, başlıca Avrupa ülkeleriyle teknik işbirliği yapmaya, ortak programlara katılma arayışlarına ve üçüncü ülkelere ihraç olanaklarını geliştirmeye yöneltmektedir.

Polonya'nın askeri modernizasyon projeleri, genel olarak, hafif ve ağır zırhlı araçlar ile uçaklar, suüstü ve sualtı deniz araçları, hava ve uzay savunma sistemlerine yöneliktir. Polonya Cumhuriyeti'nin Milli Güvenlik Stratejisine ilişkin "Beyaz Kitap"ına göre, ülkede, F-16 çok amaçlı uçakları, CASA C-295 nakliye uçakları, Spike anti-tank güdümlü füzeleri ve ROSOMAK tekerlekli zırhlı araçlarına yönelik birçok modernizasyon projesi yürütülmektedir. Ayrıca, Polonya ordusunda bilgisayara dayalı bir sisteme geçiş ve Bilgi Teknolojileri'nin (BT) uygulanması süreci de başlatılmıştır.

Türkiye-Polonya İlişkileri ve Savunma Sanayileri

Polonya ve Türkiye henüz savunma sanayii alanında somut anlaşmalar yapmamış olmakla birlikte, bu alanda yüksek düzeyli temaslar devam etmektedir. 2012 yılının sonlarından itibaren, iki ülkenin savunma makamları ve uzmanları, karşılıklı olarak, askeri ekipman ve yazılım üreten hemen hemen tüm tesisleri ziyaret etme fırsatını bulmuşlardır.

Savunma sanayiinde işbirliğini daha fazla teşvik etmek amacıyla, her iki ülkede çeşitli savunma sanayii fuarları düzenlenmekte olup, bu fuarlarda iki ülkeden katılan ulusal şirketler aktif olarak yer almaktadırlar. Bu çerçevede, Mayıs 2013'te İstanbul'da İDEF'13 Fuarı, Eylül 2013'te Kielce'de MSPO Savunma Sanayii Fuarı düzenlenmiştir.

Türkiye, MSPO Fuarı'na ilk kez Savunma Sanayi Müsteşarlığı koordinasyonunda 13 Türk şirketiyle beraber "lider ülke" olarak katılmıştır. Bu fuar sürecinde, Polonya'nın Huta Stalowa Wola (HSW) Şirketi ile Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK) arasında, Polonya'nın Krab Kendinden Tahrikli Howitzer programı için, Türk T-155 Fırtına obüs gövdelerinin satışı konusunda bir niyet mektubu; HAVELSAN ve Polonyalı GDNYA Tersanesi (Stocznia Marynarki Wojennej) arasında ise gemi inşa ve modernizasyonu alanında işbirliği konusunda bir Anlaşım Muhtırası imzalanmıştır.

İki ülke arasında bir diğer potansiyel işbirliği alanı, Polonya'nın yurtiçi kaynaklarla radara yakalanmayan üç korvet inşa etme planlarıyla ilgilidir. Polonya halihazırda Türkiye'nin bu alandaki tecrübelerinden yararlanmak istemektedir. Öte yandan, Türkiye yerli ALTAY tankının üretimi ve Leopar tanklarının modernizasyonu alanındaki tecrübesiyle, tank modernizasyonu hizmeti için de bir fırsat sunmaktadır. ASELSAN'ın, Polonya'nın açacağı bir tank modernizasyon ihalesine Polonyalı bir ortakla katılacak olması, tank modernizasyonu alanında iki ülke arasındaki işbirliğinin gittikçe güçleneceği ümidini vermektedir. Bu proje için ASELSAN ve Polonyalı BUMAR PCO şirketleri arasında Aralık 2013'te bir konsorsiyum anlaşması imzalanmış durumdadır.

Kısacası, Polonya ve Türkiye arasında, küresel ekonomik kriz şartlarında, ulusal silahlı kuvvetlerini ve H&S sanayiini güçlendirmek için önemli bir işbirliği potansiyeli bulunmaktadır. Bu çerçevede, şu alanlarda çeşitli işbirliği fırsatlarından söz edilebilir: Firkateyn modernizasyonu; yeni denizaltı alımı ve modernizasyonu; mayın avlama; hava füze savunma sistemleri; helikopter alımı; Leopar 2A4 tanklarının modernizasyonu; İHA'lar, C4ISR sistemleri; jet eğitim uçakları alımı; simülatör sistemleri; C-130 Herkül nakliye uçaklarının kullanımı, bakımı ve lojistiği; ARMA 6x6 Zırhlı Taktik Araç; uydu keşif sistemleri; F-16 bakım ve lojistiği; askeri kamyon alımı; deniz güvenliği vb.

Sonuç:

Türkiye'nin bağımsız ve kendine yeterli bir H&S sanayii oluşturma macerası, ilk olarak modernizasyon projeleriyle başlamış, bunu yerli ürünlerin imalatı takip etmiştir. Bugün, yüzden fazla özel imalatçının faaliyet gösterdiği bu sektör hızla büyümektedir. Türkiye'nin bu alandaki başarıları, önemli bir tecrübe kaynağı oluşturmaktadır.

Modern yerli bir H&S sanayiine sahip olma yolunda hızla ilerleyen Türkiye, yüksek standartlara sahip savunma araç ve ekipmanının imalatında belli bir uzmanlık düzeyine ulaşmıştır. Türkiye'nin bu açıdan kaydettiği ilerleme, uluslararası alanda da ilgi uyandırmaktadır. Diğer taraftan, ordusunu modernleştirme ve savunma sanayiini geliştirme konusunda kararlı olan Polonya ise, bu alanda işbirliği yapacak uluslararası ortaklar arayışındadır. Polonya ile diplomatik alanda olduğu kadar ekonomik alanda da ilişkilerini

geliştiren Türkiye, savunma sanayii alanında Polonya'nın potansiyel ortağı olabilecektir.

Her iki ülke de Küresel ekonomik kriz karşısında, ekonominin itici gücü olarak savunma sanayilerine yönelme ihtiyacını hissetmiştir. Bu kapsamda, uygun olduğu oranda bilgi paylaşımı, iki ülke arasındaki çabalara katkı sağlayacaktır. Benzer şekilde, savunma sanayiilerinin geleceği, inovasyon ve yeni patentlerle şekilleneceğinden, AR-GE harcamaları ve nitelikli insan gücü ihtiyacı açısından, H&S sanayiinde ortaya çıkacak yeni mali kaynak ve insan gücü ihtiyacı, Türkiye ve Polonya arasında işbirliği için yeni bir fırsata dönüştürülebilir.

Halen Türkiye, helikopterler, uçaklar, deniz araçları ve elektronik sistemler vb. dahil çeşitli silah sistemlerinin modernizasyonu konusunda Polonya ile işbirliği yapmayı arzu etmektedir. Ayrıca sivil havacılık da, iki ülke arasında bir başka işbirliği alanı oluşturabilecektir.

Türk savunma sanayii, sadece modernizasyon projelerinde değil, aynı zamanda askeri yazılım alanında özgün ürünler üretilmesinde tecrübe sahibidir. Türk şirketleri bu tür savunma sistemleri ve ekipmanında, maliyet ve teknik uzmanlık açısından birçok avantaja sahiptir. Sonuç olarak, Polonya ve Türkiye'nin, H&S sanayii alanında işbirliğinin geliştirilmesinde birçok ortak çıkarı olduğundan söz etmek mümkündür.

BBN

Savunma Sanayiinin Önemi ve Savunma Sanayii Alanında Polonya ve Türkiye Arasında İşbirliği

Witold Lewandowski

Polonya Cumhuriyeti Ulusal Savunma Bakanlığı halihazırda Ulusal Savunma Bakanı tarafından onaylanan bir modernizasyon programını uygulamaya koymuş durumdadır. Program esasları, Silahlı Kuvvetlerin Başkomutanı da olan Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanı tarafından ilan edilen “2013-2022 Yılları Arasında Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin Geliştirilmesine Dair Yönerge” başlıklı belgeye dayanmaktadır. Belge çerçevesinde benimsenen esaslar, bu amaç için ayrılan fonların, öncelikle ulusal savunma sanayii kapsamındaki kuruluşlara tahsis edilmesini öngörmektedir. Polonya sanayiinin belli kabiliyetler açısından eksik kaldığı durumlarda ise, ihtiyaçlar genellikle, her savunma programının uygulanmasına bağlı olarak, stratejik ortak olarak adlandırılan yabancı tedarikçilerden karşılanacaktır.

Avrupa savunma sanayiinin gelecekteki konsolidasyon süreçleri göz önüne alındığında, Türkiye, Polonya’nın ortaklarından biri olabilir. Türkiye’nin savunma sanayiinin üretim potansiyelindeki dinamik değişiklikler, Türkiye’yi Avrupa’da bu sektörde önde gelen üreticilerden biri konumuna taşımıştır. Ancak, iki ülkenin bu alanda ortak haline gelebilmesi için, Polonya savunma sanayiinin, en güçlülerle ortaklık yapabilmesine olanak tanıyacak güçlü bir merkezin kurulmasını amaçlayan yeniden yapılanma ve konsolidasyon sürecini tamamlaması gerekmektedir.

Polonya Silahlı Kuvvetlerinin Teknik Modernizasyonu

25 Mayıs 2001 tarihinde, zamanın Savunma Bakanı, bugünün Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Bronislaw Komorowski’nin girişimiyle, “Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin Yeniden Yapılanması, Teknik Modernizasyonu ve Finansmanı Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. Söz konusu kanunla, Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin dönüşüm sürecinde bir sonraki aşamaya geçilmiştir. Kanunun kabulü, siyasi eğilimlere bakılmaksızın, seçkinler arasında varılan anlaşmayla mümkün olmuştur. Kanunla paralel olarak, “2001-2006 Yılları Arasında Silahlı Kuvvetlerin Yeniden İnşası ve Teknik Modernizasyonu Programı” hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur. Program, Polonya ordusunun dönüşümü için uygulamaya konan, NATO savunma planlaması sürecine göre uyarlanmış bir dizi programdan ilkinin oluşturmuş ve önce askeri silah ve araç gerece ilişkin (modernizasyon) harcamalar için savunma

bütçesinde belirlenen % 20 sınırına ulaşılmasını, sonra da bu sınırın aşılmasını mümkün kılmıştır. Büyük modernizasyon projeleri içinde öne çıkanlar arasında, çok amaçlı F-16 uçağı, CASA nakliye uçağı, SPIKE anti-tank güdümlü füzesi, Rosomak zırhlı modüler araçları, füze fırkateynleri ve Kobben sınıfı denizaltılar yer almaktadır. Polonya ordusunun, bilgisayar ve bilişim teknolojileri (BT) ihtiyacı büyük ölçüde sağlanmıştır.

Devlet Başkanı Komorowski, Kasım 2011’de, Polonya Silahlı Kuvvetleri Başkomutanı sıfatıyla, “2013-2022 Yılları Arasında Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin Geliştirilmesi ve Devleti Savunmak Üzere Hazırlanması Yönergesi” olarak tanımlanan bir karar yayımlamıştır. Yönerge; BT sistemleri, hava savunma (füze savunma dahil) ve genel anlamda kara kuvvetlerinin hareket kabiliyeti gibi, Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin dönüşümü ve modernizasyonu sürecindeki öncelikleri tespit etmektedir. Kilit önemdeki bu üç alanda ilerleme, Ordunun 21.yüzyıl sınamalarına hazır hale gelmesinin sağlanmasında temel rol oynayacak “nesil adımı”nı getirecektir. Daha sonraki bir tarihte, yine Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanının girişimiyle, Donanmanın geliştirilmesi, Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin teknik modernizasyonuna ilişkin öncelikler listesine dahil edilmiştir. Bu doğrultuda, Ulusal Savunma Bakanınca, “2013-2022 Yılları Arasında Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin Teknik Modernizasyonu Planı”nı geliştirilmiş ve onaylanmıştır. Bundan başka, söz konusu planın, öncelikle ulusal savunma sanayiinin kabiliyetleri ve potansiyeline dayanarak uygulanması gerektiğine dair bir karar alınmıştır.

Daha sonra Nisan 2013’te, Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanı, yukarıda değinilen “Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin Yeniden Yapılanması, Teknik Modernizasyonu ve Finansmanı Hakkında Kanun”da, 2014-2023 yılları arasında füze savunması modernizasyonuna kaynak sağlanmasına yönelik bir değişikliği imzalamıştır. Kanun, devlet bütçesinden yıllık olarak savunmaya GSYİH’nın % 1,95’i oranında ayrılan pay çerçevesinde, ekonomik büyümeden kaynaklanan miktarların, Orduya füze ve hava savunma araçları temini için tahsis edilmesini öngörmektedir. Söz konusu değişiklik, aynı zamanda, Savunma Bakanlığının bu kabiliyetler için, Ordunun teknik modernizasyonuna ayrılan kaynakların % 20’sinden az olmayacak şekilde harcama yapması gerektiğini açıklığa kavuşturmuştur. Ordunun teknik modernizasyonuna ayrılan kaynak ise, mevcut kanun uyarınca, Savunma Bakanlığı bütçesinin en az % 20’sine karşılık gelmektedir.

Teknik modernizasyon sürecinde öncelikleri doğru tespit etmek, stratejik planlama çabalarında en temel görevlerden birini teşkil etmektedir. Bu tür önceliklerin, operasyonel stratejiden kaynaklanan ihtiyaçlarla ilişkili olduğu açıktır. Bu nedenle, başkanlığını Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanının yaptığı bir komisyon tarafından, 2010-2012 yılları arasında yürütülen Ulusal Güvenlik Strateji Gözden Geçirme faaliyetinin, Polonya’nın güvenliği için dengeli

uluslararasılaşma ve bağımsız eylemler stratejisi önerdiğini vurgulamak gerekir. Strateji, özellikle büyük çaplı tehdit durumunda, Polonya'nın güvenliğinin garanti altına alınmasında müttefik desteği olasılığının, kolektif müttefik desteğinin yetersiz kaldığı durumlarda, bu tehditlere karşı tek başına karşı koymak yönündeki hazırlık ve kabiliyetinin gerçekçi değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Burada söz konusu olan, asimetrik, seçici, topraklara yönelik olmayan, gizli veya beklenmedik türde tehditlerle yaratılan, üzerinde uzlaşılması zor durumlardır.

Bu tür tehditlere yanıt vermeye hazır hale gelmek ve beklenmedik tehditlere karşılık verme kabiliyeti başta olmak üzere, tüm gerekli savunma imkân ve kabiliyetlerini geliştirmek, Polonya stratejisinin öncelikleridir. Operasyon ve hazırlık stratejisini teşkil eden bu türden esaslar, Polonya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Bronislaw Komorowski tarafından yıllardır uygulanmakta ve "*Komorowski Doktrini*" olarak adlandırılan bir stratejik kavrama temel teşkil etmektedir.

Polonya'da Savunma Sanayi

Bir ordunun güç ve kalitesinin sağlanmasında belirleyici unsur, sadece modern araç gereç veya silahlar değil, aynı zamanda ulusal ekonominin gücüdür. Mümkün olduğu oranda silahlı kuvvetlerin ihtiyaçlarını karşılayan, verimli işleyen, görece modern savunma sanayii de, ulusal ekonominin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

Son yıllarda, Polonya savunma sanayiinin, hem ulusal ekonominin potansiyel itici gücü, hem de ulusal güvenliğin teminatlarından biri olarak taşıdığı önem, politika yapıcılara kendini açıkça göstermiştir. Bir modernizasyon planının geliştirilmesi, sektördeki işletmelerin birleştiricisi rolünü üstlenen Polonya Silah Grubu'nun oluşturulması ve aynı derecede önemli, ortak savunma politikasına yönelik Avrupa Birliği Konseyi toplantısına hükümet yetkililerinin aktif katılımı, yukarıdaki hususu destekleyecek niteliktedir.

Polonya Silahlı Kuvvetleri'nin teknik modernizasyonu çerçevesinde, devletin güvenliğinin garanti altına alınması için, modern silah ve askeri araç gereç geliştirilerek envantere dahil edilmesi ve kendi ulusal üretim kapasitesinin oluşturulması gereklidir. Yönetim, Silahlı Kuvvetlere silah tedarikinin güvenliğinin teminat altına alınması ve bunların tüm yaşam döngüsü boyunca iyi işleminin sağlanması konusunda (garanti süresi, tamirat, genel bakım, eğitim) sürekli bir riskle karşı karşıyadır.

Bakanlar Konseyi Komitesi, Eylül 2013'te, sorunu analiz edip, tüm sürecin sistematik hale getirilmesi gerektiğini söyleyenleri dikkate alarak, "Operasyonel Programlar Çerçevesinde Polonya Silahlı Kuvvetleri'nin Teknik

Modernizasyonuna ilişkin Öncelikli Görevler” başlığı altındaki programı kabul etmiştir. Belge, sadece Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin kilit önemdeki modernizasyon programlarını tespit etmekle kalmamakta, aynı zamanda 2022’ye kadar ilgili görevleri de tanımlamaktadır.

Yukarıda değinilen program uyarınca, Polonya Ordusunun, 2022 yılına kadar yeni araç gereç ve silah satın almak için 91.5 milyar Zloti tahsis etmesi beklenmektedir. Belgede, belli bir bütçe yılında, her bir modernizasyon programına ayrılan, ancak harcanmayan fonların kaybedilmeyeceği, bir sonraki yıla aktarılacağı belirtilmektedir. Ayrıca, halihazırda bağlayıcı Kamu Maliyesi Kanununa göre de, operasyonel programların hükümet programı olarak belirlenmesi, tahsis edilen paranın başka amaçlar için kullanılamayacağının garantisini olmaktadır.

Bu nedenle, yukarıda sözü edilen belge, Polonya Silahlı Kuvvetleri’nin uzun vadede güçlendirilmesi yaklaşımına yeni bir nitelik kazandırmaktadır. Bakanlar Kurulu, programı kabul ederek, teknik modernizasyona ilişkin öncelikli görevlerin, yalnızca Savunma Bakanlığına değil, aynı zamanda hükümete de ait olacağını karara bağlamıştır. Bu, uzun vadede, Polonya Ordusu’nun modernizasyon süreci için daha iyi bir istikrar sağlayacaktır.

Bundan dolayı, küresel savunma sanayii pazarının liderleri arasından ortak arayışı veya Avrupa kıtasında pazarın konsolidasyon sürecinde aktif olarak yer alma ihtiyacı bile, Polonya’nın, dış politika dahil, bir başka politika hedefi haline gelmektedir.

Avrupa Savunma Sanayiinin Konsolidasyonu

Uzun süren ekonomik krize ve Avrupa ülkelerinin askeri bütçelerinde sürekli kısıntıya gitmelerine rağmen, Avrupa savunma sanayii halen iyi durumda görünmektedir. Dünya savunma sanayii sektöründe, Amerika’dan sonra ikinci sırada gelen Avrupa, Amerika ile kıyaslandığında önemli oranda küçük kalmasına rağmen, Çin veya Rus savunma sanayiilerinden daha fazla potansiyel taşımasıyla, Amerikan savunma sanayii ile rekabet edebilecek güçtedir.

Kıtadaki tartışmasız liderler şunlardır: Hep birlikte, Avrupa savunma sanayii sektörünün toplam değerinin %90’ına sahip Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya ve İsveç. Bu nedenle, Polonya dahil, geri kalan Avrupa devletlerinin sanayilerinin, toplamda yalnızca küçük bir paya sahip olduğu açıktır.

Avrupa devletleri arasında, konsolidasyon ihtiyacı ile ilgili olarak geniş bir uzlaşma söz konusudur; ancak, konsolidasyon sürecinin şekli ve yönü halen belirsizdir ve tartışılmaktadır. Bir taraftan, konsolidasyonun İngiliz BAE Systems, Fransız ve Alman EADS, Fransız Thales veya İtalyan Finmeccanica gibi büyük Avrupa imalatçılarının liderliğinde yürütülmesi gibi bir düşünce

söz konusuysen, diğer taraftan, Polonya gibi daha küçük sanayilere sahip ülkeler, sahip oldukları potansiyelden yararlanacakları, daha rasyonel bir konsolidasyon beklemektedir.

Aralık 2013'te Avrupa Birliği Konseyi'nin, son beş yılda ilk kez, devlet ve hükümet başkanları düzeyinde Avrupa Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nı tartışmasından da anlaşılacağı üzere, konsolidasyon konusu son yıllarda önem kazanmıştır. Kabul edilen kararlar çerçevesinde, Konsey, insansız hava araçları (İHA'lar), uydu iletişim ve siber savunma ile ilişkili konuların da yer aldığı çeşitli alanlarda, gelecekteki işbirliğine ilişkin esasları belirlemiştir. Başlıca çok uluslu programlar arasında, Polonya'nın da dahil olduğu yedi AB ülkesi tarafından yürütülmesi düşünülen, İHA sistemlerinin 2020-2025 yılları arasında oluşturulması programının yer alması önemlidir.

Türkiye – Savunma Sektörü İşbirliğinde Potansiyel Bir Ortak Mıdır?

Ülkemiz için potansiyel bir ortak, resmi şartların¹ yerine getirilmesi ve işbirliği kapsam ve alanlarının tanımlanması kaydıyla, Türkiye'dir. Türkiye, son yıllarda, büyük bir ilerleme kaydetmiş ve savunma sanayiini, Avrupa'da en büyük ve en dinamik gelişen savunma sanayii haline getirmiştir. Bunu yaparken de, küresel pazarda güçlü bir oyuncu olma niyetini ortaya koymuştur.

Türk hükümeti, 2014-2016 yılları arasında, silah, havacılık ve uzay teknolojileri alanında 70'den fazla araştırma ve geliştirme programına kaynak sağlama düşüncesindedir. Türkiye, bugün itibarıyla, askeri araç gereç ihtiyacının % 52'sini ulusal şirketlerden karşılarken, ihtiyacının % 33'ü yabancı şirketlerle işbirliği çerçevesinde karşılanmaktadır. Yabancı tedarikçilerce karşılanan % 15'lik pay ise, son teknoloji ürünlerine ayrılmıştır. Türkiye, modern araştırma ve sanayi merkezlerinin kuruluşu ve işleyişinin nasıl destekleneceği, uluslararası işbirliğinin nasıl geliştirileceği, teknolojilerin nasıl sağlanacağı ve savunma projelerinin nasıl uygulanacağı konularında iyi bir örnektir. Bu başarılı politika, Türkiye'nin ulusal savunma sanayiini, savunma alanındaki olası tüm sözleşmeler için değerli bir taraf konumuna getirmektedir.

Türk sanayii bugünlerde, global standartlara ulaşan silah ve araç gereç olduğu kadar, gemi, tank ve diğer kara araçlarını da pazara arz etme kabiliyetine sahiptir.

Türkiye'nin, kendi uydu fırlatma sisteminin inşasını başlatmış olması da dikkate değerdir. Türk uydu montaj ve test merkezinin bu yıl açılması planlanmaktadır. İlk aşamada, objelerin alçak dünya yörüngesine, diğer bir ifadeyle, 500-700 km'lik irtifaya yerleştirilmesini sağlayacak imkân ve kabiliyetlerin geliştirilmesi düşünülmektedir.

1 Polonya'da bağlayıcı Kamu İhaleleri Kanunu gibi, silah ve askeri araç gereç temini ilkelerini düzenleyen hükümler veya AB'de silah pazarının işleyiş ilkeleriyle ilgili diğer yasalar kastedilmektedir.

Türk Hükümetinin benimsediği politikanın güç kazanması ve başarısında en önemli unsur, silah ve askeri araç gereç ihracındaki artıştır.

İhracat açısından, özellikle Endonezya veya Malezya gibi Asya'daki müşterileri cezbetmenin amaçlanması önemlidir, çünkü bu ülkeler, silah sektöründe aktif olan Polonyalı şirketlerin de ilgi alanında bulunan başlıca ülkelerdir.

Geçmişte, Polonya-Türkiye askeri işbirliği önemli bir yoğunluk taşımazken, Mayıs 2009'da Polonya ve Türkiye Başbakanlarının iki ülke arasında stratejik ortaklık deklarasyonu imzalamaları, iki ülke Silahlı Kuvvetleri arasında yoğunlaşan işbirliği için ilgi çekici fırsatlara kapı açmıştır.

Aynı tür uçak (F-16 ve C-130) kullanan Hava Kuvvetleri, işbirliği açısından en fazla potansiyel taşıyan alan olarak görünmektedir. Son dönemde, yukarıda sözü edilen uçakların modernizasyonu ve bakımı yönündeki Türkiye'nin sunduğu teklif özellikle dikkat çekicidir. Türk tarafının, LEOPARD tanklarının modernizasyonu konusundaki deneyimleri de göz ardı edilmemelidir. Polonya Kara Kuvvetleri'nde hizmet gören aynı tür tanklara yönelik planlanan iyileştirme için bu deneyimler yararlı olabilecektir.

Türkiye'yle askeri ve teknik işbirliğinin daha da geliştirilmesi imkanı, Polonya için değerli bir fırsat olarak görünmektedir. Polonya, modern askeri teknolojiler (elektro-optik uydular ve sentetik ekipmanlı uydular, İHA'lar) alanında Türkiye'yle işbirliği seçeneklerinin belirlenmesine sıcak bakmaktadır. Ayrıca, füze savunma sistemlerinin temini yönünde ortak faaliyetler yürütülmesi ve bölgesel füze savunmasının desteklenmesi kapsamında "*Akıllı Savunma*"nın geliştirilmesi de mümkündür.

Güçlü bir Polonyalı üreticiyle işbirliği yapılabilecek alanların mevcudiyeti, Türk ortaklar açısından cazip bir seçenek oluşturabilecektir. Bu özellikle, Türk polisi ve özel kuvvetlere yönelik çeşitli el bombalarının yanı sıra, küçük-silah mühimmatı, opto-elektronik ekipman (örneğin, termal görüş ve gece görüşü) gibi ürünlerin üreticileriyle ilgili olarak geçerlidir. Bununla birlikte Polonya, savunma sanayii alanında diğer ülkelerle işbirliğinin geliştirilmesinde, her şeyden önce, ileri savunma teknolojilerinin temini ve geliştirilmesi açısından karşılıklı yararlar sağlayabilecek, güçlü savunma sanayiileriyle işbirliği olanakları üzerinde yoğunlaşacaktır.

Aynı zamanda, Polonya ve Türkiye'nin NATO'nun sınır ülkeleri olmalarından hareketle, kendi savunma sanayi potansiyellerini oluşturmaya çalışırken içinde buldukları koşulların, bir çok açıdan, birbirine benzer olduğu göz ardı edilmemelidir.

Türkiye, savunma sanayiinde bugünkü yüksek teknik seviyeye ulaşma sürecinde, birçok değerli dersler almıştır. Şüphesiz, tecrübe paylaşımı, her iki taraf için de yararlı olacaktır.

BİYOGRAFİLER

Şehnaz Tokatlı- 1997 yılından bu yana MGK Genel Sekreterliği'nde çalışmaktadır. Lisans derecesini Ortadoğu Teknik Üniversitesi İktisat bölümünden, Ekonomi ve Finans yüksek lisans derecesini ise Loughborough Üniversitesi'nden almıştır. Güvenlik alanında, Yakın Doğu - Güney Asya Stratejik Çalışmalar Merkezi Yönetici Semineri ve Cenevre Güvenlik Politikası Merkezi Güvenlik Alanında Yeni Meseleler kursu gibi çeşitli programlara iştirak etmiştir. Hâlihazırda Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı'nda Müşavir-Grup Başkan Vekili olarak görev yapmaktadır.

Dominik P. Jankowski- AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ve Avrupa-Atlantik güvenliği konularında uzmandır. Halen Polonya Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Bürosu'nda Uzman/Analizci olarak görev yapmaktadır. Daha önce Polonya Genelkurmay Başkanlığı J5 Stratejik Planlama Direktörlüğü'nde kıdemli uzman ve Cumhurbaşkanı Aleksander Kwasniewski "Amicus Europae" Vakfı'nda dış politika uzmanı olarak görev yapmıştır. Eğitimini Varşova Ekonomi Üniversitesi, Varşova Ulusal Savunma Üniversitesi ve Viyana Diplomatik Akademisi'nde tamamlamıştır. 2013 yılında, Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesi'nde Konuk Araştırmacı olarak bulunmuştur. Şu anda, 1990 sonrası dönemde Avrupa'da askeri sanayinin rolünün değerlendirildiği doktora tezi üzerinde çalışmaktadır. 2012 yılında Atlantik Konseyi'nin Genç Atlantikli Çalışma Grubu'nun üyesi olmuş ve prestijli iki burs kazanmıştır (German Marshall Fund tarafından verilen 2012 Marshall Memorial Bursu ve Fransa Savunma Bakanlığı tarafından verilen 2012 "Geleceğin Savunma Şahsiyetleri" bursu). 2014 yılında Körber Vakfı ve Münih Güvenlik Konferansı'nın müşterek bir girişimi olan Münih Genç Liderler'in üyesi olmuştur.

Özgür Ay – 2002 yılından bu yana Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nde çalışmaktadır. Lisans derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Sosyoloji Bölümünde tamamlamıştır. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanındaki ilk yüksek lisans derecesini ODTÜ'den (2003), ikinci yüksek lisans derecesini Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nden (2008) almıştır. ODTÜ'de Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında Doktora Programını sürdürmektedir. Halen, Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı'nda uzman olarak görev yapmaktadır.

Przemyslaw Pacula- 2007 yılından itibaren Ulusal Güvenlik Bürosu'nda dış ilişkiler analisti olarak çalışmaktadır. Temel ilgi alanları NATO ile ABD'nin

dış ve güvenlik politikasıdır. 2008-2010 döneminde Uluslararası Güvenlik Departmanı'nın bölüm şefliğini yürütmüştür. Halen Stratejik Analiz Departmanı'nda çalışmaktadır. Daha önce, Varşova Ekonomi Üniversitesi Küresel Ekonomi Enstitüsü'nde çalışmış ve bir dönem de Varşova'daki Kore Ticaret Merkezi'nin piyasa araştırma ve geliştirme Yöneticiliğini yapmıştır. NATO, ABD dış ve güvenlik politikası, Balkanlar ve Orta Doğu Avrupa konularında çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Yüksek lisansını Varşova Ekonomi Üniversitesi'nde Uluslararası Siyaset ve Ekonomi alanında tamamlamıştır.

Canan Uslu - 1997 yılından bu yana Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nde Uzman olarak görev yapmaktadır. Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümünden Lisans (1995), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nden Kamu Yönetimi Yüksek Lisans (2008) derecelerini almıştır. 2006 yılında Almanya'da, George C. Marshall Güvenlik Çalışmaları Avrupa Merkezi'nde İleri Güvenlik Çalışmaları Programına katılmıştır. Halen Ankara Üniversitesi'nde Afrika Çalışmaları Yüksek Lisans Programı öğrencisidir.

Murad Cinoğlu – 1997 yılından bu yana Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinde Uzman olarak çalışmaktadır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü'nden 1992 yılında mezun olduktan sonra, Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde Yüksek Lisans eğitimini tamamlamıştır. Güvenlik alanında icra edilen çeşitli program ve etkinliklere katılmıştır.

Albay Witold Lewandowski- Askeri Teknoloji Akademisi Elektronik bölümü mezunudur ve lisansüstü eğitimini Lodz Teknoloji Üniversitesi bilgisayar bölümünde tamamlamıştır. 1992-2004 döneminde çeşitli askeri birliklerde görev yapmıştır. 2003-2004 yıllarında Irak'a gönderilen Polonya birliğinde görev almıştır. Daha sonra Milli Savunma Bakanlığı Silahlanma Politikası Departmanı'nda çalışmıştır. Ekim 2007'den itibaren Silahlı Kuvvetler Teftiş Departmanı'nda Kurumsal Teftiş Timi'nin başkan yardımcılığı görevini yürütmektedir.

Old Friends, New Leaders:
600 years of Polish - Turkish
Diplomatic Relations

This Bulletin, as a symbol of increasing cooperation between the National Security Bureau of the Republic of Poland and the Secretariat General of the National Security Council of the Republic of Turkey, is dedicated to the 600th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Poland and Turkey.

Niniejszy biuletyn, stanowiący symbol zacieśniającej się współpracy Biura Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej i Sekretariatu Generalnego Rady Bezpieczeństwa Narodowego Republiki Turcji, powstał w związku z obchodami sześćsetnej rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją.

Bu Bülten; Polonya Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Bürosu ve Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği arasında gittikçe gelişen ilişkilerin bir sembolü olarak, Polonya-Türkiye diplomatik ilişkilerinin tesisinin 600. yıldönümüne ithafen hazırlanmıştır.